X893.16
Is1

X893.16
Is1

189

הנה
אם ימצא נמצא נמלט מהויות אחת מהם
מהם עצם ותשעה מקרים כאשר פירשנו בספר
מפתח הליכוד ועם היות המציאות כוללת כל
אלו המאמרות אינו סוג רק הוא סוג הנמצאות
מצד היותם נמצאות וזה המין ההקבה משיג
לאכשר המציאות אמנם מי שהוא מחויב
המציאות לעצמו והוא השם ית' נב"ל מזה
בתכלית ההבדל לא יאמר מציאות עליו ועל
מה זולתו אלא בשתוף גמור ואם אחר מן אז אנכי
החכמים ידענו כי תשעת הגלגלים הם כנגד מי באחד
תשעה מספרים שהם עיקר כל מספר וכנגד
הראשון
אלה תשעת הדברים א' הדבור
שהוא אנכי יוי אלהיך אינו ממספר התשעה
והוא כנגד כבוד השם הנכבד המדבר כאשר
הוא האחד במספר העשרה ב' והדיבור
השני שהוא לא יהיה לך אלהים אחרים הוא
כנגד גלגל העליון שהוא מוליך את הגלגלים

הפך

ועשרים
הכן תנועתם ממזרח למערב ארבעה
נכח
שעות אע״פ כנגדו אלהים אחרים להוריענו כי
הבורא
השם ירוממו הגלגלים כי רבים חשבוהו שהוא
בעבור שאינו גוף כגופי שאר הגלגלים
ג׳ והדיבור השלישי שהוא לא תשא את שם
הוא כנגד גלגל המזלות ששם כל צבא מרום
חוץ מהמשרתים הוא הגוף הנכבד מקיף לכל
הגופות הוא צורתיו שהם מ״ח צורות נראה
כח השם לעין ויש מקומות בגלגל זה שם כוכבים
רבים מקומות אין כוכב בהן ואין יכולת בארץ
לדעת זה הסוד ורבים חסידי חכמה חשבו כי
לשוא נבראו אילו הצורות על זה המתבונת
ד׳ והדיבור הרביעי שהוא זכור את יום
השבת לקדשו כנגד גלגל שבתי כי אמרו חכמי
יש
כי הנסיון כי לכל אחד משבעה המשרתים
לו יום ידוע בשבוע שבו יראה כוחו והוא בעל
ואומרים
השעה הראשונה בלילה ואמרו כי שבתי

הם כוכבים מ' מזיקים ומי שיחול מולכה או
הולכת בדרך באחד משניהם כשהם מושלים
יבוא לידי נזק ובעבור כן אמרו רבו' ז"ל שנית' רשות
לחבל בליל רביעית ובלילי שבתות והנה לא נתרצו
בכל ימי השבוע לילה ויום זה אחר זה שימשלו
אילו שני המזיקים בהם רק ביום זה ובעבור כן אין
ראוי כלל להתעסק בו בדבר העולם כי אם בתורת
לבדה: ה' והדיבור החמישי הוא כבד
את אביך הוא כנגד גלגל צדק שהוא מורה על
תשלום צדק וחסד ותשלום שכר ולכבד את מי
שהוא חייב לכבד: ו' והדיבור הששי שהוא
לא תרצח הוא כנגד גלגל מאדים שהוא מורה
על שפיכות דמים ועל החבורות: והנה יש
מחלוקת בין חכמי המזלות אם נוגה הוא למטה
מהשמש או למעלה ממנו וחכמי הודו הביאו
ראיות כי נוגה הוא למעלה:: אמר המחבר
רב בן הרב יוסף ז"ל כי תלמי הנקרא בטלמיוס אמ'

כי הוא

ונשמתו הוא קיום טחורות הנקרא בערבי אלטבאיע אלחראניה:
ומהותו הרחקת הנשמות הנקרא בערבי אלבעד אלגסמאניה:
והכחשת השניות הנקרא בערבי אנכאר אלתאניה:
ודומה מחשבותינו והשגתינו בשנעיין בענינים האלהיים
ובדברים הרוחניים כעיני העטלף שיעיין בשמש במראות
שאינו יכול להשיג מאותו האור כלום מאור עיניו ורוב
בהירות השמש: כן השגתינו היא חלושה מאמר מהשגת
דברים הרוחניים ומהבנת ענינים האלהים ואמנם ידענו
זה המעט כי בעבור שהמציאות העולם מורה על מציאות
הבורא: על זה הוצרך שיברא האל ית' אלה העולמות
כי הם מורים על מציאותיו: ואם תשאל ותאמר כי למה
לא ברא עולם אחד אכן ברא ג' עולמות: נאמר כי לפי שהוא
ית' בתכלית השלמות: ועל כן ברא ג' עולמות שהוא רוחני:
וגלגלי: ושפל: ולפי שהוא ית' אוהבו גשם על כן הוצרך
שעולם העליון יהיה מובדל מן הגוף: ולפי שעולמו של
קצת דמיון אורכו למציאותו ית' אם כן מה כלא אם
הוא ית' דבר שדומה לו: ועל כן הוצרך עולם הגלגלי: ולפי

ית' חי דבר שירמזהו לו: אם כן צריך גם כן מעשיו
חיים והתנועה היא סבת החיים על כן הוצרכו
הגלגלים להיותם מתנועעים וסבת תנועתם
היא חשקם: כאשר זכרנו בספר מפתח התלמוד
ומסבת תנועתם מתערבים היסודות יחד והתערבם
הוא סבת חיותם והפרדם הוא סבת הפסדם ואלה
הנמצאות המה נחלקות בשלשה סבות והמה
על שלשה מדרגות א' הסבה הראשונה הוא
אלוה ית' והוא השם יתברך אשר הוא סבת הסבות
ועילת העילות כאשר ביארנו בספר מפתח התלמוד
שחיברנו כי עד שלא ימצא העילה לא תמצא
העילול הוא צור קדמון ממציא ומנהיג הנמצאים
כולם ויד המחשבות והציורים קצרות מלהשיגו
ית' ועל כן נקרא שמו אפסת המחשבות לפי שכל
המחשבות והציורים בהשגת מציאותו הוא אפס
ותהו ומבלי ציורי הדעות הנפרדות שהם למעלה
מכל הנמצאים פי אינם יכולים להשיג עצם

אמתתו

אמתתו ית' ברא. והוא במדרגה הראשונה
וזה עיקר האמונה אין צלם ואין תמונה ואין
קצה לתבונה. כי אם אלולי היה לו ית' צלם או
תמונה היה גוף והיה אפשר להשיגו. לפי שכל גוף
יש לו קץ ותכלית. וכ' יש לו לאחד מן הנמצאים
דמיון. והוא ית' אין לו שום דמיון ואינו דומה לא
ליסודות ולא לתולדותיהם ולא לגלגלים ולא לכוכבים
ולא לתולדותיהם. הנקראים היולי. ולא לשכל הפועל
ולא לנפש. ולא למלאכים ולא לשכל שלהם. אם
הוא ית' סבת מציאות כולם ובלתם. ואם היה לו ית'
שום דומה היה אפשר להשיגו וכ' לא היה הוא הבורא.
ועל זה אמ' ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו
לו. והוא ית' אחד אחדות פשוטה כד' שמע ישראל
יי' אלהינו יי' אחד. ואילו היה אפשר שיהיו
שני אלהות היה מתחייב בהכרח שיהיה להם בנין
אחד שישתתפו בו כמו שתאמר כי אלוה אחד
היה מזריח השמש והיה בורא יום. ואלוה אחד
היה מעריב השמש והיה בורא לילה. ואנו רואים

שתנועת הגלגל הוא רציף תמידי נצחי בלתי
הפסק כלל: ואי אפשר שיתנועע מעצמו
אם לא יניעהו זולתו: ואם יהיו המניעים שנים
שיצטרך שיהיה ביניהם המתנה ומנוחה: ואי
אפשר שינוח הגלגל כהרף עין שאם ינוח כהרף
עין יחרב העולם: ואלו היה אפשר שיהיו שתי
אלהות אז כל אחד מהם סבת מציאות עצמו
כי אפשר שיהיה להם ממציא אחד קודם להם
אם כן יהיה הממציא ההוא הוא אלוה והוא העלה
במציאות אלו הנמצאים כי העלה תהיה לעולם
אחת ומעלה אחת נחלקת עלות רבות ובסוף
מגיע הענין בהשתלשלות אל עלה אחת ואין
עלה קודמת לו וזהו האלוה יתברך וזה הוא
תכלית המבוקש וכ' יתחייב שיהיה זה העלה
אחד כאשר אמרנו: ונבל זה גדר ית' ואי
אלהים נמדי: ומדה הקבלה הראשונה שאמרתי
כותר נבת וגבורה המעלה הראשונה בעולם
המלאכים שמכנו אחר כעלה שהוא שכל
הפועל

הכולל של שכלים הנפרדים הנקראים
מלאכים · ונקרא השפע ההוא כתר עליון
לפי שהוא כתר עליונים והוא הנרמז בכסא
הכבוד · וקראוהו רז"ל אספקלריא המאירה
ומלת אספקלריא היא המראה שרואים
הצורה · וכמו כן גם זה השפע העליון סבת
ידיעת העילות ית' ויתע' וזכה בו ונסתכל
אדונינו משה ע"ה כשרצה לדעת עצם עילת
העילות ית' ויתע' באמרו הראיני נא את כבודך ·
והשיבו ית' כי לא יראני האדם וחי אכן זיכהו
ית' בזה השפע העליון ועל כן קרן עור פניו
יען כי נתקדש במלאכים ומזה השפע זכה
בידיעת אמתתו ית' כאשר עמהו ית' גם את
הדבר הזה אשר דברת אעשה : ועל זה נאמר
כי אדונינו משה ע"ה נסתכל באספקלריא
המאירה ית' שזכה בשפע העליון והשיג
מה שלא השיג אדם לפניו וגם אי אפשר

שישיג לאחריו ועל זה נאמר כי שאר הנביאים
נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה ר"ל בשכל
הפועל שלנו אשר נפרשהו לפנים כי שכל
הפועל בערך אל זה השכל העליון כמו אספקלריא
שאינה מאירה לפי שאינו מורה על אמתת
עצם עלות העלות ית' כמו שמורה זה השכל
העליון ועליו רמז יחזקאל ע"ה ודמות על ראשי
החיה וזה הרקיע אינו גוף אבל הנביא ישגה המוחש רקיע
כדי שישיב ממנו המושכל. וזה הרקיע הוא אור
הוא השכל הבהיר החופף על הכל ששמו בשם
רקו הנטוי על ראשי החיות והוא שכת' בי' שנברא
ביום שני שנ' יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל
בין מים למ' בין צורה שיש לה דיבוק עם הגוף ובין צורה
שאין לה דיבוק עם הגוף ובפרקי ד' אליעזר אומ'
אי זהו הרקיע שנברא ביום שני ר' אליעזר אומ'
הרקיע שעל ראש החיות ארבע שנ' ודמות על
ראשי החיה הקרח הנורא כאבנים טובות ומרגליות
והוא מאיר לכל השמים כאור שהוא בתוך הבית

וכשמש

וכשמש הזה שהוא מאיר בגבורתו שנ׳ ונהורא
עמיה שריה׳ וכמוהו הצדיקים עתידין להאיר
שנ׳ והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע׳ ועוד אומ׳
ברוך כבוד יי ממקומו במקומו לא נאמר
אלא ממקומו שאפי׳ החיות שנושאים את
הכסא אינן רואין אותו שנתן הקב״ה בינו ובינם
רקיע שנ׳ ודמות על ראשי החיה רקיע ובנגד
לזה השכל העליון שאמר שנקרא כתר עליון
בעולם הגלגלים הוא הגלגל המקיף אשר לא
נוכל לדעת לו שיעור כמו שפירשנו בספר
יסוד העיבור וכנגד זה הסבה הראשונה היא
הגדולה׳ ב׳ הסבה השניה הם
המלאכים והם דעות נפרדות׳ ונקראים
בערבי עקול למופאריק וכ׳ נקראים שכלים
נבדלים והם במדרגה השניה וכנגדם בעולם
הגלגלים גלגל כוכבים קיימים שאין להם שנוי
והעתקה׳ אך הם קיימים על מתכונת אחת
כאשר פירשתי בספר יסוד העיבור ומנהיגים

את העולם השכל בכח וגבורה וכו׳ המלאכים
ונקראות
נקראים גבורים שנ׳ גבורי כח עושה דברו
גלגל כוכבים קיימים שמים והיא מלה מורכבת
שם ים וזה שנ׳ זה הים הגדול ורחב ידים שם רמש
ואין מספר חק נג׳ כלומ׳ כוכבים עם מזלות וכנגד
הסבה השניה הנקראת גבורה כלומ׳ המלאכים
שאמרנו שנקראו גבורים מעלתם רמוזה הוא
בחכמה וזו היא הגבורה ג׳ הסבה
השלישית הוא השכל הפועל הרמוזה בבינה כי
היא סבת בינת האדם וידיעתו והשגתו כשמש
המקיים את האור שנ׳ במאורך נראה אור׳ לכך
כשפע שהשפעת מאתך נשכיל אותך ונקרא בערבי
עקל פעאל [illegible] והיא משפעת על האדם
והאדם מתנבא ונקרא אספקלריא המאירה
שאינה מאירה וכתר עליון נקרא אספקלריא המאירה
בעולם
וזאת השפע היא במדרגה השלישית וכנגדה
הגלגלי גלגל שבתי המורה על מיטב התבונות
וההשגה שהיא תפארת האדם על שאר בעלי

בלשון

חיים

חיים וזה הכתר נתן השם ית' על ראש אדונינו
ואדון הנביאים משה רבינו ע"ה ועל זה אנו אומרים
בתפלת שבת כליל תפארת בראשו נתתה כי
לא נפרד ממנו זה השפע לעולם כאשר היה
עת עת נפרד משאר הנביאים ע"ה וכנגד זה
הסבה השלישית היא והיא תפארת ר' הסבה
הרביעית היא הנפש המדברת ונקראת
בערבי נפס נאטקה ובונת הדבור ממנה היא
הציור ובלא ידיעה כי אותו הדיבור הוא כמו
צפצוף העוף וכנבוחת כלב ושאגת האריה
וכנהם השחל וכגעיית השור וצהלת הסוס ונעורג
האילי כשוקק הדוב וכנוהם הפרא וכפעיית
היולדת וזאת הנפש היא במדרגה הרביעית
והיא סבת מציאות וחיות האדם בגוף והיא
שליח נאמן ושליח צדק של השם ית' אשר שלחה
לשמור את הגוף וכנגדה בעולם הגלגלי גלגל
צדק המורה על הנאמנות ובעשיית האמונה
וישר האדם נתחו וכנגד הסבה הרביעית

ושכל ... זוג עשרה אם לא ... שפלו
ורבעי בשערים ... מפלי ...

היא והנצח: אמר המחבר עתה ארצה להרחיב
דברי זה הענין מעט ואודיע אתה אחי כי הספירה
הראשונה הנקראת כתר עליון והוא אויר קדמון
הוא השכל הראשון הנאצל בכל השכלים הנפרדים
מאת עילת העלות ית' והוא שכל הפועל שלהם
והיא הסבה הראשונה ונקראת רוח אלהים חיים
והספירה השניה נקראת חכמה והיא הסבה
השניה ונקראת שכלים נפרדים ומלאכים
והיא רוח מרוח והספירה השלישית נקראת
בינה; והיא הסבה השלישית והיא נקראת
שכל הפועל והיא מים מרוח; והספירה הרביעית
נקראת חסד והיא הסבה הרביעית ונקראת
נפש והיא מים ממים; ופי' ספר והוא עיגלי
פניני מלשון ספיר גזרתם והנה כל אחד ואחד
מהם לפי דקותו הוא בנימיותו ועל זה נאמר
בספר יצירה עשר ספירות בלימה: אחת רוח אלהים
חיים; שתים רוח מרוח; שלש מים מרוח; ארבע
אש ממים; ועתה אחי ארצה עוד להרחיב

בלשון

לך

לך סוד בזה הענין היקר: דע כי הכל כלול
בכל דל כי מציאות העולם אשר נקרא כל הוא
קיים במציאות ושפע עילת העילות ית' אשר
נקרא כל, ועל זה נרמז כתר עליון שהוא שכל
הפועל של מלאכים והיא הסבה הראשונה בקיום
מציאות שכלים הנבדלים ביסוד הראשון שהוא
אש: ועל זה נתחייבו כלייה נדב ואביהוא כי
הקטירו לו וכוונו אליו; ולא כיונו אל בוראו שהוא
עילת העילות ית' על הכל ועל זה לא נאמר בקטורת
וקרבן לא אלף למד ולא אלף דלת; יען כי הם מורים
על השכלים כי אלף למד מורה על המלאכים
שהם שכלים נפרדים ואלף דלת מורה על שכל
הבור הפועל שלנו: כי יוד' הוא מורה על עצם ית' והמלאכים
שהם דעות נפרדות זו מזו נרמז במלת חכמה
ונרמז ברית; ושכל הפועל שלנו נרמז במים;
והנפש אשר נרמז בחסד' נרמז בארץ מפני
שהוא מורכב בגוף שהוא שהוא נפרד' ובעבורו

כי הספירה הראשונה שהוא כתר עליון הוא נרמז
באש על כן נאמ׳ ב׳ חכמת הקבלה אש זרה באתבש
כנסת ישראל כלומר אש זרה בגמט׳ תקי״ג כנסת
ישראל באת בש תקי״ג מדת הדין בגמט׳ תקי״ג
ר״ל כינוס וקיבוץ נפשות ישראל׳ ועל זה אני אומ׳
כי נפש ישראל אחרי הפרדה מן הגוויה תשבו
למעלה מן המלאכים כי מקומה הוא בכתר עליון
כמו שנ׳ כסא כבוד מרום מראשון מלמ׳ ואומ׳
וכסא כבוד ינחילם׃ ועתה הוקשה לי קושיא אחת
והיא חזקה מאד בעיני בעלי השכל אריכה לזוכרה
כה ואומ׳ כי אחרי שכתר עליון הוא רמוז באש
כאשר אמרנו איך לא זכרנו בספר יצירה לזה
היסוד תחלה׃ אמנם כינהו ביסוד אחר שהוא רוח׃
ואומ׳ אחת רוח אלהים חיים ר״ל כתר עליון׳ שתים
רוח מרוח׳ ר״ל חכמה׳ שלש מים מרוח ׳ר״ל בינה׃ בלשון
אל׳ ע אש ו ממים׳ ר״ל חסד׳ ועוד כלא אחר כי
זכר ליסוד האש בסוף ׃ונראה לי כי מה שלא זכר

לזה

לזה היסוד תחלה בעבור שחשב כי זה היסוד
הוא כנגד עילת העלות כאשר גזר בתורתינו
הק' בדרך רמז ומשל כי יי' אלהיך אש אכלה
הוא' ואין כח לאדם לדעתו ית' שהוא למעלה כל
המחשבות והידיעות עלוי רב ועל כן לא' גבר
לזה היסוד ואמנם מה שזכרה בסוף ואמ' ארבע
אש מים' כוונתו היא כי החסר הוא מחלק אש יל
הו' כי הנפש מחלק בורא ית' הרמוז באש: כי היבבר
יש לו קצת דמיון אדונו: ומה שאמ' אש מים
זה הפלא נפלא רב בעלבל הפלאים כי הם שני הכבים
ואין נולד מן ההפך הכך: ונראה לי כי אמרו אש
מים לצ' כי נתפשט מיסוד הפשוט יסוד יותר
יותר דק פשוט ונולד מן הדבר הרוחני דבר אחר
רוחני ונולד מן השכל הפועל שלנו הנפש
נתמלאו יתברך מעין הברכות אשר ממנו
ואם הברכות: יהי כבוד יי' לעולם'
חכמה אחי ותאמר כי הנפש קודם בואה בגוף הוא

חכמתה
נתכלית החכמה ונשוכנת בגוף שוכחת
מפני עכירות החומר ונעשית ככלי שיש לה
לה הכנה לקבל החכמה מסבת השפע הנשפע
עליה שהוא שכל הפועל ונקרא כן מפני שמוציא
את נפש האדם מן הכח אל הפועל ועל זה הוצרך
מציאות השכל הפועל והוצרך מציאות השכלים
הנבדלים כדי שישפעו על הגלגלים לפי שכל
גלגל וגלגל יש שכל נבדל אחד שהוא חשוקו
וסבת תנועתו כאשר הסכימו כל החכמים
וכל הפילוסופים כגאלינוס ואפלאטון וארסטוטלים
ואבוקרטות ועסקרטט האלהי ופיתאגורש
ובורקאלים ואלסכנדר ומילון ותימיאסוס ושומשום
ודיגאנוס וזולתם מן המשאים ר"ל מאחר
שהמלאכים הם שכלים נבדלים ואינם מורכבים
שיהיה להם שום מניעה השגת עילת העילות
ית' וית' א"כ מה הוצרכו הם להיות שכל אחר במעלה
מהם שיהיה נשפע עליהם ויקרא שמו שכל הפועל
שלהם

שלהם ר"ל כי מוציא אותם מן הכח אל הפועל
כמו ששכל הפועל שלנו מוציא את נפשנו
מן הכח אל הפועל מה צורך מציאות שכל
הפועל נגד המלאכים אחרי שהם שכלים הנבדלים
מן החומר שום המונע מן ההשגה

נבדלים

התשובה דע כי אעפ"י שהשכלים
הנבדלים משיגים לעילת העילות ית' השגה
ברורה אמנם אם זה אינם יכולים להשיג כל עצמותו
כמו שהוא ית' על כל ההשגות והידיעות ...
שאם היו יכולין להשיגו כמו שהוא לא היה הפרש
בין מציאותו למציאותם. אבל כל עת שיתחדש
להם השגה תוסיף להם מעלה עליונות על כן
הוצרך להיות להם שכל אחד שהוא שפע שלהם
שיהיה נשפע עליהם כדי שיתחדש להם כל עת
מסבת שפעו השגה חדשה ותוסיף להם ידיעת
עלת העלות ובזה הוא קיומם עם כל זה לא
יוכלו לעולם עלת העלות כמו שהוא לא הוא

הם ולא שכל הפועל שלהם והכל איכם יודעים
אותו כמו שהוא יודע עצמו ית' הנעלה על כל
הידיעות והנשגב על כל ההשגות הנה כבר
התרצו קושיא בעזרת האל חזקה מאמר מהחכמות
האלהית אשר ילאו בה רוב השלמים וברוך
העוזר: ועתה דע אחי כי כל אור לפי פקוח
הוא כמאויותיו וכל אור צריך למאור של מעלה
ממנו להמשיך אליו וזהו ענין הברכה והיחוד
שבז' חסידים היו מעלים מחשבותם עד מקום ראשונים:
מוצאה והיו מזכירים המצות והדברים ומתוך
ההזכרה והמחשבה כאדם הפותח את בריכת
המים ומתפשטות אילך ואילך כי המחשבה היחיד
הדבקה היא מקור הבריכה והמבוע אשר לא
יפסק ולכל המרבין המחשבה בהרהור דע
שהוא קשה מעבירה וכ"א רב ז"ל הרהורי עבירה
קשה מעבירה כאשר אמ' הכת' למען תפוש את
בני ישראל בלבם על הרהור הלב הכת' מדבר ודע

הדבקה היו הדברים מתב
מתוספים ומתקבצי'
המחשבה

כי

כי הנפש מקור החיים׳ ומאשר הוכח שהוא מקור
החיים לא יתכן לה לקבל המות כי המות הסך החיים:
ואם יטעון הטוען כי אחר שכל הוה נפסד והנפש
הוה איך לא תפסד׳ ודע טוען כי זה הדבר לא נאמר
אלא על דבר שהוא הוה ומורכב מד׳ יסודות׳ אמנם
דבר שהוא עצם פנימי פשוט לא יפסד׃ והנה עצם
השמים בעבור שהוא פשוט אינו מקבל הפסד כן
זה העצם הפנימים בתכלית הפשוטות איך יקבל הפסד
חלילה וחס: אמנם ישאר נצחית לעולם: אמנם
היות סבת היסודות הארבעה ולא פחות ולא יותר כבר
נתן טעם בזה הענין כבוד החכם הרב ר׳ יהודה הכהן
בספר הנזכר במאמר שני: אמר כשימצא אחר
משני נגדיים ימצא האחר בהכרח הולך בעבור
שנמצא גוף מתנועע תמיד והוא השמים׳ נתחייב נמצא
גוף שוקט והוא הארץ׃ וכשנמצא הארץ והוא גוף
כבד הולך נגדה והוא הקל בגמרא מתוך הולך האש
מצויה וכשנמצא האש והארץ ראוי למצוא שני גופים

והאויר

שהם נגדיים להם בכל איכותיהן והם המים שהאויר

כי האויר הוא כנגד הארץ בכל איכותיו לפי

חם ולח והארץ קרה ויבשה והמים כנגד האש יבשה

בכל איכותיו לפי שהמים קר ולח והאש חמה הדברים

עד הנה דבריו ז"ל: ועתה דע אחי כי

המורכבים מארבעת השרשים נחלקים לארבעה

ראשים האחד מיני מתחצבים אשר אין להם נפש

צומחת וכל שכן כי אם בריה והשני מיני צמחים

אשר להם נפש צומחת ובהיות נראים כרוח קדים

ושמחים ובהתיבם כסוכרים וכנאנחים והשלישי

מיני בעלי חיים אשר להם נפש צומחת ונתוספה להם

נפש המרגשת וכאשר ימשש העור באפלה

ממשמשת ובחירת התאוה מגששת והד' בעלי

חיים מדברים אשר אין להן יתרון על החיים הדוברין

בנשמה עליונה היודעת אמרי בינה ובאשר

לא קבלו הצמחים רק נפש הצמחת השרישו שרשיהם

מתחת ונשאו ענף למעלה ויהיו לכלחית השדה

למאכלה

למעלה · בעבור היות להם על הצמחים יתרון
ומעלה · בנפש המרגשת · ואם כלה ראשם שרשם
איננו נוטה לא לא למטה ולא למעלה · ישני האנים אשר היא
הנזכרים הם מאכל לבעלי חיים המדברים
אשר נתנם נורא עלילה לשם ולתהלה בנפש
המדברת המעולה העולה היא למעלה · ועל כן
הורם ראשם אשר היא שרשם כנגד העולם
העליון אשר שם העוז והחביון וידיהם ורגליהם
אשר הסתעפים נוטים אל עולם השפל אשר היא
עלטה ואופל ·· והסבה הו׳ היא החומר והיא
במדרגת השפלות ומהות החומר בכלל שהוא נעדר
הצורה ומוכן הוא לקבלה וכנגדה בעולם הגלגלי
גלגל חמה המענקת אור לכל כוכבי מעלה והחומר
אשר בו יהיה העצם בכח וישוב צורה בפועל
והמשל בזה כי העץ הוא החומר והוא מקבל צורת
הכסא ויהיה כסא בפועל כאשר תגיע לו צורת
כסא · כן השמש מסבבת סיבובו והקפתו יהיה

הצמחים

בעולם הקיץ והחורף ויקבלו הצורות ההויה והה כסר
ויולדו לבעלי החיים החולי והבריאות וחומר וצורה
כל אחד מהם יקרא הטבע אלא כי הראוי יותר בזה
השם ההוא הצורה וגם אי אפשר שימצא צורה בלא
חומר בעולם השפל או חומר בלא צורה :

ועתה דע אחי כי מה שהוא במדרגה הראשונה
אי אפשר שיהיה הרבה אלא פשוט לבד ואמנם
מה שיהיה בכל אחת משאר המדרגות הם רבים ;
ושלשה הם אינם בגשמים ולא הם גשמים ; והוא
הסבה הראשונה שהוא כתר עליון והוא שבע המלאכים :
והסבה השניה שהוא החכמה והם שכלים
הנפרדים והסבה שלישית שהיא הבינה והיא שכל
הפועל ושלשה הם בגשמים ואין עצמותם גשמים :
והם נפש והצורה והחומר הגשמים הם ששה סוגים
והוא הגשם השמימי והחי המדברי והחי בלתי מדבר
והצמחים והמתכים והיסודות הארבעה והכל
המחובר מהששה סוגים מן הגשמים הוא העולם :

ודע כי

ראש:

[illegible]

ודע לך כי כל הנמצאים הנה למטה מזה
כי החומר למטה מן הצורה · והצורה למטה מן הנפש
והנפש למטה מהשכל הפועל · והשכל הפועל
למטה מהשכלים הנפרדים · והשכלים הנפרדים
למטה מהאלוהי · והאלוה ית׳ משפיע על השכלים
הנפרדים וממציאם ושומרם תמיד · והשכלים
הנפרדים הם משפיעים על השכל הפועל · וממציאם
ושומרים אותם עם כח השם · והשכל הפועל משפיע
על הנפש וממציא אותה ושומרתה עם כח השכל
הפועל ועם כח שכלים הנפרדים וכנם כח השם ·
וזהו פירוש ויראו בני האלהים את בנות האדם · ראו
את הגופות שהן בנות האדם והיא החומר כי טובות
הנה ר״ל שהם בני האלהים ראו את הגופות שהן בנות
האדם והיא החומר כי טובות הנה ר״ל שהן ראויות
לדור בהן ; וירדו ורדו בהן ; מכל אשר בחרו ר״ל כי
הנפש דר בצורה הראויה לו · והצורה משפעת
על החומר וממציאתה ושומרתה עם כח הנפש ועם

כח השכל הפועל וגם כח השכלים הנפרדים וגם
כח האלוהית והאלוה ית' הוא שכל ומשכיל ומושכל ·
והשכלים הנפרדים גם כן הם שכלים · ומשכילים ומושכלים
והשכל הפועל גם כן הוא שכל · ומשכיל ומושכל · והנפש
גם כן נפש · מנפשת מתנפשת · והצורה גם כן צורה ·
מצוירת · ומצטיירת · והחומר גם כן חומר · מחומר ·
ומתחמר · וזה והשכל נקרא העולם הכל נקרא
העולם · ועתה דע אחי כי גזרות האדם דומות לגויות
המתכות הנקראת בערבי מעדן מפני שהן צריכות
למקום בתנועת הטבעיות · ודומה לצמח נה הנקרא
בערבי נבאת · בגידולו ובאשר ימולל ויבש · ודומה
לבהמות הנקרא בערבי חיואנאת · במדות רבות
נכשות · כמו התאוה · והכעס · והפחד · ולחשב מה
שאיננו עומד · ודומות למלאכים הנקראים בערבי
מלאיכה · במעולות השכליות ומה שיש להם מהשכל
הוא מיסוד השכל הכללי ומן הבורא שחננו: ואשר
בנו מן האיברים הגשמיים והעפריים · ותנועתו

לנשמה

לתנועות האמיצעי וירחקו וימנעו הגופות
במקומותיהם · ואשר שבנו מן הקיטורים יכחות
האש יתנועעו מן האמיצע · ואשר בנו מכח
שואבת המשקה ומושכת המאכל לנאותו והופכת
הם · אנו משתתפים בו מן הצמח · כי דמיון
גידי האסטומכא הנקרא בערבי מערה
מושכי המזון אל הכבד כמו בדי שורש האילן
והם הנקראים ברישאול כי הם מושכות ושואבות
לבטן שאול מה שהיו בו מזונים · ומה שיש בנו מן
החוס היסודי הנקרא בערבי חראררת גרידי התנועות
הדופק המדים הנקרא בערבי חרכת אל נבץ
ושאמכשה הנפש החיה אשר מונפשם מחלב
והגידים הרופקים אנו משתתפים בהם עם
הבהמות · אך בפעולות השכליות האכונות
הנאות מקיצת כחות המוח אנו משתתפין בהן
במלאכים אם כן יתרונינו על המתכות
הוא בכבד · ועל הצמח הוא בלב · ועל החיות

ויתרון
הוא בתוספת פעולות המוח לכל הנבונות
החיות ועל הצמח הוא בכוח ההרגש וההתנועה:
כי האדם
ואמנם צריך לדעת כמו שאם ירצה
להוציא עצמו משכל של ענבים יבחר לו ארץ
שמנה וזמורות שורק ויעשה אתים ומזמרות
וישכור פועלים ובהמה לעבוד האדמה ולעשות
לו פלגי מים להשקותה וזבל להצליחה ולהצמיחה
יקוץ. ודרדר לסיגה· ודברים מרובים בזה· והם לפני
מי שאמר שאינו ידע סודם כהבל: מפני שלא ידע
צרכי הכרם וכוונת האיש כל אשר היא חלקו מכל
ובעבירו
עמלו והוא היה ראש מחשבתיו וסוף מעשיו
טרח כל כך: כן כוונת השם ית' בתיקון גוף האדם
איברים השכלים
העליה הצורה· ובאילו הדברים הוא השגתו
אשר בו נתעלה על שאר הנמצאים ונדמה
למלאכיו העליונים: והנה אחי אשר הודעתיך
כי צורה העצמית של אדם ותכלית הכונה
בו הנפש המשכלת צריך להחזיק אמונתך

במאמר

במאמר רבו׳ ז״ל שאמרו בעבור עזיבת הדת בשעת
השמד כי יהרג ואל יעבור אפי׳ על אחת מכל המצות
מפני כי זה הענין הוא ידוע לכל בעל דת ושכל.
כי שלמות הנפש וקיומה היא בשמירת הדת. לפי
שבשמירת המצות קונה האדם תיקון המדות והשגת
המושכלות שהוא סבת קיום הנפש · והנפש הוא עצם·
והגוף הוא המקרה · והמקרה לא תשאר לעד כי אם
העצם · ומאחר שהוא כן אם כן הפסד הגוף שהוא
המקרה מיותר טובה מהפסד הנפש העצם שהוא
הנפש שהוא עזיבת הדת· כי בהפסד העצם שהוא
הנפש לא תשאר הגוף שהיא המקרה כי לאחר זמן
מועט תפסד גם המקרה · ואז לא ישארו לא העצם
ולא המקרה · ויהיה איבוד אמתי · והיא הרמוזה
בתורתנו הקדושה במלת כרת ופירשו רבו׳ ז״ל
הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא · אמנם אם
תפסד המקרה ישאר הנפש לעולם קיים · וזאת היא
האמונה האמיתיתי ואשרי כל חוסיבו ואלהים חיים

ינחני באורח חיים : ואם תקשה עלי ותאמר
כי מאחר ששלמות הנפש והשארתי הוא בשמירת
הדת אם כן יעתק האדם לדת אחרת כדת הנוצרים
או הישמעאלים אינו חשש מפני שגם הם דתות
דע כי אותם הדתות אינם דתות אמתיות וראיה
על הדבר זה וזה כי הדרך הממוצע היא הדרך
האמתית והדת האמתית היא אותה הדת אשר
מורה על המעטת התאות הגופניות אשר היא
סבת הנפש ואיסור הדברים שמולידים תאות שלמות
גופניות ואין בעולם דת שמורה על המעטת תאות
הגופניות על דרך הממוצע כדתינו כי תחלת
דת הנוצרים היא מורה על השחתת הנפש והגוף
שהם העצם והמקרה לפי שהם עובדי ע"ז ועובד
השם ית' וסבת הרחקת הנפש מהשם ית' כאשר
ידוע לכל בעלי שכל ועוד כי הם אוכלים כל
תועבות שקצים ורמשים מולידי תאות המשגל
כדם וחלב וחזיר: ומקצתם מורשים עצמם לגמרי.

מההנאות

מהנאות הגוף עד שאינם אוכלים בשר ואינם
נושאים · אשה כמקנאת כומריהם כאילו השם
שונא את הגוף · אם כן הם יוצאים מדרך הממוצע של
ומן היושר · וכ׳ הישמעאלים היא מורה
הכן האמת והמושכל עלכל זה שיש להם יותר:
מפני שהם שטופי זמה על דרך נביאיהם אשר
היא כתובה בקלון שלהם · ועוד שהם אוכלים
כל שקץ ורמש כגמל וארנבת וכסום אשר
בשרם בתכלית החום הוא ומוליד זנות ובועלים
נדות שה נזק הנפש והגוף כאשר הוא ידוע לשלמים
אשר חכמו בחכמות הטבע וחכמת הנפש · א״כ
גם זאת הדת איננה מורה על דרך הממוצע
והיושר · אמנם דתינו הקדושה שהיא התורה
היא דרך הממוצע והיושר · לפי שבתחלה אסרה
עלינו מאכלות מולידי התאות המשגל כדי
שלא נהיה רודפים אחריה ונהיה מרוחקים מלפני
האל י״ת וגם לא גדר לנו לענות עצמינו אמנם

אמנם התיר לנו מאכלים המולידים דם זך
ונקי עד שיהיה גופנו בריא ולעבוד אותו
ית' והם המאכלים אשר הם בתכלית היושר
והממוצע כבשר צאן ושור ובשר עז וצונו מ
כן ית' להבדיל ממנו החלב שהוא מטמטם
הלב ואסר לנו כמות חיות הדורסים ועופות
כדי שמאכילת בשרם לא יולד בנו כח אכזרי
ואחר זה צונו ית' במצות השכליות כידיעתו
ויחודו ועבודתו והזהירנו מרציחה וניאוף וש
המצות שהם תיקון הגוף ותקון הנפש על דרך
הממוצע ועל קו היושר אם כן נתבאר כי זו
הדת היא שהוא על דרך האמת ועל קו הצדק
מפני שכוללת בה שלמות הגוף ושלמות הנפש
לא שאר דתות כאשר אמרנו כי ישרים דרכי
יי' וצדיקים ילכו בם: ואם תאמר כי ית' הוא נבדל
מזה שיעבדהו אדם או לא יעבדהו: ואם יעבדהו
לא יוסיף על אלוהתו דבר וכמו כן אם לא יעבדהו

לא

לא יחסר מאלהותו דבר ומה צורך לאדם לעולם
להית כלל ולשמור הדת מאחר שהאל ית' הוא
נבדל מזה שיעבדהו דע כי כן הוא הענין :
אמנם עבודתינו ותפילתינו וצומנו ושמירת
דתינו הוא בעבור שלמות נפשנו לפי ששלמות
הנפש הוא בתקין המדות ובאמת כי תקין המדות
הוא שמירת הדת וכאשר ישמור הדת יוכל
להשיג המושכלות שהוא שלמות הנפש ואם
תאמר כי השגת המושכלות הוא שלמות הנפש
אם כן מספיק לו השגת המושכלות מלימוד
חכמת הפלוסופים ואין אני צריך בשמירת הדת
הקדושה אכן אלמוד חכמת הפילוסופים ולא
אשמור הדת דע כי דבריך הם הבל למה לפי
שתכלית לימוד חכמת הפילוסופים הוא כדי
שיוכל אדם להדבק בשכל הפועל שהוא דת
משה ע"ה ומחזיקי דבריו לפי שהשפע הוא
נשפע תמיד בלא הפסק כלל ואם תאמר

כי מאחר שהשכל הוא נשפע תמיד בלא שום
הפסק כלל. אם כן יתכן שיבוא נביא אחר אחר
משה רע״ה ויתנבא בביטול דתו כמו זה הישמ
שנמר וטעו אחריו כושיי ישמעאל ומביאים
ראיה ואומרים כי כת׳ בתורה נביא אקים להם
מקרב אחיהם כמוך. ועוד אמ׳ נביא מקרבך
מאחיך כמוני אליו תשמעון. ואומ׳ אלו הארורים
כי ישמעאל זה הנביא מדבר וישמעאל. אם כן צריך
לקבל דתו לפי שמנבת הוא בא בוטל דת משה
ע״ה אלו דבריהם והבליהם ימחם שמים.
ועתה שמע לך תשובת אלו הארורים. דע כי תחלה
מה שאמרנו שהשפע הוא נשפע תמיד אמנם
לא מי שאינו ראוי לנבואה ויתנבא כי לא יתנבא
חמור וסוס. וכל מי שיהיה בעל תאות הבהמיות
הוא דומה לסוס ולחמור. וגם זה הישמעאלי היה איש
ידוע לרוב תאות המשגל. וגם כן ידוע לו שלא היה
בו ידיעה משום [illegible] בעולם. ואם כן איך הוא

יתנבא

10

יתנבא· ומה שאמ׳ נביא אקים מקרבך מאחיך
ר״ל כמו ישעיה וירמיה ויחזקאל ומלאכי ע״ה
שאמ׳ זכרו תורת משה עבדי· ועל זה נאמר
כמני ר״ל נביא המחזיק דברי ותורתי לבא
משיוסיף בו ויגרע מדתינו התורה· ומה שאומרים
כי עוד שבאה ישמעאל· מבטלה דתינו גם זה
הבל: לפי שתחלת זה האיש אינכו נביא· ועוד
השם זה אינו גוף כדי שיתחדש בו רצון אחר
שיגזור דת ואחר כך יבטל ויגזור דת אחרת
חלילה וחס לאומרו אלו ויפתבי״ו· והארכתי
בזה הענין כל כך ויצאתי מכונת מה שהייתי
כדי לשבר מתלונות המינים ולריק גלגלת ניש דנדן הי
האפיקורסים ואנשי שאינו מכונת שהייתי
בו· ועתה נחזור לדברינו הראשון ונאמ׳
בעבור כי מספר הגלגלים וכוכביו ותנועתם
והקפתם נודעה לנו מדרך חכמת התשבורת חוכמת הנדסה
בראיות ברורות אמנם סדר הגלגלים עם

כוכביו כי ידוע כי שבתי למעלה מן הצדק
וצדק למעלה מן מאדים וכן הנשאר למה הם כבו
לא כתורתה לכו וזאת אמרי לראש הפילוסוף
ארסטוטאליס היוני כאשר זכר החכם הגדול ר׳
יהודה הכהן ז״ל בפירוש ספר משלי בפסוק מי
עלה שמים וירד אמ׳ השכלים נבדלים שנתבאר
כי יש לכל גלגל שכל נבדל וזה ביאר ארסטו׳ בחקירות
אבל מפני מה היה סדור גלגל הכוכבים בזה
הסדר שבתי למעלה מצדק וצדק למעלה ממאדים
וכן השאר או אם תנועת זו היא מפני תנועת זה
הוא דבר שלא ביאר ארסטו׳ וכן נראה כי שלמה
ע״ה לא השיגו אילו דבריו ז״ל וכבוד אורי ומורי אדוני
התורה אב״י מו״א ז״ל פירש לזה הענין מדרך חכמת
הקבלה ראיתי כי ראוי הוא לכותבו פה להיות לי
למשיב נפש והחכם ישמענו ויוסיף לקח יקרבוה
לראש משביה

ראשון הגלגל

המקיף את הכל אשר אין תחבולה לאדם לדעת

לו

לו שיעור כגלגל לפי שאין בו כוכבים ולזה לא יודע
גדלו ונקרא בערבי כלך למחיט וכ׳ נקרא כלך
ל אתלס וכנגדה הספירה הראשונה הנקראת
כתר עליון אשר לא תושג וממנה נאצל זה
הגלגל ועל כן לא יושג׳ **שני** גלגל כוכבים
הקיימים אשר הנהגת זה העולם התחתון בכוחות
השובעות ממנו מכוכבין כמו שכ׳ הודעת חוקת
שמים אם תשים משטרו בארץ ר״ל משטר כל
אחד ואחד ונקרא בערבי כלך אל תאבתה וכ׳ נקרא
גלגל המזלות ובערבי כלך ל ברוג ונאצל מן הספירה
השנית הנקראת חכמה שנ׳ יי׳ בחכמה יסד ארץ
ר״ל יסוד הארץ והנהגתה בכוחות השובעות
מן הגלגל הנאצל מן החכמה **ג׳** גלגל שבתי
מורה על חכמות האלהית ומיטב התבונות ונקרא
בערבי כלך ל זחל ונאצל מן הספירה השלישי
הנקראת בינה וכנגדו הכוכב יורה על החכמה
כמו שביארנו: **ד׳** גלגל צדק מורה על האמונות

כמו שיתבאר המולדת והיא ממולצ בכל ענין ולזה
נקרא צדק ונקרא בערבי כלך אל מושתרי ונאצל
מן הספירה הנקרא החסד והיא המדה שהחזיק
בה אברהם ע״ה והאמין בה ועליו נאמר מי העיר
ממזרח צדק ה׳ גלגל מאדים מורה
על דם ואש ומלחמה ונקרא בערבי כלך אל מריך
ונאצל מן הספירה החמישית הנקרא גבורה וזהו
המדה החזיק בה יצחק ע״ה וזהו סוד העקידה
ועל כן נאמר ופחד יצחק: ו׳ גלגל חמה
המשפעת אור לכל כוכבי מעלה ומטה וסובבת
הגלגל בי״ב חדש כל חדש אחד לכל מזל ממזלות
בכל תקופה ונקרא בערבי כלך אל שמס ונאצל מן
הספירה הששית הנקראת תפארת הרמונאה בז״ן
כי שופעת על העטרה וזהו המדה אשר החזיק
בה יעקב אבינו ע״ה ורמוז בזה ישראל אשר בך
אתפאר ויצאו ממנו שנים עשר שבטים ונחלקו
לארבעה דגלים ז׳ גלגל נוגה מורה

על

הוא החלק ההוא על הארץ והדבק בו ראוי כפי
הסדר שיהיה יותר קר מן החלקים שלמעלה
ממנו ואין הענין כן כי כל אשר תגביה למעלה
תמצא הקור גובר עליו ועילת זו מפני אור השמש
המתכבש על הארץ ומתהפך ניצוץ השמש
ההוא למעלה מפני עובי הארץ וקדירותיה
ויחמם האויר ההוא הקרוב לארץ: ואלה
היסודות הן נאצלות מן הספירה העשירית
הנקרא מלכות והחזיק בה מלכינו נעים
זמירות ישראל דוד המלך ע"ה ולזה נהיה מלך
עם ישראל האל והודיע וכרסם מלכות האלית בעולם
בשירותיו וזמירותיו באמרו לך יי הממלכה
והמתנשא: ואמרו לשם תפארתך הוא רמז
אל שם בן ארבע אותיות אשר נקראת שם
המפורש באמת ומה שנקרא זה השם שם
המפורש לל' כי שאר שמותיו ית' כנויי תאריו
וזה השם הוא מפורש עצמו: כי שמו עצמו ושמו
הוא עצמו:

ומרובעו הוא היה יהוה יביה כי כשתקח היוד מראש
השם ותשימהו באמצע השם ותסיר ממנו הוו
יהיה היה ואם תקח היוד מתחלת השם יהיה
הוה ואם תעשה לוו של שם יוד יהיה יהיה
והנה נרחיב דבריגו בזה הענין היקר בספר ש[illegible]
מזה המאמר הנקרא ספר כתר נורא בעזרת
איום ונורא ותעלה אמן: אמר המחבר הנה
כשלמה כונתי ורצוני בספר זה ממנה שעלתה
בדעתי לפרש מסודות חכמה האלוה ית' ועתה
אני חותם את דברי בספרי זה ואני אתחיל בחיב[illegible]
עץ הדעת כאשר יעדתי מהאל ית' אשאל
שיעזרני ברחמיו הרבים ולמען שמו הנכבד
והנורא שאשלים את כלל זה ספר המאמר
לחיים ולשלום כאשר השלמתי לספר זה וילמדני
מתורתו הקדושה ויתן בלבי אהבתו וליראתו
ולעבדו בלבב שלם: ובנפש חפצה למען שלא
אצא לריק ולא אלך לבהלה כן יהי רצון ורחמים
מלפניו

מלבנו שאשמור חוקיו בעולם הזה ובתורתו אהגה
יומם ולילה כדי שאחיה ואזכה ואירשת ירא ותשובה
ומעשים טובים לימות המשיח בן דוד ולחיי
העולם הבא: עץ חיים היא למחזיקים בה״
דרכיה דרכי נועם וג׳ תמית
קרא השר בספר זה ודע כי לך מים תבונת חיש משיתו;
ושמן טוב עלי ראשו ככתר זהב אופיר יצרתיו אף עשיתיו;
ברוך יי׳ לעולם אמן ואמן חזק המחבר
ברוך הכותב וקורא״

בשם יי׳ אל עולם

ספר המאמר השני
חיי הנפש ונקרא ספר עץ הדעת׳ נתיחת הספר
הנה לך שר מאמר בינה׳ נקראת ספר עץ הדעת;
שני שכלך בו יפקחון׳ ללמוד טוב טעם ודעת;
לרצ׳ תרצה נחלתו

תפאר ישעיה ספרך זה   בשם השר כבודו אל...
בנו הרב קדוש הג׳ חננ׳   אבי חכמות וראש שבט...

יאר יהוה פניו אליך ויחנך

נאם עבד התורה ישעיה המכונה בשם רבי בן הר...
רבינו יהוסף ז״לה כאשר השלמתי ספר עץ החיים
ראיתי שלא יצאתי ידי חובתי בחבור ספר ההוא וראיתי
לחבר אחריו ספר אחר ואזכור בו קצת ראיות על
ענין חידוש העולם ועל ענין השארות הנפש אחר
הפרדה מן הגויה כי אלה הדברים הם עיקרי דת
הישראלי וקוטב תורת משה רבנו וכל מה שיכפור
בהם הרי הוא כופר מכל כופר שבעולם ועל זה
מלאני לבי לחבר באילו הענינים מאמר אחר
קצור והוא זה ואזכור בו חידוש ועל מאמרי
הכופרים אדוש והוגה בו יוסיף חכמה ודעת
ולזה קראתי שמו עץ הדעת
וחלקתיו לזה הספר בשני חלקים

החלק

החלק הראשון בביאור ראות חידוש העולם
והחלק השני ממנו בביאור השארות הנפש
תחלה אדבר בראיות חידוש העולם
בזו החלק הראשון ואחר זה אדבר בביאור
השארות הנפש בחלק השני וכל מכלול בו פירוש
שעשה מרכבה של נבואת אדוננו יחזקאל נה כמוהו
ועתה אתחיל בעזרת הבורא אשר אין
מורה לדברנמה שיעזרתי והוא ברחמיו הרבים
יעזור לי אמן׃ אמר המחבר הפילוסוף
אומ׳ כי העולם הוא קדמון ואנו בעלי הדת השלמה
ומאמיני התורה התמימה שואלים מהם ואומ׳
כי מדוע יהיה העולם קדמון איננו אלא מחודש
הם משיבים אינו כן למה לפי שאם אנו נאמר
כי הוא העולם הוא מחודש אם כן אנו מחייבים
אל השם ית׳ הגשמות וזה הענין באמת הוא כבידה׃
ואנו שואלים מהם איך והם משיבים שאם אנו
נאמר כי השם ית׳ ברא את העולם כולו אחר העדר

העולם
גמור אם כן היה השם ית' קודם שיברא
פועל בכח ועתה שבראו יצא מ' אל הפועל
ואם נאמר כי לא יצא מן הכח אל הפועל אך
כן גדרה חכמתו: נשאל ונאמר כי השם ית'
הוא נמצא קודם בריאת העולם אם לא יאמר
השנה
כן היה נמצא נשאל כי מדוע בראו בזו
על דרך משל ולא בראו אשתקד: אם נאמר
כי בעבור שלא היה יודע כי ראוי הוא לבראתו
ובעבור זה לא בראו ואחר מכן ידע כי ראוי
הוא לבראתו ובראו: אם כן יתחייב שנויות
בעבור
הסבלות וזו כפירה גמורה: ואם יאמר כי
שלא היו לו כלים הצריכים לו מצויים כמ
שעל דרך המשל הבנאים אם לא יהיה סיד ולבנ
לבנות
וטיט לא יוכל לבנות הבית אשר הוא רוצה
אם כן הצריך לשם ית' אל הכלים חלילה וחס
ואם יאמר כי בעבור שבאותה הזמן לא היתה
נ' ראויה להבראות ועתה היא ראויה להבראות

אם כן

אם כן הפועל לשם ית' תחת הזמן: וזה שקר גמור:
לפי שהזמן היא הקדימה והאיחור שכן שני
הכוכבים כאשר ביארנו בספר מתחלת הלימוד
בפרק חמישי: והתנועה היא מקרה במתנועע
שהוא הגלגל כמו שיתבאר: והזמן היא מסבת
התנועה אם כן הזמן היא מקרה במקרה:
עתה מכל אלו הפנים מצטרך הפילוסוף העני'
לחייב הקדמות כי הוא משתדל להרחיק אלו
הפעולות מהשם ית' ויתע' האל מכל מדברי הבוערים
עלוי רב: הנה אחי כבר נתבאר לך כי מדרך
העיון הפילוסופי העניים אין להם שום יכולת
להביא ראיה על חידוש העולם אמנם אנחנו בעלי
הדת השלימה מאמיני התורה התמימה לא
דרכינו דרכיהם ולא מחשבותינו מחשבתם אמנם
נתחייב החידוש במופת שכלי שהיא הנבואה
אשר אם ימותו אלף אלפים כמות ריבוא מן
הפילוסופים לא יוכלו להשיגה לפי שהוא מעמד

קדישי עליון השוכן נפשותם ברום חביון ובאמרם
כי לפי הנראה טענות אלה קטני אמנה וחסירי
הדעת הוא אמת בענין אל דבר שהוא גשמי
ומושג בחוש אך בדבר שהוא זך ונקי מכל
חומר לא יתכן אלו המבולבלות יען כי הם ארחות
עקלקלות העוזבים ארחות יושר ללכת בדרכי
חשך׳ והנה שלמה ע״ה כל הדברים שדיבר
בספר קהלת בענין זו העולם השפל ומקריו
אמר ראיתי תחת השמש׳ כי כל אילו המקרים
אשר הם חסרונים אינם נופלים רק בדברים
שהם מושגים בחושי הגוף ועל זה אמרו רבו׳
ע״ה כי שלמה המלך תחת השמש הוא דיכול
למימר׳ ולא למעלה מה שמש ועל זה לא נגנזה
ספר קהלת וכבר ידענו לפרש את ספר קהלת
בעזרת האל או נפרש לכל אילו הדברים פירוש
רחב אם יזכנו האל׳ ועתה אחי עלה בדעתי
לשתף עם מאמר זה קצת מן הראיות שהביא

הדב

הר' הגדול רבינו משה בן הרב מימון ז"ל בספרו
הנכבד מורה הנבוכים בחלק השני בפרק י"ח ״
ובהם אבאר במאמר זה כי כולנו שותי מימיו
יען כי מן המקדש המה יוצאים ובהם יתאמתו
דברינו אלה וזהו לשונו ז"ל הדרך הראשון אשר
יזכרו שיתחייב לנו בו כפי מחשבתם שהשם
ית' יצא מן הכח אל הפועל כשיהיה פועל עת
אחת ולא יפעל עת אחרת וסתירת זה הספק
מבוארת מאד והוא שזה הענין אמנם יתחייב
בכל המורכב מחומר בעל אפשרות תורה כי
בלא ספק כשיפעל הגשם ההוא בצורתו אחר
שלא עשה כבר היה בו דבר בכח ויצא אל הפועל
ואי אפשר לו מבלתי מוציא · כי זאת ההקדמה
אמנם התבארה בבעלי החומר במופת אמנם
מה שאינו גוף ולא חומר בגוף ואין לו חומר
אין בעצמו אפשרות בשום פנים וכל מה שיש
לו הוא בפועל תמיד ולא יתחייב בו זה ולא ימנע

כי שיעשה עת יצא ולא יעשה עת אחרת ומי
שנוי בחק הנפרד ולא יצאוה מן הכח אל הפועל
והראיה על זה השכל הפועל על כי דעת ארוסטוטו
והמשכים אחריו אשר הוא נפרד והנה יעשה
אות עת ולא יעשה עת אחרת כמו שבאר
אבונצר ז"ל כראוי במאמרו בשכל שם אשר דבר
אה לשונו ואמר בגלוי כי שכל הפועל לא יעשה תמיד
אבל יעשה עת אחת ולא יעשה עת אחרת והוא
אמת מבואר וגם הייתו לא יאמר שהשכל
הפועל משתנה ולא היה פועל בכח ושב בפועל
כאשר עשה בעת אחת מה שלא עשהו מקודם
כי אין ערך בין הגשמים ומה שאינו גשם ולא דמיון
בשום פנים ולא בעת הפועל ולא בעת ההמנע
מן הפועל ואמנם יאמר לפעולות הצורות
בפעולות החמרים ולפעולות פעולה בשתוף
השם לבד ולזה לא יתחייב מהיות נפרד בלתי
עושה בעת אחת לא הפועל אשר יעשה

אחר כ

אחר כן שהיה יוצא מן הכח אל הפועל כמו
שנמצא זה בצורות הנמצאות הנשואות בחמרים׳
ואולי יחשוב החושב בזה המאמר קצת הטעאה;
וזה כי שכל הפועל אמנם התחייב שיעשה עת
אחת ולא יעשה עת אחרת לא מפני הענין
ההוא בעצמו אבל מפני הכנת החמרים
אמנם הפועל ממנו הוא תמיד לכל מוכן
ואם היה שם מונע מהפועל הוא מפני ההזמנה
החמריות לא מפני השכל בעצמו; ודע אשר
זה החושב כי כונתינו אינה להגיד הסבה
בעבורה עשה הבורא בעת אחרת׳ ולא
חייבנו בזה המשל ואמרנו שכמו ששכל
הפועל יעשה בעת אחת ולא יעשה בעת
אחרת כן השם ית׳ לא אמרנו זה ולא חייבנוהו
ואלו עשינו זה היתה הטעאה׳ אבל אשר
חייבנוהו והוא חיוב אמתי שהשכל הפועל
אינו גוף ולא כח בגוף אעפ׳ שיעשה עת אחת

סבת
ולא יעשה הפועל ההוא עת אחרת היתה
אי זה דבר שיהיה לא יאמר בו שיצא מן הכח
אל הפועל ולא שיהיה בעצמו אפשרות
ולא שיהיה צריך למוציא שיוציאוהו מן הכח
אל הפועל: הנה כבר נדחה מעלינו הספק
הגדול אשר ספק עלינו באומר בקדמות
העולם אחר אשר אנחנו נאמין שהוא ית'
אינו גוף ולא כח בגוף ולזה לא יתחייב בו שנוי
כשיעשה אחר שלא עשה׃

הדרך הב'

הוא אשר יחייבו בו קדמות העולם לעלות
המביאים והמתחדשים והמונעים בחוקו ית'
והתרת זה הספק כבדה היא ודקה מאד ושמעהו
דע כי כל פועל בעל רצון שיעשה עת אחת
ולא יעשה עת אחרת מפני מונעים או מתחדשים
והמשל בזה שהאדם על דרך משל שיהיה
לו בית ולא יבנהו מפני מונעים וזה בשלא יהיה
החומר נמצא׃ או יהיה נמצא ולא יבוא לקבל

הצורה

העודה להעדר הכלים והנה יהיה החומר
והכלים נמצאים להיותו בלתי רוצה לבנות
מכני שאינו צריך למחסה : וכשיתחדשו
מתחדשים בקוראיהם יציאהו ונבקש המעון
אז יריצה לבנותו · הנה כבר התבאר כי המתחדשים
ישנו רצון והמונעים יעמדו כנגד הרצון ולא
ויעשה חוץ לגיון הרצון אמנם כשלא יהיה ולפועל
תכליתו בשום פנים אלא היותו נמשך אחר
רצון יהיה הרצון ההוא בלתי צריך אלא המביאים
והרוצה ההוא בלתי צריך אלא המביאים והרוצה
ההוא שלא יהיו לו מונעים · לא יתחייב שיעשה
תמיד אחר שאין שם תכלית אחת יוצאת מאשר
נגלה יעשה ויתחייב כשלא יהיו מונעים לרצונו
התכלית ההוא שיעשה כי הפועל הנה נמשך
לרצון לבד : ואם יאמר אומר זה בוטל אמת אלא נס
היותו רוצה עת אחת ולא ירצה עת אחרת און
זה שנוי באמרו לא שאמתת הרצון ומהותו

זה ענינו שירצה ולא ירצה ואם היה רצון ההוא
לבטל החומר עד שיבוקש בו תכלית אחת
יוצאת יהיה רצון משתנה לפי המונעים המתחדשים
אמנם לרצון הנבדל אשר אינו מפני דבר אחר
בשום פנים אינו משתנה ולא הויתו רוצה עתה
דבר אחר ולא ירצה זולתו אחר שנוי בעצמו
ולא יביא זה לתת סבה אחרת כמו שהויתו
פועל ולא פועל איננו שנוי כמו שביארנו הנה
כבר הותרה גם זאת הקושיא והתבאר שלא
יתחייב לנו מן הדרך הזה שקר וזהו א השתדלותינו
כמו שידעת :

הדרך השלישי

והוא אשר יחייבו בה קדמות העולם להיות
כל מה שיחייבוהו החכמה שיצא כבר יצא
וחכמה קדומה בעצמו יהיה מתחייב ממנו
קדמוניא וזה חיוב חלוש מאד וזה שאנחנו
כמו שנשכל חכמתו אשר חייבה שיהיו הגלגלים
תשעה ולא פחות ולא יתר ומספר הכוכבים

על מה

על מה שהם עליו לא יותר ולא פחות ילא יותר
גדולים ולא יותר קטנים כן נסבל חכמתו המיישר
הכל אחר שלא היה מהעזר גמור מזומן קרוב
והכל נמשך אחר חכמתו השלימה אשר אינה
משתנה אלא שאנחנו נסבל סבלות גמורה
דרך החכמה ההיא ומשפטה אחר שהר״צון גם כן
בדעתינו נמשך אחר החכמה והכל דבר אחד
ר״ל עצמו וחכמתו שאנחנו לא נאמין בתארים
והנה תשמע בזה הענין הרבה כשנדבר בהשגחה
ובזאת הבחינה תפול זאת ההרחקה ואמנם מה
שזכרו ארסטוטאלים והאומות מימי קדם משכן
המלאכים בשמים ומהיות האל ית׳ בשמים ובן השמים
בא כנראה מן הכת׳ אין זה ראייה על קדמות
כמו שירצה הוא׳ אבל זה נאמר לראייה על ושהשמים
יורנו על מציאות השכלים הנפרדים והם הרוחניים
והמלאכים הם יודונו על מציאות השם ית׳
והוא מניעם ומנהיגם כמו שנתבאר ונגלה

שאין שם ראייה תורינו על מציאות הפוע
עפי דעת הפילוסופים כמו שזכרנו על מציאו
מניעם שהוא לא גוף ולא כח בגוף ואלו דברי
ז״ל. אמר המחבר אם כן יתבאר לך אחי המעיין
במאמרי זה מכל אלו הראיות כי העולם הוא
מחודש וברוא מאין גמור המוחלט ובריאתו
היא בכונת מכוין ואינו קדמון כדברי אלו
הפילוסופים הכופרים. ואם תשאל ותאמר
כי למה ברא השם ית׳ את העולם ומה כונתו:
והפילוסופים משיבים כי כן גזרה חכמתו
ואנחנו בעלי הדת הקדושה נשיב כן רצה
השם ותכוין בשתי תשובות הללו ותמצא נ״ ותבחן
כי בתשובת הפילוסופים היא הודאה על קדמ
העולם כאשר הוא דעתם הרעה כי הם אומרי
כן גזרה חכמתו ל״ל כמו שחכמתו היא קדומה
כן העולם הוא קדמון ובתשובתינו שאנו
אומ׳ כן רצה השם ית׳ נתקיים החידוש כי ידוע

הויא

הוא מקבליו כי אם רצון נופל עליו ית' בשיתוף
כאשר נאמר כן רצה השם ונודה ונחייב
כי בראו מאין הגמור מאור שבראו כפי רצונו
העליון הבט בהפריש שבין את התשובות
הללו ויתאמת לך האמת על בוריו׳ ועוד יש
להשיב כי לפי שהמציאות הוא יותר טוב מהעדר:
ועתה נראה לי בזה הענין תשובה אחרת
והנה אפרשנה לך והיא זאת כבר ביארתי
בספר עץ החיים בפירוש פסוק לזה רשע ולחו׳ יש׳
כי נשמת האדם קודם בואה אל הגוף היא חכמה
ומשכל ואכן אינה יודעת מעלת אותה מעשה
שהיא בה: עתה השם ית' שולחה בגוף כדי שתכיר
מעלתה הראשונה׳ וכשתפרד מן הגויה והיא
שלימה וחכמה ותחזור אל כנה אז תכיר את
מעלתה הראשונה כמה היא מעולה׳ ונחיתות
זה העולם׳ והמשל בזו כי מלך אחד מלך מנעוריו
ולא אירע לו מעולמו שום צער ונזק: ועתה

הוא אינו יודע מעלת המלכות שהוא בה ולאחר
זמן נזדמן לו שירד במלחמה ונצחוהו אויביו
ויאסרוהו בכבלי ברזל וישימוהו במשמר ועתה
שהוא דואג על מה שהוא בה ועתה ונכסוף
למלכותו הראשונה ואם השם ית' ועשה עמו
חסד ויושיעוהו לאחר זמן מיד אויביו ויחזור למלכ
הראשונה כבתחלה אין ספק כי אז ידע בודאי מעלת
המלכות ולא יסתכל בה עוד כעין בחיתות פי אם
באין מעולה וישמור דרכי המלכות ומשפטיה
וחוקיה: כן הנפש קודם בואה בגוף אינה יוד
יודעת מעלתה הראשונה העליונה ואמנם בהפרד
מנהגויה ותשוב אל כנה אז תכיר מעלתה הראש
וזה הוא סוד בריאת העולם והנה אחי כל המאמ
בקדמות העולם ובדברי הפילוסופים הכופרים
כאילו אכל מעץ הדעת ועל זאת מתחייב כלי
ומיתה וכל הכופר בה ומאמין בחידוש דברים
הנבראים כאילו אכל מעץ החיים ועל כן יחיה

לעולם

לעולם והעידונו על זה הענין בתורה באומרו הנה
נתתי לפניך היום את החיים ואת המות וג' ולא הספיק
בזה הנבואה לבדה אך הוסיף בה ויאמר ובחרת
בחיים· והנה כל הפילוסופים כשיכינו נפשותם
כל ימי היותם על אדמתם וילמדו את שבע
החכמות אשרהם· חכמת ההגיון וחכמת הטבע
וחכמת הנפש· וחכמת האלהית· וחכמת הלמודים·
וחכמת התשבורת· וחכמת הככבים· הנקראים
בערבי עלם אלריאצי· ועלם אלהנדסה· ועלם גרת
אלתקיל· לא עלה בידם רק זה לבד כי נמצא
נור אחד קדמון איננו גוף ולא כח בגוף· והוא
עילת העילות וסבת הסבות· ואינם משיגים
לו משיגי הגוף ומקריו והנה כל אילו הדברים
ידעם נער קטן מבני עמינו בתחלת למודו
בתורה בלומדו פסוק בראשית ברא אלהים
את הש' וא' הא'· ואולי בה יוסיפו לו אמונות
אחרות אמתיות יתרות על אמונת הפילוסוף

וזה שהוא יאמין כי העולם הוא מחודש ושהוא ית׳
משגיח על הכל בל׳ מוריה לך יי אלהיך השמי׳ ושמי
השמי׳ הארץ ואמרו״ל כי כל הנמצאות נחלקות בשלשה
חלקים האחד הוא רוחני כ״ל שכלים הנפרדים והוא
נרמז בזה הפסוק במלת השמים כי זה השם כלל בו
השמים שם משתתף יורה על רוחני ועל הגלגלי ועל
האויר שנ׳ ויקרא אלהים לרקיע שמים והשני
הוא עולם הגלגלים והוא הנקרא שמי השמים
כלומ׳ נעבר לאותו העולם הרוחני הנקרא שמים
כמו עבד עבדים והעד הנאמן אומ׳ אתה עשית
את השמים שמי השמים וכל צבאם סמך צבאם
עם שמי השמים והשלישי הוא החומר הראשון
כ״ל עולם ההויה והפסד והוא הנרמז במלת הארץ
והנה זכרם על הסדר תחלה הזכיר השמים והוא
העולם הרוחני כמו שפירשנו ואחרי׳ שמי השמי׳
והוא הגלגלי ואחר כן הארץ וכבר בספר תהלים
הללו את יי מן השמים ובאמר שהוא עולם הרוחני

במן

באומרו הללוהו כל מלאכיו: ואחרי׳ן הללוה שמי
השמים׳ וכבר ביאר שהוא הגלגל׳ באומרו הללוהו׳
שמש וירח וחיזק הענין בסוף ויעמידם לעד לעולם׳
חק נתן ולא יעבור׳ כי צורתם קבועה בגלמם
לעולם׳ ואינם משתנים מצורה לצורה ולא ישיגם
מין ממיני השנוי כגון הבריאה והחולי והנערות והזקנה
וזולתם כי אם תנועת העתקה לבדה ולא ימצא -
דבר מורכב ממיני השנוי זולתה כי אם הפך לה
ולהרחיק דעת הכופרים האומרים כי מה שאין
הפך לו תחת ההויה והפסד כי סבת כל נפסד הוא
מה שבו מן ההתהפכות וזה אחר שאין הפך אין לו
וכל מה שלא יפסד אינו נופל תחת ההויה אומר כי
הוא צוה ונבראו ויעמידם לעולם׳ כלו׳ שהוא ית׳
הממציאם אלא יש מאין ברצונו וחפצו על זו התכונה
אשר לא ישיגהו שנוי׳ וכבר מ׳ יצאנו מענינו ונחזור
לעיקר שמעתין ואומר כי אומרו ויעמידם לעד לע׳
לעולם׳ מורה ששמי השמים המכרים הם הגלגלים

שלא תבוא לחשוב כי השמים הנזכרים
תחלה בזה הענין הוא הגלגל: ושמי השמים
הוא האויר: שגם הוא נקרא שמים כמו
שבארנו מאמר ויקרא אלהים לרקיע שמים׳
כי כבר הוא משתתף עם שאר היסודות
כמו שנתבאר למי שעיין בזה׳ ואחרי אמ׳
הללו את יוי מן הארץ שהוא עולם השפל
והזכיר כל חלקיו ר״ל ארבע׳ יסודות באומרו אש
וברד של׳ וק׳ ר׳ ס׳ ע׳ דב׳ ההרים וכל גבעות
וכל בזה ארבע יסודות׳ והמתעצבים אחריו
והזכיר על הסדר ומה שיורכב מהם באומרו
עץ פרי וכל אר׳ שהם בעלי נפש צומחת׳
ואחריו וכל בהמה רמש צפ׳ כנ׳ ר״ל לבעלי
נפש המרגשת׳ ואחריו מלכי אר׳ וכל לאו׳ ר״ל
בעלי נפש המדברת׳ ואחריו אמ׳ כי נשגב
שמו לבדו ר״ל כי תוהו המה כולם וזה ענין
כי הפרטים כולם. יאבדו בלתי אישי ההויה

לא׳ עמדו

לא יעמדו רגע אחר על מתכונת אחת: ואמנם
יעמדו המינים: ודומה לזה היושב על חוג
הארץ שעניינו והמתמיד הקיים על סבת סיבוב
הארץ ר״ל חלילתה רומז לעניינים ההוים
ונפסדים בה כחלילה ואמ׳ שעם השתנות ענייני
הארץ והפסדם לא יהיה אצלו ית׳ שנוי יחס:
אבל היחס ההוא שיש לו אל כל אחד מן העניינים
ההם והוא חוה או נפסד יחס אחר קיים עומד
כי היחס ההוא למיני הנמצאות לא לאישיהם
ואמ׳ אחריו ויושביה כחגבים כלומ׳ מדלגים
ומשתנים מצורה לצורה: כחגבים המדלגים
מיכאן ומיכאן: וכאשר האחד שהוא טרם
החשבון הוא סבת כל חשבון מפאה אחת
והוא סוף כל חשבון מפאה אחרת והוא סבת
כל התוספת והחסרון: והוא בעצמו לא יוסיף
ולא יגרע: גם לא יקבל כפל וחילוק: והוא סבה
כל התוספת: כבה זה העולם הראשון ר״ל רוחאני

כנגד שני העולמים שהם אחריו כי הוא עילה
להם והם באים בעבורו ונמצאים מכוחו ונמשך
ידיעתו כוללת ידיעת השנים וזה לא יתכן
רק בהתאחד ביחודות שאין עצם להם כי הם
סלם טבעות אל הנשגב: לכן אנו צריכין אל הקבלה
איש מפי איש מפי הגבורה' אבל ידיעת האמצעי
והשכל אינה כוללת ידיעת העליון כי אין יכולת
באדם לידע ולהשיג מהרגש לדבר שאינו מורגש
כלל ולכך לא השיגו ממנו חכמי המחקר אלא
מעט מזער כטיפה מן הים: ונסכל זה שאינו
מעט לפי שהגיע אליו משכלו' כי החומר מחיצה
גדולה ומסך בפני השכל האנושי מהשגת השכל
הנפרד על אמתתו ומפני חומר הגלגלים
שהוא זך ונקבר אשר לא ישיגהו חולי גלא
כלון וכל שכן חומר בני אדם בעפר יסודם מנקי
עכר צוותו:: ואל זאת המחיצה המבדלת
בינינו ובין השם ית' רמז באמרו ענן וערפל
סביביו

סביביו ואמ' הנה אנכי בא אליך בעב הענן
כאשר דמותי בספר עץ החיים ר"ל כי עכירות
החומר שלנו הוא המונע את שכלינו
כמו שמבדיל הענן והערפל בין הראות
לא שהוא ית' מקבל חסרון גוף שיקיפוהו עב אופל
או ערפל או חשך חלילה וחס' עוטה אור
ונהורא עמיה שריה : ואין זה עוד אלא דמיון
באמת ועל זה גדר ית' שיושם המנורה מחוץ
לפרכת כאשר שם שכינתו להורות אותנו
כי הוא ית' אין לו צורך באור כי הוא מעין
ממנו היתה שמה האורה לכבוד הבית לבד
לא כי שהוא צריך לאורה חלילה וחס' ועל כן תלאינה
על הדשות מלהשיג אלא מי שלוה אליו עוד
אלהי' כאמ' וחנתי את אשר אחון ורחמתי
אתאת והם עבדיו הנביאים ע"ה ועל זה אמר
עזרא ע"ה אתה הוא יי' לבדך אתה עשית
את השמ' ונו' ושובך כי בעבור שאתה עלית

ועל
העילות אם בן גאותם הוא בהשתחויתם׳
זה נתחייבנו בתפלה כדי שתהיה קרובה האל׳ ית׳
וגם נהיה מדובקים בשכל העליון שהוא סבת
קירבתינו ולזה צריך למשכיל שידע כי זה
המלך המחופף עליו והדבק עמו תמיד והוא
שכל הפועל אשר הוא הדיבוק בינינו ובין השם
ית׳ כמו שפי׳ לשתי׳ בעץ החיים שגדול הוא מכל מלך
בשר ודם ויתבייש תמיד מן המלך הזה מעבור
עבירה ומלסור אחריו כאשר אמ׳ עה׳ עונותיכם
היו מבדילים בינכם לבין אלהיכם׃
אמר אפלאטון כל מי שאינו מתבייש מנפשו
אין לנפשו יקר ומעלה בעיניו ׳ ואמ׳ אריסטוטליס
בן אדם כשאתה עובר עבירה אם אתה מאמין
כי השם ית׳ רואה אותך נמה מאד העזתה
בפניך ואם אתה מאמין כי לא ידעך הרי אתה
כופר ומכחש בו׳ ואמר מקלאת האלהי
ואיך תכניס אדוניך והוא עומד לפניך׃ נבדברי

איתני

איתני עולם וקדושי עליון הם רבו ז״ל צוו יה״ רצון
את ר׳ אליעזר ותלמידיו וברכתו להם באומרו
שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם
אמרו לו עד כאן אמ׳ להם ולואי לכי שהעובר
עבירה מפחד פן יראוהו אנשים ויתבייש ואינו
מחשב אותו העני בעצמו שרואהו האלית
ואינו מתבייש מנפשו הלא יחשוב העני הלז
מאמר הכת׳ אם יסתר איש במסתרים ואני
לא אראנו נאם יוי ואות׳ מל׳ כהכ׳ כי אחרי
הודיעי אותך חידוש העולם בראיות ברורות
וחזקות יראתי מאד פן תטעה בפירוש קצת
פסוקי תורה בפסוק והארץ היתה תהו ובהו ובפסוק
עוד כל ימי הארץ זרע וקציר ובפסוק קונה שמים
וארץ ואשר טעו בהם קצת מכריעי בני אמונ׳ו
המתפלספים מקבלתי חכמה והאמינו בקדמות
העולם והפכו דברי אלהים חיים לדעה ואמרו
כי באמרו והארץ היתה אם כן היתה מתחלה
קדמונית

ואומר עוד כל ימי הארץ וג' אם כן הוא מצואה
מקדם. ואומ' קונה שמים וארץ. אם כן היתה
שם חומר קדמון כי מלת הקניה בלשון העברית
נופלת על כל דבר שנקנת מדבר אחר: אם כן הוא
העולם קדמון חלילה וחס. אך עתה אחי הט אזנך
ושמע דברי חכמ' ולבך תשית לדעתי. ושמע
פרוש פסוקים הנזכרים על דרך האמת. ודע
כי אי אפשר לי לפרש לך פרוש הפסוקים אילו
מבלתי שאקדים לך הקדמה אחת קטנה זהיא
זאת ההקדמה: ידוע כי כשימצא חומר דבר
אחד עם כל זה שלא נמצא אותו דבר בעצמו ההוא
יאמר של דבר ההוא שהוא נמצא לו שיש בו
הכנה והזמנה הטבעית לצאת מן הכח אל הפועל
והמשל בזה כי תוכל לומ' על הארז אשר בלבנון
שהוא ארון או תיבה בכח ואם עדיין לא נקצץ
ולא יצא מן הכח אל הפועל אחרי שיש בכחו
לצאת מן הכח אל הפועל. כן אמרו בתורתינו

הקדושה

בראשית ר״פא ברא אלהים אמר כי האלוה
ית׳ ברא מן האין הגמור חומר אחת דקה וזכה
ואחר מיכן יצר ממנה את השמים והארץ
ועשה את אינו ישנו כי מאחר שנמצאת
חומר השמים והארץ עם כל זה שעדין לא
נמצאו הם בעצמם הרי כאלו הם מצואים
יען החומר שלהם נמצאת והיא מכונת לקבל
הצורה הזאת׳ וזאת החומר שאמרנו היא
הנקראת בלשון הפילוסופים היולי כאשר פירשתי
בסוף מפתח הלימוד: ונראה לי כי זה השם
הוא בלשוננו העברי והיא מלה מורכבת
ופירושו היולי ר״ל אחרי אשר ברא האל ית׳
את זאת החומר אם כן הוא שלטונו ית׳
לבדו היכולת לברוא ממנה השמים והארץ
אלא שאני אומ׳ כי אחרי שהאל ית׳ ברא מאין
את החומר הזאת כבר הוא שלו שהאל ית׳
לבדו יכולת שיברא ממנה השמ׳ והארץ ועליה

אמרו רבותינו ז"ל כי המלאכים נבראו ביום
שני כדי שלא יאמרו קטני אמנה כי סייעו
לאל ית' בבריאת העולם: ועתה דע כי מלת
ברא בלשונינו תאמר על דבר שנברא יש
מאין: ומלת יצר תאמר על דבר שנברא יש
מיש: ועל כן אמר בראשית ברא אלהים:
ולא אמר בראשית יצר אלהים: ובספר הר' ביני
מדה המאמר שהוא ספר הכבוד נפרש כל
אלו הדברים בביאור רחב אם יזכני הבורא:
ולפי שאין כח להבין את סוד הבריאה הכת'
במלת בראשית כי לא להגיד כח מעשה ידיו לבני
אדם אי אפשר לכך סתם לך הכת' בראשית ברא
אלהים: ולפי זה הענין פתח במעשה בראשית
באות בית ולא באות אלף כי האלף מורה על
כתר עליון כמו שפירש ואין כח באדם להשיגו
ובית מורה על החכמה והיא מגדרת בית
ר"ל בית נתיבות חכמה ויש באדם כח להשיגה

מנוע

ירושלמי

מעט אם יזכה: ועכ׳ הזכיר המתרגם
במלת בראשית חכמה ותרגם ואמר בחכמתא
ברא ייי אמנם ביום מתן תורה זכר בדיבור

ענין אצלת

ראשון אות אלף ואמ׳ אנכי ייי אלהיך: כי אז
זכו להבין אות אלף סודה: ועל כן נאמר פנים בפנים
דבר ייי עמכם כי אז נתנבאו כולם בלא אמצעות
מלאך: ואמנם לא היתה מעלת כולם שווה בידיעת
דברים הנכבדים ההם לידיעת משה רע״ה
ועל כן נאמר אנכי עומד בין ייי וביניכם: ר״ל כי
עם כל זה שדבר האלהית עמכם פנים בפנים בלא
אמצעות מלאך לא היתה מעלתכם שוה למעלתי
ועל זה נאמ׳ לו ואתה פה עמד עמדי: וכבר
יצאנו מכוונתינו ועתה נחזור לדברינו הראשון
ונאמר כי מה שאומר והארץ היתה תוהו ובהו
ר״ל כי זאת החומר שנבראה מאין ומאומה
נתהוה הארץ תוהו: כלומ׳ עדין לא לבשה שום צורה:
לא שהוא אחושש הוא חומר קדמון והיתה מתחלה
חלילה וחס:

ואולם מלת תוהו הוא דבר שיתמה בו האדם
ונדבר יד"ל בתוהה על הראשונות׳ וכשקבלה
צורת הארץ כאשר היתה בוהו׳ והוא מלה מורכבת
ונדרשה בו הכח לקבל צורת ההויה וההפסד׳ ואמנם
ואמרו עד כל ימי הארץ׳ רוצה בזה כי אחרי אשר
הביא השם ית׳ את המבול על הארץ לרוב מורים
וחרבה כני הארץ לא תחשוב שנשתנה דבר אחד
ממעשיו אך העולם כמנהגו הולך וארבע תקופות
השנה עם סבוב הגלגל הוא כמנהגו׳ יען כי כל אשר
יעשה האלהים הוא יהיה לעולם עליו אין להוסיף וממנו
אין לגרוע והאלהים עשה שייראו מלפניו וידעו שהוא
ית׳ בראם ואמנם התחייב דור המבול כליה׳
זה היתה מדין לא מפני שהרעה הזאת היתה
מאת האל ית׳ תהלה׳ כי מלמעלה לא יבוא רק טוב
ואולם הרע הוא מצד המקבל׳ כאשר השמש
מלבין הבגד ומשחיר פני הכובס׳ והלא הפועל
אחד הוא׳ אך כל אחד ואחד מקבל כפי הכנתו׳

וכן

ענין מצה

וכן אנשי המבול בעבור מרים ורשעם כאשר
השחיתו דרכם נתחייבו כליה. לא שהשם ית'
הגומל רעה חלילה וחס׳ ועכ"ז גדר טבו ית'
לאכול בפסח מצה ולא חמץ׳ מפני שהחמץ
הוא רמז למדת הדין: לפי כי מלת חמץ בגמט'
מניינו תתקמ"ח׳ כי דרך מספר אותיות הכפולות
כף פשוטה הוא חמש מאות׳ מים סתומה שש
מאות׳ ונון פשוטה שבע מאות׳ פא פשוטה
שמנה מאות׳ צד פשוטה תשע מאות׳ אם כן
מניין חמץ בגמט' תתקמ"ח וכנגדו הוא עולה
זו היא מדת הדין קשה ומלמעלה לא יבוא
אלא כל טוב: וכמו שהחשך הוא העדר האור
כן הרע הוא העדר הטוב: וכל העת שהאלהות
יהיה משגיח על האדם לא תשלוט עליו מדת
הדין כי כשימצא האור לא יהיה חשך ועל כן
האוכל חמץ הוא מחזיק במדת הדין שהוא הכרת:
אמנם האוכל מצה יחיה כי הוא מחזיק במדת
רחמים:

כאשר פירשנו מי שיעיד כנו. ויאכל חמץ
אם כן הוא גורם לעצמו שיבוא עליו רעה לא
שהשם ית' מריעו וכי מאתו לא יבוא שום רעה
כי אם מצד המקבל ומעשיו שאם יעבור
על מצות אדונו יבוא עליו רעה: והוא גרם
לעצמו אותה הרעה לפי שעבר על מצות אדונו
ואם יקיים מצוות אדונו ימצא טובה:
וכבר יצאתי מכוונת שהייתי בו אלא אדע
שהוא דבר חשוב על כן הארכתי מעט ועתה
אחזור לדברי הראשון ואומר קונה שמים וארץ
זה הדיבור הוא דבר אברהם עה' נראה כי הוא
היה מאמין כי ת היתה שם נמצאת חומר קדמון
והיתה סבת אמונתו ובזה הענין מפני שעדיין
לא נתנה זאת התורה התמימה המסירה כל ספק
מהלב כדי שתסיר ממנו זאת האמונה הרעה
שאם אלולי היה הוא עומד באותו המעמד
המקודש היתה סרה זאת האמונה מלבו וגם

זאת

זאת האמונה היא אמונת אפלאטון ואריסטו
ואיננה אמת כמו שביארנו בסוף מפתח והלימוד:
והנה אחי אוסיף לך עוד ביאור באמתת החידוש
מדברי המדברים אמרו כי העולם הוא משתנה
וכל משתנה אפשר: וכל אפשר הוא חדש׳
אם כן העולם הוא מחודש: וכל מחודש יש לו
מחדש׳׳ וביאור זה כי כל אפשר הוא מחודש:
לפי שכל אפשר יש לו ממשות. ואם היה נמצא
תמיד הוא ממשות׳ היש נמצא בו תמיד וזה
שקר גמור: ועוד אמרו העולם חדש כי הוא גוף
וגויה והגוף איננו נמלט מתנועה ומנוחה.
ושתיהם מקרים מתחדשים עליו עקב והבא
עליו חדש בלא ספק בעבור בואו והחולף חדש
כי אם היה קדמון לא היה נעדר ושניהם חדשים:
ומה שאיננו נמלט מן החידושים הוא חדש
כי לא קדם לחידושים והחידושים חדשים
אם כן הוא חדש:

החלק השני

מספר עץ הדעת בביאור הנפש ופירוש
מעשה מרכבה: דע המעיין אחי במאמרי
זה כי אחרי אשר פירשתי לך אילו הפסוקים
ונתאמת לך פירוש העולם בראיות ברורות
ארצה להרחיב לך המאמר בפירוש השארת
הנפש אחר הפרדה מן הגויה ואיך יהיה ענינה
כי בזה יעדתי לך בפתיחת מאמרי זה ומעתה
אתחיל ואומ' דע אחי כי הנשמה הטהורה
שאינה גוף היא החייה אשר בו תדבק ואותו
תעבור ולעולם היא עומדת ואם נטמאת
בטומאת הגוף וגברה התאוה על שכלה
והלכה אחר תאות שרירות לבה ולא למדה
חכמה ולא ידעה לעבוד את יוצרה בהפרדה
מן הגוף תשתומם: נר מאד ותכסוף אל
אשר היתה מתענגת בו מתאות הגוף ולא
תוכל לעלות ולשוב אל אל אשר נתנה ותהיה
מהלכת באויר ויורדת למטה ונבאה באש

ובמים

ובמים׳ וזהו נקמת הרשעים אשר תולעתם
לא תמות ואשם לת׳ ור׳ לב׳ ׃ אבל הנפש תהיה
בעודה בגוף נכספת ליוצרה ונמשלת שכלה
על תאותה ומתגברת על יצרה ורודפת
אחר החכמה למען תלמד אמתת יוצרה׃
עד בהפרדה מן הגוף אל המעלה העליונה
אשר היתה נכספת אליה בעודה בגוף ויאציל
האל מרוחו עליו וזהו תחית המתים ומתן שכרן
של צדיקים לעתיד לבוא ׃ ודע׳׳ ובין׳׳
כי הנפש אשר תכסוף עד מאד לשוב אל יוצרה
ותחשוק אותו ותדבק בו בלבב שלם ולא תחשוק
דבר מכל תאות הגוף ולא תשגה כי אם באהבת
האלהות ועבודתו ותמנע מלאכול כל דבר טמא
ולא תוכל לסבול טומאת הגוף ותברח לברוח
ממנו ותוכל לצאת ולהלכת אל אל אשר נתנה
ותתפלל לפני בוראה ותאמר אנא יי׳ הושיעה
נא אנא יי׳ הצליחה נא ׃ אשר דרשו אנ׳ והו

הושיעה נא אנא יהוה הצליחה נא ואז יקחנה
המלאך אליו ויאמר לו צריך הבא בשם יוי ותהיה
אז כאחד ממלאכיו וזאת היא מעלת חנוך
אשר נאמ׳ עליו כי לקח אתו אלהים ומעלת אליהו
ע״ה בהעלותו בסערה השמימה והמלאכים ונעשות
הצדיקים אחרי היותם בהם נראים לבני אדם
בדמות אנשים הולכים על הארץ ; ואני עתיד
לבאר לך אמונתי ודעי בענין ביאת הגואל
ובענין עולם הבא׳ ואחר זה המאמר אם יזכני
בורא עולם ; והנה אחי הנני מעיר שעך בענין מיתת
החכם בבחורתו אשר תתמהים בו קצת מבני עמנו
הנבוכים ומקשים ואומ׳ כ״כ כתב בתורה כי הוא חייך ואורך
ימיך ואיך הוא שזה האיש החכם מת בבחורתו ;
ד״ע כי האיש השלם החכם בהתעסקו בעניינים האלהים
ויתענג תענוג׳ הנפשים המקודשים ימאס ויגעל
לתאות הבהמות המרורות ויתגאון ויריצה להכרך הנצחיים
ויתרדיים מעולם הזה הכחות והגהוגו ולנוח ולשוט
בעולם ההוא היקר ויבקש מהש״י באותה שעה להציל
מעולם הזה

ההס

והטהרה
ההפוך והתמורה ולהביאו אל הנקיות
אל חיי העולם הבא והאל ית' ימלא שאלתו
וישלים בקשתו כמו שאמ' רצון יראיו יעשה'
ועל ימות מיתה מקריתו ויחייה חיים עצמית'
אמתית אשר היא חיי העולמים הנצחיים
התדירים ורמזו לזה הענין ר' שמריה ז"ל [illegible]
שיר השירים שחיבר בפסוק הביאני המלך
חדריו : אמ' היא טעם למה שאמ' למה אני
מבקש לצאת מן הגוף הנז' השפל כי בבר' הביאני
המלך חדריו ואני עמו בחדר אחד ואין לא
אסיר הבגדים הצואים ואלבש מחלצות ובגדי
ישעי כי השלם לא יצטרך לגוף וחייו רק להגיע
אל תכליתו כי כל אשר יאריך ימים ישכיל
וישלים שלמות האחרון ואחרי הגיעו אל ה
השלמות ההוא יכסוף ויחפש המות בהפרידו
והטהרה
מהגוף כי מן ההפוך והתמורה אל הנקיות
אלו דבריו ז"ל ועב"כ כמו זה המיתה המקרית

והחיים אותיות אמרתי אני המחבר: שמים
נפשי כאיל על אפיקי מים: תערג ותשתוקק לאל
מתי תהי עפה כמו צפור אלי בוראה ותשכון תוך קדוש מחנים
צמאה ונכספה מאד לו אור באור נצחית ואז משתחוה אפים:
לפני אלוה חי בלי חיים אשר אין לו דמות פנים ולא ידים:
הוא נעלה על כל תארים גם אינו במנין אחד ולא שנים:
הוא אור בלי נברא והוא יוצר לכל נמצא ולו כבוד והוד קרנים
תמיד תהלתו אומר בקרבי יוסף עד תהיה נקי כפים:
ועתה דע כי דרך הגעת הנשמה אל
כנה כך הוא כי בתחלה מתעכל הגוף אל ארבע
הלחות ומתעכלים הלחות אל ארבע היסודות:
ומתעכלים היסודות אל כחות הגלגלים והכוכבים
ומתעכלים כחות הגלגלים והכוכבים אל
ההיולי ומתעכל ההיולי אל הצורה ומתעכל
הצורה אל הטבע ומתעכל הטבע אל כח הנפש
והנפש נדבק עם השכל העליון אשר הוא מקורו:
ומקורו הוא דבוק עם העליונות אשר הוא ממציאו.

ומולידו

ומוליד ומעדין יגיע שכל כל משכיל ויגמור
ואשר די היכול להכין צרה לדרכו הדחוקה
הזאת כמאמר החוזה הרבה צרה כי רב
ממך הדרך וצריך לך לדעת כי אין משכיל
כונה באורך ימים בזה העולם כי אם כדי
שיוסיף לו ידיעה על ידיעתו והשגה על השגתו
וחכמה על חכמתו כדי שבעת פרידת
נפשו מגופו יהיה חכם ושלם ולא יהיה לו
שום מונע מלהשיג אל כנו: ועל כן שמעתי
כי קצת מן החכמים מאמינים כי נפש אשר
לא השכילה בזה העולם כראוי בהפרדה מן
הגוף חוזרת עוד בגוף אחרת כדי שיתחכם
כראוי וצריך עיון בדבר זה אם הוא אמת
לכי שתכלית כונת ביאת הנשמה בעולם השפל
הוא לדעת מעלת אותה המעלה שהיתה בה
בתחלה כאשר פרשתי בספר עץ החיים
בפסוק לזה רשע ולא ישלם: ועוד אינו צריך

לשנותו עוד פה ׳ ואם כן מאוחר שבאה בזה העולם
וידעה פחיתות זה העולם ממעלות עולמו איך
יתכן שירדה עוד להפרד ממחצבה העליונה ותשוב
עוד הנה בגוף אחר ותאסר עוד בבית הסהר:
ואם תאמר כי כפי גזרת בוראה עוד תשוב הנה
בגוף אחרת בהכרח חלילה לאל מרשע שיחמסנה
לאוסרה בבית הסהר שלא כדין; אם כן אין זו אמונה
אמתית׳ ובספר עמוסי השכל שחבר אפלאטון
ראיתי כתוב כי אומר הוא הנני מעיד על שמים
ומגיד על אשר ראיתי בעיני אני כי איש אחד מן
הפילוסופים חלה והיה קרוב למות ויראו תלמידיו
שהיו יושבין אצלו כי נשא עיניו אל השמים וישאלוהו
תלמידיו מה אתה רואה ׳ ויען אותם כי ראיתי רואה
הנפל הנפל נפשי ממאסר הגוף והיא משתקקת
ונכספת לשוב אל יוצרה והיא עד מאד שמחה ׳
אך אתם מדיקים לי בריח בשמים אשר אתם משימים
לפני למען תאחרו אותה לצאת מן המאסר בהפכה

ויסב

ויסב פניו לקיר וימת בנשימה וזה הכלל
כי רוב הפילוסופים נקראים אלהים
מורים כי נפש המשכלת השבה אל יוצרה
נקייה מטומאת הגוף וטהורה וחכמה
כאשר אמרנו היא החייה חיי העולם ומעלתה
כמעלת המלאכים וזהו באמת מתן שכר
של צדיקים לעתיד לבוא וזה שהמציא רב
ז״ל שאומרים כי תחית המתים הוא שוב הנפש
אל הגוף הוא אמת וכל הכופר בו הרי הוא כעובד
ע״ז אבל זה הענין לבד אין תכלית ההצלחה:
אמנם תכלית ההצלחה הוא העולם הבא אשר
שם מעמדות לנפשות הקדושות אשר אל אל
נגשות כאשר גזרית ונתתי לך מהלכים בין
העומדים: וזה שאומ׳ כי ישיג לשבת בו הגויות
והיינם לישרף בו לא אמרו זה העולם ע״כ
רק להבטיח לעמי הארץ הכסילים אשר לא יבינו
ולא ישכילו ולא יאמינו כי הוא יכולה לעמוד

בלא גוף בדבר שהם מתאוים ויודעים אותו
ואפשר לא ישיג העור את המראה והצבעים
והצורות וגם החרש שמע הקולות ולא הסרים
תאות המשגל כי לא תשיגנה הגויות תענוג עולם
הנשמות וזה שאמרו ע״ה לא אמרוהו רק להבטיח
כי נשמתם תשוב אל גופם ויהיו נהנים ומתענגים
מזיו השכינה בגן עדן בתענוגים אשר עמו
ואם לא יחטאו ואני אומ׳ כי הנה כל משכיל ידע
כי גן עדן וגיא בן הנם הנקרא גהנם נמצאים בזה
העולם ולא אמרו חכמ׳ ע״ה כי הצדיקים יהיו בגן
עדן אלא על דרך משל מפני שדה הגן אשר נטע
האל ית׳ בעדן שהוא שם אין בכל העולם הזה כמוהו
כי בו כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל ועץ
החיים ועץ הדעת אשר פירושו הוא עץ ההרגש
והבחירה ואפרש בספר הכבוד אם יעזו׳ האל
והבטחת גן עדן הוא להראות לאשר לא ידעו
ולא יבינו עונג הנפש העונג אשר הם מתאוים

ואשר

ואשר הם יודעים ובשמעם כי נשמתם תשוב אל
גויתם ויתענגו בגן עדן ייראו לחטא ויעסקו בתורה
ובמצוות על מנת לקבל פרס: וכן גיהנם אשר הוא
גיא בן הנם מפחידים בו את הרשעים להשקח למען
ישובו ומדרכם הרעה וכל דברי הנביאים הם
דרך משל וחידה כי המתבונן בדברי ישעיה
ויחזקאל ע"ה ידע באמת כי רוב דבריהם הם משלים
וחידות: ואחרי אשר הגענו עד כה נבאר מעט
מדברי אדוננו יחזקאל ע"ה ונאמר: פירוש
מעשה מרכבה בפירוש נכבד: דע כי טעמה שקרא
יחזקאל ע"ה שם נבואתו מרכבה בעבור ארבע
חיות שראה ואין המרכבה מבלתי רוכב והמרכבה
הוא סימן הנסיעה והיא תמיד ד' חיות כמ"ש
ותעלה ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף
וסוס בחמשים ומאה הרי שש מאות הם ארבעה
פעמים מאה וחמשים והבין מזה המראה כי האל
ית' משגיח בעולם השפל והוא נוסע מפני מעשה
ישראל הרעים: וכן ראה זאת המראה בעבור העתיד:

ובעור זה שנקרא שם נבואתו מרכבה לפי שהוא
מודיע כי הרכבת המציאות והקשרם יחד איך
הם · ומעתה אחל בבאור הפסוקים על הסדר
ואומר · ויהי בשלש' שנה כונת השנה כשידבק
עם השכל הפועל; וכונת החדש הוא שהרוח
מתחדש באדם · וכונת היום הוא בעבור התורה ·
וכונת המקום הוא בעבור המעלה; ופירוש מראות
אלה' הם צורות עצומות ונוראות · היה היה
דבר יי' · לפי שאין הנבואה שורה רק בארץ ישראל
ועכ״ב באה לו הנבואה עוד בחוצה לארץ כמ' שאו״ה
רבז״ל היה מה שכבר היה · וארא והנה רוח סערה ·
דימה מחנה האויב לרוח סערה לפי שמיראת
האויב עומדים שערות הירא · ואמר מן
הצפון כמו מצפון תפתח הרעה כמאמר
ירמיה אביו ע״ה ואומרו ענן גדול ואש
מתלקחת ר״ל כי כמו שהענן מסך
לאור השמש ומונע אורו

כן התאות

כן התאות הם אויבי הנפש ומונעין מן ההשגה
כל שכן החומר ׳ ואומרו ואש מתלקחת הוא ׳
דימוי אל הנפש כמו נר יי׳ נשמת האדם ואומרו
ונוגה לו סביב הוא שפע שכל הפועל שלנו ׳
ואומרו ומתוכה כעין החשמל ׳ רע״ט שם מלאך
נקרא חשמל ׳ והיא מלה מורכבת חש מל עת
חש ועת ממלל ׳׳ ופירוש מלת אופן היא גלגל
כמו ויסר את אופן מרכבותיו ׳ ולפי פירוש מלת
חשמל הוא מלאך על כן כשחשב אותו הנער
במלת חשמל נשרף ׳ לפי שלא היה יכול להבינו
והיה רוצה להרוס ולעלות אליו לדעת תכונתו
וסודו של עולם הרוחני ועל כן נפרץ בו מה שלא
אירע לו זה בהבנת זה פירוש מלת אופן כדגרסינן
בחגיגה בפרק אין דורשין תנו רבנן מעשה בתינוק
אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל עה׳
והיה מבין בחשמל ויצא אש מחשמל ושרפתו
ביקשו לגנוז ספר יחזקאל אמ׳ להם חנניה בן חזקיה

מדבלינן

אם זה חכם הכל חכמים הם: וכבר יצאנו אומרו
ועתה נחזור לדברינו הראשון ונאמר כי
ומתוכה כעין החשמל מתוך האש ר״ל כשמגיע
שכל הפועל על הנפש הרמוז באש אז מתהוה
הנפש כמלאך הנקרא חשמל·· ומתוכה דמות
ארבע חיות: ר״ל כי זה הנפש הוא אסור במאסר
ארבע יסודות׳ וקרא ליסודות חיות לא לפי שיש
להם חיות כי הן גופים מתים: אכן לכי מרכבתם
היא סבת חיות מיני עולם השפל: ואומרו וזה
הרכבת
מראיהן דמות אדם להנה ר״ל לא תחשוב כי
היסודות הוא חיות אמתי לא כן׳ אבל חי״ אמתי
הוא הנפש הנקרא השנה אשר בעבורה האדם
אדם: על זה אמר דמות אדם להנה: וארבעה
פנים לאחת וג׳ ט זה הנפש אדוק בארבעה
יסודות שאמרנו עד עת ידוע׳ ואומרו וארבע
כנפים לאחת להם: ידוע כי סבת ההגעה ממקום
למקום היא הליכת הרגלים או תעופפת הכנפים:

עתה

עתה אומר כי סבת הגעת הנשמה אל כנה הוא
מסבת ארבעה דברים· תחלת ידיעת דיני תורה
שהיא חכמת התלמוד· וידיעת פירוש המקרא
ודקדוקו ושמירת המצות המושכלות
והמקובלות· וידיעת חכמת הפילוסופיא· וגם
כן חכמת הפילוסופיא נחלקת בארבעה מינים·
והם חכמת ההגיון· וחכמת הטבע· וחכמת
האלהית· וחכמת הלמודיים· ורגליהם
רגל ישרה וג׳ ר״ל כי כמו שהרגלים הם מעבירי
הגוף ומעתיקין ממקום למקום· כן אלה ההשגות
הן סבת השארות הנפש ומעתיקין מן ההפסד
אל הקיום ומן השפל אל העליון· ואומרו רגל
ישרה ר״ל ההשגה אמתית לא עקומה ומעוותת:
ואומרו ככף רגל עגל ר״ל עיגולים כדוריים:
הכונה בזה כי משכן הנפש הנזכר הוא למעלה
מן הגלגל שהוא כדורי עגול· ואומרו ונוצצים
כעין נחשת קלל· ר״ל כי כמו נחשת קלל נתעצם

מאור השמש כן הנפש נקבצים משפע העליון
הרמוז באור ; ווהי אדם מתחת כנ״ע
ר״ל כי הם נאצלים מעשר ספירות כי כן מנין
האצבעות הם עשר ׳ וגם עשר ספירות נאצלים
שהם ׳חוברות אשה אל אחות וג׳ ר״ל כי השגתם דביקות
יחד ונתחברות המשכיע עם השופע שהם אשה
ואחותה ׳ ואומרו לא יסבו בלכתם ר״ל כי אינם
טועים בהשפעתם׳ רק איש אל עבר פניו ילכו:
ודמות פניהם פני אדם׳ כי נמצאו עולם השפל אדם
הנחלקים על ארבעה חלקים כי נמצא בני
שהן אין בטבעם כי אם לחטוף ולגדול וזהו פני אריה
ונמצא כמו כן בני אדם שתמיד עסקם בעניני
הסחורות והבלי העולם ר״ל בדברים הארציים
כמו השור שכ׳ ורב תבואות בכח השור ונמצאו
בני אדם כמו כן שהם בני גאוה וחמים אל הנשר
שהוא טס ומתגאה ומעופף למעלה מכל העופו
כולם ׳ ונמצאו בני אדם שכל עסקם בחכמה

ובתבונה

ובתבונה ובידיעת בוראם והם אשר להם צורת
האדם ועל כן מתנבאים כי המדבר האדם
גם השומע אדם ועל זה גזרו רבז"ל גדול כוחם
של נביאים שמדמים את הצורה ליוצרה ופירוש
פנים הוא פנימיות: ופניהם וכנפיהם
פרודות וג' כי הם מקבלי השפע מלמעלה ואומרו
לאיש שתים חוברות ר"ל כי כל אחד מהם הוא מנהיג
את עולם השפל המיוסד על ארבע יסודות:
ואיש אל עבר פניו ילכו וג' ר"ל כי השגתם היא ישרה
וכרצון בוראם ית' הוא הנהגתם לפי שמקבלים
השפע מכתר עליון הרמוז ברוח אלהים חיים ואינם
נוטים ממקום· ודמות החיות מראה וג'
ר"ל כי מרוב דקותם הם מאירים כאור האש ועל כן
בוערת במראה הלפיד ונוגה לאש: כי גם הם
משפיעים על אשר תחתם אך שפעם הוא כברק
אשר יציץ ויעלם: ועל כן הוא רצוא ושוב:
והחיות רצוא ושוב וג' וארא והנה החיות אופן

אחר היא גלגל המקיף המניע לשאר הגלגלים
ואומרו לארבעת פניו ר״ל לארבע קצות הגלגל
ואכן חומריהם היא מעצומת כתרשיש וזהו
אומרו מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש:
וגלגל קטן שאינו מקיף את העולם קבוע בגלגל
גדול המקיף וזהו כאשר יהיה האופן בתוך
האופן: על ארבעת רבעיהם וכו׳ ר״ל כי הנה הם
בכל חלקי העולם ואינם נוטים מצד אל צד וזהו
לא יסבו בלכתם: וגביהן וגובה להם וכו׳ ר״ל כי הם
גדולים ונוראים במציאותם ובעלי השגחה וזהו
כי פירוש שהיא ההשגחה כמו עיני יי׳ אלהיך
בהעלותם השגחתו ית׳: ובלכת החיות ילכו האופנים
וכו׳ הודיע כי הנהגת הגלגלים הוא על פי הנהגת
המלאכים: ועל כן כשיקרב המלאך אל שפל
המעלה יתעלה ויתנשא: וכשירחק ישפל: ובהנשא
החיות מעל הארץ ינשאו האופנים לעומתם: והנהגת
המלאכים הוא כפי רצון האל ית׳ ועל זה נאמר

המקיף

ג

על

על אשר יהיה שמה הרוח ללכת פירוש רוח הוא
רצון כמו רוח אחרת עמו והוא שם משתתף ואומרו
כי רוח החיה באופנים הודיע כי שפע המלאכים
הנקראים חיות נשפע על הגלגלים · ועל כן ״
הגלגלים הם בעלי השגות · והשגתם היא סבת
חיותם · ומתנועעים להגיע אל חשוקם כמו שזכרנו
בסוף ספר מפתח הלימוד ושפע המלאכים הנקראים
חיות הוא נשפע על הגלגלים הנקראים אופנים ·
ומה שאמר בעבור החיות וגבותם מלאות
עינים ר״ל כי הם כלולים מעשר ספירות לפי שהגבין
היא נחלקת בעשרה חלקים שהם שבע מעלות ·
ושלש מהויות · אשר כללם הם עשרה · כאשר
פירשנו בספר ביאור הדוק · כי כנגד שלש מהויות
הם שלש ספירות הרוחניות · וכנגד שבעה מדרגות
הן ז׳ ספירות הנשארות · והכן הסוד הנפלא שנגלה לי :
בלכתם ילכו שבע יעש׳ : הוא חיזוק כיסוף הקודם לו
ופירושו כי התנועת הגלגלים היא על פי הנהגת

המעולם המלאכים: ודמות על ראשי החיה רקיע וג'
הוא כתר עליון וכבר פירשתי זה הפסוק בתחלת
ספר עץ החיים: ותחת הרקיע כנפ' ישר': ר"ל
כי אין להן הפרש בהשגותיהם: אמנם כולם הם השגות
שכליות: ואשמע את קול כנפיהם וג' ר"ל כי צריכה
נפש חזקה בשלמות עד מאד שתוכל לקבל שכנס
בפעם ראשונה של מראה הנבואה: ופירוש כקול
שדי ר"ל כוח תקיף: אכן כשהורגל וקבלתו ועמד
על סוד המראה גם החיות הם מנהלים אותו לאט
ובנחת: וזהו בעמדם תרפינה כנפי' וג'
ר"ל כי כאשר יתחנך במעלת הנבואה גם החיות
שהם המלאכים יתנהלו עמו לאט ויקיימו נבואתו
פירוש מלת עמידה הוא קיום הדבר כמו ועמדו
רגליו על הר הזתים: ר"ל יתקיימו ומסבותיו: ויהי קול
מעל לרקיע וג' ר"ל כי תוקף כח והשגתם הוא מסבבת
שכנו הרקיע שהוא על ראשם ר"ל כי בעבור היות
מנהיג כל גלגל שכל אחד: והגלגל מסבבת אותו

השכל

השכל הוא מתנועע וגם כן משיג לגלגל של
מעלה ממנו א״כ הגלגל הוא בעל שתי השגות:
השגת תנועתו׳ והשגת גלגל של מעלה ממנו׳
והגלגלים הם תשעה אם כן היה צריך להיות גם
מעלות שכלים נפרדים תשעה ומדוע הן עשרה
לפי שהגלגל התשיעי הוא צריך לשתי השגות תחלה
שישיג עצמו: והשני ששכל עליון שכל שתהיה
סבת תנועתו ואותו השכל נקרא כסא לרוב
קרבתו אל עילת העילות ית׳ מאחר שאין למעלה
מן התשיעי גלגל אחר שישיג לנו ולא יהיה בעל
השגה אחת רק בעל שתי השגות כשאר הגלגלים
של מטה ממנו וזה שקראם חיות: לפי שהם מחלקי
אחד החי ולא יוכל ליחדם שם מפני הרכבתם
וקראם חיות שם כולל וראה דמות אדם שעיקר
השמירה במין האדם: ונראה להם ארבעה בנים
לכל אחד לפי שחלקי החי ארבע מתחלקות׳ וזכר
הראש ובסוף אדם שהוא מלך בכל אדם כולם׳׳

ובשר המזרח שהוא הנקבר לאה בן אדם: והנה
שמירת הרוכב בכל מין החי או נאמר במין האדם
לבד· מפני חלק הענין הנזכר שבא שהוא
נשמתו שבגבורו הוא אדם שאמר בו הארבע
פנים הם על האדם כמו שאמר דמות אדם
להנה· וכל זה רואה הרוכב· וראה הכנפים
לפי שהם מהיר ותרמז לסילוק השכינה·
והחיות משלים לסבלים הנבדלים לפיכך
ראה מראיהם דמות אדם שיש להם חלק
מהם והוא פנים הם המסבבים· והחיות
מגרפות ואין לחיות תנועה· כמראה
הקשת אשר יהיה וג' אומרו הוא מראה
דמות כבוד יוי ר"ל כי לפי שהקשת ישנה
הרבה מראות· כן כל הנבראים משיגים
את גבלת הנבלות ית' בתנועות שונות וכל
תנועה מהם היא כפי הצורך אותה המעשה
כאשר ראה אדונינו משה ע"ה לגדל ית'

עבדה 6

על הים כגבור עושה מלחמה ועל הר
סיני כשליח צבור עטוף לפי שהיה על הים
עת מלחמה עם מצריים · ועל כן ראהו
כגבור נלחם · ובסיני היתה מתן תורה ועת
בקשה ורחמים ותפלה ועל כן ראהו כשליח צבור
עטוף · ובעת שנבנה בית המקדש מהרה יבנה
בימינו ראהו שלמה המלך עה"ש שוכן על
כרובים תאומים כאשר אמ' מכון לשבתך
עולמים · ובעת שרצה ית' למראה הקשת
ליתן הראה ית' ליחזקאל ע"ה חיות ואפנים
ועל זה דומה זה הנביא מראהו ית' למראה
הקשת · שיש לה מראות רבות אדום ותכלת
וירוק ר"ל כי גם עלת העילות ית' פועל פעולות
רבות שונות · וכל פעולה מהן הוא כפי צורך
אותו הענין ואותו המעשה לא שהוא ית'
גוף שיהיו לו מראות ודמות חלילה וחס ·
אלא שרואהו הנביא בפעולתו כפי פעולה.

שמכל ממנו ויודע חכם האל ית' במראה
הנבואה ההוא׳ וכאשר משיג חכם האל ית' במראה
ההוא אמ' ראיתי את יי' לא שהנביא רואה לעינים
האל ית' ומשיג למהותו ואמתתו כי אי אפשר
לו להשיגו בעודו במורכב גוף׳ וכבר ביארנו כי
אפי' המלאכים שאינם גשם ולא כח בגשם אינם
יכולים להשיג אמתתו ית' כל שכן המורכב בגוף:
ועתה דע אחי די לך אלה הדברים
שפרשתים בזה הענין היקר וכבר ידעת מאמר
רבו' ז"ל שאמרו מוסרים להם ראשי פרקים והשם
ית' יודע כי כאשר בפרשי לך הסודות האלוהית
העצומות הנוראות לא הייתי רואה עצמי שאני
דר בעולם השפל כי אם שאני שט בעולם העליון
ובאים אלי הדברים כדמות נבואה והוא ית'
יודע כי לא הגדתים לך כי אם בדרך נדבה וצדקה:
ועכ' ההגה בהם תמיד כי אז תהיה הדעת על
צוארך רביד: והבינה על זרועך תמיד ועל כל

בני

בני דורך נגיד׃ ועל נפשך היקרה תופע נהרה׃
ותזכה להכיר האל הגדול והנורא וינוח על ראשך
העטרה כמ׳ תתן לראשך לוית חן וג׳ ודע והבין
כי חייב לך בימי נעורתך ללמוד ולהגות ולעסוק
בחכמת התורה עד שתגיע לתכלית ההצלחה
שהוא הנבואה בשפוע השם׃ ית׳ עלך משפעו הטוב
אשר שכל הפועל ויברכוך צבאות מעלה ויאמרו לך
יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורך׃ ר״ל יהיה
שפע הנשפע עליך מן המקור ברוך וידוע כי הברכה
היא תוספת הטובה כמ׳ שא׳ להניח ברכה אל ביתך
וכ״ו ושמח מאשת נעוריך מן החכמה שלמדתה
בנערותך אשר כמו עליה ואמ׳ אילת אהבים ויעלת
חן דדיה ירווך בכל עת׃ ואומרו דדיה ירווך בכל
עת ר״ל כי כמו הדדים הם למטה מן הראש והם
מקור החלב אשר הוא המזון הנקי ובמציאתו הוא
קיום הוולד׃ כן השכל הפועל הוא למטה מהשכלים
הנבדלים ומסבת שפעו הוא השארות הנפש כי הוא מזון

מרוח

הנפש: ועל כן הוא נפש הנפש: כי הוא מים
כאשר זכרנו בספר עץ החיים: ואל זה רמז באמרו
ברכות שדים ורחם: ובעבור זה נאסר עלינו
בשר בחלב בין באכילה ובין בבישול ובהנאה
כי החלב הוא מזון הנקי וצח ואינו מוליד אמנם
הבשר הוא מוליד דם ומחדש כוח התאוה הבהמית
אם כן אינו ראוי שיתערבו זה בזה ותגבר המזון
הגס העבה המוליד התאוה הבהמית עם המזון
הזך הנקי המוליד השכל: ד״ע כי הלב הוא מקום
הבינה ומשכנו והוא תחת השדים ונרמז זה הענין
בחכמת הקבלה ועל דברי אלה יעידך זה הפסוק
שאמ׳ שבענו בבקר חסדיך ונר׳ ונ׳ ב׳ ופירש לזה
הפסוק החכם ר׳ אברהם בן עזרא ע״ה בפירוש ספר
תלין שחבר ואמ׳ שבענו בבקר חסדך: אז נגילה
כל הימים: והטעם אם תעשה עמנו חסד בבחורותינו
שידמו לבקר שתלמדנו דרך הישרה אז נשמח
כל ימינו ואפי׳ בזקנה: ות״ל בקידושין

תניא

תניא רב נהוראי אומ' מניח אני כל אומניות שבעולם
ומלמד את בני תורה שכל אומניות שבעולם עומדות
לו לאדם בשעת ילדותו ולעת זקנותו אין עומדות
לו נמצאת עת ברעב אבל התורה עומדת לו לאדם
בילדותו ובזקנותו בילדותו הוא אומ' וקווי יי' יחליפו
כח ובזקנותו אומ' עוד ינובון בשיבה דשנים ורע'
ורעננים יהיו : ועתה דע כי שדי שאר החיות
הבהמות אינן כשדי אדם מפני שהם קרובים לבית
הערוה שהוא מקום התאוה הבהמית הרעה רמז כדי
שלא תטעה בין תבנית בנין גוף האדם לתבנית בנין
גוף הבהמה ותחשוב כי שדיה שהם מקור החלב שהוא
רמז אל השפע הוא כשפע האדם אמנם הוא שטבן
עבור ומפני זה הם דבקים אל ערותה : ואשוב אל
כונתי ואומ' כי הדדים הנזכרים שאמרתי הם רומזים
אל הכרובים אשר מהם הדיבור היה נדבר עם
משה ע"ה ואולם מה שצוה י"ת לעשות על הארון
צורת שני כרובים בצורת האדם רצה בזה י"ת לקיים

מציאות המלאכים באמונת ההמון אשר הוא
דעת האמתי שני לאמונת מציאות השם ית'
והוא התחלה לנבואה ומבטל ע"ז ואילו היתה
צורה אחת לכ"ל כרובים אחד היה כן הטועה שהיו צורת כרוב
שהיו חושבים שהוא צורת האל הנכבד כמו
עובדי ע"ז ושהמלאך הוא איש אחד ג"כ והיה
מביא לקצת שניות וכאשר עשה שני כרובים
עם ביאור יי' אלהינו יי' אחד ותתבאר קיום
הדעת במציאות המלאכים שהם רבים והיה
העני' בטוח מתעות בהם בני אדם שיחשבו שהם כירש
אלוה אחד שהשם ית' אחד והוא בראזה הרוב כן
ר' משה בר מיימון ז"ל בספר מורה הנבוכים ואמנם
היו צורות האדם הוא רמז למה שאמרנו למעלה
המדבר אדם גם השומע אדם ומה שאמרו
האדם עולם קטן ז"ל כי כמו שהשם ית' מעמיד
את שני עולמים עולם העליון ועולם התחתון
ומנהיגם כאשר יחפוץ וגבול נפש האדם שהוא

עצם

ובדברי
עצם בני ממלא חסרין הגוף טבעי לא
חכתי כי המאמין כי הנפש הוא גוף כי אם
אילולי היה גוף היה ראוי שיהיה גוף המת יותר
יסוד
קל מגוף החי וכתב ר' אברהם בן עזרא בספר
המורה בשער שביעי מן הספר כי יש שלשה
כוחות בחיות האדם ואם תתבונן קרא אותם
שלשה שמות נשמה ורוח ונפש והנה הנפש
הוא הכוח הצומחת שהוא בכבד וכל חי נצמח
שמתפת בכוח הזה וזאת הנפש גופה הוא המתאוה
לאכול ודבר המשגל והרוח בלב ובה חיי האדם ובה חיי
והיא כוללת האדם והבהמה גם גוף וכוזאת
זה הרוח שהוא דומה לאויר מהגויה אדימות
אדם וזה הרוח מתגברת והוא הכעסנית
והנשמה היא העליונה וכחה במוח ותולדת
את בני אדם ויצרס משתנים מי ששלשתן
משתנים ויש מי ששלשתם חזקות בו ויש
שתים בתמודה יצרך להאריך כי הנשמה מבקשת

מבקשת מה שיועיל לה לשמור מעשה השם
כי היא מקור חיים · והנפש מבקשת תענוג הגוף
לטובה לה והנה הרוח האמצעית ובעבור שצורך
יש למות אל הכבד · והלב גם שניהם למוח והכל
כל אחד מהן לדה · על כן קראו העברים הרוח נפש
והנפש הרוח : והנשמה רוח גם נפש : והכל
קשורים עם הגוף · אם אדם יאכל מאכלים
שיתמם הגוף ירבה הכעס והנה מעשה הגוף
ברוח · ואם הגוף ישר ממסכו ואדם אחד מכעיסו
בדברי או במעשיו ותגבר יד הרוח וכל משכיל
ינח הגופו כי יצורך נשמתו ולא תשתנה
הוא בהשתנות הגוף : ועתה ד"ע כי בעבור
שמאכילת הבשר הנולדים שתי הכפרות
והם המעשה והאכזריות על זה צותה לנו
התורה התמימה להקריב קרבן וגזר כי בהקרבתו
מתכפרין עונותינו כי כאשר נשרוף ונפסיד
לדבר שהוא מוליד התאוה בהמת כי אז נתקדש

ונתקרב

ונתקרב אל השם ית' כי אז ישפיע עלינו
השפע בעבור ששרפנו תאותינו הבהמיות
וכל שכן שיקריבנו איש שלם מקרובי האל
ובחיריו שהוא הכהן ואם תשאל ותאמר
כי איך יתכן שיחטא אדם ואדם אחר יוכל
לכפרו תשובה כי בעבור שאותו האיש השלם
ר"ל קרוב לבנו כהן הוא עוסק תמיד האל ית'
אם כן והשם ית' הוא רצוי ממנו ועל כן אם
יבקש מחילה מאותו ית' בעת הדין בעבור
עון אחד מבני עמו אין ספק שימחול ובעבור
כי בשעת הקרבן והעבודה שהיא התפלה
השפע נשפע על האדם והוא דומה אז לאחר
ממלאכיו על כן לא נאמר בענין הקרבן בתורה
שום שם אחר כי אם השם המיוחד המורה
על עצם השם ית' כדי שלא תחשוב כי הקרבן
הוא לאחר ממשרתיו העליונים לפי שבעת
תפלת התפלה והקרבת הקרבן האיש המתפלל

והמקריב הוא כאחד ממשרתי עליון אינו
צריך לו לבקש כפרה ממנו כי אם מאדונו:
ומה שאמר בקרבן כי הוא ריח ניחח לשם כי׳
כי בעבור רצון השם ית׳ בבריאת העולם היתה
שיהיו הנמצאים מכירים אותו ומעבדים ועובדים
אותו עד שידבקו בשכלו ובשעת הקרבת
הקרבן והתפלה האדם הוא דבק בשם ית׳ ומשיגו
השגה שכלית אם כן היתה רצונו ית׳ ואחר
שנהייתה רצונו כבר נח מנוחה שלימה:
והוא ית׳ אינו גוף שייגע וינוח חלילה וחס אמנם
הוא נאמר עליו ית׳ שם מנוחה בהשאלה הנקרא
בערבי אסתעארה ועל זה נאמ׳ ריח ניחח
וסוד אלה הדברים הם נשגבים מאד ולא פירשתי
לך בהם כי אם מעט בעין מחט סדקית יען
כבוד אלהים הסתר דבר: ואמנם הפרש שיש בין
הקרבנות לקרבן הפסח הוא בעבור שהיה מזל
מצרים טלה ע״כ גזר ית׳ בקרבן פסח טלה כמ״ש

משכו וקח

משכו וקחו לכם צאן וג' ובעבור שהם עובדים ענין פסח
אותו ותופסים יראתו עליהם באלהות ועל זה
גזר ית' לשחטו ולאכלו כדי שידעו הכל שאין
כח במזל כי אם למי שבראו ועל זה אמרו הן
נזבח את וג' אמנם מה שגזר אל תאכלו
ממנו נא כדי להודיע לא נשאר במזל שום
כוח אלא נתבשל ונתאכל לגמרי ואומרו
ובשל מבושל במים: להודיענו לא כל נפש
יוכל לשלוט על המזל במקצת הנפשות המעורבות
בתערובות תענוגי הגוף כי אם הנפש שהיא
פשוטה היא תוכל לשלוט על המזל: ואומרו
ראשו על כרעיו ועל קרבו והכוונה בזה כי חלקיו
הראשים ושאינם ראשים נתאכלו ונתבטלו:
ואומרו ועצם לא תשברו בו ר"ל כי אף שנפש
הקשורה יכולה היא שתשלוט על המזל לא
תחשוב שהמזל ההוא יעדר לגמרי:
אמנם ישאר ממשלתו יען מעשיו ית' הם

קיימים לנצח כמ' שאומרים ויעמידם לעד לעו'
ועל זה אמ' יהושע עשה לך חרבות צרים:
ואח' ואחר כך גזר היום גלותי את חרפת מצר
ומשי רמז למה שאמרו תחלה רעה נגד פניכם
והיה אז מזל מאדים בממשלתו והשם ית'
בטל ממשלתו מעלינו ובהגיע עוד ממשלתו
הפך השם ית' גזרתו בדם מילה שהיא ברית
מילה· ועל זה גזר ועצם לא תשברו בו· כי פיהם
הגלגל ומזלו לא יאברו לגמרי· ואומרו כי יגור
אתך גר ועשׂ פסח ליי'· ר"ל כי נפש הרשע לא
ישלוט על המזל כי אם נפש צדיק ומעוטר
במצות: וכבר יצאנו מכוונתינו בפירוש הקרבנות
אמנם נודע בודאי כי הם דברים מועילים
ועל כן הארכתי בהם: ועתה נחזור לדברינו
הראשון ואמ' כי ההפרש שבין נפש האדם ונפש
פירשו הבהמה ונפש הצמח כבר פרשתי הרב הגדול
ר' משה בר מימון בתחלת הפרק הראשון שהקדים

בפירוש

בפירוש מסכת האבות ומשל בהם משל יקר
וזהו לשונו: והמשל בזה משל ג׳ מקומות חשוכים האחד
גגהם זרחה השמש והאיר׳ והשני האירה עליו
הירח והאיר: והשלישי הדליקו בו הנר והאיר:
הנה כל אחד מהם נמצא בו אור׳ אבל סבת
זה ופועלו הוא השמש׳ ופועל האחר הוא הירח׳
ופועל האחר הוא האש: כן פועל הרגשת
האדם הוא האדם: ופועל הרגשת החמור הוא
נפש החמור: ופועל הרגשת הנשר הוא נפש
הנשר ואין להם שיתוף ענין שיקבצם אלא שיתוף
השם בלבד׳ ותבין זה הענין שהוא נפלא מאד
יכשלו בו הרבה מן המתפלספים ויתחייבו ממנו
הרחקה ידיעות אמתיות: ודע והבן כי זה
שמות כי לא יקרא האדם חי הוא בעבור זה כי
לפי נשמת האדם חצובה מכבוד השם כי על
כן אם תראה הוא את אשר נגזרה ממנה
תתאוה לשוב לגזרתה ותפרח על כן לא יתכן

שיהיה האדם ׳ ויש אומ׳ כי לא יראני האדם ׳
והטעם למה לא יראני כי אז הוא לעולם׳ וכבר
המיתה נגזרה על בן אדם ועל זה הדרך ולא
יבואו לראות כבלע את הקד׳ : שאם היו באים
לראות היו מתים׳ כן פי׳ ר׳ משה בן שישת המדקדק
יק בפירוש התורה שחיבר ואני מדרשנו בספר
הכבוד אם יעזרני עוזר דלים : ורמז לזה הענין
שאמרנו החכם ר׳ אברהם בן עזרא ז״ל בפירוש
תלים שחבר בפי׳ והיה כעץ שתול על פלגי
שהוא
דעתי כי טעם פריו היא הנשמה החכמה
מגלה תורת אלהים להכיר בוראה ומעשיו
העומדים לנצח: ותדבק בעולמה העליון בהפרדה
מעל גויתה כמו הפרי המבושל באילן ויכרת
ממנו ואין צריך לו כי נשמר הפרי היה העלה׳
ועלהו לא יבול לשובו הטוב כמו זכר צריך
לברכה׳ וכל אשר יעשה יצליח׳ הון ועושר
ובנים וכבוד׳ הנה אחי כבר התבאר לך כי
אם

אם לא יהיה הנשמה חכמה אחרי הפרדה
מן הגויה לא תגיע במעלותה העליונה כבראשונה
ועל זה הזהירנו בתורתנו הקדוש באמרו
אל תפנו אל האלילים וכן דרשו אותו רבז"ל
ואמרו אל תפנו אל מדעתכם: אם כן יהיה
הכל כוונתינו ואפי' התעסקו בעסקי הגוף
הדביקות בו ית' כאשר אמר דוד ע"ה שויתי ה'
לנגדי תמיד ולא יוכל האדם להגיע לזה המדרגה
כי אם בלימוד החכמה ועל כן אם תתחכם בחכמה
ותשמור את מצותיו אז תעלה יותר למעלה
מן המלאכים יען הם אין להם שום מונע ולזה
יש מונע והוא יצר הרע כאשר נאמ' לפתח
חטאת רובץ רז"ל כי כשיגיע הולד לצאת מפתח
הרחם שהוא פתח החטא שהיא התאוה אז מתדבק
בו התאוה שהוא המונע והוא נוצח לזה מונע
וגבר עליו: ובעבור זה לא נזכר במעשה בראשית
השם הגדול עד עת שנברא האדם כי קודם בריאת

האדם היה העולם חסר ולא היה ראוי שיקרא
שם מלא על עולם חסר. יען הוא השם הגדול נהיה
הוא מלא: אמנם מעת שנברא האדם
העולם מלא. ועל זה נקרא שם מלא על עולם
מלא. ורומז לזה הענין מה שאומר הכת' ומלא
ברכת יי' ים ודרום ירשה. ועתה דע כי שתי
אותיות האחרונות בשם אהיה הם הקדומות
בשם בן ארבע אותיות כי בשם אהיה האות הראשון
מורה על חכמת שלמה ובשם בן ארבע אותיות
מורים על חכמת אלהים ואות האלף הראשון אשר
הוא אהיה תורה על הקדמות ועל הייחוד באומרו
לפני אחד מה אתה סופר ר"ל שלא יתכן שיוכל לא
האדם לתקן תחלת החשבון ממקום שירצה
משלשה ולא מארבעה ולא מדבר אחר ולא יוכל
לעשות תחלת החשבון כי אם מאחד. וזה רמז
נכבד כי השם ית' שלא הקדימו דבר ואין עמו
אחד שנ' לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה:

כי אם

כי אם הוא לפני העולם ואחר היותו והיוד בשני
שהוא שם בין ארבע אותיות רמז על עשר ספירות
בלימה ונלקחו שתי האותיות האלה האלף והיוד
משני שמות והיוד משני שמות הקדושים ונכתב
תחלה יסוף בשם הנכתב והנקרא באלף דלת
להורות שהוא מן הראש ועד סוף ודלת עם נון אחיזות
אשר הוא דן והיא מדת הדין באמצע שהוא הפחד
ונקרא גבורה היא באמצע של ספירות אשר הוא
מדת הדין באמצע כי שמי בקרבו ומיכן תבין
למה קמיצתו ונשתמש לשון הקדש בשם ההוא
בכל שם אדנות כי ממנו הממשלה והשלטון
והמשכילים יבין: והנה אחי נגלה לי צפתה עין
נפלא מאד בבנין האדם שהוא עולם קטן והנני מאיר
עיניך בו ודע כי כמו שהאל ית' הוא עילת העילות
ושופע על המלאכים ומן המלאכים ונשפע על
שכל הכוכב ועל הגלגלים ומן הגלגלים על העולם
השכל כן באדם הנפש שבו אשר לא תושג היא

ככתר עליון בראשי שני חלקי המוח כנגד המלאכים
והם אשר רמז נוס בכרובים ורומז לזה הענין אשר
פירש ר׳ שמריה היט בפירוש שיר השירים בפסוק
שני שדיך כשני עפרים · אמר הם שני כרובי המוח
השוכנים על המבדיל מנהיגי הנפש וכל נסיך בכל
כוחתיה הן הנוכנות בחמשת החושים האבור
ותולדותיהם והנה השכליות · כי מן המוח יתפשטו
ואליו ישובו כנקודה בתוך העגלה המתפשטים
ממנה קוים רבים ואליה ישובו ומן המוח מושך
חוט השדרה כהמשך שכל הפועל מן המלאכים ·
ובהפסק משיכת החוט השדרה מן המוח ימות
האדם כמו שנ׳ בעלי הכהן ותשבר מפרקתו
וימות · ופירשו על דרך הנסתר הוא כאשר
נתיאש מלהתנבאות עוד מאת׳ · ובדברי רבו ע״ה
נשברה מפרקת ורוב בשר עמה טרפה · ומחוט
השדרה הוא נאצל על שאר איברים כאצלות
שכל הפועל על הגלגלים שנותן בהם כוח שך

לכ.

לפי שמסבת שפעו הם מכירים לאל ית' והם
מסבבים ורצים להדביק אליו ית' כאשר פירשתי
בספר מפתח הלימוד ולפי שסבת תנועת הגלגלים
הוא השגת השפע · על כן אין ספק שאם לא ישפע
השפע להם לא יתנועעו ועל כן יחרב העולם :
כי מאחר שלא יהיה השפע נשפע איך ישאר
העולם קיום ושמירת האיברים והתמדם הוא
מסבתו שלאצילות חוט השדרה כי הלב לוקח
חלקו אשר הוא הדם הזך שבו אשר מסבתו
מתנועע תמיד · ומסבת תנועתו יחייה האדם ·
כאשר מסבת תנועת הגלגלים היא השארות
העולם כי כמו שאם ינוח הגלגל רגע אחד יחרב
העולם כן שאם ינוח לב האדם רגע אחד ימות
אדם · ואל תתמה על עניין שמש בגבעון דום ·
כי אותו היה נס והנס הוא הפך המושכל · כענין
שנ' ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד · כי
קיבוץ שני הפכים בנושא אחד בעת אחת

דק מאד שאי אפשר במושכל · ואם תאמר כי
הנה אנו מוצאים את כל הנמצאים מורכבים
מהיסודות והכוכבים ואין כלל לקיבוץ שני הפכים
בנושא אחד · דע כי אמת הוא דבריך בזה הכל
אמנם בנס נתקבצו שני הפכים יחד והפסיד כל
אחד מהם צורתו העצמית אמנם כמעשה
הנס היה צורת כל אחד מהיסודות עומד בעצמו
ולא נשתנה כלל · וזהו הפלא · ועל זה היה הנס
מופת הנבואה ועל כן טועים הפילוסופים בידיעת
העולם העליון ובחידוש דברים הנבראים כי הם
מביאים ראיה מן המושג בחוש על דבר שאינו מושג
בחוש · והכליות לוקחים חלקם אשר הוא הזרע כי הם
משכן הזרע ובעת הערה חימומו מתקשה האבר
ממנו ונכנס ברחם האשה המושך הזרע ·
ומתהוה ממנו הולד · וזהו כל כוונתינו להעמיד
את האדם בצורת למעלה כי עליו נאמר נעשה
אדם בצלמנו כדמותנו ועליו נאמר כי בצלם אלהים ברא

אותו

אותו כדי שנדע כי האחד ברא אחרי ולזה אמ׳
בתורה אל אלהי הרוחות לכל בשר · כי כמו שבאדם
הכל יונק ומתדבק מן המוח ויורד לשדרה ומתכיצנו
ומתפשטות לכאן ולכאן באיברים ככה כל הכוחות
יונקות ומקבלות מן עילת העילות · ומימנו המשכה
לכל שאר הכוחות היונקות והעלות ובו קיום הכל ית׳
על כן סוד הלולב שהוא כנגד השדרה · והאתרוג
שהוא כנגד הלב · שהוא התפארת · וכונתינו להמשיך
כח העליוני למדת ישראל לבוא אל הדין ואל
הרחמים : ועל כן אחר יום הכפורים שהוא יום מחילה
וסליחה הוא חג הסוכות · ונצטוו בו ישראל במצות ענין טובה
לולב ואתרוג רמז כי עונותיהם נמחלו יען שאיבריהם
הראשים הם שלימים שהם המוח והלב : כי ההדס
הוא כנגד חוט השדרה שהוא המוח · והלב היא
כנגד האתרוג ועל כן הם חיים : ואמנם שלשת
המינים האילו שהם אגודים יחד : שהם הדס
ולולב וערבה · ההדס הוא רמז לשכל הפועל

כאשר פירשנו ׳ ולולב הוא רמז לנפש ׳ יען הוא
אילן תמרה והוא חושק וגם נפש הוא חושק
על השכל ׳ וערבה הוא רמז אל יצר הרע׳ כמו
היצר הרע אין לו שום פרי מיצר השכל כן הערבה
הוא בלא פרי ושלשתם הם מורכבים יחד באדם
כמו ששלשת המינים האלו הם אגודים יחד׳
ואל תקשה לומר כי אחרי שהאדם הוא מעונים
בנפש שהוא עצם כי ני׳ למה הנשמה בה זה החלק
הכחות השכל שהוא יצר הרע׳ כי כן דרך חרזן
המרגליות להשים ענק שחור בתוך ענקי הפנינים
כי אז נראים הפנינים בתכלית הלובן והיופי ולא
יתגלה הנזכר רק במציאות הכחות ובעת השימי
מתבטל הכחות במיעוטו׃ והבן זה המשל הנזכר
היטב כי כן דרך נמשך עם החומר ואל זה רמז
הכתוב באמרו וישוב העפר על הארץ׳ והנה
אנחנו דרים בסוכת האל ית׳ ובצלו ובסתרו והנפש
שוכנת בתוך האיברים הראשים

והשכל

דברינו אל ורומז תמיד עליהם נשפע והשפע
זה מה שאומ׳ ישב בסתר עליון: ומלת יושב הוא
חסר וו יען כי הוו הוא גופנית ואינו ראוי שיזכר
ברוחאני גופני: ומה שנהגו קהלינו לעשות את
הסוכה מן אילן פרק הנקרא ערבה כוונתם
בזה היא כי עם כל זה שאנחנו בלא מצוות ואנחנו
ריקים ממעשים טובים כאילן הזה שהוא רק
מכל כדי עם כל זה אנו יושבים בצלך ודרים
בסוכתך ובוטחים על רחמיך הרבים: ודע
סוכה צורתו רמז לחכמה· והחכמה נקרא בית
שנ׳ בית נתיבות נצבה· ר״ל שהוא בית לכל הספירות
כי היא מקפת את הכל ובעבור זה אמ׳ ז״ל כי
סוכה שאין לה ג׳ דפנות פסולה· כי היא רמוזה בחכמה
ונקראת בית כמו שידוע לבעלי הקבלה ואות בית
משמעו בית· והאות ההוא בעלת ג׳ דפנות והשם
יראנו נפלאות מתורתו · ועתה נחזור לדברינו
הראשון ונאמר כי עלמה שכיר שנו ואמרנו

כי האדם הוא עולם קטן מצאתי רמז לרז״ל
בבראשית רבה וגם במדרש קהלת אשר כבר ממראות
עשוהו· עשה לא נאמ׳ אלא עשנהו כביכול הוא
וב״ד נמנו על כל אבר ואבר שבך והושיבו אותו
על כנו שנ׳ הוא עשך ויכננך ויש כול שהכח המדמה
הנקרא בערבי קוות אל מתאלה גם כן נקרא מלאך
ושהשכל נקרא כרוב· כאשר פירש הרב הגדול רבי
מ׳ב׳מ׳ ז״ל בספר הנכבד בחלק השני בפרק
ששי ועל זה רמזתי בזה הספר בענין מעשה
מרכבה באומרו כי המרכבה האדם גם השומע
אדם· ואיני מאריך בזה הענין יותר מזה
כי זה הענין היקר דבר הוא מפורש בספר
חכמת הקבלה ומשם דרשהו אם יעזרך הא׳
ותכון ליודעים חן ועליהם תבוא ברכת טוב·
דע אחי כי כאשר השכל עושה בנין
מצואות גופך על זה שאמרנו אז ל׳ תכיר
מעלתך ותיקר נפשך בעיניך עד מאד

ותשאר

ותשיר ותאמר׃׃

רוח בורא יסד שרשי ׃ עוזו ירים היום ראשי ׃
יה אל אחד אין עוד בלתו
על כן חשקה נפשי אותו ׃
שפעו הטוב השפיע לי
בנתיב סודו ואמתתו ׃
עמו שכל משכיל מושכל
נכללים יחד הם אתו ׃
יגל לבי בשועתו ׃ כי השגתי השגתו ׃
הרכיב צורה עם החומר ׃ ויצוהו לשמור אותו ׃
ויאמר לו השמר לך ׃ כן תלכד אל תוך רשתו ׃
אנא אל חי מלך רחמן ׃ לרב תרבה נחלתו ׃
כי עליך שם מבטחו ׃ ליטוב מראשיתו אחריתו ׃

ועתה דע כי תענוג השראת הנבואה היא אשר השפעת השכל הפועל הנקרא בערבי פיץ עקל פעאל׳ ברמיון תענוג המשגל׳ אך ההפרש יש ביניהם הוא כי כשישלים האדם את מעשה המשגל הרע הוא קץ בו׳ אמנם השפעת השפע הוא להפך

כי כל אשר ישפע השפע על הנביא יותר ותאוה הוא
אלין יותר ׃ ועוד כי כשיפרד האדם ממלאכת המשגל
הרע ירגיש בעצמו טינוף ומיאוס מפני שהולך ממנו
חלבו וטובו ועל זה יתחייב טבילה מה שאינו מתחייב
בזה בעת עשיית צרכיו ובעבור שהם מותר גופו ׃
והנבואה היא להפך כי בהסתלק הנבואה מהנביא
ירגיש בעצמו קדושת הנפש וטהרת הגוף ויזדכך
המזג ויכסוף עוד וישתוקק אל המעבר המקודש
הוא ׃ ובעבור היות שם הספירה השלישית
מים והוא השכל הפועל כאשר פירשתי
בספר עץ החיים ׃ על כן היתה סבת טהרת
הטמא במים כי כמו שהטמא בעת שיטבול
מטומאתו במים יטהר ׃ כן האיש השלם
שיזכה בשפע השכל הפועל אשר הוא
תכלית ההצלחה ׃ ישאר קדוש טהור רוחני ׃
ואם תשאל ותאמר כי למה לא יטהר ברוח
שהוא כתר עליון והיא קדמה למים שהוא

שכך

שכל הפועלי נשיב כי לפי ששכל הפועל הנרמז במים
הוא סבת שלמות בני האדם׳ וכתר ענין הרמז
ברוח הוא סבת שלמות שכלים הנפרדים כאשר
פירשתי׳ אם כן צריך שבדבר שהוא שלמותו יוכל
לקבלו יטהר לא בדבר שהוא יותר גדול משלמותו
ואינו יוכל לקבלו ועל כן הוא נטהר במים ולא ברוח׳
וזה שצריך שיטבול במים שכל גופו עולה בהם ואז
יטהר׳ בעבור שאינו רצוי שיהיה אחד עוסק בחכמה
ולבו פונה במקום אחר כי הוא דומה במי שרוחץ
עצמו במים ואבר מאבריו מנוק בחוץ ואינו רוחצו
כי אותו האיש בדרך הטומאת לא עלתה לו טבילה
מפני שהוא צריך שיטבול במים שכל גופו עולה
בהם׳ כן זה האיש צריך שישלים את כל לבו ואת
כל נפשו לאל ית׳ ולא יפנה לבו לבטלה כי אם בה׳
באהבת יוצרו כמ׳ שנ׳ ואהבת את יי׳ אלהיך
בכל לבבך ובכל נפשך׳ ובכל מאדך:
חתימת הספר ׳ אמר המחבר

בקבינך אחי דברי אלה אשר ביארתים · אז תהיה
תמים ותהיה עם יוי אלהיך ׃ ותזכה לכתר ובתפארתו
וגדלו ׃ וישים עליך דגליו אהבת גדלו ׃ ותאיר באורו
הנצחית · ותנצל ממלאך המשחית · ותאמר יודו
ליוי חסדו · עושה נפלאות לבדו · המדריכני בדרך
חכמה ׃ והמלמדני דעת ומזמה · אל המעלה הגדולה ׃
והמקבל את נפשו כקרבן עולה ׃ העולם היא למעלה ·
ויצורי אשר לו יאתה השבח והתהלה · יזכני לזאת
המעלה · כי אז נשמח ונגילה · כשמחת חתן עם
כלה · ולעם סודה וגולה · יעלה בששון ובצהלה ·
לירושלים המהוללה · וישיב את שבותינו כתחלה ·
אמן נצח סלה ׃ נשלם ספר עץ הדעת ·
בו נפש משתעשעת · אכן שמך חשר שמתי ׃
על ראש ספרי כמגבעת ׃ יען חכמי הדור המה ·
תוך אצבעך כטבעת ׃ ברוך יוי לעולם א׳ וא׳ ׃
חזק המחבר אשר יראה למאמר זה וישאל ׃
לשם המחברו תענה ישעיה ׃ בנו הרב יהוסף

איש

מיש יוני לטובה יעלה זכרו אלי יה׃

בשם יוי אל עולם

הספר השלישי ממאמר
חיי הנפש ונקרא ספר גן עדן׳ פתח המחבר
ואמר בואה לגן עדן קצין הדור׳
שר אל אליהו אבי חכמות׃ וראה בנין שבעתיו
לך׃ מכו ומכפרה ומראמות׃ ויטע יוי אלהים
גן בעדן וג׳ לרב תרבה נחלתו
שר אל אליהו כתר הדור רעה׃
כי על בני גילך יקרה עלתה׳
על כן לבב רבבי׳ יוסף עלי
שמך לגן עדן בחכמה בנתה׃

ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום
נאם עבד התורה ישעיהו המכונה בשם רבבן
הרב ר' יוסף זלה"ה בהשלימי את מאמר ספר
עץ החיים ואת מאמר ספר עץ הדעת ראיתי כי
לא יצאתי ידי חובתי ידי חובתי בחבורים
ההם כי אין רצוני לעץ החיים ולעץ הדעת להיותם
נטועים חוץ ממקומם כי מקומם הוא בגן עדן
על כן ראיתי לחבר אחריהם מאמר אחד עד ישיגו
אלו המאמרים נטועים בתוכו ומכניש ברכה
קונה יד שבלי לקצת הדרשות שבאו בתלמודנו
הבבלי מדברי איתני עולם ועמודי התורה
וקדושי עליון רצ"ע אשר לפי פשוטיהם נראים
דבריהם נוטים מעט אל הגשמות עד שקצת
מן המינים הארורים כרעו פיהם על אלו האיתנים
וילעגו על דבריהם ויחרפו ויגדפו את אשר
חוייבו להלל ולשבח שתו בשמים פיהם ובראותי
זה חברתי את זה המאמר וקראתי שמו ספר

גן עדן

גן עדן ישן נפשות החכמים בו יתעדן ורציתי
לפרש בו קצת דברי אילו האיתנים ע״ה ועם כל
זה אדע בודאי שכל אילו הדברים שאני רוצה
לפרשם הם סתרי התורה ואסור לפרשם כי כבוד
אלהים הסתר דבר: אמנם מפני שלא יגל בו קצת
מן המבקשים למצוא דברי חפץ וגם לא יתאונו
אומריהם אשר הם רב׳ ע״ה החלתי לדבר בהם מעט
מזער עם כל זה שפרצתי גדר המוסר: אך
באמרם ע״ה כל מקום שיש חלול השם אין חולקין
כבוד לרב ואומ׳ עת לעשות ליי׳ הפרו תורתך:
ואחרי בוטחי באלהים אבטח בזכות אילו
האיתנים ע״ה שימחלו לי על פירוש דבריהם
ולא יחשבו לי לעון ולחטא ויי׳ אלהים צבאות
למען שמו הגדול והנורא יכפר בעדי אמן:

ישמחו השמים ותגל הארץ

מסכת ברכות תניא אמר ר׳ ישמעאל
פעם אחת נכנסתי לפני ולפנים להקטיר קטרת

וראיתי אכתריאל יה יהוה צבאות יושב על כסא
רם ונשא אמ׳ לי ישמעאל בני ברכני: אמרתי לו
יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך
ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת
הדין
רחמים ונענע לי בראשו׳ הטלוש ידוע היא
הברכה השראת הטובה ותוספת שלה ואמנם
אומרו ברכני לא תתפלל לבני ותבקש ממני׳
שאתמיד עליכם את השפע׳ ואז תכתירוני׳
ותדעוני כראוי ואני אשמח בכם כמו י״ה׳ כבוד
יי׳ לעולם ישׂ׳ יי׳ במעשׂ׳ לא שהוא ית׳ צריך אל
הברכה חלילה וחס׳ יען הוא מקור הברכה׳׳
ואומרו ויגולו רחמיך על כל מדותיך שיעלה את
התפארת על זרוע שמאל׳׳ ואם תהיה השמאל
דוחה תהיה הימין מקרבת׳ ואומרו ותתנהג
עם בניך במדת הרחמים׳ בכאן בא להתפלל על
עמו שהם ישראל׳ כי הבקשה הראשנה היתה על
על שאר אנשי העולם והמשכיל יבין׳ ואם תשאל
ותאמר כי אחרי אשר השם ית׳ אינו גוף

שיתחדש

שיתחדש לו רצון אין אנו אומרים יהי רצון מלפניך
שיהיה כך וכך · התשובה דע כי שם רצון
נופל על רצונו בשיתוף השם לדבר וכלמה שהיה
עתה בבקשת הרחמים כבר נתהוה קודם לכן
ועלה ברצונו ית' שיתהוה כן קודם בריאת העולם:
כשאנו אומרים שיתחדש לו רצון עתה כי הוא
ית' אינו גוף שיתחדש בו רצון והמשכיל יבין:

ב' הדר תמן אמרינן אמ' רבין בר רב אדא
אמ' ר' יצחק מנין שהקב"ה מניח תפילין שנ' נשבע
יוי בימינו ובזרוע עוזו · בימינו זו תורה שנ' מימינו
אש דת' ובזרוע עוזו זו תפילין · בתפלי' דמרי
עלמא מאי כתוב בהוא · ומי כעמך ישראל גוי
אחד בארץ' הפירוש דע כי מעלת הקב"ה
בכאן הוא רומז לכתר עליון וידוע כי התפילין
הם ד' בתים · ופרושם כי הם כנגד החומר והצורה:
והפועל והתכלית · וכי לשני שינין הוא ושרי
כ"ל תקיף ושין השני הוא בעלת ארבעה ראשים

כנגד הכסא׳ והנה שני שיטים בעלת שבעה ראשים
כנגד שבעה ספירות׳ וריעועות שחורות רמז למדת
הלילה׳ שהיא מדת הע״ז׳ וסדר התפלין הם קדש לי׳
והיה כי יביאך׳ והיה אם שמע: כלומ׳ מי שיהיה קדוש
הוא יהיה ויחיה וישאר לעולם וכן מי שישמע
את דבריתורה הוא יחייה ויהיה וישאר לעולם:
והנה כנגד הספירה הראשונה שהיא כתר עליון
והוא קדש לי כל בכור כי כמו שהבכור הוא קודם
שבבנים והוא קודש׳ כן זו הספרה היא הקודמת
לכל הספירות׳ וכנגד הספירה׳ השנייה הוא׳ והיה כי
יביאך ה׳ כי נתהוה מזו הספירה השנייה שהיא חכמה:
ואומרו כי יביאך ה׳ כשיזכה נמשך לבוא במחיצת
החכמה: ועל כן אחרין פרשת שמע שהוא רומז
אל הבינה שהיא שכל הכולל והיא הספירה השלישית
וכנגד הספירה הרביעי׳ והיה אם שמוע והיא
החסד והיא הרביעית והנה על צורת תפלין על
הסדר׳ פירוש קדש לי הוא כנגד כתר עליון

מפני

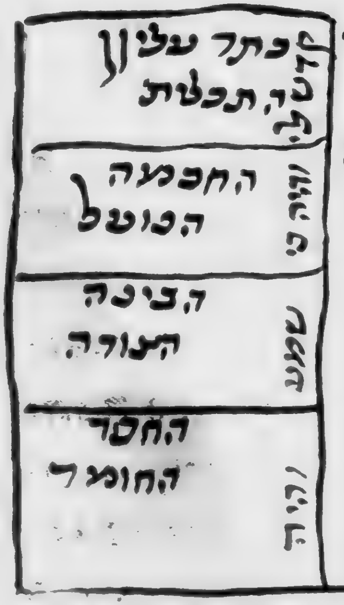

מפני שהוא קדש והוא תכלית
הבינה אם יזכה בו האדם׳
והיה הוא כנגד החכמה והחכמה
הוא הפועל׳ ושמע הוא כנגד
הבינה והבינה הוא נותן את
הצורה׳ והיה כנגד החסד׳
והחסד בערך אליהם הוא
כחומר והמשכיל יבין רע
כי בודאי דתכלי׳ דמר׳ שלמא
שהוא כתר עליון לא יהיה
אלא בית אחד׳ ועל כן
כתובה בה. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ופירוש
ישראל ישר אל והוא כענין אתם עשיתוני חטיבה
אחת בעולם שנ׳ שמע ישראל יוי אלהינו יוי אחד׳
אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנ׳
ומי כעמך ישראל גוי אחד ועל זה נאמר את יוי
האמרת׳ ויוי האמירך׳ ואמנם תפילין של יד בית תרג האמין
אחד. אמלכינך

והאצבעות
ויכן כי היד הוא כנגד גלגל המקיף
שבו כנגד שאר הגלגלים הקטנים שבו ועל כן
נראה לי שמניחין תחלה של יד ואחר כך של
ראש כי של היד מורה על חכמת הטבע
האלהים ועד שלא ילמוד האדם חכמת הטבע
תחלה לא יוכל ללמוד חכמת האלהית ואעפ״י
שנתנו רבז״ל טעם ואמרו כי אסור לו לאדם
להניח מצוה ולעבור ממנה למצוה אחרת
אלא מצוה שבא לידו בתחלה בה הוא עוסק
אמנם נראה לי כי זו הוא כונה אמתי וגם מה
שגזרו ע״ה כי המניח תפלין של ראש על מצחו
הרי זה דרך מינות בעבור כי המוח נחלק לשני
חלקים והם המחשב והזכרון ונקרא כח המחשב
כח המדמה והזכרון כח הציור האמתי וכח המדמה
הוא לפני מצח וכח הזכרון לפני הקדקד ובעבור
כי הכח המחקה יש עת שמדמה דמיונות
נכסדות ולא כן חוק כח הציור כי לא יצייר בלתי
אלא צורים אמתיים

עלכן

ועל כן המניח תפלין של ראש על המצח הרי הוא
מין לפי שהוא מסופק במצוות השם כי הם אמתיים
אפלא אמנם המניחו על הקדקד הרי הוא ישראל
אמתי כי הוא אינו מסופק במצות השם ועל כן
הוא מניחו במקום הציור האמתי כי הוא מורה
כי מצות השם הוא אמתי אין ספק בו כלל
ואם תשאל ותאמר כי מה טעם גדרו רבנה
שח בין תפלה לתפלה עבירה היא בידו וצריך שר
לחזור ולברך על התפלה האחרת ולמה עבירה
בידו ולמה יחזור ויברך על השניה ומפני מה
שח לפי ששתי מצות הן התשובה לפי שבעת
שהניח תפלין של יד ובירך עליה בשעת הברכה
כבר הדבק נפש אל השכל הפועל ועכשיו ששח
כבר נפסק עצמו מהשפעו ונפסק בדברים בטלים
ועל כן עבירה היא בידו אמנם כשלא שח לא נפסק
השפע ממנו אך הוא דבק בו ועל כן אינו צריך לחזור
ולברך פעם אחרת כי לא נפסק שפע השכל

ופירושו גן חוכתי והוא מגודרת מחופף עליו
תמיד: ודע כי כל איש אשר לא יהיה מורה
כחץ לא יוליד לעולם· כן כל איש אשר לא יהיה
כח בו לקבל השפע לא יוכל להתנבאות ועל זה
הענין רמז הכסוק שאמ׳ דברי חכמ׳ כדרבונות
ולמסמרות נטועו׳ ועוד כי נאמ׳ הביטו אל צור
חוצבתם ואל מקב בו׳ ואחרין אמ׳ הביטו אל
אברהם אביכם ע״כ לכו בדרכיו: ודע כי החומר
נקראת נקבה· והצורה נקראת זכר· אשר פירושם
הוא איש ואשה· ובמלת איש הוא אות יו״ד ומלת
אשה היא אות ה״א רמז יה ט׳ חייבת היא החומר
ועל כן אמ׳ כי בועליך עושיך יו׳ צבאות שמו וגואלך
קדוש ישראל ר״ל כי אם תבקשנו יגאלך: ואם לא
תבקש החומר את הצורה תהיה אז מציאותם
לבטלה יען סר מאתם השם ונשארי אש באש מתוכם:
וע״כ ישרפו׳ ואם תבקשנה תהיה מציאותה לצורך
וגם יעשה פרי: ונבר הרב ר׳ משה בר׳ מימון
ז״ל

ז"ל בפרק ראשון מההקדמות שהקדים בפירוש
מסכת אבות ואמ' ודע כי זאת הנפש האחת
קדם ספור כחותיה וחלקיה היא כחומר' והשכל
לה צורה' וכשלא הגיע לה צורה יהיה מציאות
ההכנה בה לקבל הצורה ההיא לבטלה וכאילו
יהיה מציאות הבל' והוא אומרו גם בלא דעת נפש
לא טוב הוא ר"ל שמציאות נפש שלא הגיעה אליה
הצורה' אבל תהיה נפש בלא דעת לא טוב אלו
דבריו ז"ל' ועתה דע אחי כי כונת פרה אדומה
היתה בעבור זה הענין כי הפרה היא רומז לחומר'
והחומר רומז היא נקבה' וע"כ צותה התורה פרה
ולא פר' ואדומה מפני יצר הרע הנרמז בעשו'
ועשו הוא אבי אדום' והוא יורש החרב שנ' ועל
חרבך תחיה ונסבת שריפתו חוץ לעיר לפי שאותה
העיר היא מקור החיים שנ' עיני אלהיך בה
ר"ל השגחתו ית' עליה בכלל ובפרטי ורש תהיה ההשגחה
לא תהיה מות כי אם החיים' והחומר היא סבת המות

כי אם החיים · והחומר היא סבת המות ולא יתקבצו
שני הכבים בנושא אחר · וע״כ צריכה שתהיה שריפתה
חוץ לעיר · ואמנם מה שהיתה מטמאה את שורפה·
ואפרה היתה מטהרת את הטמא · היתה סבתה
זה לפי שהשורף אותה נלחם עמה · ואי אפשר
לו לנלחם מבלתי מגע ע״כ היה מתטמא · לפי שעדיין
היתה הפרה קיימה בתכונתה ושלמותה וצורתה:
אמנם כאשר נשרפה ונשתנית צורתה והפסד
הדבר בעצמו הוא הוָיָה לזולתו · וע״כ אפרה
היתה מטהרת את הטמא יען נשרפה באש
אלוהי ולא נשארה בה רק יסוד קל ורק··
השכל אחי והבט בהפליגו ית׳ ואומרו תמימה
אשר אין בה מום · הכונה בזה כי אעפ״י אותה החומר
שהיא תמימה ועדין לא יצאה מן הכח אל הפועל:
ולא נראתה בעלת מום · אותה החומר תשרף כל
שכן · וכל שכן החומר שהיא בעלת מום כי היא
ראויה להשרף באש אלוהי הדקה והזכה עד

שלא

שלא יפלב הנפש הטהור והקדושי וזהו תכלית
מה שנראה לי בטעם זה המצוה ואתה ידעת
מאמ׳ רז״ל ע״ה שאמרו כי שלמה ע״ה היה יושב
ונותן טעם למצות ובהגיעו בזה המצוה תמה
עד מאד והוקשה עליו נתינת טעם בה ואמר
מה טעם מטמאה את הטהורים ומטהרת את הטמאים
ופתח ואמר כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה
והיא רחוקה ממני: ראה אחי והפלא במאמר
זה האיש השלם׳ ואם הוא ע״ה הוקשה עליו נתינת
טעם בזו המצוה איך לא תקשה עלינו נתינת
טעם זה: אמנם בעבור כי אנו בטוחים שלא
תשכח התורה מתוכינו כאשר כי לא תשכח מפי
זרעו: ואמ׳ החוזה ישוטטו רבים ותרבה הדעת׳
ואנו בטוחים שירחם עלינו האל ית׳ ויפקח עיני
שכלינו ונזכה להבין מתורתך הקדושה נפלאות
שנ׳ גל עיני ואביטה נפלאות וג׳ ויפקח עיני
שכלינו ואומ׳ רישא מעל ספר וקדשו וג׳

ועתה ר״ע כי גם כונת סוד עגלה ערופה
הוא בזה הענין בעצמו כי העגלה היא רמז אל יצר
הרע כאשר המה רומזת אליה והנחל מעבר המים כפרה
הוא רמז אל שכל הפועל הנרמז במים כאשר פירשנו
בספר שער החיים· וסבת שפיכות דמים הוא יצר
הרע הגוברת על האדם· והעגלה רומזת עליה
כאשר פירשנו: עתה כשנעריף את העגלה ונהרוג
אותה בהריגה משונה לא בשחיטה מעולה כשאר
הבהמות האחרות כבר אבדנו את יצר הרע
אשר העגלה רומזת עליה: וכשנרחץ במים כבר
נדבקנו בשכל הפועל שהוא נרמז במים וסבת
דבקותינו בו היא התשובה והוידוי שנתודה של
כפר לעמך ישראל וג׳ ובודאי שנתודה על חטאתינו
ונדבק בשכל הפועל אז יתכפרו חטאתינו כאשר
גזר ית׳ שובה אלי כי גאלתיך: והמשכיל יבין: ד
הדר תמן אמרינן משל לבת מלך שהריחה ירקי
קדרה תאמר יש לה גנאי: לא תאמר יש לה

עכבר

עבר התחילו עבריה והביאו לו בחשאי: הפירוש
רע כי קרא התנאי הנה לשכל הוא על בת מלך
וכן היא כי היא כמו החומר · ומה שאומר שהריחה
עיקי קדרה · ידוע כי כאשר התבשיל הוא מאכל
גופני כן התפלה הוא מאכל רוחני וכן היחוד · ומה
שאומ׳ שהריחה עיקי קדרה · ר״ל ששמעה שישראל
מתפללים אל אדוניה ועני׳ הריחה בכאן הוא מענין
והריחו ביראת יי׳ · ומה שאומר תאמר יש לה דינאי
ר״ל אם תבקש מאדוניה היא מתביישת מאדוניה
ואם אינה מבקשת מתעברת לפי שלא טעמה מאותה
התבשיל · התחילו עבריה שהם ישראל מקבלו התנואה
והביאו לה בחשאי · ר״ל ברכו בסתר · ומה בסתר לפי
שאינו מברך מוסר לשבח לעבד המלך כנגד
המלך בקול רם כי אם בחשאי · ואמרו בשכמל״ו
ובאמת כי משה ע״ה אינו צריך לומר זה כי לא
נפרדה ממנו זה השפע שכל הפועל כלל ·
אמנם היה דבק בו תמיד כאשר פירשנו בענין

החיים וזכה בזה כאשר נסתכל באספקלריא
המאירה שהיא כתר עליון ומותו היום יום הכפורים
ונזכר בשלש עשרה מדות של רחמים כמ' שאומ'
ויעבר יי' על פניו ג' לל' כי כתר עליון אשר הוא תחלת
ארבע אותיות ואמנו הם שלש האחרות אצילות
אמ' כי עילת העילות שהוא מוכתר בארבע אותיות
הוא אל רחום וחנון ועל כן שתי השמות הם כארבע
אותיות ודע כי אדוננו משה ע"ה ביקש מהאל ית'
בקשות האחת היא שרצה לדעת כי האל ית' איך
הוא מנהיג את עולמו באיזה סדר כדי שגם הוא
ינהיג את עמו ישראל באותו הסדר ועל זאת
אמ' הודיעני נא את דרכיך ר"ל כי עלת של עולם עלת וגלגל
העילות ית' אין יכולת לשום בריה ממלאך
ואדם להשיגו אמנם ישיגוהו מצד דרכיו
ומי שידע דרכיו ידענו ועל זה אמר הודיעני
את דרכיך ואז אודיעך ומי שידענו הוא שימצא
חן בעיניו ועכ' אמ' אמצא חן למען אמצא חן
בעיניך

בעינך ומו׳ וראה כי עמך הגוי הזה״ל כי למה
אני רוצה לדעת באותה הדרך כמו והלכת בדרכיו
והשיבו ית׳ כי ידיעת דרכי הוא מסבת השכנת
השכל ואזכך לדעת כל מהותו ואיכותו מה שלא
זכה שום נביא לדעת׳ ובעבור שהוא מורכב
בגוף כמו שגדר ית׳ פני ילכו והנחותי לך׳ וזהו
הבקשה השנית׳ ואחר ראה מאתו׳ בקשה מאתו
שלישית׳ והיא ידיעת איכות ומהות שכלים
נבדלים הנקראים מלאכים אשר הם למעלה
משכל הפועל׳ באמרו אם אין פניך הולכים אל
תעלנו מזה׳ וגם בזה זכה׳ אחר זה בקש בקשה
רביעית והוא שישיג לכתר של מלאכים שהוא שכל
הפועל שלהם וידע לכל מהותו ואיכותו באמרו
ונפלינו אני ועמך׳ וגם בזה זכה׳ ונענה בהשיבו
לו ית׳ גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה ואדעך
בשם יועל זה גם גופו הטהור שיהיה חלק עצמי הנבדלים:
נתעצם ונהיה שכל נבדל כשאר שכלים נבדלים׳

ולא נצטרך שיהיה שום מלאך · ומה שהשיבו ית'
ואמר ואדעך בשם ר"ל כי צריך לך לדעת כי
שמייו לא נודעתי להם · אם כן אין צורך לא שאל
לאלה בקשות לפי אותה השם תדע את כל אלה
וכאשר ידע שנענה על כל הבקשות הראני נא
את כבודך ר"ל הודיעני איכותך ומהותך כמו
שהודעתני איכות ומהות כל אלה הבקשות וענה
ואמ' אני אעביר כל טובי על פניך ר"ל אזכך
להשיג קצת מהותי עד שמהשגתו של אותו הקצת
תוכל להבין את כל ברואי שהם טובי' כמו שטוב
האדם הנא לביתו וכל מה שבו · ובעבור כי
משה ע"ה השיג באותו העת לכתר עליון עלכן
קרן עור פניו ולא נפרד ממנו זה השפע כלל ·
אמנם יעקב ע"ה באמת הוצרך לומר
זה כי הוא היה צריך אליו ונדרש בשכמלו
ר"ל כי מבורכת היא תמיד יצן מקודה הוא
ברוך · ומה שאומ' לעולם ועד ר"ל כי מכני היות
המלך

המלך נצחי: על כן תאמר גם היא לנצח. וגם
תהיה ברוכה לעד כי על זה אמרו רז"ל כי כל
ברכה שאין לה מלכות אינה ברכה מפני שלא
חלקו כבוד למלכות. כי אז המלך הוא מכובד
ואז יקרא מלך בעת שיגמול חסד לעבדיו כמו
שאמר בעל ההגיון כי מתי יקרא האב אב בעת
שיוליד בן. אם כן על זה צריך לומר אחד היחוד
בשלמותו כי מן היחוד יולד השכל והמשכיל
יבין. ודע כי באמת היא כתו ולמות עליה ע"ד
שמו יתברך אשר על דרך הנסתר הוא כך הו"ה
וליודעים חן ותבט והמשכיל יבין: ר' מרגלא
בפומיה דרבי העולם הבא אין בו לא אכילה ולא
שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה
ולא תחרות אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם
ונהנין מזיו השכינה: ידוע כי כל אלו הענינים
הם מקרים וחסרונים בערך דבר שאינו גשמי.
ובעבור היות העולם הבא עולם הרוחני אינו ראוי

שימצאו בו אלו הענינים יען הם חסרונים ולא
יתקבצו שני הפכים בנושא אחד: ומה שאומ׳
אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם׳
כבר פירשו הרמב״ם ז״ל כי רוצה בזה קיום הנפש
הידועה בקיום הדבר הידוע לה׳ והיותה הוא
והיא דבר אחד׳ כמו שזכרו בקיאי הפילוסופים
בענין שיארך ספורו ומה שאמ׳ מזיו השכינה רוצה
בזה כי הנשמות ההם ינעמו במה שישכילו
וידעו מסודות האלוהי ית׳ שמו כאשר ינעמו
חיות הקדש ושאר כתות המלאכים במה שישכילו
וידעו מסודות האלוהי ית׳ שמו׳ ודע כי עלוה דמה
הכת׳ באמרו ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח
וימטר עליהם מן לאכול׳ כי כל המן השפע עצמו׳
וכמו שהשפע הוא שופע בנפש ומקיים אותו
מסבת שפעו כן המן היה נבלע באיברים וזן
אותם ולא היו צריכין להוציא רעי מפני שהיה
מאכל רוחני׳ ועל כן היו טועמים ממנו כל טעם

שהין

שהיו רוצים כי הנפש במחשבתה תדבק בעליונים
ותמצא מנוח ותפק רצון מלכנו ואמ׳ במכלתא
היום לא תמצאוהו בשדה׳ אמ׳ ר׳ אלעזר חסמא
היום לא תמצאהו אותו אבל אתם מוצאים
אותו לעולם הבא׳ כן פירש הר׳ם במו׳נ׳ בפירוש
תורה שחיבר׳ ונראה כי שהיו מוצאים את המן
יום הששי והיו לוקטים אותו לחם משנה והיו
שומרים אותו בעבור השבת שהיא בת זוגו
של העולם הבא ולא היה מבאיש׳ בעבור כי
זה היום תהא מבורך בשמים ממעל ועל
הארץ מתחת׳ ועל זה אמ׳ חכמ׳ ע׳ה׳ באת שבת
באת מנוחה׳ והיו אומ׳ בואו ונצא לקראת
הכלה ודי זה למשכיל ואין להאריך כי הוא סתרי
התורה והמשכיל יבין׳ ה׳ הדר תמ׳ אמרינן
אמ׳ ר׳ אלעזר גדולה מקדש שניתן בין שתי תיבות
שנ׳ יי׳ מקדש יי׳ כוננו ידיך׳ גדול דעה שנתנה
בין שתי תיבות שנ׳ כי אל דעות יי׳ כל אדם שיש

כי דעה כאלו נבנה בית המקדש בימיו שדעה
ניתנה בין שתי תיבות ומקדש ניתן בין שתי תיבות
הפירוש דעה כי מקדש הוא רמז לשכל הכוע
שהוא השכינה ונקרא כמו כן הר ייי ומכון קדשו
שאומ' שניתן בין שתי תיבות ר"ל בין שני עולמות
שהוא עולם העליון ועולם הגלגלים אשר נרמז
במעשה אצבעותיו כמ"ש שאמ' דוד ע"ה כי אראה
שמיך מעשה אצבעותיך וז' נפירש בעל ספר מדרש
החכמה ר' יהודה הכהן ז"ל הידוע בן מתקה נספרו
כי כמו שבהנעת היד יתנועעו האצבעות אך
מתנועעת האצבעות לא יתנועעו היד כן מתנועעת
הגלגל המקיף יתנועעו שאר הגלגלים אך מתנועעת
שאר הגלגלים לא יתנועעו גלגל המקיף ומה שאמרו
גדולה דעה שניתנה בין שתי תיבות ר"ל בין שני חלקי
המוח שהם המחשב והזכרון והיא מקור החיים והם
מדובקים זה בזה ובתוכם שוכנת הנשמה החכמה
ועל כן דוכף אותו המקום כי הוא כמלך אסור

נבהפוס

כרהטים · ועל כן יושם עליהם התפלין · וכן קשר
של תפלין היא בצורת דלת והיא בסוף המוח מקום
שמושך ממנו חוט השדרה · והיא כמו דלת
ופתח · כי פירוש דלת הוא דלת: וע"כ אמרו רב'
עה' כי הראהו הקב"ה למשה רב' עה' קשר של
תפילין ר"ל פתח מקור השפע ועל זה רמז ית'
וראית את אחרי ופני לא יראו: ר"ל תוכל להבין
את שכל הפועל שהוא למטה מכתר עליון
שהוא שכל הפועל של מלאכים אבל לכתר עליון
לא תוכל להבינו · וע"כ תירגם המתרגם וקדמי
לא יתחזון · וע"כ אמ' רב' עה' כשם ששכינה למעלה
כך שכינה למטה רוצה בזה כי כתר שהשפע
השם ית' שהוא כתר עליון נשפע על המלאכים
כך שפע שכל הפועל הוא נשפע עלינו ·
ואמנם אמ' והסירותי את כפי ר"ל כי כמו שהבף
היא בעלת חמש כן זה הספירה היא חמישית
עתה אמ' והסירותי את כפי ר"ל אזכך להתקרב

אלי ולהבין לחמשים ספירות הללו כי פירוש והספירות
הוא והקרבתי כמו סורה אלי ומרוב השמחה
שהגיעה אליו מצד השגות הספירות נתבטלו
הרגשותיו הגופניות ועל זה לא גבר עליו לא כח
רעבון ולא כח צמאון כמ"ש ויהי שם עם יי' מ'
יום ומ' לילה לחם לא אכל ומים לא שתה כי
בהתעסק בהתחזק כח הנשמה בבוראה נתבטלו
הרגשות הגופניות והרב ר' משה בר נחמן ז"ל
כתב כי הראה השם ית' למשה רע"ה היותו קשר
המציאות זה בזה ויתקיים כל אחת מחשבתו
והשיגו אותו השגה אמתית שהיה מקבל גם הוא
מן השפע בלא אמצעי ויחס אותו לקשר של
תפילין מפני שבהן רמוז ל' שדי ושרש מורה
צדק ז"ל אשר די שופע מאתו מספיק
לכל המציאות עד הנה דבריו ז"ל ודע כי
מה שאומרין בענין הלוחת כתבים באצבע
אלהים פירושו הוא זה הענין בעצמו כי היו

בלוחות

בלוחת עשרת הדברים · כתובים כנגד עשר ספירות ·
בב׳ לוחות חמשה הדברים כנגד חמש ספירות:
והכף היא בעלת חמש ספירות · ומה שיחסם
באצבעותיו לפי שכלי הכתיבה הם אצבעות
לא שהוא יתברך גוף שיהיו לו יד וכף ואצבעות
חלילה וחס · וגם לך לדעת כי זאת הספירה
הששית הנקראת תפארת · ורמזה היא בז״ל
אשר אזכיר את שמי · ומיוחס הוא אל יעקב
אבינו · שהוא נגזר מן עקב כמו עקב ענוה
יראת יי׳ · והוא״ו הוא קו ועל ראשו כמו כתר
בעלת שני ראשים ר״ל כי הוא נאצל משתי
ספירות · שלמעלה הימנו · כי השלוש הראשונות
שהם אב״ג הם נשמה לנשמה: ובעלי הקבלה
קראוה לוסות · הספירה מדת יום
כי הוא כח גלגל חמה כלומ׳ פנימיותו ומאדית
היום בא מכח החמה: וקראו אותה החכמ׳
ע״ה עץ החיים ועולם הבא · ועל זה כלמו שיש
נודעה

כאלו נבנה המקדש בימיו כי הוא בעצמו מקדש:
ודע כי מקדש של מטה הוא נבנה כנגד
מקדש של מעלה והרמז בזה כי הלב הוא
כנגד המוח והמשכיל יבין: אמ״ר המחבר
ועל זה הענין שדרשתי מצאתי לכבוד אב׳
מאו״לה״ה מאמר אחר קצר ואם הוא רב בכמות
התועלת מאד באיכותו: והנני זוכרו בה: אך לא
יבינהו רק מי שהוא בקי בספר חכמת הקבלה
אשר קבלה מהו״לה״ה וברכה לראש משביר:
וזהו המאמר השכינה שורה בארץ ישראל
כי יו״י הוא האלהים ודוד מלך ישראל חי וקיים
ובקשת ישראל את יו״י ואת דוד מלכם אשר
עליו הנדר והעדות ויעבור מלכם לפניהם
ויו״י בראשם לנחותם בסוד עמוד אש וענן
ושב יעקב ושקט ושאנן ואני אשיר עזו ואת
לבקר חסדו ואליו אתחנן: לשכנני בטח
ושאנן בבית אלהים כזית רענן ובצל שדי

אתלונן

אתלוין ואת שארית יוסף יחנן׃ ככת׳ יחנן יי׳
צבאות שארית יוסף ב״ר דוד ב״ר יוסף ב״ר
מיכאל ב״ר אברהם ז״ל אמן יהיו לרצון א״כ ו
נ״ל. ן הדר תמן אמרינן׃ במקום שבעלי
תשובה עומדין צדיקים גמורים אינן יכולין לעמוד
שנ׳ שלום שלום לרחוק ולקרוב׃ רחוק ברישא
והדר קרוב׃ מאי עין לא ראתה אלהים זולתך
זה היין המשומר בענביו מששת ימי בראשית
ר׳ שמואל אומ׳ זה שלא שלטה בו עין מעולם
ואם תאמר אדם הראשון אנה דר היה בגן עדן
שמא תאמר גן הוא עדן ת״ל ונהר יוצא מעדן
להש׳ את הגן. הפירוש ידוע כי צדיק הוא האיש
המקיים את התורה ואת המצוות שבה וצדיק גמור
הוא שמפליג בשמירת המצוות והוא הנקרא חסיד׃
עתה אומ׳ כי בעל תשובה שהיה בתחלתו רשע
ועתה שב בתשובה הוא יותר נכבד מצדיק
גמור׳ למה מפני שצדיק לא טעם מעולמו טעם
עבירה

בין עבירת הטומאה ובין עבירת איסורי המאכלות
אך הרשע שטעם טעם עבירות והפריש עצמו
מהם אין ספק ששכרו יותר ויותר מאות הצדיק
וע״כ אנו אומ׳ בתפלתינו על הצדיקים ועל החסידים
ועל גרי הצדק ועלינו יהמו רחמיך לפי שהחסיד
יותר הוא נכבד מן הצדק וגר צדק הוא יותר
נכבד מן החסיד יען הוא כבש עצמו מן
התענוגים שהיה מתענג בהם מתחלתו: ועל
זה נאמ׳ לאברהם ע״ה שכרך הרבה מאד׳ ועל
גרי הצדק רימז הכת׳ שנ׳ ואל יאמר הסריס אני
הן אני עץ יבש׳ ואומרו ואל יאמר הסריס
הוא רמז אל הרשע ששב בתשובה כי ידוע
כי כמו שכונת האילן הוא הולדת הפרי׳ כן
כונת מציאות האדם הוא שיוליד בדומה
ותכלית כונתו על דרך האמת הוא עשיית
המצוות הוא דומה לסריס שאינו מוליד׳
אמנם כשישוב בתשובה ויקיים המצוות

לא יתשוב שאינם נמחלים עונותיו ואין שכר
במצות שהוא מקיים · ואמנם יש לו שכר הדבה׳
עד מאד ואעפ״כ שהיה מתחלתו כעץ יבש בלא
פרי ובלא מצוה כאשר אמ׳ אחריו כי כה אמר י״י
לסריסים: ומה שאומ׳ מאי עין לא ראתה זולתך
זה היין המשומר בענביו ר״ל זו השגה השכליות
אשר לא יוכל להשיגה כל מורכב מחומר בעוד
שהוא בחומר יען היא בתולה ואיש לא ידעה·
וכמו שהיין משמח האנשים כן ההשגה משמחת
הנפשים · וכמו שהיין משכר ג״כ ההשגה משכרת
ועל זה רמז באומרו אשקך מיין הרקח · ואשרי הזוכה
להשתכר ממנו וטוב לו · ודע כי על זה אמ׳
רב׳ ע״ה שנוי יין צריך לברך הטוב והמ׳ מה שלא
אמר וזה בעבור שום משקה אחר· כי היין הוא רמז
לשכל· ונ״ר הטוב והמטיב ר״ל בשכל זה· והמטיב
בשכל אחר הבא אחריו כי אז נתחדק שכלו·
ואמנם גן עדן הוא משל לשכל הפועל·

כאשר פי׳ ר׳ דוד בן קמחי ז״ל בפירוש מעשה בראש׳
שחבר ואנו עתידין לזכור לאלה הדברים בספר
הכבוד שנחבר אחר זה הספר אם יזכני נותן ליעף
כח׳ אמנם על דעתי כי הגן היא תורת י״י הקדושה
והנה פרשיותיו הן נ״ג כמנין גן ועדן הוא לב
המשכילים׳ כאשר ידענו ויקיימנה אז תעדן
ואשרי הזוכה כי אז ינצל מן האבדון והכליון
והמשכיל יבין: והנה אחי עתה אפרש לך
איכות אמונתי בענין בביאת הגואל ובענין
גן עדן ובענין תחיית המתים ובענין העולם
הבא׳ אמנם עשה אזנך כאפרכסת לשמוע
דברי והאמן בהם: דע כי ביאת הגואל זמנו
אינו ידוע לשום אדם כי אחרי שלא נודע זמנו
ליעקב ע״ה של ויקרא יעקב אל בניו׳ ביקש
לגלות קץ הימים לבניו נסתלקה ממנו השכינה
כדי שלא יודיע׳ וגם כן דניאל ע״ה שאמ׳ ואני
שמעתי ולא אבין לא יוכל אדם אחד לדעת

זמנו

זמנו׳ ואמנם גן עדן הוא בארץ והוא קרוב
לארץ ישראל שהוא קו חשוה והוא מקום דשן
ויפה ואוירו בתכלית היושר ובו פירות
וכאשר יבוא הגואל לישראל ונלחם מלחמת וילחם
גוג ומגוג ועשו כולם כל העולם כמו מחילות
ויתגלגלו כל העצמות תחת הארץ עד ארץ
ישראל ואז יתקע בשופר גדול ויקרבו עצם אל
עצמו ויתקע בשופר שניה ויקרם עליהם עור
ויתקע בשופר שלישית ויבוא בהם רוח ויחיו׳
אבן לא כולם יחיו אמנם הראויים שנאמר ורבים
מיישני אדמת עפר יקיצו׳ וכאשר יחיו אז יהיה
יום הדין הגדול והנורא אינבו נושא פנים ולא
מקח שחד ותענה ותאמר

תפתח שפתי יה ואתודה: על רוב עונותי לפניך:
יהיו תפלתי כמו עולות מחים וכקטרת לפניך:
בושתי ונכלמתי ולא אוכל על סבור פשעי לפניך:
כי הם רבים כחול הים מאד זדתי וחטאתי לפניך:

אב למען כי שמך נקרא רחום לזאת שבתי לפניך:
תמחול עונותי ורחם על נפשי עדי תשבון לפניך:
כבד עונותי אלוה חי בזכות אשר נקרב לפניך:
עשה נביא אמת נביא צדק הדר בשמים לפניך:
תסלח לפשע רבבנו הרב יוסף אשר יצעק לפניך
ואשרי מי יצדק באותו העת ואחרי ידונו הרשע
יבלה ויאבד: והצדיק ישאל ישאר קיים מדת
זמן ארוך כחיי נח ומתושלח בגן עדן כדי שיהיה
מזגו ישר וגופו בריא לעבודת השם ית' ויחכם
בתכלית החכמה וידבק נפשו במקורו העליון
וישוב בלא גויה כאשר שבו חנוך ואליהו כי הם
לא מתו ׳אמנם החלק הגופני שבהם שבעצם בעיני
ותהיה קיום הנפש היודעת בקיום הדבר הידוע
לה ותשוב הוא והיא דבר אחד ותהיה מלאך
במלאכיו העליונים ועל כן תתמוור לנצח נצחים:
וזהו תכלית הכונה ונקרא שמו עולם הבא לפי
כי הוא עולם שיבוא אחר שישלים בתכלית השלמות

כאשר

אותו
אמרתי ואשרי הזוכה בה׳ ויתכן שאם ירצה
הצריך להיות בגוף וגויה יחייה והאל ית׳ בגוף כמ׳
שנ׳ רצון יראיו יעשה ולא יתפרד נפשו מגופו
כלל בדרך כלל; וגם אשר הוא למעלה מן המושכל
וזהו דעתי האמונה מכל מה שזכרתי בספר
עץ הדעת בענין תחיית המתים ומתן שכר
שלצדיקים לעתיד לבוא מדבר שאר החכמים
ע״ה אשר זכרתי דבריהם׳ והמשכילים יזהירו
כזוהר הרקיע׳ ל׳ הדר תמן אמרינן
אמ׳ ר׳ יוחנן מנין שהקב״ה מתפלל שנ׳ ושמחתים
בבית תפלתי תפלתם לא נאמ׳ אלא תפלתי מכאן
שהקב״ה מתפלל למאי נאמ׳ מה מתפלל יהי רצון
מלפני שיכבשו רחמי את כעסי ויגולו רחמי
על מדותי ואתנהג עם בני לפנים משורת
הדין׳ הפירוש כי כל מקום שתמצא בדברי
רז״ל ע״ה תפלת הקב״ה אין כונתם לעילת העילות
כי אם כתר עליון׳ ובאמרם כי קדוש וברוך

אומרים מתפללין מתפללין אל שינת השלות
שהוא אדונו ורמוזה היא בחכמת הקבלה
בעניין ר״ל עטרה ואומרים כי הוא מתפלל
לשר שלמעלה הימנה ואני אומ׳ כי העניין
עליך אל המוח כי בשלומה יהיה שלום והשוכן
בגבורות שלום ישים עלינו שלום ואמנם
טו׳ התפלה והבקשה כבר פירשתים בהלכה
ראשונה והמשכיל יבין: ח׳ הדר תמן
אמרינן אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב והתקדשתם
אילו מים ראשונים והייתם קדושים אילו מים
אחרונים כי קדוש זה שמן הטוב אני ייי
אלהיכם זהו ברכה הפירוש ידוע כי נמשלה
דברי אלהים חיים למים שנ׳ הוי כל צמא לכו
למים ועתה קורא התנא לחכמת התלמוד
מים ראשונים יען כי תלמודה היא קדושה
ראשונה וקורא לחכמת הפילוסופיא מים אחרונים
יען כי למודה היא קדושה אחרונה ובעבור

ר״ל זה בנטילה ראשונה אנו נושאים את ידינו
כלפי מעלה ואנו מברכים עליה׳ ובנטילה
שנייה אנו מורידים את ידינו כלפי מטה
ואין אנו מברכים עליה׳ ירמז כי בעלי התלמוד
הם מחלק עליון לפי שהם מתכונים אל עשר
ספירות בלימה׳ ובעבור זה כשהיה מרים ידו
משה ע״ה במלחמת עמלק היה גובר ישראל
כי היה מתכוין אל עשר ספירות בלימה והיא
אצבעותיו היקרות׳ חמש כנגד חמש וברית
יחיד מכוונת באמצע׳ וע״ב אנשי התלמוד
המה מבורכים שהמה הגבורים אשר מעולם
אנשי השם׳ ולא כן בעלי חכמת הפילוסופים
יען הם אין להם אמונה שלמה׳ ומה שאומ׳
כי קדוש הוא׳ זה שמן הטוב ר״ל הנבואה ודמה
אותו בשמן הטוב ובריח כמאמר שלמה ע״ה
לריח שמניך טובים שמן תורק וג׳ ופירשו ז״ל
שפריה היוני ז״ל בפירוש שיר השירים ואומ׳ לריח
שמניך

טובים שבאלה שלמעלה מאדם לאמר
מה שעם היא נשיקת שי השם ית׳ תכלית
השלמות׳ התשובה כי בהשיגה השלם תחלה
קיום כל הטבעיות וכוחותיהם וקיום האלהיות
השופעות מאת השם ית׳ אז הנפשות יאהבוהו
ויתאוו הנכרד מן הגוף ונשיקת המושג׳ ויהיה
למה לריח כירושו בעבור פי׳ ריח השגה׳ וקרא
ההשגה בשם ריח להיותו רנינה השגה אמתית
שכלית לא דמיוני שקרית כהשגת שאר החושים
אשר לפעמים יכזבו בהשגתם: אמנם השגת
האף והיא השגה קנינת אמתית כי לא תריח
ריח טוב תחת היותו רע ולא רע תחת היותו טוב׳
ואם גם זה החוש יטעה לפעמים׳ אמנם הוא
מעט הטעות מכלל החושים חביריו׳ ולזה
יחס הנביא ע״ה השגת הגואל בלשון ריח אמ׳
והריחו ביראת יוי׳ ויהיו כי׳ שמעך כחות יצורית
המקיימות כל הנמצאות בשמן המקיים את
האור

האור ׳ לכן תוקר שמך ׳ יהיה פירושו הקיום והשפע
והנשפע מאתך ׳ כי שמו הוא עצמו ועצמו
הוא שמו ׳ ויהיה פירוש עלמות ׳ הנפשות הנעלמות
עד כאן לשונו ז״ל ׳ וכבר יצאנו מכוונתינו ׳ ועתה
נשוב לדברינו הראשון ׳ כי מה שאומ׳ אני יי׳ אלהיכם
זו ברכה ר״ל כי אני בשעה שאתם עוסקין בהנאות
העה״ז עשו אותה טפילה ולי עשו עיקר ׳ ותזכרו
את שמי הנורא על כל הנאתכם כדי שתהיו
מכלל מי שנאמר עליהם ויראו את האלהים
ויאכלו וישתו ׳ ועוד אומ׳ זה השלחן אשר לפני יי׳
והמשכיל יבין ׳ ואמנם מה שחייבו רבינו ע״ה
לכוס של ברכה בעשרה הדברים כדתנן בברכות
בפרק שלשה שאכלו כאחד במשנת אין מברכין
על היין ׳ א״ר זירא א״ר אבהו ואמרי לה
במתניתא עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה ׳
טעון הדחה ושטיפה ׳ חי ׳ מלא ׳ עיטור ׳ עיטוף ׳
ונוטלו בשתי ידיו ׳ ואוחזו בימינו ׳ ומגביהו מן
הקרקע טפח :

ונותן עיניו בו: ומשגרו לאנשי ביתו במתנה:
הכונה בדברים הללו הוא כי לפי שהשפע נרמז בו
כאשר אמרנו ואם כן צריך כוסו בעשרה דברים
הללו· פירוש עשרה דברים נאמ' בכוס של ברכה·
הדחה· כלומ' רחיצה' כמינה כדי להעביר ממנו זוהמת
תאותה בהמית לגמרי· ושטיפה מבחוץ כדי שיהיה
תוכו כברו· שנא' מבית ומחוץ תצפנו· חי· עד ברכת
הארץ לפי שברכת הזן משה רבינו ע"ה תקנה וברכת הארץ
יהושע ע"ה על כן ברכת הארץ חי· ומברכת הארץ משפע
מזוג מפני ששפע משה ע"ה היה יותר חזק
יהושע כמו שנ' ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך·
מלא מפני שמקורו הוא ברוך ולא יחסר כלל
לעולם ועל כן המברך על כוס מלא נוחל שתי
עולמים העולם הזה והעולם הבא· עיטור מפני שהוא
מעוטר בנפש וכוחותיה· עיטוף לפי שהוא מסותר
מעיני הסכלים: ונוטלו בשתי ידיו כדי שיכוין
בעשר ספירות· ואוחזו בימינו

פי' י' דברים נאמר בכוס של ברכה

עד ואילך

לפי שה

לפי שהוא ממדת רחמים ומגביהו מן הקרקע
לפי שאינו מרימו אמנם שהוא מימיני ונותן
עיניו בו כדי שיזכרהו תמיד ולא ישכחהו
ומשגרו לאנשי ביתו במתנה כדי למעט תאוותו
הבהמית ותשאר החומר שלהם זכה בן יבין
מי שידיעה להבין אילו דברי האיתנים ויפרשם
על דרך ידיעה האמתית ואלהים ינחה עבדו
באורח חיים: ודע כי לפעמים מאספקות העזרה
לא היו עונים אחרי הברכה אמן אמנם היו
עונים ברוך יי׳ אלהי ישראל מהעולם ועד העולם
אמן ואמן יען כי היה נאמר השם בכתבו
ולכך אינו ראוי לענות אמן כי אמן לשון הפסקה
ובמקדש לא היה השפע נפסק אך היה מתרבה
ומוסיף ולכך אינו ראוי לענות אמן ועל זה אמר
אמ׳ דוד ע״ה לך דומיה תהלה אלהים בציון כי ציון הוא
מקום השכינה ומקורו ומאחר שהוא כן אם כל
תהלה שמה חסרון ותהלה הגדולה היא דומיה:

ועוזר לדברי אלה מאמ׳ רב׳ ז״ל בברכות הוא דנחית

מצלי קמי ר׳ חנינא אמ׳ האל הגדול הגבור

והנורא החזק והאמיץ והאדיר אמר ליה

שבחתינהו לכולהי אנן הני תלת דאמרינן

אלמלא משה כתיבנהו באורייתא ואנשי כנסת

הגדולה תקננהי לא הוינא יכלין למימר ואת

אמרת ואזלת משל למלך בשר ודם שהיו לו

אלף אלפי דינרי זהב והיו מקלסין אותו בשל כסף

והלא גנאי הוא לו ועתה דע כי למה קרא זהב

יקרא כסף; ודע כי קורא למשכל הפועל קורא

לכנס כסף; והם רומזים לזכור ושמור ר״ל זכור

את חסד השם שהוא השפע ושמור את הנפש יבין

תבין כי לנגד כנגד זכור שהוא השפע אומ׳ יי׳

זכרנו יברך כי בודאי כשיזכור אותנו השם ית׳

במדת זכור שהוא השפע ישפיע השכל הפועל

עלינו אין ספק כי טוב תהיה ברוכי השם העליון

ובעבור שמדת זכור מורה על השפע ומה

שמור

שמור מורה על הנפש הע' ויותר קל מהשגת
עינים השכלי' על כן בלוחות הראשונים היתה
כתובה מלת זכור כי היו אבותינו אז בתכלית
השלמות והיו להם כח להשיג מדת זכור. אמנם
בעבור שבעת נתינת הלוחות השניות לא היו
אבותינו קיימים כי מתו בעון העגל שנ' ושימו
איש חרבו על ירכו' והיו בניהם קיימים והיתה
השגת בניהם יותר מעוטה מהשגת אבותם
ולא היה בהם כח להשיג עניין השפע הרמוז
במלת זכור' נכתב במלת בלוחות השניים
שמור' ועל זה אמרו רבו' ע"ה השלום כי זכור
ושמור בדיבור אחד נאמרו' ר"ל כי בעת
שנאמרה מלת זכור המורה על עש"ס השפע
השיגו אבותיו לעינים הנפש הנרמז במלת
שמור ועל כן באילו בדיבור אחד נאמרו'
והמשכיל יבין' פי' הדר תמן אמרין
דרש ר' עזרא' דמנין אמר לה משמיה

מלאכי
דרב זמנין אמרליה משמיה דרב אשי אמרו לו
השרת לפני הקב״ה רבונו של עולם כתוב אשר לא
ישא פנים ולא יקח שחד ואתה נושא פנים בישראל
שנ' ישא יי' פניו אליך אמ' להם ולא אשא להם פנים
כתבתי בתורתי ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקין
על עצמם עד כביצה ועד כזית ; הפירוש דע
כי נשיאות הפנים בכאן אין כונתו משוא הפנים
כי אם הידור וכיבוד ותפארת ויהיה פירוש ישא
יי' פניו כלומ' וינשאך ויפארך יתעלה עליך
בעין רצין בעין כבוד והידור ואז יתנשא פניך
כמו ומשה לא ידע כי קרן עור פניו : גם בעת
מותו אשר הוא עת הפסד הרכבת גופו לא
כלה צורתו כמ' שנ' לא כהתה עינו ולא נס לחו'
כן יהיה אחרית כל קרובי האל' ובאשר אמ' דוד
עה' אף בשרי ישכן לבטח' אבן הרשעים גופם
כלה ונשמתם נשרפת שנ' וצורם וג' לבלות
שאול מזבול לו : ומה שאות לא כהתה עינו'

פירוש

פירוש ענינו הוא עצמותיו כמו ועינו כעין הבדולח
ומה שאמר בתורתו הקדושה ואכלת ושבעת וברכת
הם דקדקו על עצמם בביצה ועד כזית ה״ל כי הם
כיונו שאפי׳ בהנאה מועטת של עולם השפל
יודו אותי ויברכו לשמי הגדול וכל זה לפי שרוצים
להיות דבקים בי תמיד כאשר צויתי להם בתורתי
את יי׳ אלהיך תירא ואותו תעבד׳ כשיירא אדם
מאלהיו ויעבדהו אין ספק כי אז הוא דבק בו׳
וכבר פי׳ לזה הפיל׳ ר׳ אברהם בן עזרא ז״ל בספר
יסוד המורא בשער שביעי כי׳ נכבד יזהו לשונו
ואמרו המצוות במעשה הם רבות ומצאתי פסוק
אחד כולל כל המצוות והוא את יי׳ אלהיך תירא׳
והנה מלת תירא כוללת כל מצות לא תעשה וככה
במעשה וזאת היא המדרגה הראשונה שיעלה
שיעלה אל עבודת השם הנכבד והיא כוללת
כל מצוות עשה ויר׳ דיבהו ויגילו את לבו עד
שידבק בעבודת השם הנכבד כי בעבור זה נברא
שידבק

האדם לא לקנות הון שיניחהו לאחרים ולא לבנות
בניינים וישובם לזרים והוא ידור תחת הארץ ולא
להתענג במיני מאכלים כי רגעים מעטים הם
והיגיעה רבה גם יזוקו בגופם גם משכב נשים
יבלה כחו ויבשרו גם דברי שחוק והשכרות והוללות
והמשכיל יבין ידע כי ימיו מעטים ונשמתו ביד נורא
ולא ידע מתי יקחנה ועל כן יש לו לבקש כל דבר
שיביאנו לאהוב את השם ולשמור חכמות ולחפש
אמונה עד שיכיר ויתבונן מעשה השם ולא
יתעסק בהבלי העולם להתבודד וללמוד ולהגות
בתורת השם ולשמור מצותיו והשם יפקח עיני
לבם ויתחדש בקרבו רוח אחרת אז יהיה בחייו
אהוב ליוצרו ונפשו תדבק בו ותשבע בו שובע
שמחות את פניו במפרדה מן הגויה תהיינה
נעימות ימין אלהיו עליו נצח וזהו שאמר אסף
המשורר כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי
אלהים לעולם בדרך שאמר יעקב ע"ה

יהיה

והיה יוי לו לאלהים כי כאשר בא יעקב אל בית אל
אל מלבנו הסירו את אלהי הנכר והניח את היצאן
והתבודד לעבוד את השם ולא שכב עם אשה כי
מתה רחל וחוללה בלהה ובעבור זה מאס ראובן באם
ושכחתה על כן כת׳ בפסוק ויהיו בני יעקב יב׳
להודיע שלא שכב עם אשה אחרי כן על כן לא
הוליד עוד׳ והנה מי שהגיע למעלה זה שיזכור
את השם ומעשיו ונפלאותיו ולא יסור מלבו ולא
ידבר דבר בפיו שלא יזכור את השם להודיע לבני
אדם כבודו על כן נשבעו הנביאים בתוך דבריהם
וזה שאמ׳ הכת׳ ובשמו תשבע עד כאן לשונו ז״ל׳

ועתה דע אחי כשתהיה עושה מצוה אחת
ותכוין בשעת עשייתה את שם האל ית׳ המצוה
אותך באותה המצוה ובאותה העת תדבק נפשך
עם האל ית׳ ותהיה קרוב אל מעלת נבוא׳ ואליה רמז
שלמה ע״ה באמרו כל אשר תמצא ידך לעשות
בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה

בשאול אשר אתה הולך שם ר״ל כי כל כך שיש בך כח
בעודך בחיים לקיים את המצות קיים לפי שהשלמות הנפש
הוא בקיום המצוה ואומרו כי אין מעשה וחשבון ר״ל כי
המצות נחלקות לשתי חלקים הראשון מהם הם המעשי
המעשיות כמו סוכה ולולב וציצית ותפלין והדומה
להן והשנית מהם הם המחשבות כמו תפלה
וידיעת התורה והשגת המושכלות ונקראות
שם מצות מעשיות מעשה ושם מצות מחשביות
חשבון ושם מצות השגת המושכלות ונקראות
דעת וחכמה והם שמות נפרדות עתה אם
כל אשר תמצא בכחך עשה רוצה בזה כי כל כך
שתוכל לקנות שלמות הנפש בעולם הזה במעשיות
המצות ובמחשבם במצות המחשביות עשה
וקנה בעודך בחיים כדי שתשלים שלמות
אנושי כי במותך לא תוכל לקנות שם שלמות
ובירידתך בשאול כי הוא קבר לא תוכל לקיים
לא למעשיות המצות במלת חשבון וזהו

מלת

מעשה

פירוש מעלת חשבון. לא שהוא אומ' כי כשימעט
אינו
אדם אינם נדרשים ונחשבים מעשיו והוא
נידון עליהם חלילה וחס. ובעבור ששלמות
הנפש היא בעשיית המצוה ועל זה נצטווינו
במצוות רבות. כדגרסינן חנניה בן עקשיה
אומ' רצה הקב"ה לזכות את ישראל הרבה להם
תורה ומצוות שנ' יי' חפץ למען צדקו וגו'
כלומ' שאם לא יקבל יוכל אחד מבני עמינו
לקיים מצוה ויעסוק במצוה אחרת אשר בה
יזכה לחיי העולם הבא. ואין לך בעולם ישראל
שלא עשה כל ימיו מצוה אחת אשר בה יזכה
לחיי העולם הבא. ואפי' חס ושלום יהיה רשע גמור
בכל כוחו ועל זה גדרו רבע"ה כל ישראל יש להם
חלק לעולם הבא שנ' ועמך כולם צדיקים ועל
זה רמזו באמרו כפלח הרמון רקתך. ודרשו רב
שבה ריקנין שבך מלאים מצוות כרמון. ואמתב
רע כי מעלות כל ישראל שווים בעולם הבא

אין

שעו

כי העולם הבא הוא דומה לסעודת המלך גדול
סעודה וקרא לכל אנשי מדינתו ואכלו משלחן
המלך קצתם ישבו קרובים למלך וקצתם שבו
רחוקים ממנו וקצתם אכלו כל מיני מתיקה
ותרנגולות מפוטמות וקצתם אכלו בשר צאן
וקצתם אכלו בשר שור וקצתם אכלו לחם לבש
הנה כולם היו בסעודת המלך ואכלו על שלחנו
אמנם כל אחד ואחד היה לו מעלה על חבירו
כן העולם הבא יהיה לכל אחד ואחד מבני העולם
השגה למעלה מהשגת חבירו גם שמעלה יתר
משל על חבירו והמשכיל יבין ׳ חדר
תנא אמרינן הנה חמשה ברכי נפשי את יי
דוד ע״ה כנגד מאי כנגד מדותיו של הקב״ה
מלא כל העולם כולו אף הנשמה מלאה כל
הגוף מה הקב״ה רואה ואינו נראה אף הנשמה
רואה ואינו נראה מה הקב״ה זן את כל העולם
כולו אף הנשמה זנה את הגוף מה הקב״ה
כל

דרש בר״ני
נפשי
סימן מד
ק״ט

טהור

טהור אף הנשמה טהורה מה הקב״ה יושב בחדרי
חדרים אף הנשמה יושבת בחדרי חדרים:
אמ׳ הקב״ה לדוד תבוא הנשמה שיש בה ה׳ מדות
הללו ותודה ותהלל להקב״ה שיש בו ה׳ מדות
הללו׳ הפילוסו׳ דע לך אחי כי דעת הקבלה
עד מאד דקה ונכבדת וצריכה להאריך
בפירושה והט אזנך ושמע דברי חכמ׳ ושנותיך
ירבו כחול הים׳ דע כי דברי הנביאים והחכמ׳
על קצתם יש משלים ורמזים שכפולים שצריך
לפרש כל מלה ומלה מהם: אמנם יספיק בפי׳
דבר אחד ממנו והשאר יובן בלא פירוש׳
אמנם הדבר האחר שצריך לפרש כל מלה
ומלה כמו ויחלום והנה סולם וג׳ כי אומר סולם
מורה על ענין אחד ואומרו מוצב ארצה
מורה על ענין אחר שני ואומרו וראשו מגיע
השמימה מורה על ענין שלישי ואומרו והנה
מלאכי אלהים מורה על ענין רביעי ואומרו

עולים יורה על ענין חמישי יורדים יורה על ענין
ששי ואמרו והנה יי׳ נצב עליו יורה על ענין
שביעי והנה כל מלה ומלה שבאה בזה המשל
הוא לענין מוסיף בכלל המשל כאשר פירש
הר״ם במז״ל בפתיחת ספרו הנכבד מורה הנבוכים
וכן כ״ס ויהי בשלשים שנה של יחזקאל ע״ה כל מלה
ממנו על דבר כמו שפירשתי בספר שער הדעת
ואין צורך לזוכרו עוד פה כי כבר מבואר הוא
שם. ואפרש עתה בעזרת האל תחלה בכל [illegible]
דעתי לפסוק ראשון שהוא ויחלם והנה סולם.
ואחר כך אפרש להלכה הנזכרת ויירא אלהים יעו׳
לי. דע כי סולם הוא מורה על החכמה כי על
דרך משל כמו שאם ירצה האדם לעלות אל מקום
גבוה אי אפשר לו לעלות בלא סלם. כן הנפש
האדם לא תגיע במעלתה העליונה כי אם
בידיעת החכמה. ועל זה המשל נאמר
דבר גדול נתלה בדבר קטן.

וכמו

וכמו שהסולם הם מעלות מעלות כן החכמה
היא מעלות מעלות׳ עד שלא ילמד האדם
תחלה חכמת ההגיון לא יוכל ללמוד חכמת הטבעי׳
ועד שלא ילמד חכמת הטבע לא יוכל ללמוד
חכמת האלהית׳ כי חכמת ההגיון היא כמו
כלי ביד האומן לחכמת הטבעי וחכמת הטבע
כמו הקדמה לחכמת האלוהית וגב׳ החכמים
עה׳ בהם הם חלוקי המדרגות׳ ואומ׳ מוצב ארצה
ר״ל כי זה הסולם שהיא החכמה היא נטועה
בלב האדם שהוא ארצי׳ כמו הסולם שהוא מוצב
ארצה׳ וראשו מגיע השמימה ר״ל כי חכמת
האלהית ראשה היא בעליונים׳ ואומרו והנה
מלאכי אלהים ר״ל החכמ׳ והנביאים שהם כמו
המלאכים שנ׳ וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים׳
והוא המלאך היה משה רע״ה וגב׳ רצה לאמת
עלו בזה הפיס מציאות המלאכים׳ ואומרו עולים
ויורדים בו ר״ל כי מי שיזכה בזו החכמה ייקראנה

התלמוד

לפע החכם שלם בעל דת אחרי לומדו חכמות
יזכה נפש ויעלה למעלה ומי שילמוד את זו
החכמה לבני מין וכוכב אשר אין לו אמונה
כלל במסכת המתפלספים בזמנינו זה אין ספק
בדבר שירד נפשו למטה למטה ואל זה רמז
שלמה ע"ה באומרו מי יודע נפש בני האדם
העולה היא למעלה ונפש הבהמה היורדת למטה
לארץ: ואומרו והנה יי נצב עליו בזה הפסוק
אמת לנו הב"ה הנבואה והודיענו כי האל ית'
מנבא את בני האדם הנה אחי כל מלה ומלה
מזו הנבואה מורה על דבר ואומרו וזה שער
השמים: רוצה בזה כי מקדש של מטה הוא בנוי
כנגד מקדש של מעלה וכן הלב הוא כנגד
המוח וראשו פתוח כנגדו והמשכיל יבין:
ומהם המשלים האחרים ממשלי הנבואה אשר
אין צורך לפרש כל מלה ממנה כנבואת ירמיה
ע"ה באומרו אליו השם ית' מה אתה רואה ירמיהו

ויאמ'

ואמ׳ מקל שקד אני רואה ויאמר יוי אלי היטבת
לראות כן אומרו סיר נפוח אני רואה כי כוונת כל זה
הנבואה היתה דבר אחד והוא כי מעונותינו
ועונות אבותינו יחרב בית המקדש ויבנה
מהרה בימינו: ועתה דע אחי כי גם נבואת
ישעיה ע״ה שהיא במרכבה ואמ׳ ושוליו מלאים
את ה׳ שרפים עומדים ממעל לו ושאר דברי
נבואתו כולם הם ממה שצריכים לפרש מהם
כל מלה ומלה כי כמה שאומר ואראה את יוי
ולא אמ׳ וא ראה יו׳ רוצה בזו שראה את כתר
עליון שהוא הכבוד הנאצל מעילת העילות לא
שראה את עצם השם ית׳ חלילה וחס׳ אמנם ראה
את הכבוד הנאצל מן השם׳ והנה משה רבה
לא היה יכול להשיג עצם השם ית׳ כאשר נענה
כי לא יראני האדם וחי ואיך יוכל שום נביא אחר
להשיגו אמנם באמת כי לא השיג ישעיה ע״ה
כי אם לכתר עליון לבד ועל זה נאמ׳ ואראה את יוי

כי אתין וגמין פריבורין כאשר ידעת ועל כן
כתוב השם באלף דלת נון יוד המורה על כתר
עליון ואינה כתובה ביוד הא וו הא המורה נגלה
פנים עילת העילות ואומ' יושב על כסא רם ונשא
על תשנבת הגלגלים ואומרו שוליו מלאים את
ההיכל ר"ל שכבודו ממלא את עולם השכלים
הנפרדים שהוא היכל הקדש האמתי : והזהר
אחי בדברים אלה ותבין דברי היטב ולא יעלה
בלבך דברים זרים חוץ ממה שאמרנו וכדי שלא
יתבלבל דעתך ודע לך שלא נדרשתי בזה ל השני
היקר כי אם מחמת סדקית ודע כי מה שאומרי
ושוליו מל' את ה' ר"ל שולי המעיל הכסא אשר הם
הדרו והודו הם מלאים את ההיכל : וכמו שהמלבוש
שהוא הדרת הלובש כן הדרו הדר הכסאי ולא שהש
ית' גוף הוא שיהיה לו מלבוש חלילה וחס' וכבר
כי' החכם ר' אברהם בן עזרא ז"ל בפירוש תהלים
שחבר בפסוק ברכי נפשי את יי' יי' אלהי גדלת

מאד

והדרך
מאד הוד והדר לבשת׳ אמ׳ מה רב טובך כאשר
מנעו עיני הנפש החכמה מלהשיג אותך
ימנע המלבוש שיצם הלובש׳ הנה אחי כבר
פירשתי לך את זו ההלכה כפי הראוי ועתה
דע כי על כן אמ׳ דוד ע״ה ה׳ פעמים ברכי נפשי
את יוי כי דימה את נפשו ליוצרו׳ יען כי כאשר
שולי הכסא אשר הוא הדר השם מלאים את ההיכל.
כן הדרת הנפש מלא כל גוף והמשכיל יבין:
ועתה כי כאשר המלאכים הם מהללים את יוצרם
כן גם אתה מעמינם׳ ועל זה אמ׳ דוד ע״ה למען
יזמרך כבוד ולא ידום׳ וכונת הכבוד בכאן היא
הנפש החכמה: כי היא כבוד האדם ופירוש זה הפס׳
כך הוא למען יזמרך כבוד נפשי שהיא כבודי ולא
ידום לעו׳ ולא ימות׳ כי שם צוה יוי את הברכה חיים
עד העולם׳ וליודעים חן ועליהם תבוא ברכת טוב
והמשכיל יבין׳ חתימת המסכתא עתה
אחי עורה והקיצה׳ וביאר את תפתה כן תפול בתפתה׳

והנצל ממאסר הגוף החשך והסר סיגיו וגריגיו כאשר
אמר המחבר הזה : שרוף את תאותך הבהמית :
ושורש יצרך הרע בתעניות : עדי תוכל להתלונן
בצלו : אשר יכול להחיות גם להמית : ועתה זה
הוא תכלית מה שרציתי לפרש מזו המסכתא : ועתה
אלך להתחיל במסכתא אחרת ניוי אלהים ייוי אלהי:
מסכת שבת : ר' תמן אמרינן ת"ר כשעלה יעזור ל׳
משה למרום אמ' מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו
של עולם מה לילוד אשה בינינו אמ' להם לקבל תורה
בא א' אמ' לפניו חמדה גנוזה שגנוזה לפניך תשע
מאות שבעין וארבעה דורות קודם שנברא העולם
אתה מבקש ליתנה לבשר ודם מה אנוש כי תזכרנו תנה הודך על השמים :
אמ' לו הקב"ה למשה החזר להם תשובה אמ'
החזר ישרפוני
לפניו רבונו של עולם מתירא אני שמא ישרפוני
ואחוז אחוז
בהבל פיהם אמ' לו אחוז בכסא כבודי והחזר להם
תשובה שנ' מאחז פני כסא פרשז עליו עננו ויאמר
פרשז

ר' נסים

לו נסים מעלמא שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו
אמ׳ לפניו רבונו של עולם תורה שאתה נותה לו מה
כתיב בה אמ׳ לו אנכי יי׳ אלהיך אשר הוצ׳ מארץ
מצר׳ אמר להם למצרים ירדתם לפרעה נשתעבדתם
תורה למה לכם׳ שוב מה׳ מה כתיב לא יהיה לך
אלהים אחרים׳ אמ׳ להם כלום בין ערלים אתם
שרויים שעובדים עב״ז שוב מה כתיב לא תשא
את שם יי׳ וגו׳ אמ׳ להם כלום משא ומתן יש בתוככם
שאתם צריכין שבועה׳ שוב מה כתיב זכור את
יום השבת׳ אמר להם כלום מלאכה אתם עושים
שאתם צריכין מנוחה תורה למה לכם׳ שוב׳ מה
כתיב כבד את אביך ואת אמך אמ׳ יש לכם אב
ואם שאתם צריכין לכבדם תורה למה לכם׳ שוב
מה כתיב׳ לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא
תענה׳ אמ׳ להם כלום יש בתוככם קנאה׳ יש
בכם יצר הרע תורה למה לכם׳ אמ׳ להם כלום
אתם צריכים לעדות יש ביניכם חמדה תורה

אדוננו
תורה למה לכם מור ח״או והודעלו שנ׳ אדני
מה אדיר שמך בה׳ ואלו תנה הודך על השמים
לאבת מיד כל אחד ואחד מסר לו דבר שנ׳ עלית
למרום שבית שבי לק׳ מ׳ בא׳ בשכר שקראוך
אדם לקחת מתנות באדם ואף מלאך המות מסר
לו דבר שנ׳ ויתן את הקטרת ויכפר על העם ואמ׳
ליה מינא הוא יקע הפי׳ רוש׳ דע אחי כי העליה
לכאן אינה בעליה ממקום למקום כמו שאמרו
על דרך משל כי עלה כלו מן הבית לעליה או מן
העליה לגג כי אם עלית המעלה והדבקות
המעולה ואמונים אומרים מה ליליד אשה בינינו
לפי שהם אינם בעלי גופות כי אם דעות נפרדות
ואמ׳ מאחז בכסא בורי ר״ל התחזק בשפטי ושאר
ההלכה היא מפורשת ·· ואמונים ענין הקטרת
וסודו אשר עקרו מלאך המות ואמר לו כי הוא
עו/אד השגבה הוא בעבור זה כי המות כי הוא
סוד השגבה כי ההשגחה היא במו הצל שנ׳ יושב

בסתר

בסתר עליון ודומה לזה הפסוק יהוה ישמחו
השמים ותגל הארץ אשר בראשי תיבות
עולה שם העבד ובסופו עולה צלמו
ר״ל כי מי שיהיה השם עמו יהיה צלמו שלם
ועל זה נהגו רבים לראות את עצמם בירח בליל
שקבה בו כ״ל הערבה משלימים את התורה
ב׳ והיא חג הסוכות ומי שרואה את עצמו
שלם בזו הלילה ויבין בשעת הראיה לזה הסוד
ירע בודאי שיחיה יען סוכות השם הוא
צלו ועל זה נראה צלמו אמנם מי שלא יראה
צלמו בודאי שימות יען אין לו צלם ואומרו
אך בצלם יתהלך איש ובעבור זה ההשגחה
היא השפע אם כן בסור השפע ימות ויבא
המות ונמשלו השפע והשגחה ב׳ הנבואה בריח
שנ׳ והריחו ביראת יי׳ א״כ כשיעלה הקטרת
שהוא הריח הטוב ושפע השפע שהוא ההשגחה
ורמז לזה שנ׳ אמת מארץ תצמח וצדק משמים

נשקף: גם יי' יתן הטוב: ובעבור שהוא צדיק
כתמר יפרח בארץ עולה תמרתו בעת שהיו
משימים בו מעלה עשן כאילן תמרה: ועוד כי
אילן תמרה יש בו צד חית יותר מה שיש בשאר
הצמחים: בעבור שהוא חושך וכשהיו עושים
כן היה נשפע השפע שהוא ההשגחה ומאחר
שיהיה ההשגחה לא יהיה המות כי אם החיים:
ונראה לי כי על כן היו מושחין את המלך בשמן
שאום המשחה היה שורה עליו רוח הקדש כמו
דוד עה ותצלח רוח יי' על דוד והמשפיל יבין:
ועתה רעי אחי כי בעבור ~~התעות~~ טעות בני עמינו
כענין שגלה השם את אותם גלות ויכלו בגולה
ויהיו לגוג וגם בארץ נכריה לשונם נהיתה
בלג אמנם בביאת הגואל יהפכו עמים
כולם שפה ברורה לקרא בשם יי' ולעבדו
שכם אחד ויענו כולם כאחד שמע ישראל
יי' אלהינו יי' אחד: ומצות שמע שם משיתך
נופל

וכל כרעה
על שמיעת האוזן כמו והקול נשמע בית
ונופל על הבנת הדבר כמו גוי אשר לא תשמע
לשונו: ר"ל לא תבין ונופל על קבלת (הבנה) הדבר שנ'
ולא שמעו אל משה ר"ל לא קבלו ממנו'
ומלת שמע בראשי תיבות ש' שאו מ' מרום
ע' עיניכם ולהבין ע' עשה מ' מצוות ש' שדי
ועוד שמע ש' שחרית מ' מנחה ע' ערבית
ולהבין ע' עול מ' מלכות ש' שמים. ועוד שמע
ש' שדי מ' מלך ע' עולם. וכי' ישראל הוא שתי
תיבות ישר אל ופירוש יהוה הוא היה יהוה
ויהיה כמו שפירשנו בספר עץ החיים. ומלת
אדני באלף דלת נון יוד והאלף שלו רמז ליום
הכפורים שהוא עשירי והעשירי יהיה קדש
ליי'. נשארו דלת ונון דל דן רומז כי השם ית'
הוא דן את כל העולם כולו מראש השנה עד
עד יום הכפורים שהם עשרת ימי התשובה
נשאר
ועל כן תפלת היחיד נשמעת בהם יותר

הבנת

ר"ה ראש
דדש
השנה עד
הכיפור

הימים כי בשאר הימים אין תפלת של יחיד
נשמעת אלא בציבור כמו שדרשו רב' ע"ה
מזה הטעם ואומ' בעת רצון עניתיך אימתי
עת רצון בשעה שהציבור מתפללים וגזרו
עוד תפלת עשרה מבטלת גזרה ; וכמו
שאי אפשר שימצא אבר אחד מבני אדם
בפני עצמו ויקרא אבר אדם באמת כמו
שעל דרך משל ימצא המוח בפני עצמו
או הלב בפני עצמו או הכבד בפני עצמו
ויקרא אבר אדם באמת כי אינו לא יקרא אדם
שלם אם כן צריך שיהיה בעשרה כי אז דמיון
הוא כאדם חי שלם בכל איבריו ואז יקרא
כל עצמותי תאמרנה יי' ; ידוע כי חדש
ענין ראש השנה
תשרי מזלו הוא מאזנים רמז כי השם ית'
שוקל את כל הנמצאים במאזנים ודן אותם
ועל כן אנו מתפללים בתפלת מוסף עלינו
לשבח לאדון הכל כ"ו ליום תחלת השנה

שהוא

שהוא אדון העולם שהוא כל: וכסא הדרו
בשמים ממעל ר"ל כי כתר עליון שהוא כסא
הדרו הוא בשמים העליונים שהוא עולם
המלאכים ואומרו ושכינת עוזו בגבהי
מרומים ר"ל כי הבינה הוא למעלה מעולם
הגלגלים והיא דמדוק במלת זכיר כאשר
פרשנו ועכ"ז אנו מתפללים ואומ' זכרנו
לחיים: ואחריו הוא אומ' על כן נקוה לך
יי' אלהינו לראות מהרה בתפארת עוזך
להעביר הגלולים מן הארץ והאל' כרות יכרתו
לתקן עולם במל' שדי כלומ' לתקן עולם
סדר האדם שהוא עולם קטן במלכות הנפש
שנקרא שדי לפי שהוא מעולם המלאכים
והמנצח מערכות הכוכבים כאשר פירשתי
בספר יסוד העיבור וכל בני בשר יקראו בשמך
כלומ' גם כחות הגוף ישובו בהלוך עם הנפש
ועתה דע כי הנפש היא נרמזת בנ"ח שהוא

מקבל השפע מן השכל הפועל׳ כמו שהירח
מקבל האור מן השמש והשכל הוא נרמז
בשמש שהוא נותן האור׳ כן השכל הוא נותן
השפע הנרמז באור׳ וכמו שפירשתי בפירוש
מגלת באורך נראה אור׳ ובעבור שיום ראש
השנה הוא יום הדין הירח הוא נסתר בו ואינו
מאיר ירמוז כי הנפש הנרמז בירח הוא נסתר
מאימת הדין כאשר אמ׳ וחפרה הלבנה ובושה
הח׳ וכשהוא עוסק בתשובה הוא מתחיל לבאיר
ולהזדכך מעט מעט׳ כי משפיע עליו השפע
מעט ומאיר׳ וכן הוא בכל עשרת ימי התשובה
עד שמגיע יום המקודש שהוא יום הכפורים
והוא יום סליחה ומחילה והוא עשירי בחדש
ורוב גוף הירח בו הוא מאיר רומז כי רוב חלק
השפע האיר מאור השכל׳ ומאחר שהאיר רובו
אם נתקדש כולו׳ לפי שאחר זה אורו הולך ומתרבה
ונוסף עד ערב חג הסוכות׳ אשר נשלם בו אורו
בתכלית שלמות׳ וכמו כן נפשנו נשלם בשלמות

וכמו כן נפשנו נשלם בשלמות השכל ולא נחוש מדה
השיעור הולך וחסר אור הירח כן נפשנו תהיה אור מעט מעט
מאור השכל׳

ולפי

לפי שאנו דרים בסוכת הטלית כאשר פרשתי
בספר עץ הדעת׳ אם כן לא תחסר נשמנו מאור
השכל אחרי אשר יצל השם ית׳ עלינו׳ ואחר
זה מרחשון אשר מז׳ נחשו׳ ומזלו עקרב
הוא ר״ל כי מי שלא יצדק ביום הכפורים יעקצנו
העקרב׳ ואחריו החדש כסליו ומזלו הוא
קשת ועליו נאמ׳ דרך קשתו כאויב ויודעים
חן׳ ודע כי ש״ן של נשמע גדולה וכן ר״לת של
אחד רמז עד שהוא העד הנאמן לכל באי
העולם וכשתכבהי יהיה רע רמז למה שנ׳
דע את אלהי אביך ועבדהו׳ והידיעה אינה
כי אם מאותו ית׳ שנ׳ כי יי׳ יתן חכמה מפיו
דעת ותבונה ר״ל ט׳ כתר עליון שהוא למטה
מעילת העילות הוא בארץ ישראל וכנגדה
באדם היא הנשמה העליונה וכמו שכתר
עליון לא יושג כן הנשמה לא תושג׳ וחכמה
נגדה הנבואה והוא מן דעות נכרות וגם

המוח

וגם זאת היא בארץ ישראל ונגרה באדם
ובינה נגרה רוח הקדש והוא שכל הפועל וגם נקרא
בת קול כי הוא כמו החומר והוא מצויה בכל
מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ וכנגדה
באדם הוא הלב וזה שאמ' רבנו"ה בת היתה
לו לאברהם ובכל שמה ט היא כלולה מן הכל
והיתה עמו בכל מקום ונקרא בת קול ועל זה
נקרא בלשון רב' עה' חוצה לארץ מדינת הים
לפי שארץ ישראל הוא ים השפע כשהעיר
הכתוב עיני יי' אלהיך בה מר' הש' ר"ל שפעו הוא
תמיד משפיע שם ובחוצה לארץ הוא השפע
מעט ע"כ נקרא חוצה לארץ מדינת הים
כי חוצה לארץ הוא מדינה לפני ארץ ישראל
שהוא ים השפע והנה אלה השלש ספירות
הן כמו הנשמה כי קיום כל אחד מהן היא מסבת
מה של מעלה הימנה וזה החכמה והבינה הן
בשתי עינים ועל זה נרמז הכנרת כנגד

כתר

כתר עליון שהוא שכל הפועל של מלאכים והכרובים
כנגד החכמה׳ והארון כנגד הבינה׳ ועלדה
היה למעשה רב׳ ע״ה כליום ויום כמו שנאמר
הדרשני לפי שהיה נכנס בפנים בלא שמיעבי׳
כי היה שומע את הקול מבין שני הכרובים׳
לא מפי הכרובים עצמם אשר הם עומדים
למלאכים והם אמצעים בין השם ית׳ ונביאיו
כמו שפירשתי בספר עץ החיים ובספר עץ
הדעת אך שאר הנביאים היו שומעים מפי
הכרובים כ״ל היתה נבואתם באמצעות מלאך :
וההפרש אשר בין הנבואה לרוח הקדש׳ כי מהות
כי הנבואה היא מעולם המלאכים׳ ורוח הקדש הנבואה
הוא משכל הפועל׳ אשר הוא למטה ממנו׳
והרב ר׳ דוד בן קמחי ז״ל פירש בספר תהלים כי
ההפרש שבין הנבואה לרוח הקדש כי הנבואה
הוא דבר הבא לאדם שהוא חכם ושלם במדותיו
ובעת תבואהו הנבואה בהקיץ או יתבטלו

כוחותיו ההרגשיות ויהיה מסולק מכל דרכי העולם
הזה ויראה במראה הנבואה כאלו איש מדבר עמו
ויאמר לו כך וכך או דומה דמיונות במראה
ההוא או לא יראה שום תמונה אלא ישמע
קול מדבר עמו: ורוח הקדש הוא שיהיה
האדם השלם מתעסק בדברי האלהים שלם
בכל ההרגשות ולא תתבטל אחת מהם ומדבר
מה שמדבר כדרך בני אדם אלא שמעוררת
אותו רוח עליוני ותופיע הדברים על לשונו
דברי שבח והודיה לשם או דברי שכל ומוסרים
גם ידבר על העתידות בסיוע האלהים אל
כחו המדברת ובזה הרוח שמ׳ בספר תהלים
והחכם הגדול אבי ישוע הנקרא אבו נצר
אלפראבי כתב בספר תהלות הנמצאות שחבר
כי האדם אמנם יתנבא כאשר הגיע למדרגה
הזאת וזה שלא נשאר בינו ובין השכל הפועל
מחיצה : כי השכל המתפעל יהיה דמיון
החומר

החומר הנושא לשכל הנקנה : והשכל הנקנה
דומה בחומר הנושא לשכל הפועל׳ ואגו
ישפע מן השכל הפועל על השכל המתפעל
על הכח אשר בו אפשר שיצמיח על גבולי
הדברים והפעולות והדרכתם אל ההצלחה
וזאת ההשפעה המתהוה מן השכל הפועל
אל שכל המתפעל כאשר יתמיצע בינהם
השכל הנקנה היא הנבואה ובעבור כי השכל
הפועל משפיע בעבור הסבה הראשונה
הנה אפשר בעבור זה שיאמר כי הסבה הראשונה
היא הנותנת הנבואה אל האדם היה באמצעות
השכל הפועל : ודע אחי כי הכח המדמה
כשיקבל השפע הנכבד יאיר השכל הפועל
בדבור או במראה או בחידות על דרך משל
שקד וסיר נפוח וכן נדמה לו ובעבור שכח
המדמה הוא כח כלו גופני בלא ספק לעולם
לא ימלט בהשגתו מן הגשמיות ואף הדברים
שאין גשמיים סבתו ר״ל סבת השפע כאילו

הוא איש עומד ומדבר עמו ומודיע העתידות
שיודיע אליו הנהגות טובות להנהיג בהם בני דורו
וכל זה בדמיונו לא שיהיה מציאות לדברים
ההם ואף בדברים שאינם גשמיים הוא מדמה
אותם גשמיים כמו שמדמים למלאכים בעל צורה
ותבנית: והנה אחי עולם העליון הוא עדן והוא
צרור החיים: והגן הוא מקום למטה ממנו
והוא מקום השגת נפשות הבינונים וג״ע הוא
מעמד האישים והשכלים הנבדלים והגופים
והקרובים אל הפשוטים כמו הגלגלים המשפיע
עליהם השפע הפועל והוא עצם כנוי תחלת
בריאת השם ית׳ והוא כח הנאצל מן החכם הפשוט
בהיר זך והוא דבר תמידי נצחי לא ישיגהו
תוספת וחסרון ולא ישיגהו החושים: ומוציא
את הכל מן הכח אל הפועל ונהר יוצא מעדן להשקות
את הגן וגו׳ ר׳ והנפש הוא עצם פנוי ממלא
חסרון גוף טבעי והוא יסוד הה׳ השני שלשם

שהוא

שהוא החסד כאמרם בספר הבהיר בה״א בראם
הרי כי ביה יי צור עולמים׳ עליוני׳ ואמצעי׳
ושפלי׳ והה״א רמז גדרת שבראם בלא עמל ויגיעה
שנ׳ בורא קצות הארץ וג׳ והמשכיל יבין
אמר סקרא״ט האלוהי מה שאין לו ומיוחד
תכלית אין לו גוף מיוחד ומה שאין לו גוף
אין לו צורה מושגת׳ ומה שאין לו מושגת אין
לו תכלית׳ וזהו השכל׳ ועתה דע אחי
כי היו אבותינו ע״ה ביום מתן תורה כספק׳ ושכינה
כספקתן והתורה כתובה׳ כמו שדרשו רב׳ ע״ה
בסוף מסכת תעניות ביום חתונתו זה מתן תורה
וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש יהי רצון
שיבנה במהרה בימינו ואז שמים כטמונו בו שם ונתברכו
בשבע ברכות ואז יכנסו לחופה׳ ועל זה דרש
ההוא גלילאה ואמר בריך רחמנא די יהב לן
אורין תליתאי לעם תליתאי על יד תליתאי
בירחא תליתאי׳ לכ׳ ית מי שזכנו והגיענו

בנותנו לבני תורתו שהוא מעולם השלישי
והוא שלום הרוחני וזהו טר׳ אוריין תליתאי
לשם שהוא מוכתר בשלשה מעלות והם כהן
לוי וישראל וכולם תורה אחת להם וזהו טר׳ לשם
תליתאי על יד אדוננו משה רע״ה שהוא משבט
שלישי שהוא שבט לוי והוא בן שלישי ליעקב
ע״ה וזהו טר׳ על יד תליתאי ונתן בחדש השלישי
שהוא חדש סיון כי ניסן ראש החדשים הוא ועל
זה נאמ׳ בירח תליתאי: ועתה דע אחי כי
חדש סיון מזלו תאומים הוא ותאומים הם שתי
צורות של אדם נדבקות יחד ועל זה נתן בו
התורה רמז כי השכינה וישראל נדבקו ונזדווגו
יחד מסבת קבלת התורה ואל זה רמז באומ׳
ט בועליך עשיך יי׳ צבאות שמו: כי השכינה
כחתן וישראל ככלה ואו׳ משה ע״ה כשושבין
והתורה כתובה ועל כן נתברכו בברכות
השמים: והנה פי׳ הברכות הם מתומים

בעיני

כעיני קצת בני עמינו ועתה אתחיל לדבר
בהם מעט כפי קוצר יד השגתי : דע כי מה
שאומ' תחלה שהכל ברא לכבודו ר"ל כי השם
ית' ברא את העולם שהוא כלו לקורות כבודו
לבוראו כמ"ש לכבודי בראתיו : ואומ' אחרין
יוצר האדם ר"ל כי עם כל זה שברא את העולם
שהוא כלו לכבודו לא נודע כבודו בעולם
השפל כי אם על ידי אדם שהוא חי ומדבר
ומשכיל : ואומ' אחרין אשר יצר את האדם
בצלמו עתה מפרש איך היתה יצירתו ומה
היתה הכונה ביצירתו ר"ל שם בו חלק מעולמו
העליון שהוא הנפש והוא צורתו ואחר כך
אומ' בצלם דמות תבניתו ר"ל כי זה הצורה היא
מסובב בגולם ולפיכך אמר בצלם דמות ואינה
צורה נבדלת ומפני סיבוכו בגולם הוא חיה
אפשר לו להוליד הוא שאמ' והתקין לו ממנו
בנין עדי עד : כן פי' בעל מדרש החכמה

ר' יהודה הכהן בספרו הנזכר ז"ל המחבר
נראה כי כונתו לומר כי התקין לצורה הזכר
בנין והוא חומר הגוף וטבעיו אשר הם כוח
הזן וכח ההולדה: כי כח הזן הוא לקיים הגוף
וכחותיו כדי שיחול עליו הנפש המדברת אשר
הוא חלק עליוני וכח ההולדה הוא להשארות
המין וזהו כ"ר יהתקין לו ממנו בנין עדי עד:
ואחריו אומ' שוש תשיש ותגל עקרה ר"ל כי הנפש
המדברת אשר ניתנה באדם בעת יצירתו
ועדין לא השכיל עצמה לקטנות שניה וחולשת
שכלה והנה דומה לעקרה שלא ילדה יען עדיין
לא עשתה שום פרי אמנם כשתגדל ויתחזקו
כוחותיה ותחזק שכלה וימשכו תאותיה הבהמית
אחריה ולא תמשך היא אחריהם: אמנם גבר
עליהם בתתה לכל אחד מהם חלקו הראוי בעת
הראוי ובשיעור הראוי אז תהיה שושה ושמחה
עד מאד בקיבוץ בניה בתוכה: ועל זה אמ' הכת'

בריצת

ברצות יי' דרכי איש גם א' יא' כלומ' כי כשיהיה
השם ית' רצוי מפעולות טובות שבאיש השלם
גם כחות גופו שהם אויבי נפשו ישלים אתו ולא
יגבר עליו יצר הרע כלל: ופירוש ציון הוא הנפש
והיא עיר דוד אשר הוא השכל וכמו שציון היא
מקום השראת הנבואה כן הנפש היא מקום
קבלת השכל והשפע משכל הפועל ואומ'
אחריו שמח תשמח רעים אהובים ר"ל תשמח
לנערה עם החומר יחד אשר הם רעים ואהובים
כשמחך יצירך בגן עדן מקודם ר"ל כאשר היתה
הנפש מתחלתה שמחה בחכמתה בעולמה
הרוחני אשר הוא גן עדן האמתי קודם בואה אל
הגוף בעולם השפל וכאשר ירדה עתה אל זה
העולם שכחה מה שהיתה יודעת מתחלתה
כי באה בעולם שהוא הפך עולמה: אם כן גם
עתה שמחה והחכימה בחכמתה שהיתה יודעת
מתחלתה בזה העולם ואחריו אומ' ברוך משמח
חתן

וכלה כלומ' צורה עם החומר כי הצורה נקרא זכר
והחומר נקראת נקבה. כאשר זכר אפלאטון
ואחר אלו אומ' ברוך אשר ברא ששון ושמחה
וכולל בה הברכה לכלל הברכות הקדמות בדרך
כלל ומותיח בה בברוך וחותם בה בברוך יען היא
כלולה מן הכל ועל זה מברך אותה על שבעה
והמשכיל יבין. ועתה דע אחי כי אלה הששה
ברכות כנגד ששה ספירות ועל זה נאמ' כי התורה
ניתנה בששה קולות והן נכללות בתחלת ברכה ראשונה
שלתפלה שהוא יט ברכות כי מה שאומ' ברוך
אתה רמז אל הספירה הראשונה שהוא כתר
עליון אשר למעלה הוא עילת העילות ית' שמ'
ואומ' אלהינו רמז אל הספירה השניה שהיא החכמה
אשר הם המלאכים שהם שכלים נפרדים ואומ'
ואלהי אבותינו רומז אל הספירה השלישית שהיא
הבינה והוא השכל הפועל. וידוע כי שכלים נפרדים
הם נרמזים במלת אלהים. ושכל הפועל נרמז

באלק

בגימל דלת נון ויוד ואומ׳ אלהי אברהם רומז
אל הספירה החמישית הרביעית שהוא החסד
והוא הנפש ׳ ואומרו אלהי יצחק רומז אל הספירה
החמישית הנקראת פחד והוא הצורה והוא
כי היה לו צורה אנושית יען קבל על עצמו
מדת הפחד והכרה את נפשו האלהית וזהו סוד
העקידה ואל זה רמז באמרו וישבע יעקב בפחד
אביו יצחק ׳ ואלהי יעקב רומז אל הספירה
הששית הנקראת רחמים וגם נקראת תפארת
והיא החומר והיא גופנית ועל כן הוסיף בה
אות וו כי הוו הוא גופני ורומז אל ששקצוות
שהן מעלה ומטה פנים ואחור ימין ושמאל
והמשכילים יבינו ׃ ועל זה אומ׳ בקדיש יתגדל
ויתקדש שמיה רבא שהוא בן ארבע אותיות
אשר הכל כלולים בתוכו לפי שהוא מורה על
עצם האלהית ואומ׳ בעלמא די ברא כרעותיה
כאשר הוא אמונתינו שאנו אומ׳ כן רצה השם ׃

פורקניה
ואחר כך אומ׳ ימליך מלכותיה ויצמח
ויבא וייתי מלכות משיחיה ר״ל כי בביאת הגואל
נוכל להשיגו כראוי כי אז לא יהיה לנו שום צער
ושום מונע בעולם׳ ואז נאמר אמן יהא שמיה
רבה מברך יען מקורו הוא בריך׳ ומלת אמן
כוללת מספרו לשני שמות הקדושים שהם יהו״ה
אדנ׳ ועכ׳ גדול העונה אמן יותר מן המברך
לפי שהמברך זוכר שם אחד והעונה אמן
זוכר שני שמות כמו שזכרנו׃ ואומ׳ כנגדה
הספירה הראשונה יתברך׳ וכנגד הספירה
השניה ישתבח׳ וכנגד הספירה השלישי׳ יתפאר
וכנגד הספירה הרביעית יתרומם׳ וכנגד הספירה
החמישית יתנשא׳ וכנגד הספירה השמינית
יתהלל׳ ואומ׳ שמיה דקודשא בריך הוא כי הכל
כלולים בו׳ וחוזר עוד לשלש ספירות הראשונות
שהן כנפשות לשאר הספירות ואמ׳ ברכתא׳
שירתא׳ תושבחתא׳ ואחר מיכן אומ׳ דאמירן

בעלמא

בעלמא כלול באדם שהוא עולם קטן כאשר
זכרנו׳ והנה עלה בדעתי לפרש לך אחי כ״ר
מתפלל
התפלה כדי שתדע בעת תפלתך מה אתה ונאור׳
ולא תהיה תפלתך לצפצוף קשיף בלא הבנה

פירוש יוצר׳

ודע כי מה שאומ׳ תחלה ברכה ראשונה
של בקר יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא
את הכל׳ ודע כי לשון יצירה בלשוננו תאמר
על דבר ההוה מדבר׳ ולשון בריאה תאמר
על דבר ההוה מאין׳ עתה אמ׳ יוצר אור
לל׳ יוצר למאור החמה הראשון שנגנז לצדיקים
לעתיד לבוא כדגרסינן במסכת חגיגה א״ר חנינא
בר יצחק שלש נובלות הן׳ נו׳ מיתה שינה׳
נובלות נבואה חלום׳ נובלות העולם הבא שבת׳
ר׳ אבין מוסיף עוד תרתין נובלות אורה של מעלה
גלגל חמה׳ נובלות חכמה של מעלה תורה׳
ופירשו בעלי הקבלה ז״ל כי מה שאומ׳ נובלות
נבואה חלום׳ הכרי בשאינו מבושל כל צרכו

ונ׳ וכל מן האילן קרוי נובלות כן דברי חלמים
הם דברי נבואה אבל אינם נגמרים׳ נובלות
אורה שלמעלה היא אספקלריא המאירה גלגל
חמה׳ וזהו השיב לו רבן גמליאל לקיסר השתא
לאחר ממשרתיך אי אתה יכול לראות השם
למען רחמיו הרבים יזכיר יזכינו לאור באורו
הנצחית אמן: ואחר כך אומ׳ ובורא חשך
זכר בענין החשך לשון בריאה כי העדר האור
הוא החשך: והחומר הראשון הוא חשך ונקרא
חושך כי היא מלגלות מה שבתוכו ונברא מאין
הגמור ומאופסה מוחלטת וכיו׳ חושך הוא
מלשון מניעה כמו חושך שבטו שונא בנו:
כי פירושו הוא מונע וגם אותו החומר היא
מונעת את האדם מלדעת סודה׳ ואחר כך
אומ׳ עושה שלום ובורא את הכל ר״ל כי במדת
השלום שהוא כל והוא התורה אשר בעבורה
נאמרה וכל נתיבותיה שלום ברא את העולם

שהוא כל

לבריאת
שהוא כל׳ ובל׳ זה אמ׳ ר׳ ב׳ ע״ה קדמה תורה
העולם׳ ואחר כך אומ׳ המאיר לארץ ולדרים
עליה בחכמה בחסד וברחמים וטובו מחדש
בכל יום תמיד מעש׳ בראש׳ ר״ל האיר לעולם
הזה בסבת שבע המלאכים הנרמזים בחכמה׳
ובסבת השארית הנפש הנרמז בחסד׳ וטובו׳
מחדש תמיד בכל יום תמיד ואינו נחסר כלל׳
אלא מתרבה ומוסיף תמיד ומחדש מעשה
בראשית ר״ל שפעו שהוא טובו מחדש עלינו
בכל יום תמיד ואינו נחסר כלל אלא מתרבה
ומוסיף תמיד ומחדש מעש׳ בר״א׳ ואחר זה אומ׳
וחותם ברוך יוצר המאורות ר״ל יוצר מאור החמה
המאור העליון ומאור הלבנה ממאור החמה׃
ואחר כן אומ׳ אהבת עולם אהבתנו ה׳ בדבר׳
חיים למלכנו ר״ל כי מרוב האהבה והחמלה שחמל
עלינו נתן לנו את התורה שהיא דברי חיים והיא
אורה של עולם כאשר אמ׳ דוד ע״ה לשמש שם אהל

שהשמש

וסמ״ך עמו תורתיו׳ תמימה ר״ל כי כמו
הוא מנהיג עולם השפל כן התורה הוא מנהיגנו
וכמו שהשמש הוא אור מוחלט אין בו חשך
כלל כן התורה היא שלימה מכל דופי וחסרון וסמך
עם זאת הברכה היחוד ר״ל כי עיקר כונת התורה
כולה והיחוד הוא שמע ישראל ר״ל עילת העילות
שהוא מוכתר בכתר עליון אלו ארבע אותיות
והוא אדון אלוהינו שהוא כתר עליון הנה יו׳
אחד ר״ל אחדות פשוטה׳ ואין כוונתינו במלת
פשוטה שהוא ית׳ פשוט כפשיטות היסודות
אי הגלגלים או המלאכים חלילה וחס׳ וג״כ אנו
מחייבים עליו ית׳ האחדות כי אינו גוף שיכון עליו
המנין חלילה׳ אמנם כונת האחדות בכאן הוא
שלילת הריבוי׳ וג״כ תוכל לומ׳ כי פירוש מלת אחד
הוא מתאחד ומתדבק ר״ל כי יו׳ אלהינו שהוא
יו׳ אחד הוא משפיע ומתדבק ומתאחד עם
נפש העולם ונעשה הוא והיא דבר אחד כמו

ויהי

ויהי שם שם יי׳ ואחר זה אומ׳ אמת ויציב ר״ל
שזאת התורה היא אמת ויציב כו׳ יציב קיים ;
כמו יציבא מלתא בדניאל ואומ׳ בו גאולה שהוא
יציאת מצרים וחותם בגאולה ר״ל כי כמו שגאלנו
משעבוד מצרים כן יצילנו משעבוד שאר
מלכיות ואז נוכל לעובדו בלבב שלם ונסמוך
אליו התפלה כלומ׳ כי כשנצל אנחנו מצער
שעבוד מלכיות אז אין לנו שום מלאכה אחרת
כי אם התפלה ׳ והנה לך אחי פרו׳ התפלה
א׳ דע כי מה שאתה אומ׳ תחלה ברוך אתה
יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אתה מודה כי
שיש אלוה נמצא כי בזמן אברהם אבינו ע״ה היו כל
העולם כופרים באלהות ולא היו יודעים אם יש
אלוה נמצא אם לאו והיו עובדים לשמש ולירח
כאשר הוא ידוע ומפורסם ואברהם ע״ה הודיע
תחלה וכרסם שיש אלוה נמצא שנ׳ ויקרא שם
אברם בשם יי׳ ואחר כך נגלה אדון הכל וקראו

אברהם אוהבי· ועל זה נקרא אלהי אברהם לפי
שהודיע ופרסם בעולם שהוא ית' נמצא והוא עילה
וסיבה לכל הנמצאים כי אם לא ימצא העילה לא
תמצא העלול וזהו העיקר הגדול שהכל תלוי בו:
ואומ' האל הגדול הגבור והנורא· התחיל מעולם
השפל ועלה בעולם העליון ואומ' כנגד העולם
השפל הגדול לפי שגדולתו ית' נראה בעולם השפל
מסבת תורתו הקדושה שהיא בו· ואמ' כנגד עולם
הגלגלים הגבור לפי שמנהיגם ית' בגבורה· ואמ'
כנגד עולם העליון והנורא לפי שנוראותו ית' הוא
שם: ב' ואחר כך אמ' אתה גבור אתה מורה
שזה האל אשר הוא שליט בעולם הוא יכול לשנות
טבע הנמצאות בעת שירצה ועושה נסים מפני
שהוא מחיה המתים· ג' ואחר כך אתה קדוש
ר"ל כי בעבור שהוא ית' עושה נסים ומשנה טבע
הנמצאים לא תחשוב שהוא ית' גוף או כח בגוף
אמנם הוא מובדל מן הגוף· כי פי' קדוש הוא נבדל

כמו קדוש

כמו קדושים תהיו אשר פירושו הוא פרושים
תהיו ומה שאומ' קקק ר"ל כי הוא ית' נבדל
מן השלשה עולמות שהם רוחני וגלגלי. ושכלי:
ונ"ב א' רב ז"ל ג' כתות של מלאכי השרת אומרות
קדוש' כת ראשונה אומ' כת שניה אומ' קק כת
שלישית אומ' קקק ופירשו בעלי הקבלה ז"ל כי ג'
עולמות הן עולם המלאכים ועולם הגלגלים'
ועולם השכלי ופירוש ק' הוא נבדל לכך כת ראשונה
אומ' ק' פעם אחת' כלומ' נבדל ממנו: ושניה
אומרת קק כלומ' נבדל ממנו ומהמלאכים
שלישית אומ' קקק כלומ' נבדל ממנו ומן הגלגלים
ומן המלאכים' ד' ואחר כך אתה חונן לאדם
דעת' דע אחי כי זאת הברכה היא נכבדת
עד מאד ואריצה מעט להגריעך בפרושה
והט אזנך ושמע דברי חכמים' ושנותיך ירבו
כחול ימים. דע כי המושכלות נחלקות משלשה
חלקים והם מושכלות ראשונות' ומושכלות אחרונות'

ומושכלות אחרונות שהן נגזרות כמושכלות
ראשונות וכבר פירשתי אותם בספר מכתב ד
הלימוד ואין צורך לשנותם הנה פעם אחרת
והשכלים גם כן הם בג׳ חלקים · תחלה הוא שכל
מורכב בחומר והוא הנפש · ושכל שהוא מוקף
בחומר והוא שכל הפועל · וההפרש שבין המורכב
והמוקף הוא שהמורכב הוא מעורב עם הגוף ·
והמוקף איננו מעורב עם הגוף · אמנם הוא
מקיף מכל צדדיו · ושכל שנפרד הוא המלאך
ונקרא נפרד לפי שמאחר שנמצא הנפש שהוא
מורכב עם הגוף עם הגוף ושכל הפועל שהוא
מקיף לו נמצא המלאך שהוא שכל נפרד ר״ל
נפרד מן הגוף ואיננו בחומר הוצרך שימצא דבר
שיהיה שפע עליו כדי שיוציאהו מן הכח אל הפועל
עד שיוכל להשיגה · וזה השפע נקרא שכל הפועל
שמוציא את נפש האדם מן הכח אל הפועל · ויחס
הנפש אל זה השכל הוא כי חס העין אל השמש ·

עקלי
מורכבי
ועקל מדוודי
ועקל מופאריקה

כי העין אין לו אור מעצמו אם הוא כלי
שיש לו הכנה לקבל האור מהשמש. וכמו
שהשמש יתן האור לעין וישוב רואה בפועל
אחר שהיה רואה בכח באותו האור בעצמו
ישוב ויראה לשמש בעצמו אשר היא סבה
לראיית העין כן הנפש המדברת יש לה
הכנה לקבל צורת השכל מהשכל הפועל
וישיג לשכל הפועל: ועל זה רמז הפסוק באומרו
כי עמך מקור חיים באורך נראה אור ר"ל
באותו השכל שהשפעת מאתך עלינו
נשכיל אותך׳ ואם יש לך לדעת תוכל
להבין שעל זה נאמרה הבדלה בחונן הדעת
כי בו נבדל בין קדש לחול ובו נבדל האדם
משאר בעלי חיים׳ ונשוב לדברינו הראשון
ונאמר כי מה שאמר אתה חונן לאדם
דעת ר"ל אתה משפיע את שכל הפועל
עלינו כן יהי רצון שלא תפסוק לאותו השפע

מעליו ולבי עמו אנו מתחננים כאשר אמר
דוד ע״ה ורוח קדשך אל תקח ממני: ר״ל שלא
ימנע ממני אותו השפע השם ית׳ מעליו:
ועוד אחי דע כי אתה מודה בברכה זו שהאל
ית׳ משגיח בזה העולם וכל שכן על מין האדם
בפרט: ואחר כך אומ׳ השיבנו אבינו
לתורתיך ר״ל כי לא נוכל לזכות בזה השפע
עד שנלמוד לתורתיך שהוא מחכם כל
החכמות וגם נקיים מצותיה אז השיבנו
אבינו לתורתיך: ואחר כך אומ׳ סלח
לנו אבינו כי חטאנו ר״ל כי בעבור הנקמה
הגדולה בעולם הזה היא שימנע מאדם דרכי
התשובה כדי שלא יזכה באותו השפע ובאות
עולם הרוחני שלא יהיה שמא חס ושלום נ
נרשע כל כך שימנע ממנו דרכי התשובה
ונמות בלא תשובה ולא נוכל לזכות באותו
השפע ובאותו עולם הרוחני אז סלח לנו

אבינו

אבינו כי חטאנו ז' ואחר כך אמ' ראה בענינו
וחתם בגאולה ל"ל כי זה שאנחנו חוטאים איננו
אלא מסבת צרת שעבוד מלכיות אב' תגאלינו
ח' ואחר כך אומ' רפאינו יוי אלהינו ל"ל כי
בעבור שאי אפשר לאדם לעבוד את השם ית'
והוא חולה כי בתחלה צריך לאדם תיקון הגוף ואחר
כך תיקון הנפש אב' רפאנו יוי אלהינו ונרפא ויעור
כשתגאלינו אז נתרפא כי אז ננצל מידת שעבוד
מלכיות ולא ישאר לנו או שום מונע ט' ברך
כי אם זה בלבד שתכין די ספקינו אב' ל"ל
ברכינו יוי בכל מעשה ידינו י' ואחר כך אומ'
תקע בשופר גדול לחירותינו ל"ל כי בשביל שיש
לנו מצות רבות שהם חובת הארץ כמעשר וקרבן
ודומיהם ואומות העולם אונסים אותנו בהם ואומ'
כי אין אתם שומרים הדת שלכם כראוי לפי שאין
אתם מקיימים את כל מצות התורה ועבודה
אתם בגלות על כן עשה חסד ורחמים ותחמול עלינו
אומתינו

וקבץ נדחי עמך ישראל על ארצם כדי שיזכו
ויקיימו את כל מצוותיך ואם חס ושלום יהיה בינינו
שום אדם שלא ישמור את מצותיך ויתחייב
מיתה או עונש השופטים יענישהו כפי רשעו
וע״ב נאמר אחר זה יו״א השיבה שופטינו
כבראשונה כאשר גדרית והאיש אשר יעשה
בזדון וכו׳ ואחר כך אומ׳ ולמשומדים ולמינים
אל תהי תקוה וכו׳ ר״ל כי לפי שיתכן שיהיה אחד משומר
בעבירה מן העבירות בסתר או יהיה מין והוא
הכופר בתורה ובמשה רע״ה ולא יהיה ידוע
לשופט שיענישהו או יהרגהו א״כ אתה בכבודך
תכריתהו ותאבדהו אמנם לעבדיך מאמינך
גומלי חסד ועל זה באמ׳ אחר זה וכו׳ על הצדיקים
ועל החסיד׳ ועל׳ הנה אחי כבר פירשתי לך בזה הספר
בהלכה ו׳ כי חסיד הוא יותר מעולה מצדיק וגר
צדק הוא יותר מעולה מחסיד וע״כ אמרם בזה הסדר
וכוונתו באמרו יהמו רחמיך

ר״ל שיהמו רחמיו עלינו להשפיע עלינו לשפעו
הטוב ונתנבא כולנו ועל זה אמ׳ אחר זה׳
י״ד תשכון בתוך ירושלם עירך׳ ט״ו
ואחר כך אמ׳ את צמח דוד מהרה תצמיח
ר״ל כי בעת שתבנה ירושלם אז תבוא הנבואה
כמו שאומ׳ בענין המשכן כי היום י״י נראה
אליכם ר״ל שמשרה שכינתו בתוכם׳ ידוד
הוא רמז על השכל כמו שאומ׳ ויהי דוד לכל
דרכיו משכיל׳ י״ו ואחר כך אומ׳ שמע קולנו
ר״ל מושה מהאל ית׳ שיקבל את תפלתינו כי זה
הוא תכלית כונתינו שתשרה השכינה בירושלם
כדי שנתנבא׳ י״ז ואחר כך אומ׳ רצה
וחותם המחזיר שכינתו לציון שהוא תכלית
הכונה כמו שאמרנו ואומ׳ אחר זה׳ י״ח
מודים אנחנו לך י״י אלהינו ר״ל כי כשתשכין
שכינתך בציון ונשפע נבואי אז חיוב עלינו
להודות לפניך ולו׳ מודים אנחנו לך שאתה

הוא י״י אלהינו ומה הוא מבקשינו ורצונינו
מלפניך שתשים עלינו שלום ואחר כך אומ׳ אחריו
ית׳ שים שלום ודה שאמרנו כי אז יתחייב
עלינו להודות לך לא שעתה אין אנו חייבין
אלא כך אנו אומ׳ כי אז תהיה השגחתינו יותר
שלימה ועל כן תהיה תפלתינו יותר מקובלת
כי אז יודע גדלך ותעצומך כמו שאמ׳ דוד
ע״ה י״י בציון גדול ורם הוא על כל העמים׃
ואמנם זה שאנו קוראים אחר תפלתינו
בשני ובחמישי שלש עשרה מדות שלרחמים
בעבור שני ענינים הא׳ בעבור זה שרוב
התעניות הם בשני ובחמישי והשני בעבור זה
שמוציאים בהם את התורה וקוראים בענין
היום ובענין השבוע ובענין קריאת התורה
אנו זוכרים לאותו המעמד המקודש שלהר
סיני ואנו משבחים לאלהינו ית׳ נשבח ששיבחו
אדונינו משה ע״ה באותו המעמד המקודש

והנורא

של
והנורא כאילו אנחנו בקריאת י״ג מדות
רחמים הלל אנחנו מצואים ועומדים באותו
הנעמד המקודש וזה שאין אנו מתפללים
י״ט ברכות ביום השבת לפי שאותו היום מעין
עולם הבא ובו השפע מצוי ועל זה אינו צריך
לבקש אותו ועתה אפרש לך פי׳ ברכות
תפלת ערבית דע כי מה שאומ׳ אלה׳ אשר
בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים
לל׳ כי בעבור היות האדם הרכבה אחרונה
לפי שבתחלה נבראו השכלים הנפרדים ואחר
כך נבראו החיות ולבסוף נברא האדם ונתערבו
בגברתו
שני מינים עליוני ושפלי שהם הנפש והגוף
ית׳ ונתערבו אילו שני מינים יחד וזהו פי׳ בדברו
מעריב ערבים ואומ׳ בחכמה פותח שערים לל׳
כי לפי שנתערב בו החלק העליוני שהוא נפש
עם הגוף ומסיבת עכירות הגוף שכח את מהותו

שהיה יודע מתחלה א״כ היה נראה זה בחיק האל
ית׳ כמו חמס לפי שעירבו עם דבר שהוא
מרשע
סבת שכוח חכמתו יתעלה לפעל מעשות
וש״מ ע״י ונעלם בחכמה פותח שערים ר״ל
שפתח לנפש שערי החכמה והודיע אותו
דרכי ההשגות כדי שיזכה להבין ידיעות
עליונות ויתחכם בתחלה׳ ואומ׳ בתבונה
מסדר את הכוכבים במ׳ בר כרצ׳ ר״ל כי גבתה
צריך לך לדעת כי אע״פ שפתח לך האל ית׳
שערי החכמה אמנם צריך לך לדעת כי סובבת
ידיעתך לאילו שערי החכמה הוא השכל הפועל
הלמודה בבינה׳ ומלת תבונה היא נגזרת
מן בינה׳ ואומרו מסדר את הכוכבים בב״כ
ר״ל כי הוא ית׳ מסיבת זה השפע מסדר לאיברים
הראשונים שיש באדם הרמוזים בכוכבים
כאשר נפרש בספר הכבור שנחבר אחר זה
המאמר בה׳ ית׳ שיקבלו את השפע על הסדר

ואומ׳

ואומ' ברקיע ר"ל במשכן המאור הנראה ברקיע
כאשר נפרש בספר הכבוד · ואומרו בורא
יומם ולילה ר"ל שברא את העליונים · והשפל
מאין גמור והמוחלט · ואומרו גולל אור מפני
חשך ואחר כך אומ' יוי צבאות שמו קדוש
ישר' ר"ל כי זה הכח אין לשום נמצא מן הנמצאי
הברואים העליונים כי אם לבדו ית' הנקרא
שמו יוי צבאות ר"ל אדון צבאות מעלה ומטה
והוא מתעלה ומתקדש בתוך קהל עמו ישראל
אשר הם סגולת ברואיו לפי שהם אומרי דת
באמת : ואחר כך אהבת עולם עמך יש'
אהבת ר"ל כי בעבור שנקראת אדוננו · ובמובן
אהבתנו אהבת עולם ר"ל על זה למדתנו
תורה ומצות חוקים ומשפטים שהם תכלית
השלמות ההשגות ועל כן חייב עלינו להגות בהם
בכל עת בשכבינו ובקומינו שהם יומם ולילה
כדי שלא יפסק רגע אחד ממחשבותנו · אמנם
נהיה תמיד דבקים בך :

ומזה הוא סיבת דבקתינו והוא קריאת יחודך
ועכ״ס סומך עמו היחוד ואמר כך אומ׳ אמלת
אמונה ר״ל כי יחודך הוא אמלת אמונה זה
החלק העליוני שבנו שהוא הנפש הפקדון
ובאמונה לפי שעור אנו צריכים להשיבו
ולהחזירו עליך כאשר ישקטו וינוחו וישככו
כוחות הגוף ואח״כ השכיבנו יוי אלהינו לשלום
והעמידנו מלכנו לחיים ולשלום ר״ל בעת
פקידתינו ומן העולם הזה אל תוליכנו בבהלה
ובחסדיך אמן נהלינו לאט עד שנזכה באותו
הדגש בקריאת יחודך שהוא סיבת הדבקות
המעולה ואין ספק שאם נזכה בזה הדבר
כמו כן נזכה אז שתעמידנו לחיים ולשלום
בתחיית המתים כאשר גזרת לנביאיך ואתה
לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך וג׳ ;
אמנם תפלת הדרך שתקנוהו להתפלל
אותה במקום גדודי חיות ולסטים והוא

צרכי

קצרה
צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם
יהי רצון מלפניך שתתן לכל אחד ואחד
די פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה
והטוב בעיניך עשה ב' שומע תפלה : אומ'
נגלה פי' נכבר מאד והוא זה כי
צרכי עמך ישראל ר"ל כי בעבור ענין
תפלת הדרך אינו בי"ט ברכות שאמרנו
אם כן הרבה צריכים יש לעמך ישראל :
שדעתן קצרה ואינם יכולים לזוכרם בתפלה
ואומרו שתתן לכל אחד ואחד די פרנסתו
ר"ל כי אותם שהולכים במלאכת לסטות
אינם הולכים כי אם בעבור זה שאין להם
די מחסורם אמנם שיהיה להם די מחסורם
לא ילכו עוד בלסטות ואומרו ולכל גויה
וגויה די מחסורה ר"ל כי גם החיות הטורפות
אינן טורפים אלא מפני להם די ספקם כלל
אמנם כשיהיה להם די ספקם לא יטרפו

ועל זה נאמ' ולכל גויה וגויה ואומרו הטוב
בעיניך עשה לפי שהשלמתי עצמי בדרך יען
צריך יישר אתה· ואמנם דע עתות
התפלה כבר פרשו החכם ר' יהודה הלוי בספר
הכוזרי במאמר שלישי מן הספר ואומ' והסדר
הזה שהנפש כסדר המזון מקנית ומתכלל
לנפשו ונזון לגופו ומתמדת עליו ברכת
התפלה עד עת תפלה אחרת כהתמדת
כח סעודת היום עד שיסעוד בלילה
וכל אשר תרחק עת התפלה מנפשו היא
הולכת במה שפוגע אותה מעסקי העולם
כל שכן אשר יביאו הצורך לחברת נערים
ונשים ורעים וישמע מה שנקדר זכות נפשו
מדברים מעוררים וניגונים שתטה הנפש
אליהם ולא יוכל למשול בה ובעת התפלה
מטה נפשו ממה שקדם ויתקנה לעתיד
עד שלא יעבור שבוע על הסדר עד שתקון

הנפש

הנפש והגוף וכבר נקבצו מותרים מקרים
עם אורך השבוע לא יתכן לטהרם ולנקותם
אלא בהתמדת עבודתו עם מנוחת הגוף
ואז ירצה הגוף בשבת את אשר חסר לו בכל
ששת הימים ויהיה נכון לעתיד ויכון הנפש
תוסיף מה שחסרה עם תולדות הגוף וכאילו
היא ביום ההוא מתרפאה מחוליי שקדם
ומתעוררת למה שידחה ממנה החולי בעתיד
דומה למה שהיה איוב עושה בכל שבוע בבניו
כמו שהוא אומר אולי חטאו בני ואחר כך יהיה
עתיד לרפואה החדשית שהוא זמן בכדה
לכל תגלגלתם ר״ל תולדות החודשים וחידושי
הימים כמו שאומר כי לא תדע מה ילד יום:
ואחר כך יהיה עתיד לשלש רגלים ואחר
כן ליום הכפור אשר בו ינקה מכל עון
שקדם וישיג מה שחסר לו בימים ובשבועים
בחדשים ותנקה הנפש מהפעולים :

מנטות

מחשבים והכעסיים והתאוים ותשוב
אליהם תשובה גמורה בין במחשבה בין
במעשה ואם לא תתכן התשובה ממחשבה
בעבור גבור הרעיונים עליה ממה שקדם לה
מזכרון מה ששמעה מימי הנעורים משירים
וחידות וזולתם זה תנקה מהמעשה ותתורה
בלשונם על הרעיונים ותקבל עליה שלא תדברם
כל שכן שתעשם כמ׳ שנ׳ זמותי בל יעבר פי
ויצומו ביום ההוא צום שהוא קריב בו להתרמות
ובשפלות למלאכים מפני שהיא גומרו בכנעה
ובעמידה ובכריעות והשתחויות ותשבחות
ותהלות וכל כוחותיו הגופניות צמים מהעניינים
הטבעיים ומתעסקים בתורתם כאילו אין
בו טבע בהמיי וכן יהיה צום החסיד בכל עת
שיצום שיענה בו הראות והשמע והלשון
ולא יטרידם בזולת מה שיקרב אותו אל
אלהים וכן הכוחות הפנימיים מיצר ומחשבה

וזולת

הנה

וזולת זה ועם זה יהיו המעשים הטובים עד

לשונו ז"ל. ועתה הבן אחי מאמר רב ע"ה בעניין

התפלה במסכת ברכות בפרק מי שמתו מוטל

לפניו. אמרו המשמיע קולו בתפלתו הרי זה

מקטני אמנה לפי שהמשמיע קולו בתפלתו

כאלו מחשב שאין השם ית' רחוק

ממנו וכאילו אינו שומע את תפלתו. וגם

הוא מרים קולו בתפלתו כדי שישמעו חלילה

חלילה וחס מלא כל הארץ כבודו.

ואמר סקראט האלוהי בתחנונו

אינך רחוק ממני להרים קולי אליך ולא קרוב

ממני להסתפק לי בלחשי והגיון לבי לפניך

ולא מכוון ליצר מכל יצרי לשום מגמתי נוכחך

כי הקרובה והמרחק יש להם מדה ואין מדה בינך

וביניך: אבל אתה מתאחד עמי ומקיף אותי

יותר מנפשי ושכלי: ועתה דע אחי כי צריך

בורא שיהיה מסדיר ברכות התפלה איש שלם

כמו שמעון הפיקולי כדגרסינן שמעון הפיקולי
הסדיר יח׳ עשרה ברכות לפני רבן גמליאל על
הסדר וכו׳ ופי׳ פיקולי הוא מתקן אמר גכ״ן רמז למה
שנ׳ אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג יל׳ נ׳ יכבי׳
כלו׳ ט׳ התשובה שהיא התפלה היא מלבנת
את עונות החוטא כאמר׳ וע״כ פירדס איש אשר
מלאכתו הוא מתקן אמר גכ״ן שהוא שמעון
הפיקולי · וע״כ שיש לכך לדברי אלה כ״ל לפירוש
ברכות של תפלה והבן מ״ר הברכה ראשונה
כראוי והזהר בך שלא תטעה בה כדי שלא תתחייב
כלייה כמו נדב ואביהוא אשר חייבו כלייה בהקריבם
אש זרה אשר הוא באתב״ש כנסת ישראל ובגימ׳
הוא מדת הדין והוא כתר עליון והוא השכל
הראשון ועליון נרמז משם רש״ה אבן ישראל
ובעבור ט׳ נדב ואביהוא כיונו בו ולא כיונו לעילת
העילות כדגרסינן בעירובין בפרק הדר עם
הנכרי · מיתיב ר׳ אליעזר אומ׳ לא מתו שני בני

אהרן

אהרן אלא שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש
ונתנו בני אהרן אש על המזבח אע״פ שהאש
יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט ועל זה
נתחייבו כליה' והנה שמם מורה עליהם כי היה שם
אחד מהם נדב ועל זה נתנדב לו' והיה שם אחד
אביהוא ועל כן אמר אביהוא כי היא מלה
משותפת והנה הכותרת רומז אליו והנה אילו
השלש ספירות רמוזות בשלש אותיות שהם אבג
כי אלף הוא כנגד כתר עליון וזהו ויעבר מלכם
לפניהם ויו' בראשם' ויו' שהוא שלמת השלשות יה
ויה' בראשם' ובית כנגד החכמה שהם המלאכים'
ומלת בית משמע בית' והבית בהבנותו כלומ
שהבית בנוי על יסודו' וגימל כנגד הבינה
שהוא שכל הפועל וגומל חסד שהוא הספירה
הלבונית והיא הנפש' ויוד כנגד עשר ספירות
בלימה שהכל כלולים בהם וצורתו היא כחצי
העגולה שכוללת כל מה שבתוכה' ותיו

משמשת תאוה וגבול כמו והתאויתם לכם ר"ל כי
שש ספירות בלימה הם תשלום וגבול כל הנמצאים
פירושו
מכל צד ומכל פנה' וע"כ אחריו אות צד"י אשר
הוא צד ופנה ואין להאריך והמשכיל יבין'
והנה אלה הששה אותיות הם השם הראשון של
שם בן מ"ב אותיות המפורש ואיני רוצה לפרש
את הכל כי כבוד אלהים הסתר דבר' אמנם
כוונתי הוא שתדע כי על הספירה הראשונה
נאמ' המלאך הגואל אותי מכל רע' כי הנהגת
העולם הזה במרה היא והשם הגדול בקרבו
שהיתה
כי ביה יו"ד צור עולמ' והיא האבן הראשה
לראש פנה מאת יי' ונקרא אבן ישראל' ועצם
ומניינה
אבן שהיא בבנין משלים הכל וע"כ סור'א
כנגד יו"ד הא ואו הא' כי הראש של מטה
הרגל
בצורת יו"ד' והבריח האמצעי רומז לוו"ו וכי
השם
של מטה בצורת יו"ד ומניינו כ"ו וכן מנין
כ"ו לכן אמרו הוא עשנו ולא אנחנו פירוש

ובאלף

הר

ולאלף אנחנו כותבים ר״ל וו ה״א השם של יו״ד ה״א וו שהוא
כתר עליון והוא השכל הראשון נאצל מכל השכלים הנפרדים
והם שכל הפועל שלהם כי הוא מוציא מן הכח אל הפועל
והוא כסא הכבוד ונקראת כתר עליון ר״ל והוא כתר
עליונים שהם המלאכים והיא הספירה הראשונה:
ופירוש ספירה עצם פניי מלשון ספיר גזרתם כלומר-
זך ונהיר׳ ואדוני אבי מ״א ז״ל פירש כי הוא מגזרת עד
כי חדל לספור׳ ודקדוק הלשון יורה כן׳ ונקראת בלימה
כי שכלים הנבדלים אשר אינם גוף ולא כח בגוף לא
ישכל בהם מניין כלל אלא בהיות עלות ועלולים׳
ובעלי קבלה ע״ה פירשו כי הוא כתר עליון מכל הספירות
האצולות ממנה׳ וחכמה הם שכלים הנפרדים׳ ובינה
הוא השכל הפועל׳ וחסד הוא הנפש׳ ופחד הוא יצר
הרע הנרמז בשטן מגזרת שטה מעליו ועבור:
ותפארת היא שהוא מעולה ברומה׳ ואין להאריך בפירוש
אלה הספירות כי כבוד אלהים הסתר דבר׳ אמנם כוונתי
הוא כי כתר עליון נקרא ראשית ועליה א״מ בראשית

ברא אלהים · ולא אמ׳ אלהים ברא בראשית · לכי
שאין יכולת בדעת אדם להבין למחויב המציאות
ית׳ השוכן עליו בה ואמ׳ בראשית · והתחיל באות
בי״ת ר״ל בסבה הראשונה שהיא כתר עליון
והוא הסבה השניה לעילת העילות ית׳ וית׳ כי
עילת העילות היא עילה לה · והיא עלולה לו
ורמזוהו רז״ל ע״ה במסכת חגיגה בשערה ושערה
תלויה בראשו שלהקב״ה וקראה לספירה הזאת שערה
יתריפה דעת עלולה להבינה יען כי כל הבירות
הן עלולות בתוכה וע״כ היו״ד מורה עליה בצורתה
היא בחצי עגולה שמקיף את הכל וכמובן כח
ולו אנחנו ונו״ו כנגד התפארת שהיו שש קצוות
והמשכיל יבין : ועתה נחזור לדברינו ונאמר כי
מעשה דע״ה על זה היה יכול לעצור המגפה בעבור
כי היה יודע סוד הקטרת יהיה מקובל מאצלו
ממלאך המות שהוא מלא״ך הדי״ן ונהפכה לו ממדת
הדין למדת רחמים : יען כי למוד לו סבת
החיים

החיים רומז לזה שנ' ברצות יי' דרכי איש גם
אויביו ישלים אתו: ועל כן לא היתה יכולה לו
מדת הדין ולא המיתתו: יען כי לא כהתה עינו ולא
נס לחה: ועכ' אמ' רב ז"ל משה לא מת אלא עומד
ומשמש ברקיע: ודע כי הספירות הם עשרה
כאשר הם החושים הם עשרה: והם חמשה חושים
החיצונים: וחמשה חושים פנימיים: ונקראים
כמס חואס טאהיר: וכמס חואס באטן: כאשר
נזכר' בספר ביאור הגוף: וחמש ספירות הנאצלות
למטה הן כנגד חמשת החושים החיצונים: וחמש
הספירות שאינן נאצלות למטה הן כנגד החושים
הפנימיים: ואילו הן חמש חושים נראים: הראות
והשמע: והריח: והטעם: והמישוש: וחמש הנסתרים
המחשבה: והדמיון: והציור: וההבנה: וההשגה:
ובעבור שאדונינו משה ע"ה בחיין בשעת מתן
תורה זכה בה קולות: כאשר המיה חמש ספירות
ונרמזו הספירות בקולות: לפי שכמו שהקול

באצרה | ערב
באצירה שאמה סאמיעה
דאייקה לאמיסה

מושגות
איננו מושג בכתב כן הספירות אינן
בחושי הגוף ועל זה אמ׳ ובכל העם רואים את
הקולות ולא אמ׳ שומעים כי חושי הראות הוא
יותר דק מחוש השמע׳ ולא היתה היכולת
לקבל חמש האחרות בעבור שהוא בגוף
עכ״ב לא השיג אותם כי אינם מתפשטות
למטה כי אם למעלה כאשר הוא מפורש
בספר חבורת הקבלה במסכת ברכות
בפ״ג שאמבל״ו כאחד והשיג עד התפארת
ועל זה אמ׳ רב ע״ה כי משה רע״ה נסתכל
באספקלריא המאירה ושאר הנביאים
נסתכלו שאינה מאירה כי הם לא השיגו
לחמש ספירות אמנם כל נביא השיג ספירה
בכל פעמו ומעלתם זו למעלה מזו ואם
תחשוב כי משה רע״ה לא השיג לחמש ספירות הגוף
דע לך כי עתה מאחר שנעל ממאסר
השיג גם לאותן החמשה האחרות ונתקדש
במלאכים

ועל זה

ועל זה עומד ומשמש ברוך יע׳ וכנגד אלו
חמשה ספירות נאמ׳ במעשה בראשית ה׳
פעמים יהי אור ׃ ואילו הם כדכתי׳ יהי אור
אחד ׃ ויהי אור שנים ׃ ונאמ׳ בוו כי בערך
אל הראשון הוא כמו גופני ׳ את האור
שלשה ׃ בין האור ארבעה ׃ לאור יום חמשה׳

שלח אורך ואמתך המג׳
בסודך נבערו כל הנבונים ׃
אלוה חי אדוני האדונים ׃
לשמך נכספה נפשי וכלתה ׃
הביני ואשבע מעדנים ׃
עדי אזכה אני לאור באורך ׃
ואראה הודך פנים בפנים ׃
לשועת רב בנו הרב יהוסף
ענה שדי מגלה הצפונים ׃

חתימות הספר
אמר המחבר והו תכלית מה שרציתי לפרש
בזו ההלכה מזו המסכתא ואני רוצה

לחתום בזו ההלכה ושלא אפרש עוד שום הלכה
אחרת עם כל זה שאני עתיד לפרש פירוש של
שלשת מסכתות רבתי שהם סדר מועד וסדר
נשים וסדר נזיקים שחיבר הרב ר' יצחק אלפאסי
בדרך חכמת המחקר אם יעזרני עוזר דלים
ואזכרנו בספר העושר' אמנם בעניין אלה ההלכות
בזה הספר אני רוצה לחתום' יען אלה הדברים
הם כבשונו של עולם וכל שכן אותם הדברים
האחרים שחברו בשאר המסכתות כמו מסכת
עירובין ופסחים ויומא וסוכה ומשקין ותענית
ומגלה מכולם מסכת חגיגה אשר בה הרי
הרים תלויים בשערה שאסור לפרשם בפה
וכל שכן בספר כי כבוד אלהים הסתר
דבר' והוא יתברך יודע כי לא פירשתי
אלה ההלכות כאדם שהוא הולך רכיל ומגלה סוד
וגם לא פרצתי גדר המוסר' אך מפני ראיתי
כי לקצת מן המינים מעדו עליהם רגל

חאיתנים

האיתנים הם רב עה נדרשתי באלה ההלכות
כדי שידעו כי יש אלהים בישראל ויבינו (חכמות)
כי חכמות הפילוסופיא שמתפארים בה
ומחשבים ומחשבים אותה עיקר ומוצרים
מהם של האיתנים ואומ' כי הם לא היה להם
ידיעה ממנה וידעו בודאי כי היתה זאת
החכמה אצלם טפלה והשם ית' יודע כי (בדרשי)
אלה ההלכות היו אר כוכותי דא לדא נקשן
אמנם מה אעשה וחשק התורה ודברי
האיתנים בעדו בי כתנור עשן ולא הניחוני
לנוח ולישן: ועכ' אשאל מאתו ית' להושיעני
מחרון אף ועשן ויציל אותי ליחידתי מידה
הכבשן אשר בקרבה ישן נושן: ואומ' יודו
ליי' חסדו ונפלאותיו לבני אדם: (סלה:)
השר נשיא לאליהו: ערך תהלת ידידי מאד (חלה:) (מעט)
אמנם מעט אזכור מהללך: כאשר ידימון מן (עיסה)
לו יש יהיה עיש נושא נעליך: יגאה וינשא על צבא (מנחה:)

עלכן לבבבנך רב בירבי יוסף:

ביאר עליך את סוד שוכני מעלה:

חזק המחבר ברוך יוי לעולם אמן ואמן:

בשם יוי אל עולם

הספר הרביעי ממאמר
חיי הנפש ונקרא ספר כבוד: פתיחת הספר
מי תאויש החפץ לשכון נפשו אל תוך משכן כבוד:
יקרא לזאת מאמר דה' הנקרא ספר הכבוד:
חבור הרב בן הרב יוסף: תלין נפשו במלין כבוד:
לרב תלבה נחלתו

נאם עבד התורה ישעיה המכונה בשם רב
בן הרב יוסף זלה"ה בהתאחד הנפש משבעי
החכמות תעלה אל המעלות הרמות ותדבק
ברשות הנפרדות אשר בצרור החיים צרורות
ואת תמאס לתאוות הבהמיות המדורות
יען כי יטהרו סיגי הנשמות ותתקדש מחלאת

הגיונות

הנגוכות כאשר נתקדשה נפשך הטהורה
ושכלך היקרה שרבית ישראל ועדי עדרת
קדוש
יקותיאל מ״ר משה הלוי בן כגק׳י בן מנחה
יצ״ו מ״ו חננאל הלוי ז״ל בהכריחך אותי לפרש
לך את פרשת מעשה בראשית ולא יכולתי
למנעך מזה יען כי אתה מזה בן מזה׃
וחיברתי לך בזה הענין היקר את המאמר
הזה להיות לך ולדורותים לך לתפארת ולכבוד׃
ועכ״ קראתי ספר הבהיר׃
אמת מעלת בחיר האל אליהו׃
מסור למה עלי כל שר ונכסר׃
תהלה הוא כראש רוזנים וגם כן׃ כאמר
אבי חכמות וראש דעת ומוסר׃
על זאת רב בעו הרב יהוסף׃
מאד נקשר באהבתו ונאסר׃
אמ׳ דוד המלך ע״ה השמים מספרים כבוד
אל ומעשה וגו׳׃ כתוב בראשית ברא אלהים

את השמים ואת הארץ ר"ל בשפע עליון הנשפע
על המלאכים אשר הוא שכל הפועל שלהם והוא
שני לעילת העילות והוא רמזו בכתר עליון ברא
האצילות את כל הנמצאים ונקראת זה השפע
ראשית מפני שהיא ראש הספירות ואין למעלה
ממנו אלא מעלת האצילות שהיא עילת העילות
ומה שאמ' בראשית והכתירו באות בית מפני
שהבית הוא שנייה לאלף והאלף מורה על
עילת העילות ואין המחשבה יכולה להשיג
למעלה ממדה השפע על אמר בראשית ברא
אלהים ולא אמ' אלהים ברא בראשית ולשון בריאה
מורה על מציאות דבר מאין נאצלית לבא נתחדש
דבר רק אמנם כי מאחר מציאותו ית' נמצא תמיד
והוא עילה והנמצאים עילולים ואומרו את השמים
ואת הארץ :

ר"ל

ר״ל כי ברא את החומר הראשון שהוא היולי
כאשר זכרנו בסוף ספר מפתח הלימור
והוא חומר השמים וארץ׃ וכשנמצאת
החומר שלהם כבר נמצאו הם בעצמם
יען החומר שלהם נמצאת׳ והארץ
היתה תהו ובהו׳ ר״ל כי זה החומר ההיולי
שהוא חומר השמים והארץ מאחר שנתהוה
היתה תהו ובהו ר״ל ופי׳ מלת תוהו כלומ׳ דבר
תמיה ופלא שהאדם תוהה בו׃ ופי׳ מלת בהו
הוא מלה מורכבת ר״ל שהוא ההכנה להתהוות
ממנה השמים והארץ ועל זה אמ׳ בספר
יצירה יצר מתהו ממש ועשה אות שאינו
ישנו׃ ופי׳ ממש יסוד דק מאד׃ ואומרו
וחשך על פני תהום ר״ל כי זו החומר היתה
מסתרת לכתר עליון׳ ומונעת להבינו
ופירשו בעלי הקבלה ז״ל כי פי׳ מלת חשך
הוא מגדרת חושך שבטו שונא בנו ר״ל

ר״ל מונע׳ ואומרו ורוח אלהים מגבה י״כ
המלאכים שהוא כתר עליון ונקראת רוח אלהים
חיים: וג״כ אויר קדמון לפי שהוא נברא
קודם מציאות הנמצאים וממנו יצא החפץ
ומחשבה: שהם שני לו והם רצות נפרדות
יצא החסר שהוא הנפש׳ והוא עולה למעלה
כי תנועת החפץ וכונתם לפנים ולא יוכל
להגיע לפנים עד שיושפע עליו מאור העליון
הנזכר׳ ואת האורה משפעת על שכל
הפועל שלנו אשר נרמזה לבעלי הקבלה
במעלת המים כאשר פירשתי בספר עץ
החיים: ונראה לי כי מה שלא נזכר במעשה
בראשית בריאת המים׳ בעבור שהמים
הוא רומז לשכל הפועל אשר אמרנו וכשנברא
השכל עדיין לא נברא האדם שהוא מקבלו
אם היה זוכרו היה נראה כאילו מציאותו
לבטלה לפי שעדיין לא נברא מקבלו והאל

ית' לא יברא דבר לבטלה חלילה לו ומאחר
שהוא כך א"כ אין ראוי שיזכר דבר שלא יצא
מן הכח אל הפועל ועל זה לא נזכר:
ויאמר אלהים יהי אור וג' ר"ל כי בעבור שזאת
החומר היתה חשוכה מלהשיג את עליון
כאשר פירשנו ואמ' ית' יתהווה ויתפשט
זה האור ואל תהיה החומר הזאת מונעתו
ונתהווה ונתפשט. וירא כי לא אמ' בכאן ויהי כן
כאשר אמ' בשאר הימים ההוים ומכל מק' אמ' ויהי
ויהי אור ר"ל נתהוה מזה האור אור אחד שהוא
שכל הפועל שלנו אשר עליו רמז באומרו באורך
נראה אור ודע כי על רמז הכת' באומרו ולא
יבואו לראות כבלע את הק' ר"ל כי בעבור שהכרובים
הם רומזים למלאכים וארון לשכל הפועל
כאשר נשכב כתר עליון שהוא שכל הפועל
של מלאכים על שכל הפועל שלנו לא היתה
נראית שכל שלנו כי רמיזו הוא כרמיזו אמר הפועל

הגר לפני אור החמה · ויהיה הוא כמו דבר בלוע
שאינו נראה · ואמנם כשהיה נכנס כהן היה עולה
כתר עליון במעלתו העליון כמ׳ שאומ׳ ושכינת
עודן בגבהי מרומים ויהיה נראה שכל הפועל
שלנו שנקרא קודש אשר נבלע בכתר עליון
שהוא אור הראשון ועל זה אמ׳ כבלע את הקדש
ר״ל כשיתבלע השכל הפועל ואותו האור הראשון
גנוז לצדיקים לעתיד לבוא · אמנם נשתמש
בו עדיום רבינו ובעבור השמש נתלה ברביעי
ועל זה אמ׳ רב׳ ע״ה נובלות אורה של מעלה הגלגל
חמה · השם ברחמיו יזכינו ליאורו באורו הנצחית
אמן · ויירא אלהים את האור וג׳ ר״ל כי אחר
שנודע כי זה האור הוא נכון ומתוקן כי טוב
מלת טוב הוא מגדרת בהיטיבו את הנרות
ר״ל בתקנו · אז מיד ויבדל אלהים בין האור
ובין החשך ר״ל שם גדר בין השכל הפועל ובין
החומר התשובה · ואומרו ויקרא אלהים

לאור

לאור יסוד׳ קרא לאור שהוא השכב ורוצה
בזה כח התפארת שהוא כנימיות גלגל חמה׳
ולחשך קרא לילה ר״ל לחומר קרא לילה מכני שהוא
צפונה באדם כמ״ש שאומר ר׳ שה׳ ואת הצפוני
ארחיק מעליכם זה יצר הרע שצפונה באדם
ונקראת נצח יען כי היא מולידה ברואה וכל
זה מה שני מלאכין לו לאדם אחד יצר טוב
ואחד יצר הרע וקראו לכחות מלאכים כאשר
ביאר מבמ״ז ז״ל בספר מורה הנ׳ בחלק הס׳ בפרק
ל׳ ועל זה הכח שניתן באדם הוצרך תקון לחלק
ביום עום הנכבד שהוא יום הכפורים וכינוה
שמו בקרבן עזאזל׳ והיא מלה מורכבת ר״ל
כח עז וקשה׳ כי ט״ר מלת אל הוא כוח כמו
ויש לאל ידי׳ ולכי שזה הכח הוא באדם ויום
הנכבד הוא מתבטל לפי שהוא מכלל ה׳ עינוין
אם כן באותו היום נראה זה הכח כאילו
לבטלה היא בו׳ והשם ית׳ לאי ברא דבר לבטלה

על זה הוצרך לו חלק להודיע כי לא נברא לבטלה
וכדי שלא יתחזק זה הכח: לא נגזר ית׳ שישחטיהו
בשחיטה מעולה: אמנם גזר שיכס ידוהו הכסר
קרוב לאיבוד ועל כן משליכין אותו מהר גבוה
כדי שיחתך אבר אבר ויאבד לא שהיו מקריבים
לשום נברא מן הנבראים חוץ מלבד האל
ית׳ חלילה וחס: שאם היה קרבן היה צריך
שישחטיהו כדין שחיטת כל הקרבנות אמנם
היו מאבדין אותו לגמרי ותכלית הכונה בזה
היה להודיע כי לא יברא האל ית׳ דבר לבטלה:
וכבר ימאנו מכוונתינו ועתה נשוב לדברינו
הראשון ואמר כי אומרו ויהי ערב ויהי בקר
יום אחד ר״ל כי נתרכבו החומר שהוא הערב
והשכל שהיא הצורה והוא בקר יחד ועלה
אם יום אחד ולא אמר יום ראשון כי פירוש
מלת אחד מלשון יחד ובפרשה השניה ישים *מגזרת*
ההבדלה בינהם והשם ברחמיו הרבים יראינו

נפלאות

נפלאות מתורתו אמן: ודע כי בעבור שאי
אפשר להמציא לאלה הנמצאות כי אם בזמן שלה
ובגדרה עלכן זכר בכל מעשה בראשית שם
אלהים ולא כן בעת השלמת הבנין כי אז נקרא
שם מלא על עולם מלא: ואם תשאל ותאמר
כי מאחר שהזמן הוא מחובר מרגעים ועתים
ושעות ותנועות וכידוע הזמן היא הקדימה
והאיחור שבין שני הכוכבים כמו שביארנו
בספר מפתח הלימוד והתנועה מקרה במתנועע
שהוא הגלגל ואז עדין לא נברא הגלגל איך
נאמר יום אחד: התשובה דע כי הזמן
יום שנאמר ביום ראשון של מעשה בראשית
קודם בריאת גרם הגלגל שהוא המתנועע ונברא
בליל שני חמשה שעות ורד׳ חלקים אשר סימנו
הוא לבהרד׳ הוא דמיון זמן ואינו שיעור זמן לא
אמתת זמן וכל שכן זה הזמן בשיתוף השם
לבד ושיעור האליות הזמן ונאמ׳ יום אחד:

ויאמר אלהים יהי רקיע וג' עתה בא לפרש בין
ושכל עליון שני השכלים שהם כתר עליון ושכל הפועל ואמ'
וירקעו
יהי רקיע ופירוש רקיע הוא דבר נרדד כמו
פשוטי וירדדו
את פחי הזהב כלומ' ורדינו אותו ועשו אות
עתה אמר תהיה מציאות המלאכים שהם
עצמים פשוטים ועל זה נקראו דעות נפרדות נבדלות
רל' נפרדות מן החומר ותהיה מציאותם
בינאתו שתי השכלים שהם כתר עליון ושכל
הפועל שהוא נרמז במים ואמר אמ' ויעש אלהים
את הרקיע · דע כי השם ית' הוא לבדו אחד
והמלאכים הם רבים ואינם גוף כלל אמנם
הם נפרדות מן החומר · כאשר פירשנו וזה
שאנו אומרים שהם צורות נפרדות לא שיש אלא
להם עין וחוטם ושפה ולפאות חלילה וחס
תמונת
בהיות הנפש מכוונת לכבוד או תתחדש לה
צורות ומראות בדבר השם ית' ונקרא שפעים
שהוא
שהוא כתר עליון אדני במלכות נון יוד לבני
הכבוד

הנברא

שנברא מעילת העילות ית' וזהו מ"ש כי שמי בקרבו
ואלו השכלים הנפרדים נפרדו ממנו כמדליק
נר מנר מבלי חסרון ויש קוראים אישים וי"ש
קוראים רוחות כמו מלאכיו רוחות כלומ' עושה
מלאכיו רוחות כי כאשר הולכים למטה בשליחות
האלהית אז הם מקבלים רוח כדי שלא יזיקו בעולם
השפל ואז מקבלים צורה כאדם הנופח ברוחו
בזכוכית ועושה ממנו צורה לפי רצונו ונראים
אל האדם בדמות אשר יוכל אדם להבינהו לעיני הלב
או לעיני הראש והדבר הוא כך כי בהבאות המלאך
אל הרואה דרך מקרה כמעשה הגר ומנוח
ויעקב ודניאל ובלעם אז נראה בדמות אדם
לעיני הראש אך מעשה ישעיה יחזקאל
וזכריה במראה הנבואה הוא בעיני הלב והנה
זכר ביצירתם מלת עשייה ולא מלת בריאה
לפי שנבראו מכתר עליון והבדילו אז בין כתר
עליון ובין שכל המושכל: ויקרא אלהים לרקיע

שמים ר״ל כי מאחר שנבראו דעות הנפרדות
נקרא שם עולמם שמים והיא מלה מורכבת
ש״ם ים ר״ל שם ים השכל ואומר יום שני ר״ל שני
ט דעות נפרדות הם שניים לכתר עליון:
ויאמר אלהים יקוו וג׳ ר״ל יתקבץ השכל במקום
אחד ותראה החומר שהוא יבשה מן השכל
ומיד נהיתה ככה ואז ויקרא אלהים ליבשה
ארץ ר״ל כאשר הבדיל האלהות בין אותן שני השכלים
קרא שם החומר שהוא יבשה מן השכל ארץ
ואל זה רמז ר׳ אליעזר הגדול באומרו הארץ
מאי זה מקום נבראו משלג שתחת כסא הכבוד
ר״ל מהיולי השני שהוא תחת היולי הראשון
כי חומר הגלגלים והכוכבים הוא חוץ מחומר
ארבע יסודות ולמקוה המים קרא ימים כלומר
לאלו השכלים קרא ימים לפי שכל שכל בפני עצמו
הוא ים החכמה וכולם נמשכים ממקור העליון
ית׳ וית׳ ודע כי כמו שיש הפרש בין מים למים מלפני
שיש עליונים

ויש

ויש מים עכורים ויש מים יותר עכורים מהם

כן יש הפרש בין שפע לשפע כי יש שפע צלול

למאד ויש שפע עכור והעכירות הוא מים

מצד המקבל לא שיש עכירות בעצם השפע

חלילה וחס ונראה לי כי על כן היו משלי כן

עכר במי שוטה יען שכונה נעכרת מפני

שעשתה הכך רצון בוראה וגם בעבור זה גזר

ית׳ שלא יצוק על מנחתה שמן בעבור כי השמן

הוא רומז לשפע כאשר פירשתי בספר גן עדן

וכבר נפסק ממנה השפע יען שטתה:

השם ברחמיו ינקה עינינו בתורתו אמן:

ויאמר אלהים תדשא הארץ וג׳ אחר שהשלים

הא-ל ית׳ מלאכת בריאת שמים וצבאיה עתה

התחיל בבריאת החומר שהוא הגוף המקבל את

ארץ וכוחותיה ואו׳ תדשא הארץ דשא עשב

לב׳ ימצאו כוחות הגוף שהם הזן והצומח והמתעורר

והשכל ונקראים בערבי גאדיה ונמי ותנסייה:

ועקלו: וימצאו ג"כ אישיו שהם המושך והמחויך
והמעכל והדוחה והמוליד ונקראים בערבי
גאדבה ומאסכה והאצמה ודאפעה ומולדה
באלו מתלו אשר זרעו בו על הארץ ר"ל שיוליד
דומה לו זו היא כונת מציאותה לא שישחית
זרעו והיא לא עשתה כן אלא השחית באומרו
ותוצא הארץ דשא עשב ר"ל כי הוציאה עשב
עושה פרי ולא עץ פרי וע"כ נתקללה באומרו
ארורה האדמה בעבורך מפני שהגבירה
תאותה המכלית על כח השכלות ועשתה הפך
רצון יוצרה: ואם תשאל ותאמר כי איך
יכלה לעשות הפך רצון יוצרה: דע כי למנוע
טבעיים עומד בעצמו אינן מכוונות הפועל
אלוה לא יתואר עליו השם יכולתו עם כל זה
שעשתה הפך רצון יוצרה עם כל זה וירא אלהים
כי טוב למה מפני שיראה ויתפרסם בעולם
אלהותו בחידוש האותות והמופתים שהם
למעלה

למעלה מן המושכל ויתגלה הנבואה׃
ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי ר״ל כי אחר כי
שנתרכבו החומר והצורה יחד נהייתה הגוף
בעל שלשה רחקים שהם אורך ורוחב ועומק
ונקראים בערבי טול ועַרץ ועומק׳ ועל זה
אמר יום שלישי׳ ויאמר אלהים יהי
מארת וג׳ ר״ל כי מאחר שנבראה הגוף ועשתה
הכן רצון יוצרה ונתקלקלה לא תשאר זאת
הגוף העליה חשוכה וגלמודה אמנם תהיה
לה אור ועל זאת היתה כתובה בתורתו שלר
מאיר ויעש ה׳ אלהים לאדם ולאשתו כתנות
אור ר״ל כי זיכם בשכל כדי שלא יהיו ערומי
השכל׳ ואומרו לאדם ולאשתו ר״ל לצורה ולחומר׃
ואמ׳ יהי מאורת חסר וו׳ והיא מגזרת מארה
מפני שהנחש מסובבת היא בגוף וזאת היא
מארתה׃ ואומרו ברקיע השמ׳ ר״ל במשכן
המוח כי פירוש רקיע הוא דבר מרודד ובשוטו

נשמה

כמו שפירשנו: וגם הגולגלת אשר בה שוכנת
והמוח הוא מדורו וזה שאמר השנים עם
דבים כי הם שתי חלקי המוח שהם המחשב
והזכרון: ואומרו להבדיל בין היום ובין הלילה
ר״ל שיבדיל בין השגה אמתית להשגה שקרית
וקרא להשגה אמתית יום ולהשגה שקרית לילה
וקרא להשגה ואומרו והיו לאותות ולמועדים ר״ל
שיהיו אותות השם בתוך הגוף שהם השכל והנפש
כאשר אמר המחבר: אשאל דבר השיבני:
מי המבטא תוך שפתך: אינו אני דובר ולא
אתה: אמנם יקר עליון מקרבך: ואומרו ולמועדים
ר״ל שיהיה מוכן ומועד לקבל השפע כמו ונועדתי
לך שם: ואומרו ולימים ושנים ר״ל שינוי השכל
האנושי כשידבק בשכל הנפרד כי פירוש
שנה הוא שנוי כי כמו שפירשתי בספר
עץ הדעת בפירוש מעשה מרכבה:
דע כי בעבור שהיתה רוצה הנפש שתהיה

מעלתה

מעלתה כמעלת השכל וקטרגה ואמרה
כי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר
אחד ועל כן נחסרה מעלתה ממעלת השכל
והיה אור השכל מושל בעולם העליון שהוא
יום ואור הנפש מושל בעולם התחתון שהיא
דומה ללילה לא כדברי האומר כי הירח
משקטרגה ועל זאת נחסרה אורה כי ידוע
הוא לפני חכמי המחקר כי הירח אין לו אור
מעצמו אמנם הוא כלי שיש לו הכנה לקבל
האור מהשמש ובכל ספר מדרש החכמה
הרב ר' יהודה הכהן פירש בספרו הנזכר כי לפי
שאור הירח הוא נמשך אליו מהשמש לפיכך
כינה בלשון כתר כלומר באור אחר והחכם
ר' אברהם בן עזרא ז"ל אמרו הלבנה כאשר
היא מלאה אורה במזל השביעי ממקום השמש
ומעלה נוכח מעלה ותלך כנגד חלק והנה
היא אז מקטרגת לפי משמעות האוזן לא לפי

עניין ראש
חדש
ועוד שני
נרבה
על ראיית
הלבנה

האמת ומעת שתחל לקטרג תחל אורה להיות
חסר מעט מעט וצוה השם להביא קרבן ביום
חסרון כל אורה ורמזו טעם לחטאת בעבור השם
ית' הוא הסבה הראשונה להמעיט אורה כי הוא
ברא אותה להיות מקבלת אור מהשמש כי אין לה
אור בעצמה כלל וראיות גמורות יש לחכמי המזלות
על זה ובעל ספר מדרש החכמה אמר ולפי שבעת
הקיבוץ הירח הוא נשרף ודבר ידוע כי שלשת ימים
סמוכים לקיבוץ והוא בזמנים שאינן ראויים לה
תחלת מלאכה וכבר צוונו לא תעוננו לפיכך צונו
עתה בקרבן שעיר בראש חדש כדי לרחות נזק
שריפת הירח אלו דבריו ז"ל ונראה לי המחבר
דלא דרך כי מאחר שאנו מובטחים מאתו ית' שאינו
יכול שום כוכב ושום מזל לשלוט עלינו לרעה כאשר
גזר ית' מאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים
מהם ומה צורך לרחות נזק עלי שריפת הירח :
אמנם נראה לי כי כונת הקרבן היה בעבור זה

כי בעבור

לכי

כי כעבור שאמרנו כי משל הנפש בירח
שהוא מקבל האור מהשכל שהוא השכל
מעט מעט כמו שהירח מקבל את האור
מהשמש ומשל השכל לשמש לפי שהוא אור
מוחלט כאשר פירשנו בספר גן עדן והנפש
הממושל בירח הוא נשלם ומתמלא מאור
השכל כמו שהירח הוא נשלם ומתמלא מאור
השמש: ואחר כך מתחיל אור הירח לחסר
מעט מעט כן השגת הנפש מתחלת להתחסר
מעט מעט בסבת התעסקו בתאות הגופיות
וסבת התחדשות התאוות הוא מסבת אכילת
הבשר על כן צונו ית' בהקרבת הקרבן ובשריפת
הדבר שהוא סבת הולדת התאוה כדי שיעזור
לנו שפע והשגה עליונה הנרמזת באור
ויתחיל נפשנו ליאור באור העליון מעט מעט
כאשר הירח מתחלת להאיר מעט מעט:
ואין ספק כי כאשר יתחיל הנפש ליאור באור
העליון

מעט מעט כאשר הירח מתחלת להאיר מעט
מעט· ואין ספק כי כאשר הירח מתחלת להאיר
הלי הוא מקבל פני שכינה ועל כן אמרו רז״ל
כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני
שכינה· ואמנם טעם ברכה על דרך האמת
זהו כי מה שאומר אשר במאמרו ברא שחקים
ר״ל כי עולם הגלגלים הנקראים שחקים נבראו
ונתחדשו כאשר גזר ויצונו ית׳ ואינם קדומים
כדברי הפילוסופים המינים ואם כתב ר׳ יהונתן
בפי׳ מסכת ברכות שחבר לפי שלא נשאר
מכל מלאכת השמים והארץ דבר ניכר ומכורסם
לכל מה שיהיה העולם נברא מזמן מועט ולא
היה קדמון כי אם בחדוש הלבנה הוא ניכר
שהשם בכחו מחדשו פעם אחת בכל חדש וחדש
ומכלה אותו מעט מעט עד שלא נשאר בו
שום אור בעולם וזהו לעד ולאות כי יוצר הכל
יצרו בתחלה מאין ויכול להחזירו לאין כשירצה

והוי שמברך

ומי שמברך להקב״ה על חידושו לענין כל
דואהו שיש לעולם כולו יוצר וזה הוא כל
ממנו
האדם כי כשיאמין אדם בזה ויכיר ויבחר
ולא יסור ממצוותיו ימין ושמאל אלו דבריו
ז״ל; ועתה נחזור לפירוש הברכה ונאמ׳
כי מה שאומר אחר זה וברוח פיו כל צבאם
ר״ל כי המלאכים אשר הם שכלים נפרדים
והם צבא השמים נמצאו מסבת מציאות
כתר עליון שהוא שכל הפועל שלהם ונרמז
ברוח אלהים חיים כאשר פירשתי בספר
עץ החיים וזהו כי׳ וברוח פיו כל צבאם לא
שהוא ית׳ שמו יש לו פה וגרון וריאה שיתגשם
חלילה וחס ואומרו חוק וזמן נתן להם שלא
ישנו את תפקידם הוא שב אל המלאכים
שאמרנו ר״ל כי כל מלאך ומלאך יש לו עת
וזמן ידוע לשירתו ובספר אוצר החכמה
שהוא פי׳ ספר פרקי היכלות שנחבר אחר זה

נבאר כל אלו הענינים בביאור רחב אם יזכני
בוראי ואומרו ששים ושמחים בזו העבודות
לפי שבכל זמן שהם עובדים יותר מתחדשות
להם מעלה יותר וכל זה נבאר בספר אוצר
הנחמד שנחבר בעבודת האלהית ואומרו
פועלי אמת שפעולתם אמת לפי כל העובד
עבודה ופועל פעולה אפשר שיהיה עבודתו
ברמיה ותחבולה ולא כן עבודת המלאכים
ופעולתם: אמנם הם פועלי אמת: לפי
שפעולתם היא לפני מי שאמתתו היא אמת
ית׳ וית׳ ואומרו וללבנה אמר שתתחדש
עטרה שב לפרש לאותות המתחדשים
בעולם הגלגלים, והקל בפרוש אותות
חידוש הירח הנראה לעין כל בריה וגם
לחידוש השפע בנפש הנרמז בירח כאשר
אמרנו: ואומרו עטרת תפארת לעמוסי
בטן היא שב אל הנפש שהוא עומד בגוף

שהוא

עמוס

שהוא הבטן ועוד רמז אל תשכנם שהוא רוצה
בעולם העליון והוא דומה למשה שהוא
להזכיר ולר"ג עולם העליון מוליד תמיד
שכנו וגם מורה על ישראל העמוסים בבטן
כה"של
כי נקראו בני בכורי והרב ר' יהונתן כתב
כי מצותן להתנהג בהילוך תקופתן ששים ושמחים
ישיש כגבור לרוץ אורח פועלי אמת שאין משנין
סדרן וללבנה אמר הקב"ה שתתחדש בכל
חדש וחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן כלומר
לישראל העמוסים מבטן כגון פטר רחם ומילה להם
ולפי שהם מונים ללבנה היא סימן ואות
שעתידין להתחדש בגדולתן כמותה כדכ'
והיה אור הלבנה כאור החמה בימות המשיח
נמצא שהלבנה מיחלת לביאת המשיח כמו
ישראל אלו דבריו ז"ל. ואל תתמה על אומרו
נמצא שהלבנה מיחלת ביאת המשיח כי
כונתו בזה הוא כי הנפש אשר נרמז בלבנה

כמו שאמרנו והוא מיוחד לקבלת השפעת השפע
ידוע כי ריבוי השפע אינו כי אם בבית המקדש.
כאשר גדר ית' עיני יוי אלהיך בה: ובשיבוא המשיח
במהרה בימינו ויבנה בית המקדש ויהיה הנבואה.
שהוא השפעת השפע. ואומרו שהן עתידין
להתחדש כמותך ולהודות ליוצרם על פלאי
מעשיו ה"ל. כי הנפשות הרמוזות בלבנה כמו
שאמרנו הם עתידים שיתחדש להם אור השפע
מהשכל כאשר נתחדש לך אור השמש אחרי
העדרו ממך ואז ידרו לעילת העילות שהוא יוצרם
על פלאי מעשיו שחידש להם שפעו הטוב. ואז
ענו ויאמרו בא יוי מקדש חדשים: הנה כבר
הארכנו בפי' זה הברכה יותנו ממה שהיינו בו:
ועתה נחזור לדברינו הראשון ונאמר כי אומרו ואת
הכוכבים הם איברים הראשים והם מוח: לב: כבד:
ובראשי תיבות עולים מלך: ועל זה אמ' ולמשול ביום
ובלילה ולהבדיל וג' רע כי אומרו ולהבדיל בין וג' כוונה בזה
כי אין שום ערך ואין ושום דמיון בזה הנבדל
קתחתו

התחתון שירמזה לאותו העולם העליון כלל׃
ועל דה תמה הנביא כשהשיג מעט במראה
הנבואה מממשלת העולם העליון נאמ׳ מה רב
טובך וג׳ ועל דה נאמ׳ ולהבדיל בין האור ובין החשך
ר״ל בין אותו עולם העליון שהוא אור ובין העולם
התחתון שהוא חשך יהיה הבדלה והפרשה
ועל זה אנו מבדילים במוצאי שבתות׃ לפי
שהשבת הם ממין העולם הבא העליון ודוגמתו׃
ועל דה נאמ׳ וירא אלהים כי טוב׃ ר״ל כי נכון ומתוקן
הנאמר והבדלה ואחר דה נאמ׳ ויהי ערב ויהי
בקר יום רביעי׃ ר״ל נהיו השכל והנפש והצורה׃
והחומר הנקראים בערבי עקל ונפס וצורת׃
ומאדה׃ שהם ארבעה דברים אצורה אחת
ונתרכבו מן הארבעה יסודות ועל זה אמר
יום רביעי׃ ויאמר אלהים ישרצו המים וג׳
ר״ל יולד מן השכל הפועל נה נרמז במים כשנאמר
הגיון רוחות אשר קראום קצת החכמ׳ נפשות

והם החום הטבעי והוא הדם שבלב אשר עליו
נאמר כי הדם הוא הנפש והאויר הנכנס בריאה
והוציא
לכבות חום הכבד כדי שלא תשרף הגוף
עשן הגוף ולזה נקרא רוח · ועוף יעופף על
הארץ ר"ל הנשמה תגאה ותתנשא על הגוף
שהוא ארציי כעוף אשר הוא מתגאה בפריחתו
על הארץ וקרא לנשמה עוף לפי שבסוף תעוף
אל מקומה כעוף השב אל אדונו כאשר יקראנו
ואמרו על פני רקיע השמים ר"ל במשכן המוח
הנבחר משאר איברי הגוף ונרמז ברקיע ושמים
כאשר פירשנו וזאת הנשמה הוא הנקראת
נשמה אמתית ומשכלת האדם היא בזו הנשמה
לפי שהיא משכלת ועל כן עומדות לנגדי · ט
בגלגלה נקרא אדם האדם לפי שהם אדם
אלף ר"ל ומ"ם · והאלף מורה על השכל
כאשר פירשתי בספר גן עדן ומים סמך בו
שכל הרי והיא נפש בהמית של נמשל כבהמות

אין לו נפש אנושית כי נחסר מעשיו אות האלהים ונשארו רוח וחיים שהם דם ·

נדמו

נדמו: והוא בטביעת בהמה בצורת האדם;
ויברא אלהים את התנינים וג' דע כי קרא
לשכל החומרי ולנפש תנינים וזכר בהם לשון
בריאה לפי שלא נבראו מאילו הכוחות
שאמרנו: אמנם משכל הנברד: ואומרו ואת
כל החיה: הרומשת' הם כוחות שזכרנו;
ואומרו ואת כל עוף כנף למינהו רמז שיש
גם לעופות השגות לפי שהם טסים באויר ויש
למזלות שרים ינהיגו אותם והם נפשות לכדורי
הגלגלים ושרי זנב טלה הקרובים לארץ והם
נקראים נגידי תלי יודיעו בעתידות ומהם
נעשים סימנים בעופות שבהם יודיעו עתידות
ולא לזמן גדול ולעתידות רחוקות יגידו רק
בעתידות קרובות לבוא יודיעו מהם בקול העוף
כקוראי מר על מת' ומהם בפרישות כנפי'
והוא שטמ' יוליך את הקול ומגידים בקולם
ובעל כנפים לרומזים בכנפיהם וזכו זה כתב

ר׳ משה בר נחמן ז״ל בפירוש התורה שחבר בפרשת
שופטים ׳ ועתה נחזור לדברינו ונאמר כי אומרו
וירא אלהים כי טוב ר״ל כי נכון ומתוקן הוא על הסדר׃
ויברך אותם אלהים וג׳ ידוע כי הברכה הוא
תוספת הטובה כמ״ש להניח ברכה אל ביתך׃
ועתה אמ׳ ויברך אותם אלהים ר״ל שיולידו בדומה
ויפרו וירבו ׳ ואומרו כ׳ ומלאו את המים בימים ר״ל
שיהיו של מים ומלאים מסיבת השפע הנמשך במים
ומלת ומלאו היא מגזרת יושבת על מלאת ואומרו
והעוף ירב בארץ ר״ל תגבר כח הנשמה על החומר
הארצי ותרבה עליה ׳ ויהי ערב ויהי בקר יום חמישי
כל כי נתערב עם החומר שכל החומרי שהוא למטה
מן הנברא ונהיו הסבות חמש ׳ ופירוש מלת שכל
החומרי הוא כח ההרגש ׳ ויאמר אלהים תוצא
הארץ וג׳ עתה בא להודיע סדר בריאת החיות והאדם
אשר הוא נבחר ממינם ואמ׳ תוצא הארץ נפש
חיה למינה ר״ל ימצא מן החומר נפש החיה הבהמית׃

ונאמר

ואמר למינהו ר״ל כי אילו החיות והבהמות הם
החומר שהיא הארץ כלומ׳ אין בהם חלק עליוני
כלל כי אם חמריי יען הם רודפים אחר תאות
המשגל שהיא תאות בהמית ועל זה אמ׳ למינהו׳
ואחר זה יזכור סדר בריאת האדם שהוא הנבחר
במיני החיות ויכוין יושר מזגו ותפארת מעלת
נשמתו יאריך בסדר בריאתו ובספור יצירתו׳
ובעבור שאין בחומר חלק עליוני כלל׳ ועל זה גזר
ית׳ שיחתכו לאותו האבר שישבו תאות הבהמית
יתר על שאר האיברים שהוא ברית מילה כדי
שתתמעט ממנו כח זה התאוה ביציאת הדם
שהוא סבת הערתו׳ וגם לא גזר ית׳ להשחיתו לגמרי׳
בעבור השארות במין שהוא סבת מציאות כל הנמצאים׳
וכשנבראו אדם וחוה היה אותו האבר אצלם כפנים
וידים ועכ״ז לא התבוששו עם כל זה שהיו יודעים
כי הם לשמירת המין ולא היו בוחרים בו הרבה כי לא
היה להם תשמיש אכן אחרי אוכלם מעץ הדעת

בא להם כח הבחירה בתשמיש ושלא לבחור
לתענוגי השכל ומ"ר עץ הדעת הוא עץ הבחירה
והחפץ כמו מהאדם ותאוהו ר"ל תחפוץ בו. וכן
ידעתיך בשם ר"ל בחרתיך מכל נמצא ועב' אדם וחוה
בי' בסקו בחירתם לה מהדיבוק בשם ית' מסבת
אכילתו ובחרו בשגן המשגל לגמרי וזה היתה סבת
הרחקתם מהשם ית' כי קודם אכלם מזה העץ
היו עושים בטבעם מה שראוי לעשות בעבור
השארות המין לא בעבור ט' התענוג והבחירה
וכאשר אכלו עץ הדעת נהיה להם אכילתו
סבת בחירת זה הענין כאשר כתב הרב' משה
בר' נחמן בפירושו. ויעש אלהים את חית הא'
אמנם לנו בזה הפסוק כי השם ית' משגיח על מיני
חיות והבהמות רק הוא משגיח עליהם השגחה
כללית ועל מין האדם משגיח השגחה פרטית
ולכי שהשגחתו ית' עליהם אמר ויעש
אלהים את חית השדה

ויאמר

ברא

ויאמר אלהים נעשה אדם' דע כי אשר
האל את המלאכים ואת הבהמות גדר ית'
שאם המלאכים יעבדוהו אינו שום כלום יען
הם אין להם שום מונע ואם הבהמות לא
יעבדוהו אין להם שום עון בזה לפי שאין להם
מנהיג עכ״ז הוצרך לבראת בריאה אחת מעורבת
מן החלק העליוני שהיא הנשמה והחכמה
ומן החלק השפלי שהוא החומר החשובה שאם
חס ושלום הגביר את תאותה האדירה על הנשמה
החכמה תהיה ביום הדין יותר פחותה גדועה
ממעלה הבהמה לפי שהבהמה אין לה שום
מנהיג ולזה יש לה מנהיג שהוא נשמתו ואם
יזכה ויגביר את נשמתו החכמה על החומר
האדירה תהיה מעלתו למעלה ממעלת המלאכים
יען הם אין להם שום מונע ולזה יש מונע
והכריח את מונעו ובגבורה היות נשמתו
העליונה מחלק עליון שהוא עולם השכל אשר

הוא למעלה מעולם המזלות: אם כן בעת הלידה
לא יוכל המזל לגזור עליו להיותו צדיק או רשע
כי לא נ' יוכל לשלוט תחתון על עליון כאשר פירשתי
בתחלת יסוד העבור: א"כ רשות כל אדם נתונה
לו: ואין הגזרה אליו להיותו צדיק או רשע' ממנם
שאר ערכיו בגבורה ומורך וכילות ושוע ועניות
ועשירות הם תלויים במזל' לפי שאילו עניינים
הם מקרה הגוף לא ערכי הנפש ועל זה גזרו רב'
ע"ה הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: כי צדקות
ורשעות הם מסורים בידו שנ' הנה נתתי לפניך היום
את החיים וג' וכת' בתריה ובחרת בחיים: להודיע
כי השכינה אינו גוזר עליו שיהיה צדיק או רשע
תלויה נתס' מעשין כולם מסורים בידו אחרי אשר
מנהגו חלק עליוני שבו: ועל זה אמ' רבע"ה נמלך
בפמליא שלמעלה ואמ' בצלם שלי ובצלם שלך:
ואל יטעך זה מה שאתה רואה צדיק ורע לו
רשע וטוב לו לפי שהשם ית' הוא ארך אפים לה

לרשעים

לרשעים אולי ישובו בתשובה ולפי שיתכן כי
אותו רשע עשה מצוה אחת כל ימיו או מצוות
רבות והשם ית' כופה לו טובה בזה העולם תחת
אותו המצוה שעשה: כדי שלא יהיה לו שום שכר
בעולם הבא כמו שגזר ית' ומשלם לשונאיו אל
פניו וג' ואדונינו משה ע"ה אמ' בפרוח רשעים
כמו עשב וסמך ליה להשמדם עדי עד ר"ל כי עם
כל זה שהרשע הוא פורח כמו עשב בעולם הזה
אכן השמדם הוא בעולם הבא שהוא עולם נצחי
לעדי עד כי לא יזכה הוא שמה וזהו פי' עדי עד:
וזה הצדיק שרעתו הוא לפי שאותו צדיק כל ימיו עבר
עבירה אחת והאל ית' מריעו בזה העולם ומצערו
כדי שיתכפר עונו ביסורין בזה העולם ויזכה
לחיי העולם הבא: כמ' שכ' וסביביו נשערה מאד
ואמ' רז"ל ע"ה מלמד שמדקדק הקב"ה עם סביביו
כחוט השערה: וכבר יצאנו מכוונתינו ועתה
נשוב לדברינו הראשון ואמר: כי אומרו בעשק

אדם כדמות ר"ל שיוכל להוציא שכלו מן הכח אל
שכל
הפועל בסבת השכל שהשפיע עליו ואז ישוב
נברא כדמותינו ר"ל כמונו יהיה שכל נברא בפועל
ומושל ורדה בדגת הים ובעוף השמים ר"ל שיוכל
לכחות הנאצלות מן השפע הרמוז בים וכל
שכן שיוכל להבין את הכוחות הגופניות שהם
ארציות: והבן את דברי היסבכי זהו סוד כל
מצות עשה ומצות לא תעשה ואולם פירש מלת
צלם הוא כמו דברי הנראה אלו לא צורתו
המדבר
ותבניתו: ופי' דמות הוא מגזרת דומה כי
אדם גם השומע אדם: וכו' וכבר פי' לה שמות
הרב במו"נ בתחלת ספר מורה הנבוכים: ואני
כן אינו רוצה להאריך בפירושם יותר מזה:
ויברא אלהים את וגו' ר"ל כי בגבור שנזכר
שם עשיה בבנין האדם לא תחשוב כי בנין
יצירתו הוא כמו יצירת שאר מיני החיות
על כן אמר ויברא להים את האדם בצלמו

ר"ל

ר״ל שם בו חלק מן האור העליון שבראו מאין
כאשר אמ׳ הכ׳ אכן רוח היא באנוש ונשמת
שדי תבינם ר״ל כי בעבור שיש לו נפש משכלת
הוא יכול להבין את כתר עליון שהוא נשמת
שדי שהם המלאכים שנקראו שדי אשר בידושו
הוא מנהיג מערכות הכוכבים ואל זה העניין
רמז באומרו נר יי׳ נשמת אדם חופש ר״ל
כי נפש האדם הוא אור העליון ומנהיג לגוף
וכחותיו כאשר כתר עליון ומנהיג המלאכים
ואותו הנר היא כמו צלו שהוא צלמו ואומרו
בצלם אלהים ברא אותו: ר״ל בצלם עצמו עצם
ובצלמו בראו: ולשון אדם הוא מלשון אדמה
מתחתונים: ר״ל כי האדם נתעצם בעצם
כנ״ל שבו מן החלק העליון שהוא נשמתו
העליונה אומ׳ זכר ונקבה ברא אותם ר״ל
בחומר ובצורה בראו: כי הצורה היא זכר
והחומר נקבה: לא שברא אשת אדם

עם אדם כי צריך לא נבראת חוה׃
ויברך אותם אלהים ר״ל כי בעבור שנבראו
הבריאה הנוראה והיצירה הנפלאה בזו הצלם
האלהי שהיא השגה השכלית והיא כח הדברית׃
ונברא באמצעית הגלגל כאשר פירש מורה הצדק
בחלק ראשון בפרק ע״ג׳ ויש בו חלק האלהי׳ מלא כל
גופו׳ כאשר כבוד ׃ הנכבד מלא כל גלגלי׳
וחומר שלו יותר נקי מחומר שאר החיות׳
אם לכמו זו היצירה הנפלאה תתאוה למשול
בגדרית בחלק׳ העליונים ותחתונים ולכבוש אותם
ויברכה וזך בה אותם וזרעם׳ ונע״כ א״ל לו פרו ורבו
וכבשה ורדו ואמ׳ גם אומרו עמ׳ אלו המלות
בלשון רבים ואע״פ שהשתבח הוא יחיד מפני
שהוא מקבל עם הצורה והחומר שהם שתים׃
ודע לך כי זה הפירוש אשר פירשנו ואמרנו
כי יש חלק אלהי מלא כל גופו׳ כמו שהכבוד
השם הנכבד מלא כל הגלגל הוא פירוש כל

ספר

ספר שיעור קומה וכל מה שאומ׳ לשם ש׳ פני
הקב״ה הוא כך וכך וידיו כך וכך וכך כרסאות׳
ורגליו כך וכך כרסאות׳ כוונתם בלשון פנים
וידים ורגלים ושוקים חלילה וחס׳ וכל אותם
הדברים הם רמזים שכליים והרי הדרים
תלויים במעלה: ויאמר אלהים הנה נתתי יג
ר״ל כי אחרי אשר נברא זו הבריאה הנוראה
בזו העולם ועל כן הוא צריך למזון לפי שהוא
בעל נפש זנה ועל כן ספק לו מזונו ואומ׳ לו
הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע׳ ובעבור
כי הוא נתעלה בנשמה החכמה על שאר
הנמצאים בזה העולם נהיו לו שאר הנמצאים
כטפלה וניתנו לו למאכל כאשר פירשתי
בספר עץ חיים: והשכל במאמרו זורע זרע
ר״ל כי כמו שזה הצמח הוא זורע זרע בזה
העולם כן מין האדם צריך שיזרע זרע
חיים בעולם העליון כי בעבור זה היתה לו

אכילת הצמחים והבהמות כאשר אמר אחר
זה: ולכל חית הארץ ולכל עוף הש׳ וג׳ ר״ל הותר
לו שחיטת החיות ואכילת בשרם לפי שנתעלה
הוא עליהם בציור המושכלות לא שיאכל בשרם
והוא יהיה כמותם בלא דעת ובינה: כי אז אין
שום הפרש בינם ובינו: כי כמו שהוא חי ומרגיש
גם הם חיים ומרגישים נמשל כבהמות נדמו:
וע״כ גזר בתורתינו הקדושה בכל אות נפשך
תאכל בשר: ר״ל שצריך לך לדעת שאם לא
לא נשלמת שלמות אנושי אין ראוי לך שתהרוג
חי מרגיש כמוך ותאכל בשרו: לפי שאין לך עליו
שום יתרון ומעלה: ואם תאמר כי גם בעת שיתעלה
האדם על הבהמות בציור המושכלות אין זה דין
ויושר: שיחוט לחי מרגיש כמוהו ויקצר חייו
בעבור מלאת תאות נפשו רק הוא חמס ומעל
רע כי אין זה אמת בו לפי שמאחר שנעשה בשר
גוף אותה הבהמה חלק דמיו ונעשה אותו החלק
כח הנפש ואז הנפש והגוף מבריאים מסיבת אותו
המזון

ומציירים

ומעיירים המושכלות ועוברים את האלהית
כי אי אפשר לו לאדם לעבור את האל והוא
הבהמיה
חולה אם כן הוא גמילות טובה לאותה
שמעלים אותם ממעלת הבהמית אל מעלת
האנושי: ולפי שלא ימצא יראת אל ועבודתו
רק בנפש חי רחמן לא בנפש חי אכזרי ועל
זה נאסרו לנו הבהמות הדורסים כדי שלא : ועופות
אוכלת
יתהוה גם נפשנו אכזרי כמותם אם בת
יג
בשרם: ואחר זה אמ׳ וירא אלהים את כל אשר
ר״ל כי אחרי אשר נשלם הבנין ונגמר המעשה
חיזק וקיים האל ית׳ את מעשיו לעדי עד: שלא
יפסדו ולא יאבדו לעולם ולעולמי עולמים:
את אדמון
כי פירוש וירא הוא חיזוק כמו רואה דברי
בלום מחזק אני את דבריו: ואומרו והנה טוב
מונעת
מאד ר״ל כי אף מציאות החומר שהיא
מהשגת השכל טוב מאד מציאותה: למה
החשובה
מפני שאם לא תמצא פחיתות החומר

לא

לא תראה מעלה השכל המעולה : כאשר אם
תמצא בחיות החשך לא יתכסס מעלת האור :
ואומרו ויהי ערב ויהי בקר יום הששי וג'
ר"ל כי נמצא מציאות האדם שהוא בעל שש
קצוות שהם מעלה ומטה פנים ואחור ימין
ושמאל : והנה מאיר פניך ועיניך כהבנת
מאמר זכ' ע"ה שאמ' בעשרה מאמרות נברא
העולם : שתדע עשר מאמרות הם כנגד עשר
ספירות ואמנם אומרם והלא במאמר אחד
יכול להבראות רוצה בזה כי מספירה הראשונה
שהוא כתר עליון ימצאו כל אלו הנמצאים :
וכן היה כי הוא שני לעילת העילות וכולם הם
עלולים לו והמשכיל יבין : ויכלו השמים
והארץ ר"ל כי נשלם הטבע ונכללו הנפשים
והחומרים יחד ונתרכבו העליונים עם התחתונים
ונהיו עצם אחד : כי כיח' מלת ויכלו יהוא
נשלמו : וגם הוא מגזרת נכללו ובל' תרגום

המתרגם

הנותרגם ואשתכללו: ואומרו וכל צבאם ר״ל
תולדותיהם: ויכל אלהים ביום השביעי ר״ל
כי הספיק רצונו ית׳ מלחדש תמיד הולדת
השפע בסבת היום הזה המקודש לפי שעצם
היום הוא מוליד השפע כאשר גזרו רב׳ ע״ה
באת שבת באת מנוחה: ואומרו וישבת
ביום השביעי רצונו והוא כדעת הר״ם במז״ל
שאמ׳ בספר מורה בחלק ראשון בפר׳ ס״ג
כי היא מגדרת וישבתו שלשת האנשים מענות
את איוב: כי הענין מן הדיבור כאבו לשון
ניחה: והוא אומרו ויאמרו אל נבל ככל הדברים
בשם דוד וינוחו עניינו אצלי ושמרו מדבר:
עד שישמעו המענה כי לא קדם להם טורח
ובשום פנים עד שאמ׳ טרחו היה אומרו ז״ה
וינוחו בספור מאמר עד הנה דבריו ז״ל: ועתה
דע כי הושאל לשם ית׳ לשון אמירה בענין
מעשה בראשית לדיבור: ושם רצון נופל עליו

בשיתיך׳ ויברך אלהים את יום השביעי
בכל ימי השבוע צריך האדם לחפש אחר דבר
שינחהו׳ ואמנם ביום השבת אינו כן אמנם
השפע הוא משכינו מעצמו ׳ ועצמו שליום הוא
השפע ׳ כמו שעצמו שליום הכפורים מכפר
ועצמות היא הברכה וראית׳ ועל זה נאמר ויברך הטובה
אלהים את יום השביעי כי הברכה תוספת
ממולה נח ברכה אל ביתיך ׳ ויברך יוי אותך
לרגלי ׳ ובעבור כי השפע בזה היום נשפע מעצמו
כמו שאמרנו ׳ על כן אינו צריך ביום הזה ללבוש
תפלין ׳ בעבור כי התפלין הוא רמז לכתר עליון
כמו שפירשתי בספר גן עדן ׳ ומאחר שביום זה
השפע נשפע כראוי ׳ א״כ אין צריך לרבוי השפע
יען כי רובו השפע מזיק ׳ כמו שרבוי השמן מכבה
את המאורה ׳ אלא אם כן שיעזרנו עזר אלהי׳
כאשר עוב עוזר לאיש נביא הקדוש ית׳ ועל כן לא
ישים התפלין ביום זה ׳ ומפני שבזה היום השפע

הוא

הוא נשפע ואינו צריך למשוך אותו כי הוא
נמשך מעצמו · והשפע הוא נרמז באור כמו
שפירשתי בפירוש פסוק באורך נראה אור :
ע״כ צריך שיהיה גם האור גופני · כן בזו הלילה מאירה
מעצמה : והשמן נמשך אחרי הפתילה כדי שתהיה
האורה נמצאת תמיד : ולא יצטרך לתקן כל
שעה · וע״כ הוצרכו רז״ל ע״ה להבדיל בין השמן ונמשך
אחרי הפתילה בין שמן אינו נמשך אחר הפתילה
ואמ׳ במה מדליקין ובמה אין מדליקין ועל זה נהגו
העם לקרות בערבי שבתות בבתי כנסיות כלומ׳
כי מאחר שבאת שבת באת האורה : שהיא השפע :
ואיני מאריך בפי׳ זה משנה · מפני שאני עתיד
לפרשו בספר העושר שיצרתי אם יעזרני עוזר
דלים · והרב רכ״ב מז״ל ומשה ב״ר נחמן ז״ל כתב
בפירושו בדרך רמז על ענין סוד השפעת השפע
בשבת אמר והאמת כי הברכה ביום השבת
היא מעיין הברכות והוא יסוד העולם : ויקדש אתו

כי ימשוך מן הקדש׳ ואם תבין דבר זה תדע׳ מה
שאמרו בבראשית רבה׳ לפי שאין לו בן זוג ואמרו
כנסת ישראל תהא בת זוגך׳ ותשכיל כי בשבת נפש
יתירה נאמת׳ ובעבור כי האדם מתענג יום השבת
שני תענוגים והוא תענוג הגוף באכילה ושתיה
ודבר אחר׳ ותענוג הנפש בשמיעת התורה ותפלה
מוספת׳ עכ׳ אמ׳ רב׳ ע״ה שתי נפשות לאדם בשבת׳
כי תחלת הדבר הוא מתענג בקריאת התורה
שהיא סבת השארות נפשו׳ ואחר כך מתענג בתענוג
המשגל שהוא סבת השארות מינו׳ כאשר פי׳
רב׳ ע״ה ואמרו תלמידי חכמ׳ עונתם מערב שבת
לערב שבת והנה זורע זרע חיים בעולם הבא
ובעולם הזה׳ ובאמת כי העוסק בענין זה כדי
לעבודה הכונה אין ספק אצלי כי קרוב הוא מעשהו
ותפלה כאשר

אמר

אמ׳ הכת׳ בחצים ביד הגיבור וג׳ אשרי הגבר אשר
מלא וג׳ ואומ׳ כי יצדיק עץ חיים וגו׳ ואומרו ויקדש
אותו ד״ל יחדו מעשר ימי השבוע לתענוגים ותשלם
כל המלאכה ויו׳ צוה את הברכה ׳ נסבת השפע
הנשפע מן הברכה ׃ ונפש עבדו הצעיר אל טובתו
חובה למחות דמעתונו מעיני הבוכה ׳ ולהצילו דמעתו
מן המבוכה לפקוח עינו בתורתי הברוכה ׃ אשר
בכל מיני חכמות שמורה ועריכה ׳ ואז תעלה
למעלתו ארוכה ככת׳ אז יבקע כשחר ׳ ואומ׳
כבוד חכמים ינחלו ׃ ועתה רע אתה המעיין
במאמר זה כי אחרי אשר פירשתי לך פירוש
מעשה בראשית כפי היכולת יש בלבי להרחיב
על המאמר בקצת רבדי ר׳ אליעזר בן הורקנוס
ז״ל שמצאתיו זוכרו בפרקיו ונראים כסבודות
זרות אצל בעלי חכמת המחקר בתחלת העיון
ונאמת כי דבריו צריכים עיון רק והשקבה שכלית
ועל כן צריך לפרש לך כפי קוצר דעתי שתי הלכות

מדבריו כפי שתדע כי הם תפוחי זהב במשכיות
כסף ולא תטעה בהבנתם: פתח ואמר
עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד
עלה במחשבה לבראת העולם והיה מצייר לפניו
את העולם ולא היה עומד משל למלך בשר ודם
שהוא רוצה לבנות פלטורין שלו אם אין מצייר
בארץ יסודותיו ומוצאיו ומובאיו אין מתחיל
לבנות כך הקב"ה היה מצייר את העולם לפניו ולא
היה עומד עד שנברא את התשובה: אומר
בעבור היות כל פעולותיו ית' פעולים בפועל ולא
בכח כאשר הם פעולותינו כי הוא ית' אינו גוף
שיצא מן הכח אל הפועל אבל אצלו ית' לא יתחדש
דבר כי אם אצלנו לפי שהוא ית' עלה וכל הנמצאים
עלולים לו: וכשימצא העלה יוכל העלה להמציא
העלולים. אבל אין פלא שיוכל הוא ית' להמציא
את העלולים מאין ליש: ועל זה הדרך נאמר כי הוא
ית' ברא את העולם: וזה מופת חותך ומרצץ גלגלת
הלצין:

אתה

עתה אמ׳ זה החכם עד שלא נברא העולם.
היה הקב״ה ושמו ר״ל עצמותו ואמתתו: כי שמו
הוא עצמו ועצמו הוא שמו: וכאשר השכל והמשכיל
והמושכל הם דבר אחד: וכבר ביארנו כי ידוע שמו
והכרתו עליו ית׳ בספרים שחברנו קודם זה
המאמר: וג״כ נחבר ספר אחר כתיר שמו ית׳ ונקרא
שמו כתר נורא: כאשר יעדנו בתחלת זה המאמר:
ואומרו והיה מצייר לפניו ולא עומד ר״ל כי רצה
שיהיה השפע נשפע על החומר: ולא היה אפשר
מפני שהחומר ההוא מגואלת בחטאים: והשפע
הוא נבדל מכתמי החטאים ועל זה לא היה רוצה
להתחבר עמה: עד שבאה התשובה שמסירה
את כתמי החטאים מן החומר ומזככת אותה עד
כדי שתוכל לידבק בשפע ועל זה אמ׳ רב׳ ע״ה גדולה
תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנ׳ שובה
ישראל עד יי׳ אל׳ עוד אמ׳ שמים מאי זה
מקום נבראת מאור לבושו שהוא לובש שנ׳ עוטה

משלג
אור כשלמה : הארץ מאי זה מקום נבראת
שתחת כסא הכבוד : לקחו וזרקו על פני המים
ונעשה ארץ שנ' כי לשלג יאמ' הוה ארץ : ומ'
דע כי קורא לשכל הפועל שלנו שמים : וכן הוא
כי הוא למעלה מן גלגל הרקיע והוא נעלם השכל :
עתה אומ' כי שמים מאיזה מקום נבראו מאור
לבושו כלומ' כאשר המלבוש מסתיר עצם המלובש
ומונעו מלהבינו : כן שפע המלאכים אשר נקרא
כסא הכבוד ונרמז בכתר עליון הוא מונע
מלהשיג עצם השם ית' מלהבינו : כי הוא כמו הלבוש
כאשר פירשנו בתחלת זה המאמר בפסוק וחושך
על פני תהום : ואומרו מאור לבושו ר"ל כי נברא
שכל הפועל שלנו מסבת שפע כתר עליון שהוא
כסא הכבוד ר"ל כי קיום ההיולי של עולם השפל
אשר נקרא ארץ הוא מסיבת היולי של שמים
שהוא למטה מכתר עליון : וכינהו בשם שלג :
לפי שהיא בתבנית הזכות כשלג הלבן : והנה נודע

נך

לך כי שני היולי הם יש כי חומר הגלגלים יותר
זכים מחומר המורכבים וזה מבואר מאד:
אין צורך להאריך בו: ועל זה אני רוצה לחתום
הספר הזה ולהתחיל בספר אוצר החכמה שהוא
פי' ספר פרקי היכלות כאשר יעדתי נשם מפרש
לרוב אלה הסודות האלהיות ויוי אלהי הצבאות
יעזרני למען שמו הנכבד והנורא אמן:

חתימת הספר אמר המחבר זהו תכלית
מה שרציתי לפרש מפירוש פסוקי מעשה
בראשית בעבור השר היקר ר' אליהו הלוי
ואתה ידעת הזהרת רבותינו ע"ה מלאמר זה הענין
לאדם ומונעם מהאמין אמרו ולא במעשה
בראשית בשנים אמנם לפי שהכרחתני
לא יכולתי למונעך כדי שלא אהיה מכלל מונע
בר: ואני מקוה ממך שעם ההשתכלות הטוב
תבין דברי היטב: ותשים מגמתך אליהם ולא
תרבה בהם ותשוה מבחר עתותיך בלמודם

לעטרת
כי זה כל האדם: והאל הגדול הגבור ישימך
הבחירה:
צבי וצפירת תפארה ויזכך לשורר בבית
ולהחדר לנושנה את הספירה אויר:
לו יהי שחק מגולתי: או יהיו עטי עתי יער:
מזער:
או יהיו ימים דיו לאו: חוק משבח השר מעט
ברוך יי לעולם אמן ואמן: חזק המחבר
מנוחתך לכבוד: ל' מסיח עאלא ל' באב
דכוב שנא ארץ ל' חיסא יקוק קום תעל:

אמת | סג | קודש

בשם יי אל עולם

ספר החמישי וקורא מרמאמר חיי הנפש ונקרא
ספר פרקי היכלות ונקרא ספר אוצר החכמה:

פתיחת הספר

ספר אוצר החכמה

התבשרו החושקים כי הגבירה נשלמה:
שישו וגילו עד מאד כי עת דבקות קרבה:
הנמצא

הנצלו ממאסר קומוסנו מתוך עפר

ארץ ושבנו טוב נוה עדן אלוה נשגבה :

שם תארו פרות אשר כל טעמם יהיה לאין

תכלית ושמה תחדו עולם לאין קץ רחבה :

שם תצלחו שם תצמחו שם תפרחו שם תמצאו

שמה מנוחה תמצאו שקט ושלוה ערבה :

התקוששו התקדשו התרעשו חושו גשו :

אל מחצב שכל אשר מושב אלהים ישבה :

אז תטענו התערגו התבוננו התלוננו :

כיוה מקומכם באמת קשה ושדה אהבה :

עד תחזו האור אשר כל המאורים לו כמו

חלק ושפעו טוב אזי על כל נפשות נדבה :

דאו לאל אל ידעיו כי בתשובה אחזו :

שבו בכל לבם אלי מקום שבינה נתבה :

בינו אנשים בוערים לשוב אלי יוצר אשר

יסלח לחטאת חוטאים גם כן לנפש שובבה :

קב [illegible] ויוסף שמח כי נפשך דבקה באל :

גם שבעת מתוך באר חיים לשבע שאבה :

לרב תרבה נחלתו

מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים והרגשת
בך נגד בני אדם: אדני יהוה אתה החלות
את עבדך ואת גדלך החזקה אשר מי אל בשמים
ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך או
מי ישמיע כל תהלתיך לכ' לדעת השכל וידוע
כי אתה יוי עשה חסד ומשפט וצדקה בארץ
ואולם אתה פוקח עורים להשכיל באמיתך
להוציא נפשות עבדך ממסגרות ולהשיבם
אל אור המאורית ושם יתענגו עם הנשמות
הטהורות אשר בצרור החיים צרורות וישובו
בדעות הנפרדות הנותנים למלכם תושבחות
והודות במאמר נעים ומירות ברכי נפשי
את יוי וכל קרבי את שם קדשו. ובאשר
השיגו עבדיך השלמים גודל עצם מעלת
נשמתם ובחיתות מקרה גופתם עכ' בחרו
בהפסד המקרה ובקיום העצם והמסרו את

נשמתם

ענין י׳ הרוגי מלכות.

נשמתם באהבת דם בוראם כדי בזה לגמול
משחת חיתם ולהטיב מראשית אחריתם
כאשר אירע לרבותינו ע״ה המה איתני עולם
וקדושי עליון רב׳ הטהורים המפורסמים
בעשרה הרוגי מלכות: והם ר׳ ישבב הסופר
שהיה משבט ראובן: ור׳ יהודה בן בבא שהיה
משבט שמעון: ור׳ ישמעאל בן אלישע ע״ה
שהיה משבט לוי: והיה כהן גדול עובר בקדש
הקדשים: ור׳ שמעון בן גמליאל שהיה משבט
יהודה: ור׳ עקיבה שהיה משבט יששכר: ור׳
חנניה בן תרדיון שהיה משבט זבולון: ור׳ אלעזר
בן דמא שהיה משבט דן: ור׳ חנינא בן חכינאי
שהיה משבט נפתלי: ור׳ חוצפית התרגמן שהיה
משבט גד: ור׳ אלעזר בן שמוע שהיה משבט
אשר: ונשאר שבט בנימין שלא היה במכירת
יוסף דע כי כל אילו הקדושים זכו בחסד זה
בעון מכירת יוסף מכח שהיה מעלתם גדולה

מעולה עד מאד ואם יחיו בעולם יתר מדה
שמא יפחות מעלתם מהבלי העולם השפל וע״כ
זכות לזכות למעלה העליון כגון מכירת יוסף
ז״ל שיוסיפו מעלתם במה שהיה ונתקדשו נפשם
הטהורה לכי שאם יאריכו בעולם יפסידו ידיעת
ית׳ והדבק נפשם במעלת יתר מדה כמ״ש יוסף
יי׳ לי בן אחר ובעבור אלו הקדושים זכו בחסד
עליון ובדבקות המעולה רצו לזכות וע״כ חברו
במאורעיהם ספרים יקרים הנכבדים כדי
שיזכו בהם אחריהם השלמים אשר מניעתם
בידיעתם בדבקות העליון ומכלל הספרים
ההם הוא ספר היקר מכל כלי חמדה אשר לא
יערכנו זהב וזכוכית הוא הספר הנודע בספר
כדקי הכלית אשר ידיעתו הוא סבת השפעת
השכל והשארת רוח הקדש שהיא הנבואה
כי כשיזכה האיש השלם לשרות עליו הנבואה
יעסוק ומיד ישרה עליו הנבואה כי בחת עסקו

בו היא את בורר מדרכי העולם השפל ועכ"ז הוא
מתנבא ולכישאין הנבואה שורה אלא בארץ
ישראל עכ"ז מ"מ שאנו יודעים לזה הספר עפ"י
שאנו בחוצה לארץ אין אנו מתנבאים ובעבור
זה נתנני לבי אני עבד התורה ישעיה המכונה
בשם רב בן הרב ר' יוסף היוני זלה"ה לפרש כפי
קוצר שכלי ועם כל זה שלא נמצא לו עוד שום
חכם מעת שחובר ומהכה אתחיל ואומר:
דע כי כל החכמות הם כלולות בזה הספר זעב"ז האיש
השלם היודעו נקרא חכם אמתי לפי שכל
החכמות הם כלולות בזה הספר עכ"ז קראתי שם
הפי' הזה ספר אוצר החכמה ולא חברתין שלא
שום אחד מגדולי דורינו אמנם יחדתיו לעצמי
כאשר דרשו רז"ל ע"ה בפי' פסוק דבש וחלב תחת
לשונך: אמרו דברים שהם כדבש וחלב יהיו
תחת לשונך: מכאן כי זה הספר מעולה על כל הספרים
ואין אחד ספרי הנביאים ע"ה ספר אחד יותר

מרכבה

נכבד ממנו ולפי שהוא כולל כונת מעשה
וידוע כי לא במרכבה ביחיד אלא א״כ היה חכם
ומבין מדעתו ואז מוסרין לו ראשי פרקים
על יחודי לנפשי: ויוי אלהי הצבאות יעשה
עמי חסד ואמת לנחני בדרך אמת אמן וכן
יהי רצון

הקדמה

ידוע כי זה הספר
חברו בעל האמוראים ר׳ ישמעאל בן אלישע
אשר הוא מכלל עשרה הקדושים והיה הורתו
ולידתו בקדושה כאשר הוא ידוע ומפורסם
בתלמודינו הבבלי כי כשירדה אמו לטבול
ועלתה מטבילה נזדמנה כנגדה בהמה
טמאה ועוד ירדה וטבלה וכשעלתה מטבילתה
עוד נזדמנה כנגדה בהמה אחרת טמאה
ועוד ירדה וטבלה עד ארבעים פעמים
ובכוון גזר רצון העליון ית׳ למשמרתו שהוא
המלאך הגדול מיטטרון שר הפנים שירד
ממעלה בעולם השפל ונראה עצמו לאותה

עניין ר׳ ישמעאל בן אלישע אשר הוא מכלל עשרה הקדושים והיה הורתו ולידתו בקדושה

הציקת

הנדקת בצורת האדם כדי שתעלה ממבילתה
תשתכל בצורתו הנורא ותטהר: ואל יקשה
עליך זה הענין לומ' כי איך יתכן שירד מלאך
מן השמים והוא ראש המלאכים ונקרא שר
הפנים בעבור משיג השגת עלת העלות
ומודיע דברי י"י לנביאיו והוא שכל נפרד: כי
איך יתכן שיתגשם ויראה עצמו למשה
מפני שאותה האשה הכריחה עצמה וטבלה
מבשמים ונטהרה עצמה מפני שרצתה
ללדת בצורת טרם לאחרית הבטן להיות
יגיעתה לריק: והבא ליטהר מסייעין אותו:
וע"כ גדר למשרתו היקר להראות עצמו לה
בצורת גשמות: וכאשר נראה לה בצורת
גשמות כשנסתכלה בו בשעת העיבור חשבה
באותה הצורה וע"כ היה קורא אותו המלאך
הנזכר חדר זיוו כי היה דומה מראית פניו
למראיתו: ועתה אודיע לך כי אין הקב"ה

מקבח שכר כל בריה ובשיעת מילתו שהוא
תכלית הצלחתו לפי שתתמעט תאות הבהמית
בהוצאת הדם מאותו האבר הידוע היה מלאך
הנזכר בעל בריתו והשלימו בשתי שלמיות:
תחלה בשלמות הצורה הנאה שהיה דומה
יפיו ליופיו כאשר אמרנו: ובשלמות ההשגה
האלוהי ית' שהיה סבת השארית הנשמה
העליונה בידיעת דרכי התבודדות והדבקות
בשכל הנפרד ולמד לך קריאת השם הנכבד
וידע סודו שהוא מעין כל הידיעות וההשגות
ויעקב היה זוכרו כל עת שהיה רוצה והנא קורא
להדר זיון שהוא המלאך הנזכר והיה מודיעו
העתידות כי היה נדבק בשכל הנפרד שכלו:
וכאשר אידע לו ולחבירו ע"ה המקרה ההוא
שגדל קיסר הרשע ישתחקו עצמותיו
בהפסד גופתם רצו לדעת אם הגזירה
היא אלוהי יתברך עליונית או מקרית

שכלית

שפליה׳ ואמרו לאדם הנדבר שהוא ר׳ ישמעאל
חבירם לזכור את השם ולידבק בשכל העליון
ולדעת סוד תכלית כונת זה הענין וזכר ונדבק
כאשר נדבק נגלו תעלומות החכמות ונשלם
שלמות האנושי והצלח בתכלית ההצלחה
והבין בתכלית הבינה והשכיל בתכלית ההשכל:
אז הודיע סוד הדבר לחבירו וביאר להם מעשה
העליונים ופתח ואמר:

פרק ראשון

אמ׳ ר׳ ישמעאל מה אלו שירות שהיה
אומ׳ מי שמבקש להסתכל בצפיית המרכבה
לירד בשלום ולעלות בשלום׳ גדולה מכולם
להדקדק בו להכניסו ולהביאו לחדרי היכל
ערבות רקיע להעמידו לימין כסא כבודו
פעמים שהוא עומד נגד טוטעש י׳ אלהי
ישראל לראות כל שעושים לפני כסא כבודו
ולידע כל מה שעתיד להיות בעולם:
אמ׳ ר״ע כי חפצי בכ״ד הזה לפרש כל

הלבה והלכה מזה הספר כפי אשר תשגיחי׃
אמנם לא אפרש את השם הנזכר באותה
ההלכה כי כבוד אלהים הסתר דבר׃ ומעתקה
הגוף באכילת
ואומר׃ דע כי כמו שקיום הנפש הא
המזון כן קיום הנפש הוא באמירת השירות
לפני בוראו כי הוא מזונו׃ עתה אמר מה
אילו השירות שהיה אומ׳ ר״ל כי מאחר שקיום
הנפש הוא באמירת השירות א״כ אינו מגיע
במקומו העליון כי אם באמירת השירות׃
ועתה צריך לידע איזה שירה יאמר שיגיע
אלכנו ויוכל להבין צפיית המרכבה שהיא ידועת
שכל הנפרד ואז יוכל עוד לחדור ולשוב אל
מקומו שהוא הגוף וזה הוא לירד בשלום
ולעלות בשלום׃ עוד אם ירצה לשוט
בעולמו היקר שהוא שכל הפועל שלבו הרמוזה
בבינה׃ וגדולה מכולם שיוכל לעלות מעשם
בעולם המלאכים הרמוזה בחכמה שהוא

המגבלה

למעלה משכל הפועל שלנו ונקראת שם
בעולמם היכל וערבות ורקיע ואומרו להעמיד
לימין כסא כבודו ר"ל שיהיה על קצת הקצה
מן כתר העליון שהוא שכל הפועל של מלאכים
שנקרא כסא הכבוד: ואומר כנעמים שהוא
שומר נגד טעצש יוי אלהי ישראל ר"ל כי
כנעמים יהיה מאחר שישיג יותר יהיה לו
קרובה לפני האל ית' יותר ואדיבל לדעת
מה שעתיד להיות בעולם: עוד אומר
למי משפילים למי מגביהים למי מדכים
למי מגבירים למי מרוששים למי מעשירים
למי ממיתים למי מחיים למי נותנין ממנו
ירושה למי נותנין ירושה למי מנחילים
ולמי נותנים לו חכמה: אומר רבינו
ספק בדבר שבכל זמן שידבק הנפש את שכל
הפועל וידע את הבורא: וגם ידע את מעשה
התחתונים כי כיון שידע את העליונים

מצד הדבקות אין ספק שיוכל לדעת גם את
התחתונים ואין צריך מר׳ לזאת הקבלה:
גדולה מכולם שהוא צופה בכל מעשה בני
אדם שעושים בחדרי חדרים בין מעשים נאים
בין מעשים מקולקלים גנב אדם יודע ומכיר
בו נואף אדם יודע ומכיר בו: רוצח נפש
ומכיר בו: נחשד על הנדה יודע ומכיר בו:
סיכל לשון הרע יודע ומכיר בו גדולה מכולם
שמכיר בכל יודעי כשפים: אומ׳ רע׳ כי הנפש כי בעבור
הוא עצם פנימי ואינו כחושי הגוף שצריך
לידיעת דבר בקרבתו ואין באחר מחמשת
חושיו עד שידענו אל אמתתו: אמנם בשקפתו
היא השקפה השכלית: א״כ אין ספק שאפי׳ אם יעשה
דבר אחד אפ׳ בחדרי חדרים כי הוא ידעו ולא
יסתר ממנו. אחרי אשר אין לו שום מסך ומונע
רק תאותו הגופיות: וכיון שנדבק
נשכל דבר נפרד מן הגוף

וניצר

ונעלם מתאוותיו ועכ״ז ידע כל דבר יען אין לו
שום מונע׃ עוד גדולה מכולם שהוא מובדל
מכל בני אדם ומובהל בכל מדותיו ונבדל מכל
העליונים ועל התחתונים וכל הנכשל בו הכשלו
גדול ודעות קשות נתלות עליו מן השמים׃
מיד וכל השולח בו יד בית דין של מעלה שולחין
בו יד׃ אומ׳ דע כי כאשר יצליח נפש
השלם ויגיע לידיעת שכלים הנבדלים אין
ספק בדבר כי ימאס ויגעל לעולם השפל׳
ולמעשיו וצרכיו והנאותיו בעבור שידע
אנוש
כחיתותם באמת׃ ועכ״ז יתבודד מדרכי
הארץ ומהבלי עסקם ויפרוש מהם בתכלית
הפרישות ויעסוק במה שיועילנו תועלת
אמתי ובאמת כי אז יהיה מובהל על העליונים
ועל התחתונים ואין ספק בדבר כי כל מדותיו
ומעשיו יהיו כמו מבוהלים לפני עמי הארץ
הענוים לפי שאינם יודעים כונת מדותיו

ומעשיו מפני שהם הוטבעו במחשבי הבלי
הזמן והוא נבדל מהם ועל׳ יתמהו על מעשיו
בעבור שנבדל מהם ואוי להם לנכשלים ואשריו
שנבדל מהם: עוד אמר גדולה מכולם שיהיו
כל הבריות אצלו ככסף צרוף לפני כור
צורף אי זה כסף טהור ואי זה כסף אינו טהור
ואף הוא יצופה במשפחתו כמה ממזרים יש במשפחה
כמה בני נדה כמה מהמצוע דכה כמה כרות שפכה
כמה בני עבדים כמה בני ערלים: ואומ׳ רב
כי הנפש השלם כאשר ידבק עם השכל מגיעו אל
כן ואז יראה וידע אי זה הנפש הוא טהור
וקרוב לפני בוראו ואי זה רחוק מלפני בוראו
בעבור ששכן בגוף ונטמא בטומאתה מכל שכל
נפש ונפש לא תשכון כי אם בגוף הראוי לו על ידה
רמח לבל ואמרו אין מדרוגין לו לפרש שלא לפי
מעשיו ר״ל כי כל נפש לא ירד אלא בגוף הראוי
לו וגם רמז לו קצת מפסוק שאמ׳ ויראו בני

האלהים

בספר
האלהים את בנות האדם כשם שפירשתי
עץ חיים: וא״כ עתה כשנפש השלם הולך שם
הוא רואה מעלת כל נפש ונפש ומשפחתה
עוד א״מ והנה כקדמונא שהוא מובדל גדולה
מכולם שכל המגביה ידיו עליהם ומכה מלבישין
אותו נגע ומכסין אותו צרעת מצטרעין אותו
בהדת' גדולה מכולם שכל המספר בלשון הרע
עליו מטילין אותו ומשליכין עליו כל מכות צמחים
וחבורות ופצועות שירד מהם שחין לח: א״מ
דע כי נפש האדם קודם בא בגוף הוא חכם ביותר
ויודע השגה אמתת אמנם כשהוא בא בגוף
הוא שוכח מה שהיה יודע מפני שהוא בעולם
שהוא הפך עולמו: ואמנם מאחר שהוא לומד
התורה וחכמתה הוא נשלם בתכלית השלמות
כמו שהיה מקודם: עתה א״מ והנה כקדמונא
שהיה מובדל לא כי הנפש השלם שיודע את זה
הספר משיג ממנו ענין מעשה מרכבה שהוא

תכלית ההצלחה ההשגה מייד הוא מתאוה
כמו שהיה מקודם שכל נפרד והוא נבדל מהמעשה
הגוף ומקריו והנאותיו ומתפרד שם העידון
וזה הוא הטובה הצפונה לצדיקים ונקרא עולם
הבא ומאחר שהוא מתהוה כן כל מי שיכפרנו ויריבה
להזיקו מייד הוא נענש באילו העונשין אין ספק
בדבר ואשרי הנזהר ממנו

פרק שני

אמר גדולה מכולם שכל המעיז פניו בו מכהין
מאור גלגלי עיניו גדולה מכולם שכל הבנוה
אותו אינו עוזב שורש וענף ואף לא יורש
גדולה מכולם שכל מי שמספר גנותו עונשין
כלה ואין חוזלין עליו אומ' רע כי אומרו
שכל המעיז פניו בו מכהין מאור גלגלי עיניו
ר"ל כי כל המעיז זה הספר אסק הוא כופר
בו כאילו אינו משגיח בשכלו שהוא השכל
ועל ועל כן גם שכלו שהוא מאורו כמו
שאמ' במורך נראה אור ר"ל לשכלו שהשפעתו

גנותו
עליו
כלה
אם כן

מאתך עלינו נשכיל ובשביל אותך הוא נכהה ומתעור
ואינו יכול להשיג המושכלות וזה הוא עדן האמת. כאשר
אמר הנביא ולא נתן יי' לכם לב לדעת ועינים לר' ואז' נלש'
ומאחר שהוא כהה לשפע ולמקבלו כמוכן גם השפע
סר ממנו: ואינו ספק כי אז יכשל כאשר אמר הכת' בא לדבר
יחבלנו ובודאי שלא יניח שורש כי לא יזכה בשפע לא
הוא ולא זרע היא המדה האבדית והכרת האמתי האל
למענו יצילנו מכלל החוטאים וכל שמחטא זה'. עוד
אמר גדולה מכולם שתוקעין ומריעין ותוקעין ואחר
כך מנדין ושוברין ומכריזין ומחרימין ג' פעמים בכל
יום בבית דין של מעלה מיום שנותנה רשות לזו"ריס
ולכשרים ולצנועים ולבחורים ולפושרים לירד ולעלות
למרכבה לומ' יהא כנידוי לטעטש יי' אלהי ישראל
ולכסא כבוד ולכתר כבוד ראשו לבית דין של מעלה
ולבית דין של מטה ולכל צבא מרום ולכל משרתיו
ולכל מי שעומד לפניו חונש במרכבה אותו''
אומ' רב פי' אומרו מיום שנתן לכשרים ולצנועים

רשות

הכונה בזה עד שלא יהיו אלו המדות הטובות
שהן תיקון הגוף כלולות באיש השלם לא יוכל
להשיג למעלת הדבקות כי זה ידוע ומבואר
הוא כי מי שלא יהיה לו תיקון הגוף לא יוכל
לקנות תיקון הנפש ותיקון הגוף הן אלה המדות
היקרות ותיקון הנפש הן השגות המושכלות
כדי שידבק בבוראו : ואומרו בבית דין של
מעלה שהשכל הפועל של מלאכים הנקרא כסא
הכבוד ואומרו בבית דין של מטה רמז אל
שכל הפועל שלנו שהוא למטה מן המלאכים
ולמעלה לגלגל המקיף ואומרו החושש
במרכבה ר״ל היודע סוד המרכבה וקרא ליודעי
חושש לפי שהוא חושש ונפחד על נפשו
שיוכל לירד בשלום ולעלות בשלום וגם הכהנים
הנגשים אל יי יתקדשו : עוד אמ׳ ר׳ ישמעאל
כך הוא שונים בצפיית המרכבה החושש
במרכבה אין רשות לעמוד אלא מפני שלש

מדות

מדות בלבד מפני ישר׳ המלך ומפני כהן
גדול ומפני סנהדרין בזמן שיש בו נשיא ואם
אין בו נשיא אף מפני הסנהדרין לא יעמוד
ואם יעמוד יתחייב שעומד מפניו מפני
שממעט ימותיו וקוצר את שנותיו אומר הע׳
כי לפי עצם מעלת והחכמה הוא כיבוד יודעה
וידוע כי הקימה מפני חכם הוא הידור וסביר
כמ״ש מפני שיבה תקום והד״פ זק׳ ודרשינן
זקן זה שקנה חכמה ועוד אמרינן שמעון
העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה
שהגיע לאת יי׳ אלהיך תירא פירש עד שבא
לפני ר׳ ע׳ עקיבה ונדרש לו לרבות תלמידי חכמים
לבי שהם תולדות השכל ואומרי׳ כי אין נדרשות
לעמוד אלא מפני ג׳ מדות מפני המלך ומפני
כהן גדול ומפני סנהדרין מפני המלך הוא
בעבור זה כי המלך הוא תמיד עוסק בתורה
כמו שנא׳ והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו ועל

לא יוסר ממנו השפע לעולם ואומרו מכני
כהן גדול בעבור כי כהן גדול תמיד הוא בבית
האלהית שהוא ממקום השפע והוא עוסק תמיד
בעבודתו ואע״פ הוא דבק עמו ואומר מבני
הסנהדרין בעבור שהם מוכתרים בכת תורה
כמו שאמ׳ יורו משפטיך ליעקב וגם כל זה
בהם החמיר ואמ׳ וסנהדרין בזמן שיושבי
נשיא שהוא אדוננו מלך המשיח שאומר אספה
לי שבעים איש ומשה על גביהם עוד אמ׳
ר׳ ישמעאל מה הפרש שירות שאדם משורר
ויורד במרכבה ראש שירות תחלה שבח וראשית
שירה תהלה גילה וראש רנה משוררים השרים
המשרתים בכליום ליי אלהי ישראל כסא כבודו
הם מנשאים גלגל כסא כבוד ודנן דנן מושב
עליון הלוים כלי חמדה שנעשה בק כלא
וכלא שמחת תשמח מלך שעליך כשמחת חתן בבית
חופתו ישמח ויגיל כל זרע ישראל ובשבאתי
לחסותך תחת כנפיך בשמחת לבב

ששמח בך כי שיחתך על מלכך ועם יוצרך
אתה מספר שנ' קקק יוי צבאות: אומר
דע כי תחלת הגדת מעשה עליונים הוא מיכאן
גם היא התחלת הספר ועתה נתחיל ונאמר
והאל ית' ברוב רחמיו יעזרני: אמ' מה הפרש
שירות שאדם שורר ויורד במרכבה כ"ל כי
השירות שאדם רוצה לשיר אותם בעת שישפע
עליון השפע שהוא רוח הקדש אינם אותם
השירות שהוא משיר בהם בעוד שהוא בעולם
בגופניי באותה העת כי באותה העת נפשו
הוא נבדל מגופו והוא שט בעולמו הרוחני
והוא נעשה כאחד מן השכלים הנבדלים
וכשרואה אותם משוררים לפני עילת
העילות כי זה מלאכתם גם הוא רוצה לשיר
עמהם יען כי הוא נעשה ממינם ועכשיו
הוא צריך לדע' כי זה שירה שהיא ראויה
לאותה המעמד המקודש שישורר בה

אמ׳ פותח ויאומר ראש שירות ויאומרו
כסא כבוד רֵן רֵן הראשון שהוא בפתח
וצרי ירנן השני תשתי אותיות הם בתרי
שהוא שבכל הכובל של מלאכים תרנן אתה
כסא הכבוד עלת העילות תרנן רנה והריעו
תרועות הסבה אתה הכסא שאתה כלי חמדה
שבשמחה בה פלא ופלא שהוא נס ואות ומופת
שמח תשמח מלך עליך ה׳ לעילת העילות
שהגוא ביראך ואמ׳ כשמחת בבית חתן בבית
חופתו ידע כי לשון חפיפה בכאן כותו הוא
שבכל הכובל של מלאכים כסא הכבוד הוא מחופף
על המלאכים מכל צד ומכל פנה ואמר
ישמח ויגיל כל זרע יעקב ה׳ כי כאשר
תשכינו שכינתך על זרע יעקב כאשר גזרת
כי יהי אלהיך בקרבך אין ספק כי אז ישמחו
יען כי יתנבאו כי הנבואה לא תשרה כי אם
על זרע יעקב בלבד כאשר כרת ברית השם

יתברך

ית׳ לאדוני משה ע״ה באומרו הנה אנכי כורת
ברית נגד כל עמך וזה הפלא הוא השראת
הנבואה ואומרו ושבאתי לחסות כנפי ר״ל
עתה באתי להשתתף עם מקבלו שמשמך
שהם המלאכים שגם אני אקבל השפע במעלתם
ואומרו כי שיחתך עם שירות מלבך ר״ל כי
אין מבדיל בינך ובין בוראיך לא תחשוב
כי אתה יודעו על אמתתו כראוי כמו שהוא
יתברך יעלכל הידיעות שאם אלו היתה
אתה יודע אותו כמו שהוא לא היה הפרש
בינך ובינו אמנם הוא ית׳ מבדל מכל הידיעות
ימוש מהשגת עבריו ונבראין שיוכלו להשיג
על בוראו כי פיר מלת קדוש הוא נבדל וכיר נ״א בוריו
כמו קדושים תהיו פרושים תהיו ; ודע כי
בעבור הכסא רמוז למושב הנכברים עליון
וחושש מעלת השילות לשון כסא ואומרו כסא
הכבוד לא שהוא ית׳ גוף שיצטרך לכסא לשבת
עליו :

תחלילה וחם : עוד אמר משבח ושירה של
יום מגילה ורנה של עתים ועתים ומהגיון היינא
מפי קדושים ומניגון המתגבר מפי משרתים
הדי אש וגבעות להבה ונגנזות ונתכוית בכל
יגב כל שנ' קקק ייי יג' אומר רע כי בהגיע הנפש
באותו המעמר כל עת מתחדש לו שפע וכל
עת שמתחדש לו שפע הוא משבח ומשיר שירה
חרשה יותר נאה משירתה הראשונה וזה הוא
שאומ' משבח ושירה של כל יום ויום ואומ' ומהגיון
היינא מפי הקדושים ומניגון המתגבר מפי
משרתים : הדי אש וגבעות להבה רל' כל כך
יתאוה גופני שנתלכלך בו הנפש הקדוש הוא נתך
באותו העת כי תאות הגופנית מעוררת הוא דומה
כמו אש וזהו המכשול : ואשר הגובר עליה כי
הוא נקרא גבור גבורי בדרך האמת לא בדרך העבירה
כאשר גזרו רב' ע"ה איזה הוא גבור הכובש את יצרו
ועוד גזרו אם נגמר עליך ממולו זה אם ברזל הוא
נתך

שיתחדש
עיניך ואומ׳ ברכות קקק כי מאי זה אני אומ׳
לך כל שעה שם פשע מכנו כי שמה הוא גבול
ונפרש מעלה תאות הרבות כי מדוע קדוש
הוא הבדלה והפרשה כאשר ידעתי למעלה:

פרק שלישי

אמר מה לך אתה
נבהל עבר נאמן מה לך אתה
מרתיע מעשרת ואהוב אם לבני זההריאל יוי
אלהי ישראל אם אני לא אבהל מי הוא שיבהל
אם אני לא ארתיע מי הוא שירתיע שאני נקרא
לגבורה שש שעות בכל יום ומלאך מעמים סוחבים
אותו וכל רכובותיו עד שאני מגיע לכסא כבודו
והיה הקול משיב ואומ׳ כמ׳ שכת׳ ויהי קול מעל לרקיע
הללו שעושים לך כל המעשים אין בליעה בכל
דבריהן ואין סותר על שיחתן מעשיהם קדרין ונקראין
מלך הדור יושב בחדרי חדרים היכל דרמאה אימה
ויראה וקדושה וטהרה ברכות קקק יוי צבאות וג׳
אומ׳ דעכו הנביאים כולם בשעת הנבואה איבריהם

מזדעזעין כמו שנ' באברהם והנה אימה חשכה גדולה
וכענין דניאל והודי נהפך עלי למשחית ולא עצרתי
כח חוץ מאדון הנביאים אדון משה רע"ה כי לא היה
משתנה כלל בשעת הנבואה כמש"א הכת' כאשר
ידבר איש אל רעהו ולפי שאמרנו למעלה כי הנפש
השלם בהגיעו במעמד ההוא המקודש הוא נבהל
ונרתע עבר כאמרן ואמנם מה שמשיב ואומ'
אם אני לא אבהל מי הוא שיבהל אם אני לא ארתע
מי שהוא שנרתע שאני נקרא לגבורה ר"ל כיון
שאני בא ונקרב לפני כסא כבודך שנברא מפח
גבורה איך לא אבהל ואירתע מלפניך ואומ'
שש שעות בכל יום ר"ל כי הוא אינו נדבק בשכל
תמיד אמנם בעת הדבקות הוא דבק ובעת הפרישות
הוא פר' חצי זמנו לשם וחציו האחר לעסקיו גו
היא מדרגת כל הנביאים אמנם אדוננו משה רע"ה
לא היה כן אמנם היה כולו לשם ולא נפסד רגע
אחד מרגעיו היקרים ומה שאומרו ואלף פעמים

סוחבים

סוחבים אותו על רכובותיו עד שאני מגיע לכסא
ר"ל כי המלאכים מונעים לנפש מלהתקרב
ומלהתחבר אצלם יען כי הם לא נגואלו בתאות
הגוף אמנם הנפש הוא מגואל בכתמי הגוף
ועל כן מונעים אותו המלאכים עד שמתגבר
הנפש מעט ומגיע אל כני ומתחנן אל שלשת
העילות ואז מתקרב אליו והוא ית' אומ' הלכו השעשועים
לך כל המעשים אין כלמה לדבריהם ר"ל אין
להאשימם למה לפי שהם משרתי הדרי ועל זה
נתחייב אדונינו משה רע"ה בחטא מי מריבה
לפי שנגזר לו השם ית' ודבר אל הסלע ונ' מ' ר"ל
התקינהו בקבלת השפע הנרמז במים כאשר
פירשנו בספר עץ החיים בנחת וישוב לא בכח
וגדרה והכרח והוא כעס והכהו בעלין עד שנתן
המים שהוא השפע ועל זה גזר לו ית' ואמר כי
לא לכעוס על דבר שהוא מחנך גופך כי אני שאני
מכם בתפלות הה ברל איני כועס ואיני גודר ולא

מכה את הגוף שהוא חלק עפרי לקבל את הנפש
שהוא חלק אלוהי אכן אני מרכיבו עמו בנחת ובישוב
וכמו כן אני משפיע השפע למטה בלי כעס וגזרה
וממשלה אעפ"י שתאות לי לגדור ואתה גודר בכעס
ובקשה על דבר שהוא עפרי כמוך לקבל את השפע
אף אתה באילו נראה לך שאתה יותר וגודר ממני
כי אתה רוצה להרכיב השפע עם חלק עפרי
כמוך לקבל את בכח וממשלה היה לך כלומר משיב
תמיד איך מקריב את עבדי אצלי ואיך
אותו לכם ואומר להם אני הדור ויושב בחדרי
היכלי הפנימיה לא בכל מעלה ומעלה שתעלה
ויתקרב אלא פרקים תצטרך לומר שירה חדשה
ותהלה נוראה אמנם בהגיעך בחדרי היכלי
איך באיכולת לומר שם שום שירה מפני כי
חדר היכלי הוא נעלה על כל שירותיך ותהלותיך
ואין לך שמה כי אם לשתוק מפני שתגיע
מלשבח אחת מני אלף אלפי אלפים רבוא

אנ׳

מקצת

מקצת שבח ועל כן אין לך כי אם לשתוק ולרוממם
כאשר אמ׳ הכתוב לך דומיה תהלה ויתר המרוממים
על כל ברכה ותהלה: עוד אמ׳ מלך נסי
מלך גבורות מלך נפלאות מלך פרישות בכסאך
כסאו מעופף משעה שתקעה יתד אחרונת
המסבת שבליל העולם וכסאו עומד עליה
שנים רבות דורות אין קץ ועדין לא הניח רגליו
על קרקע ערבות רקיע אלא כעוף מעופף
ועומד תחתיך גאון גאים קשורי כתרים וכל
מלכי ראשי מדות שבראת חבושים ועומדים
תחת כסא כבודך והיו מנטלין אותו בעוז ותקף
ותוקף וגבורה ואף הם לא הניחו רגלם על קרקע
ערבות רקיע אלא כעוף מעופפים ועומדים
תחתיו כנעמים בכליום ואם היה כסא כבודך
משתבח לפניך ואומ׳ לך זהדריאל יי׳ אלהי
ישראל את כבד ישב עלי מלך מכובד לפי
שמשאך חביב עלי ואין כבד עלי ברכת

קקק יויג׳ אומ׳ דע כי הנפש שמגיע לפני
שכל הפועל של מלאכים שהוא כסא הכבוד גבורית
ודואה השכינה כותיה ואומ׳ מלך נסין מלך
מלך נפלאות מלך פרישות קורא את שכל
הפועל של מלאכים מלך נסין וקורא לעולם
המלאכים מלך גבורית וקורא לשכל הפועל
שלנו מלך נפלאות. וקורא לנפש מלך פרישות
ומה שאומר כסאך כסאו מעופף ר״ל כי שכל
הפועל שלנו שהוא כסאו של שכל הפועל של
מלאכים שהוא כסא של עלת העילות ואומרי
משנה שתקעה יתר אריכת המסכת שכל
העולם ר״ל משעה שנוצרו שני צדדי הגלגל
ונתנועע הגלגל: ואומרו עדיין לא הניח
רגליו על קרקע ערבות שהוא מקום השכלים
הנבדלים אלא כעוף מעופף ר״ל נקרב ואיננו
נדבק בך לגמרי ואומרו גאו גאים קשורי
כתרים ר״ל ומתגאים ומתעלים השכלים הנבדלים
כל אחר

כל אחד בפני עצמו כפי מעלתו לפי שהם
מוכתרים בכתרי השבעים וזה כיר קשור כתרים
ואומרו וכל מלכי ראשי מדות שבראתה
חשובים ועומדים תחת כסא כבודך ר״ל ע׳ ד׳
מחנות שכינה שהם מיכאל וגבריאל ור׳
ורפאל ואוריאל וכל אחד מהם הוא מלך
מחנהו והם ברואי עילת העילות הם חבושים
ועומדים תחת כסא כבודו שכל הפועל שלהם
והם מנטלים אותן בעוד תוקף וגבורות ואף
הם לא הניחו רגלם על קרקע ערבות אלא
כעוף מעופפים ועומדין תחתיו ר״ל כי גם
אלו המחנות עדיין אינם משפיעים על
הגלגלים אלא כעוף מעופפים ועומדים כאשר
בקשנו ואומרו ואם היה כסא כבודך
משטח לפניך ואומר ואתכבר ישב עליו המלך
מפואר לפי שמשאך חביב ע״ר ל׳ שיתכשא
בשיעור במור עלת העילות כמ׳ שאמ׳ באורך

פני מלך חיים ואומרו לפי שמשאך חביב לי
לפי אני אוהב להדבק בך לפי שקיומי בך כמו
שקיום הנפש הוא מסבת השכל ואינו כבד עליו
ולפי שאינו גוף יתעלה הנעלה על כל המעלות

עוד אמ׳ גאות מופלא וסדרה משונה גאות
תכוסי של רומי וסדרה של זיהיון שמלאך
הפנים מתנהג בה בכל יום בבית דין של מעלה
וכשהוא הולך ובא על הרקיע שעל ראשי הכרובים
ושעל ראשי האופנים ושעל ראשי חיות הקדש
מרתיעין ומתבהלין ומתעלפים ונופלים לאחריהם
שקב׳ חמשת אלפים רבבות כרסאות און כל
בריה יכולה ליגע באותו מקום מפני זוהר אישות
שטורדין ויוצאין מפי הכרבים ומפי האופנים
ומפי חיות הקדש שפותחין את פיהם ולומ׳
קדוש בנעימה שישראל אומרין קדוש
לפני כרת קקק יוי צבאות:

אומר דע כי נפש השכל כאשר

יזכה

יזכה וישיג כל אלו ההשגות העליונות שאמרנו אין
ספק כי אז יתחדשנו באות מופלא ושררה משונה
ר"ל מתחדש ומתעלה על מעלה יותר רמה ויותר
מעולה כי לא נפש השלם יתגאה חלילה וחס:
אלא אדרבה יתחדש לו ענוה ושפלות כאשר
שיבח אדון הנביאים ע"ה במעלת הענוה
במ' שאומ' והאיש משה עניו מאד: וכאשר הגענו
בזה הענין היקר נאריך בו מעט ונאמר כי
מה שאמר והאיש משה עניו מאד ולא אמ'
חכם מאד ולא נביא מאד ולא חסיד מאד
ולא צדיק מאד לכי שבמעלת הענוה הם כלולים
כל אלו המעלות כי עד שלא יחכם אדם כראוי
לא יבוא לו מדת הענוה כי עד שלא יחשב האדם
פחיתות עצמו וגודל מציאות הנמצאות העליונות
אלא יקנה לעצמו זה המדה והמשל בזה כי
כדור הארץ נחשב כנגד גלגל הירח כגרגיר
חרדל בים הגדול: כאשר פי' בספר יסוד

העיבור · וגלגל הירית הוא כנגד גלגל המקיף
כגרגיר חרדל בים הגדול ועולם שפלים הנפרדים
כנגד כתר עליון כגרגיר חרדל בים הגדול וכתר
עליון נגד עילת העילות ית' שהוא פחות מגרגיר
חרדל בים הגדול כי גבוה מעל גבוה שומר וג'
והאדם הוא חלק ט קטן מאד מכדור הארץ
א"כ מה יחשב לפני אלו העליונים מאחר שהוא
בתכלית הפחיתות א"כ צריך לו שיהיה בתכלית
הענוה והשפלה רמז דוד ע"ה באומרו כי אראה
שמך מעשה אצבעותיך ׳מה אנוש כי תזכרנו
וכאשר השיג אדו' משה רע"ה לכל אלו ההשגות
והגיע בתכלית החכמה והנבואה נקנה לו
מדת הענוה יתירה מכל אדם ועל שאמר
והאיש משה ענו מאד כלל בזה התורה כי הוא
חכם מאד ונביא מאד וצדיק מאד וחסיד
מאד כאשר פירשנו: ועתה נחזור
לדברינו הראשון ונאמר כי
מה

מה שאמ׳ גאות של רומי ר״ל גאות של נפש
שהוא רם ונשא במדרגה ובמעלה כי פי׳ מעלת וסדרה
רומי היא מגדרת רוממות ועליונות ואומרו
של זיהיון ר״ל סדרות של שכל וממשלתו שהוא מתנהג בה
מאיר ומזהיר ואומרו שמלאך הפנים
בכליום כבית דין של מעלה שהוא עולם השכל
ואומרו וכשהוא הולך ובא על הרקיע מתריעין
ומבוהלין ר״ל כי השפע הנפש כשמגיע לכתר עליון
שהוא הרקיע שעל ראשי הכרובים שהם
שכלים הנפרדים הם מרתיעין ומתבהלין ממנו
מפני שהם אין להם רשות להתקרב שם והוא
נקרב שם ואין כל בריה יכולה ליגע באותו
מקום מפני זוהר אישות שיוצאין מפני הכרובים
ומפני האופנים ומפני חיות הקד״ש : עוד אמר
מדה של קדושה מדה של גבורה מדה של נוראה
מדה של מבוהלה מדה של רתת מדה של זיע
מדה של בהלה מדה של חלחלה מדה של חילוק

על
שזהדריאל יוי אלהי ישראל שמעוטר ובא
כסא כבודו וחקוק ומלא מלא מכבנים ומצבחינו
יוי אלהי ישראל ועיני כל בריה אינה יכולה להשתכל
בולא יבינו בשר ודם ולא עיני משרתיו והמסתכל
בו המעיין בו והרואה אותו אוחזות מחדרות
גלגלי עיניו מבלטין ומוציאין לפידי אש והן מלהטין
אותו ואין שורפין אותו כי אש היוצא מאות אדם
המסתכל היא מלהטת אותו והיא שורפת אות
מפני מה מפני דמות עינים של חילוק של זהדריאל
יוי אלהי ישראל שמעוטר ובא על כסא כבוד
ועדב ומתוק יפה במראה יופי זיו הדר עיני חיות
הקדש כד שנ' קק"ק יוי צבאות וג' אומ' רע' כי
בעבור שאמרנו כי הנכנס מתנאה ומתנאה
לפניו ומיו ומתקרב במוסר ובכבוד לפני כתר
עליון לא כן אמנם הוא נקרב במדת קדושה ישר'
ובמדת גבורה ובמדת נוראה לפני יוי אלהי
שהוא יושב על כסא כבודו וחקוק ומלא כולו
מכבנים.

161

ומן החיצון יוי יוי ד״ל מלפנים ומבחוץ הזנה מלא
דעה ואומרו ועיני כל בריה אינה יכולה להסתכל
בו ד״ל כי השגת כל בריה אינה יכולה להשיגו
לפי שהוא נעלה על כל ההשגות וגם השכלים
הנפרדים אינם יכולים להשיגו אע״פ שהם משרתיו
וקרובים אליו ואינם יכולים להשיגו על בוריו: ואומרו
והדראה אותו אוחרות מחדרות לגלגלי עינו ד״ל
כי כל מי שהוא רוצה להבינו בדרך עזות שלא
בדרך מוסר כמו בן עזאי שהציץ ומתמיד אש
יוצא מעיניו ושורפו ד״ל שפגע בעצמו ונזיקו
למה מפני שהוא יכה בכיו והדור בזיו כרכת
קדק יוי צבאות והוא הציץ בלא מוסד:

פרק רביעי

שמי מי כמלכינו בכל גאות תופסי תמוסי מלכות
מי כיוצרינו מי כיוי אלהינו מי בקושרי קשרי
כתרים שבששה קולות משוררים לפניו מגבות
נושאי כסא כבודו הכרובים והאופנים וחיות

הקודש בקולו קול שמעולה מחבירו ומשונה
משל לפניו · קול הראשון כל השומע אותו מיד
מתגעה ומשתטה · קול השני כל המאזין לו
תתמוגג שוב איננו חוזר : קול השלישי · כל השומע
אוחזתו עוית מיד · קול הרביעי כל המאזין לו מיד
משתברת גלגולתו וקומתו ומנתקין רוב ראשי
משתכך
עלעותיו : קול החמישי כל השומע אותו מיד
בקיתון : קול הששי כל המאזין אוחזת יקדה לו
ללבו ולבו מרעיש ומהפך את בני מעיו ונשרף
מרורותיו בקרבו להיות כמים כד שנ׳ קקק יוי
צבאות : אומ׳ רבנו כשהנביא כשירצה להתנבא
צריך תחלה שיתבודד ומן ידוע ויטבול טבלות
הידועות לו : ואחר כן יושב במקומו המיוחד לו ואחר
כן יביא אצלו מנגנים במיני זמר וינגנו אצלו
וישוררו שירות רוחניים והוא יעסוק בזה
הספר בפרקים ידועים ואנו

נפרשם

נדרשים לפנים ואחר כך יתחילו המנגנים לניגון
כמו שביארנו במאמר השקפת השכל בספר
רביעי ממנו שהוא ספר ההשגחה בפרק שמיני
מן הספר ואין צרך עוד לשנותו הנה פעם אחרת
ועתה נחזור לדברינו הראשון ונאמר
כי הנביא כי כשתשוב נפשו אל גופו ובריא יגשב
יתחיל לספר מה שראה ויאמר מי כמלכינו
ככל גאות תופסי תפוס מלכות ר״ל מי כבעל השכלים
הנפרדים כמו הכתר העליון שהוא מלכנו ומי
כעילת העילות שהוא אלהינו ושוכן עליו: ומי
בקושרי קושרי כתרים ר״ל מי כמו ארבע מחנות
שכינה שאמרנו למעלה: שקושרים קשר אל
עלת העלות ית׳ וכי׳ר קשירת הכתר אינני יכול
לפרש כי כבוד אלהים הסתר דבר ית׳: ואומרין
שבששה קולות משוררים לפניו ר״ל בששה
ספירות משבחין אותו שהוא הגדולה והגבורה
והת׳ והנ׳ וההו׳ וכבר פירשנום בספר עץ החיים:

ועכ״ז אין צריך עוד להזכירם כה: ואומרו קול הראשון
המלה
כל השמע אותו מיד מתגעה ר״ל כי הידיעת
הספירות כוחות הגוף כולם הם כלים ואובדים
לפי שהוא ית׳ נבדל מהם כד׳ שנ׳ קקק ייי צבאות
כאשר פירשנו למעלה: עוד אמ׳ מי כמלכינו
מי פועריכו מי כיוי אלהינו חמה ולבנה מפליט
ירח
מוציא כתר ראשו כימה וכסיל וכוכב נוגה
וכוכבים ומזלות: מורדין ויוצאין מהחילוק שלנו
שמעוטר ויושב שמעוטר ויושב בו על כסא
נסין
כבודו ואור גדול הוא מפליט בין עיניו כי מלך
ומלך גבורות מלך נפלאות מלך כרישות הואכר
שנ׳ קקק: ואומ׳ דע כי הנפש כאשר יתחיל לספר
שבח בוראו כאשר שב אל הגוף כמו שביארנו
שמא
הוא ירא ומפחד עד מאד כן ירמו שומעו
ואומר
דמיון למי שאין לו דמיון ית׳ וית׳ ועכ״ז חוזר
ומוציא
מי כמלכינו וכו׳ ואומרו חמה ולבנה מפליט
ר״ל כי אור העליון הנרמז בחמה ואור הנפש

הנרמז

הנרמז בלבנה כאשר פירשנו בספר הכבוד:
שחבקנו הוא מפליט ומוציא ר״ל הוא דוחה ומוציא
את כתר ראשו שהם השם הנכבד ית׳ וית׳ לאותם
ההשגות ולאותם השפעים לפי שהם אינם חלק
קטן ממנו ואיני יכול לפרש כי כבוד אלהים הסתר
דבר [illegible] ואמנם אומרו כסיל וכימה וכוכב ר״ל כי
(נ״א ואיני אינה חלק קטן ממנו)
גם שבעה כוכבי לכת עם המזלות אינם יכולים
לעדור לאדם שיוכל להבינו למה לפי שהוא חלק
אלוהי וזהו פירוש מחלוק שלו ואומרו ואור גדול היה
מפליט בין עיניו ר״ל שכח נורא עד מאד נשפע
מלמעלה מכתר עליון וכי״ד עיניו הוא השגחתו כי
השגחתו היא רמוזה בעין ועל כן הושאל להשגחה
(נ״א להשגה)
שם עין שנ׳ עיני יי׳ משוטטים בארץ ר״ל השגחתו
הוא בשפלים כמו שהוא בעליונים וכמו עיני יי׳
אלהיך בה: ר״ל השגחתו שם בתכלית ונראה לי כי
מזה האור היקר קרן עור פני אדוננו משה רבינו ע״ה
ועלזה גם אני עברו בהגיעי פה נתנני לבי לשורר
ולזמר ואען ואומר:

זלו

החדוש יגל
כמשאדו
משה רב
עה

האור אשר זורח עלי עולם
מאור הוא אשר על פני משה:
שמש וירח מאור בושים
מזיו אשר שכן עלי משה:
גלגל וגם וכוכבים ומזלות
קוראים שבח הלל עלי משה:
חיות ואראלים ומלאכים
שלחים ברבות רב עלי משה:
ריח אשר ממור דרור יבוא
ודומה לריח שערות משה:
ישמח לבבי עת אשר אקרא
תורה אשר ניתן ביד משה:
שלום ושלוה יהיו לי עת
אעדיך זמירותי עלי משה:
על ראש משנאי אהיה דורך
העת אשר אתפוש מעיל משה:
יהיו מאוד עיני מאור צחים

עת

עת אקדעם כבוד עבד משה:

ההוד והכבוד שבהם לו׳

ישנאני עבד לדת משה:

לורב בנוי יוסף תהי חוזק

אל תחשוב בלתי ברית משה:

הנה נודע כי השיג הוא למעלה מכתר עליון
ועל״כ גזר לוית גם את הדבר הזה אשר דברת
משה ייני קטוב יכפר בעדי בגלויי אלה
הסודות וכל שכן בגילוי זה הסוד והנא׳ית
גר עלי כי בפרשי את ההלכה מרוב היראה
והכחר החולמוס מגלה נעים נדים בין הירדים כאשר
ינוד הקנה במים: עוד אמ׳ ר׳ ישמעאל
כל אילו השירות הללו שמע ר׳ עקיבה כשירד
למרכבה ותפס ולמד אותם מלפני כסא
הכבוד שהיו משוררים לפניו משרתיו אמ׳
ר׳ ישמעאל אותו היום יום חמישי בשבת היה
כשבאת שמועה רעה מרומי [illegible] של רומי

ישראל
לאמר יתפשו ארבעה אנשים מעבירי
ר' שמעון בן גמליאל ור' ישמעאל בן אלישע
ור' אלעזר בן דמא ור' יהודה בן בבא אלו
ארבעה מעבירי ישראל ושמונת אלפים
תלמידי חכמים מירושלם כדיון שלהם:
אומ' דע כי אומרי כל השירות הללו שמע
ר' עקיבה ר"ל כי בעבור שאמרנו למעלה
כי השירות שצריך הנפש לאומרו בעת שיגיע
בעולם הרוחאני אינם אותם השירות שאומרים
בעולם השפל עכ"ב גם ר' עקיבה כשהבין כי
איזה שירות הוא שצריך שיאמרו שם בא
והודיענו כדי שאם נזכה ליגע באותו העולם
נדע מה נשיר ואומרו אמ' ר' ישמעאל
אותו היום חמישי בשבת היה ר"ל כי
חמישי בשבת הוא ערב שבת והמשל בזה
הוא כמו שבערב שבת צריך לאדם להכין מה
שיאכל בשבת כן בסוף חיי האד' ס
צריך

עדיין למשכיל שיזמן בו דבר שישאר בן
קיים בעולם הבא שהוא שבת קדש ועל
זה נדרו לעה׳ ושוב יום אחד לפני מיתתך ;
עוד אמ׳ ועין שראה ר׳ נחוניא בן הקנה
גזירה זו עמד והוריד אותו למרכבה
ובקשתי שאלה מן סודיא שר הפנים ואמ׳ לי
כתבו לי בית דין של מעלה ונתנו לו לסמאל
הרשע שרה של רומי לומ׳ לך והבחר מאבירי
ישראל כל נתח טוב ירך וכתף להשלים גדרה
וגזירת איש ומ׳ ונ׳ ביד מ׳ י׳ ושמודה לו נקמה
להנקם ממנו עד שתגיע יפקד יי׳ על צבא
המרום במרום וג׳ שיהא נשחט ומוטל
הוא ומלכיותיו במרום כגדיים וכבשים
של יום הכפורים : אומ׳ דע כי אומרו
עמד והוריד אותו למרכבה ר״ל כי אגב
שהיה ר׳ ישמעאל חכם בתכלית החכמה
אומנם עדיין לא יצאה חכמתו מן הכח אל

הפועל כלומ׳ שעדיין לא נזדמן לו דרך הנבואה
שידע כי אין צריך שיתנבא ועכ״ לומ׳ מר
נחוניא בן הקנה שאין יתנבא ואין יצא
מן הכח אל הפועל וזה ידוע הוא כי כל דבר
שיוצא מן הכח אל הפועל מוציאו זולתו וזה
מבואר מאד לבני בעלי חכמת המחקר
ואנחנו ביארנוהו בספר מפתח הלימוד
ועל זה אומר עמד והוריד אותי למרכבה
ר״ל כי הוציא את חכמתי מן הכח אל הפועל
ואומרו לך והבחיר כל נתח טוב ירך וכתף
ר״ל מבחר חכמי ישראל וגדוליהם ואומרו
ירך וכתף ידוע כי קיום הגוף והעמדתו
איבודק אינו[illegible] על הירך שהם הרגלים וגם קיום
אותו הדור לא היה כי אם באותם החכמים
ועכ״ רמזה אותם לירך ואמנם אמרו כתף
ר״ל כי כמו שהכתף הוא יסוד היד ומקום
דיבוקי כתף והיד הוא שולט בכל צרכי הגוף

כן

כן החכמים הם שליטי עולם ומושלים עבדי
הנכנעים ועל דימה אותם בבהמות ונמוכים וגונב
איש ומכרו דע כי בהמות הוא בתחלת העניין
וזה המקרה שבא על אילו האיתנים עד שבא
הקבלה הוא דבר זה שחטאו וזה כי אחי יוסף
חטאו בו וגנבוהו ומכרוהו וזה חטא על אילו
החכמים אחרי כל אילו השנים ואפי׳ יהיו
החכמים אחי יוסף עצמם לא יתחייבו מיתה
כי עדיין לא נתנה תורה שידינו בהם דין
גונב איש ומכרו ועוד כי קיים החכם
שתתקן עצמותיו אינו בית דין הגדול שידין
את זה הדין אפי׳ יהיו מחייבי מיתה ולמה
יהרוג רשע אחד על אחד מאלו האיתנים
שהם עמודי התורה אינו נראה זו בתחלת
העניין כי אם עול גמור וחלילה לאל מרשע
אל אמונה ואין עול ית׳ [illegible] כשיסתכל
בעניין חמורות בדין זה ונמצא משפט וישר [בעיון]

האריתנים
והיו הם דמניין לזה חדין וזה כל אילו
האנושי
ע"ה כאשר הגיעו לתכלית השלמות

שהוא סוף בואת שכון הנפש בגוף ואין
ראוי להם שיאחרו יותר בזה העולם כדי
שלא כדי שלא יפחות מעלתם לפי שכל
דבר שיגיע בתכלית השלמות יתחיל
להגרע ולהפחית כי אין שלמות שלימה כי אם
נגדה
לעילת העולם ית' ות' כי הם צריכים ליפטר
העולם כדי שלא יפחות מעלתם ואומרם
נרמז
יתוסף להם מעלה על מעלתם ועליו
מיתתם בענין יוסף ע"ה ר"ל כי נתוסף להם
מעלה על מעלתם בעולם העליון כי
ידוע הוא כי פירוש מלת יוסף היא תוספת
נגליתי
דבר כמו יוסף יי' לי בן אחר: ועליה נרמז
בעונו ואמר מיתה הזה רמז ואורח צדיקים
כאור נגה שנה ר"ל כי כוכב הנוגה הנקרא
בלשון ערבי זוהרה:

הוא

עוד

משכיל
ואורח צדיקים
כאור נוגה
הולך ואור
עד נכון היום
... והר

הוא רחוק מהשמש מ״ח מעלות כמבאר כ״ר
החכם הגדול הרב ר׳ יהודה הכהן בספר׳ הנכבד
מדרש החכמה וקודם עלות השחר הוא עולה
ומאיר׃ וכל כך שהוא עולה יותר הוא מאיר׳
יותר וגם אור הבקר הוא מתחיל להאיר
וכאשר מתחיל אור הבקר להאיר קליב
הוא להסתר אור זה הכוכב ומאיר עלה
השמש שהיא המאור הגדול החזק כן נפש
אילו נפש האיתנים היה מאיר מאור
ההשגחה השכלית מעט מעט זה וכשיגיעו
לתכלית השלמות כדי שלא יתחסרו ונעתקו
מזה העולם בעולם הבא שהוא האור הנעלין
אשר הוא חלק ממנו שהוא כתר עליון ועל
זה אמ׳ ואור צדיקים יזרח׃ ואמנם מה שנכשל
בהם קיסר הרשע ישתחקו עצמותיו
והרגם הוא לקיים דברי ר׳ע״ה שאמרו מגלגלין
זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב׃

ואמנם אומרו ושמורה לו נקמה להנקם
ממנו ר"ל כי בביאת הגואל ינקם בידיו
וישולם לו כמעשיו ואמנם אומרו כגדיים
וכבשים של יום הכפורים נראה לי כי ר"ל שאף
שאים יחזור בדתינו האמת ויכנס תחת
כנפי שכינה יתכפר לו עונו כמו קרבן
יום הכפורים שהוא מכפר כי חנון ורחום
הוא ית' וגדולה תשובה שמגעת לכסא
הכבוד של שובה ישראל עד יי' אלהיך:

פרק חמישי

אמר ישמעאל כל
המרות האלו וכל התנאים האלו התרו והתנו
בו בסמאל הרשע והוא אומר קבלתי עלי ויבחר
עשרה האבירים האילו אמ"ל ישמעאל מה
עשה זה הרדיאל יי' אלהי ישראל באותה
שעה לא הספיק לומר לסופר כתוב גזירות
ומכות וגדולות עדות וקשות ונוראות

ומכו הנות

ומבוהלות כבדות ומוטלות על דומי הרשעה
מפני חימה הר שנתמלא על סמאל הרשע
שקיבל עליו כל הענין האילו מלא מיד נבל
הוא ניר וכתב עליו יום נקמה שמור שעתר
לדומי הרשעה תעלה ענן אחת ותעמוד
למעלה מדומי ותוריד שחין לחו׳ חרטים
על האדם ועל הבהמה על הכסף ועל הזהב
על פירות ועל כלי מתכות ואחר כך ענן אחרת
ותדחה את חברתה ותעמוד במקומה וחרטים
ותוריד נגע צרעת ובהרת וספחת וכל
מיני נגעים כולם על דומי הרשעה עד
שיאמר אדם הילך דומי הרשעה הילך וכל
אשר בה בכרוטה אחרת ויאמר אני מבקש
ואומ׳ דע כי אומרין כל המדות הללו
לכל כל הרעות הללו התנו והתרו לסמאל הרשע
הוא אומ׳ קבלתי עליו וישחידו בעדיה אבירים שיכחידו
האילו למה מפני שהיה רוצה להכרית לשאר

עמי אותו הדור והם היו קיימים ובזכות
וכשיוסרו
אלו עשרה אביר וזכותם היה עליהם
תקומה
הם מן העולם לא ישאר לאותו הדור
ויוכל הואלשלוט עליכם כאשר דרשו
רז״ל בענין מיתת אהרן הכהן ע״ה שנעשה
דרשם שנ׳ ויראו כל העדה כי גוע אהרן
וכת׳ בתריה וישמע הכנעני מלך ערד
ובאשר קבל עליו סמאל הרשע כל אילו
הנביאים עדין באלו הרעות שאמרנו
ואינם צריכים פי׳ לפי שהם מבוארים:
ודע כי על זה דרש הכת׳ באומרו ותקע
כף ירך יעקב ואותו היה סמאל הרשע ועם
כל זה נתרפא יעקב ע״ה כמ׳ שנ׳ ויבא יעקב
שלם ועלה ארוכה למעלתו כמ׳ שאמ׳ רבות
רעות צדיק ויצ׳ יי׳: וגם אנחנו נתרפא
המיוחסים
מחלנו וננצל משעבוד בני עשו
ועולם
אלו סמאל הרשע את הם לא ונצלו
מצרות

מיצרות ולא תעלה ארוכה למחלתם כמו שאמ'
ולא ישאיר לבית עשו שריד ופליט:
עוד אמ' ר' ישמעאל כשבאתי והעדתי
עדות זה מלכני כסא הכבוד שמחו כל
החבירים ועשו אותו היום לכניר נחוניא
בן הקנה יום משתה ושמחה ולא מוד אמלא
שמו' הנשיא בשמחתו הכניסן לפניו כל
מיני זמר ומשתה יין בהם קונאיל נותיר
יהדידיאלינו אלהי ישראל לעשות בקמני
ונפלאות והפלא נפלאות בה בדרומי הישנה
גילה ונשמחה כנור ועוגב: אומר דע
כי אומרו ר' ישמעאל כשבאתי והעדתי עדותי
זו כשהעדתי נחוניא בן הקנה ולשאר
חבירי כי מתוספת לנו מעלה על מעלתינו
ונדבק נשמתינו באור העליון כאשר פירשנו:
אז שמח עד מאד׳ אמנם היה נעצב מצד
אחד כי אפי' שלא יטעו דעת העם ויאמרו

כי איך שקיסר הרשע יש׳ עמ׳ יעשה כל אילו
הרעות ולא ישיב לו והשם ית׳ גמולו בראשו
כי השם אינו משגיח בעולם השפל: אמנם
כששמע מהשם ית׳ משיב גמולו בראשו
וידעו שהוא משגיח בעולם השפל: ונראה
לי כי על זה הביאאלו מנגנים כדי שישרה
עליו רוח הקדש כמו שאמ׳ והיה כמנגן
המנגן ותהי עליו רוח אלהים באשר
דרשתי למעלה ויתנבא ויתברר מדה
העולם בשמחה כאשר אמ׳ הכת׳ לבי ובשרי
ירננו אל אל חי: עוד אמ׳ ישמעאל
מה עשו בית דין של מעלה באותה שעה
צוה למלאכי חבלה וירדו ועשו על דרעל
לומינוס קיסר כלה ונחריבה ולא נשתייר
לו בהיכלו שריד ופליט רובא אשת
נעוריו וכל גבירותיו וכל
אמהותיו וכל פילגשיו היו

מוטלים

מוטלים לפניו והיו טורפין ומוטלין כל בגדיו
וכל בני ביתו וכל מחמדי עיניו:
אומ׳ דע כי בעבור שמרדנו כי היה נעצב
על זה ר׳ נחוניא בן הקנה שהיה אומ׳ לא
יהיה שמא יטעו דעת העם ויאמרו כי אין
הוא שכל זה ירשיע קיסר הרשע ויש עצ׳
ולא ינקום נקמתו האל ית׳ והיה מפחד
שמא יחשבו העם שהוא ית׳ אינו משגיח
בעולם השפל: ואמנם כאשר נתבשר
כי השם ית׳ ינקום נקמתו שמח ועל זה הביא
מנגנים אצלו כדי שיתפרסם זה הענין אצל
העם אומ׳ לו ר׳ ישמעאל כי אין צורך שתצטער
לפרסם זה הענין לפי שהוא ית׳ אינו מתאחר
לו גמולו: אמנם מיד משלם לו גמולו ועל
זה אומ׳ מה עשו בית דין של מעלה באותה שעה
שעה ציוה למלאכי חבלה וכו׳ כי לא נתאחר
לשלם לו גמולו אלא מיד ש׳ ישלם גמולו

כדי שידעו העם ויתפרסם בעולם כי הוא ית'
משגיח בעולם השפל ואין צריך לפרוש זה
הקבלה יותר מזה: עוד אמ' מה נעשו לאותו
רשע עלהו עבליהו במיתיו מפני מה מפני
שהיו מוטלין לפניו וכיון שהיה שולח ידו
בריה ליטול אחד ממיתיו של לופיכוס קייסר
להניחו על המטה להוציאו לקברו היה בזכנו
תהום וכיון שמשך ידו ממנו היתה כונלפנו
תהום והיו נופלים לפניו ולא עוד אלא שסרחו
ונבאשו בכל היכל מלכות והיה מתבייש
מפני שרי מלכות שהיו נכנסין ויוצאין:

אומר ד"נ כי כפרת העונות נחלקות
לכמה חלקים כאשר דרשו ר"זל במסכת
יומא עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה
אינו זז משם עד שמוחלין לו מיד שנ' שובו
בנים שובבים עבר על לא תעשה ועשה
תשובה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר

שנ׳ כי ביום הזה יכפר כל עבר על כרתות
ומיתת בית דין ועשה תשובה ויום הכפורים
תולים ויסורין ממרקין שנ׳ ופקדתי בשבט
פשעם: ודע כי יש חטא שאפי׳ המיתה
אינה ממרקו והיא הנרמזות בתורה
הקדושה במלת כרת ופירושו הוא כי לא
יזכה עוד אותו הנפש לידבק בעולם
הרוחני לפי שנתלכלך ונתעכר ועליה
יהיה מגואל ומרוחק ומנובל כמו בהמה
נבלה שהיא מרוחקת מלפני בני אדם
עתה אומר זה עשו לו לאותו הרשע
ויגלהו נבלוהו ר״ל לא תחשוב כי יסורו
ומיתתו כיפרו חטאיו: ויזכה עוד נפשו
להתקרב שם לא כן אמנם נתגוול ונתנבל
לקבור את מיתו שהיה בזלעו תהום היה
בעבור זה שלא יקברו בסתר ויהיו מושלכים
על הארץ: וכל מי שיראם ישאל על מה

האל
זה ויתכרסם בעולם הנקמה שמעת נקם שנתגאו
עמנו ומשנאתו: ועתה דע כי ד' מיתות
בית דין והם חנק והרג שריפה וסקילה וכל
אחת מהם היא חמורה מחברתה נעבור זה
כי הסקילה הוא באבן והאבן הוא חלק עפרי
כולו ואין שום זיכוך כלל כן אותו מגודל
החטא נהיה עפרי לגמרי ואין בו חלק עליוני
כלל וע"כ הוא נבראת ממקורי העליון ואינו
נדבק עוד שם כלל וע"כ סקילה חמורה מן
הכל ושריפה הוא שהיו מתיכין העופרת
ושופכין אותו בפי הנשרף כן אותו הנפש שנתעכר
עונו היה יותר פחות וע"כ עדין בדבר
חומרו יותר מחומר המחתב הראשון ממנו
כי יש לו השארית מעט אחרי מיתתו וע"כ
היא יותר קלה מן הראשונה: והקה והרג הוא בסיף
וידוע כי חומר הברזל שהוא הסיף הוא יותר זך
ונכבר מחומר העופרת ומחומר האבן וע"כ
עונו יותר קל מעון השריפה רמז כי אותו הנפש
יש לו
השארות

השארות יותר אחרי מיתתו מהנפש הקודמת
לו ועכ״ז הא נידון בדבר שנתעצם חומרו מחומר
הראשון והשני כי חטאו יותר קל מן הראשון
והשני: וחנק הוא בסודר שנותן סודר
קשה בתוך סודר רך וכורכו על צוארו
וזה מושך אצלו וזה מושך עד שיוצא
נשמתו וידוע כי הסודר הוא ממיני
הצמחים כמו פשתן וצמר גפן או כצמר
שהוא מן מיני בעלי חיים שהוא מן הצאן
ומן העזים וידוע כי הצמחים ובעלי חיים
הם יותר נכבדים מן המחצבים ובעבור
זה הוא נידון בזה המיתה לפי שיש בנפשו
השארות יותר מן השלשה כי הוא נידון
בדבר שנתעצם חומרו יותר מן החומר
הראשון והשני והשלישי ועל כן חטאו יותר
קל מהחטאים הקודמים לו והוא ברחמיו
יצילנו מכל החטאים ומעונשיהם כי יראנו
נפלאות מתורתו אמן:

פרק ששי

א״ר ישמע׳ א״ל סוריה
שר הפנים ידיד אומ׳ לך כל בושה זו וכל חרפה
זו וכל כלמה זו לאותו רשע מפני מה על ר׳
חנינא בן תרדיון שנגע יום שכותב עליו להרגו
אמרו לו מחי קיסר חזור בו על אותו חכם שלא
יהרג אמ׳ ימות הוא וכל בני ביתו הללו אף על
רומי תפסק עמי לדבר זה אינו חוזר׃

אומ׳ הכב׳ כי יש עונשין רבים וחטאים רבים
ממנם יש עונש אחד שהוא בתכלית הרעה
יותר מכל העונשין ואותו העונש הוא שיסגור
דלת התשובה כנגד החוטא ההוא ולא יתרכך
לבו לשוב בתשובה כלל כמ״ש ואמ׳ נעני פרעה
ואני אקשה את לב פרעה לפי שהוא חטא
ודאי לזה העונש וכ׳ אבותינו כשהפליגו לחטוא
נאמ׳ לנביא לעונשם בזו העונש כמ״ש השמן
לב העם וגו׳ זה קיסר ערל לב נדון בזה
שנסגר כנגדו דלת התשובה בעבור זה

כשהיו

כשהיו אומרים לו שרו מדי קייסר חזור בו על
מנתו חכם שלא יהרג הוא לא היה מקבל אלא
אדרבה היה מוסיף על חטאתו כשם שהיה אומ׳
ימות הוא וכל בני ביתו. ודע כי הוא החטא הגדול
שאין למעלה ממנו שנתכוון להשמיד האותגוס
לגמרי מן העולם להלאות כחו וגבורתו ושיאבד
דת האמונה ועל כן נאבד הוא. וכן פרעה הרשע
אלולי היה מתכוין בשעבוד אבותי׳ כדי לקיים
גזירות הכת ועבדות וענו אותם לא היה לו
שום עון. אמנם נתכוין באיבודינו לגמרי. כאשר
אומ׳ הבה נתחכמה. כל הבן הילוד וג׳ ועל זה
נתחייב בעונש עשר מכות על יד שר נאמן
אדון משה רבנו. וכן נבוכדנצר כשהיה בא בצאר
שבור להחריב את הבית מהרה ענה בימינו
קראוה שם ית׳ עבדו כמו שגזר הנבי שולח
את נבוכדנצר עבדי ואם היה מחריב את
הבית לבד ולא היה מאבד את הקהל לא היה
שום עון לפי שהיה עושה רצון השם יתברך.
אמנם בעבור שנתכוון להאביד ולהשמיד לגמרי.

שלא יקדיר בשמאל תחתית וכן קיסר הרשע רע״י הפנים
ועוד אמ׳ ר׳ ישמעאל אמ׳ לי סוריה שר רשע
ידיד אומ׳ לך מכני מה חוזק כחו של אותו
מפני שמשלשלת של עשו הוא ולפיכך יקשה ובטבעו
לבו׳ אומ׳ רע כי כאשר יולד בגוף האדם
בעת בריאתו שיהיה רשע ושופך דמים לא
יתכן שיהיה צדיק אם לא כן שיבריחנו אחר
לעסוק בעבודת האל ית׳ ובעשיית מצותיו
ומנע מעשיית הרעות ויהיה צדיק׳ כן עשו
הרשע בעת בריאתו היה בטבעו שיהיה רשע
ועל כן היה איש יודע ציד איש שדה׳ ר״ל איש
רשע שופך דמים׳ ומפני כל זמן שהיה יצחק
ע״ה בחיים היה מדריכו בדרכי האל ית׳ בעל כרחו
כמו שצריך כל אב לבנו והיה שומר בן מה שבנו
מצות מנעו׳ ואחר כשנפטר יצחק ע״ה מל
עמוד החיים שב להיות רשע רוצח שהיה מחייב
טבעו הרע בעת יצירתו וגם ברכת אביו

עזרו שאמר לו ועל חרבך תחיה ומאחר שזה
הקיסר הוא מזרעו וממשלתו שלו אם כן גם
הוא היה כמוהו רשע זה הוא רוצה כמו שאומ׳
מרשעים יצא רשע׳ עוד אמר ר׳ ישמעאל
אמר לי סוריה שר הפנים ידיד אל תתעצב בנפשך
זה שאתה נפטר בה לבית עולמך כבר מלאו עולמך
הדריאל יוי אלהי ישראל כשחוק ושחק
לבלבו של אותו הרשע ואמ׳ הדר גאון היכל
נורא שאני שרוי בו וכסא כבודו של סיכסול
לבו שאיני עוזב מי שנקרא על שם שאני מטונים
אותו טועם אור ואש ומאלי כרובים ואופנים
וחיות הקדש לאותו רשע בתוך גיהנם על
חנניה בן תורדיון׳ אומ׳ רע כך היה
נעתר ר׳ ישמעאל על הפרישות מן העולם
למה לא מפני שהיה אוהב לזה של העולם
והיה שונא לעולם הרוחני חלילה וחס׳ אלא מפני
שהיה יודע בנשמתו שנשלם תכלית שלמות
שלא האנושי׳

ועתה

שיוכל לכות בנאותו המעמד המקודש
אמ׳ לו המלאך ידיד אל תעצב על זה שאתה
נפטר מזה העולם ותחשוב שעדיין לא נשלמת
שלימות שלימה כי כבר אתה שלם בתכלית
שלמות וכבר שמחו בביאתך ובביאת חבירך
צבאות מעלה למה לפי שנתחדשו ונתחברו
להם חבירים שלמים אשר יהללו את עילת
העילות ית׳ וית׳ יחד ויאמרו יהי כבוד יי׳
לעולם כל׳ יהיה השפע הטוב והוא כבודו
תמיד קיים כדי שמסבתו נוכל להכירו ואין
ספק כי כשנכירהו והיה רצויים לפניו יען
כי עשינו רצונו וכונתו כי כונתו ית׳ בבריאה
היה שנכירהו ונכשיו שהכרנוהו כבר הוא
מרוצה מנכשיו ממעשיו שהם אנחנו ישמח
וישמח בנו מפני שנעשה רצונו וזהו ישמח
יי׳ במעשיו ובזה אמ׳ כבר נמלא הדרי׳
יי׳ אלהי ישראל כיו בצחוק ויצחק עבדיו

עלאותו

על אותו רשע שבועה היא ח׳ שאני נשבע
בכסא כבודי כמו כי יד על כס יה שאיני כוזב
מי שנקרא ערל ולאלמי שהוא מזרעו של קיסר
הרשע שאיני מטעימו טעם אש בגהנם
בעבור עון הריגת ר׳ חנניא בן תרדיון ורמז
כי הנשאל לשם יה מלא כסא לענין גדולה
כמו שפירשתי למעלה בפרק שני ומלת
יד הוא רמז לחמש ספירות העליונות כמו
שפירשתי בספר גן עדן לא שהוא ית׳ גוף שיהיה
לו יד חלילה וחס · עוד אמ׳ ר׳ ישמעאל
אמ׳ לי סודיה שר הפנים ידיד אומר לך אני מה
עשה הדר טהור זיו הדר אורחום יוי אלהי
ישראל באותה שעה יצאתי וירדתי וטרדתי
ורדפתי את לופינוס קיסר מהיכלו שהיה ישן
בלילה ונתתי אותו בבית לינת חזירים וכלבים
והכנסתי את חנניה בן תרדיון והלמתי
אותו בהיכלו של לופינוס למחר באו הרוגים
שנצטוו

בן הקנה לאמר נפלאות יושב ועוסק בבירת
המדרש ויושב ומאמר לאנשי ישראל הרינו
את ראשו נדמה להם לופינוס קיסר בר נחוניא
בן הקנה בתוך ביתו ור׳ חנניה בן תרדיון קשר
קשר מלכות ומלך על רומי הרשעה בצורת
פניו של לופינוס קיסר וחרשים והרג בו ששת
אלפים הגמונים אלף אלף לכל חדש וחדש העמידו
בצורת ר׳ חנניה להם לבני רומי הרשעה ותפשוהו
להטילוהו באש ומי הוא שהטילוהו באש תחת ר׳
חנניה בן תרדיון לופינוס קיסר שמאחר שהטילוהו
והמיתוהו והפילוהו באש והיה כשינוק בתוך השליט
ובמדה זו לכל עשרה חכמי ישראל דע כי
כל מי שהיה דבוק בשם ית׳ לא יוכל בעולם שום
דבר להזיקו כאשר אירע לאברהם א״א ע״ה כי
כשהשליכו נמרוד בשעת באור כשדים ולא שלט
בו את האש וכאשר אירע לחנניה מישאל
ועזריה ע״ה למה מפני כי אחרי שהם מסרו

את

נפשם במקבלת דת בוראם להעולם והעולם
שנ׳ באברהם אני יי׳ אשר הוצ׳ מאו׳ כשד׳
וכאשר אירע לחנניה מישאל ועזריה שנ׳ בהד׳
ושער ראשהון לא התחרך ואדרבה אותם
שכיונו בשריפתם נשרפו שנ׳ גובריא אלך
די הסיקו לשדרך מישך ועבד נגו קטל המון
שביבא די נורא וכאשר אירע לדניאל עה׳
בהשליכו לגוב אריות ולא הזיקוהו כמ׳ שנ׳
אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריוו׳ וכן
אכלו לאותם שהלשינו עליו שנ׳ ולא מטו
לארעית גובא עד די שליטו בהון אריותא:
ואומ׳ ישוב עמלו בראשו כי חלילה לאל
ית׳ לעשות עול על בוראיו וכל שכן על עבדיו
הקרובים וכי כוחו ית׳ יותר קצר מכח בן
אדם חלילה וחס הלא אם אחד מבני אדם
שהוא בשר ודם הוא הולך ומקריב עצמו אצל
בן אדם כמוהו אותו האיש אינו מניח בכל
יכלתו

שינזק אותו האיש עד כמה וכמה מי שהוא עילת
העילות וסבת הסבות והוא חי וקיים לעדי עד
ולנצח נצחים יתעלה איך ינח שישלוט ויזיק
כלב אחד גדול אחד על עבדיו הקדושים
הקרובים חלילה וחס ועל זה אמ' המלאך הנזכר
לר' ישמעאל באותה שעה צויתי וירדתי וטרדתי
ודחפתי את לופינוס קיסר מהיכלו שהיה יישן
בו בלילה והשלכתי אותו בבית לינת חזירים לפי
שהוא מקום מטונף ומוסרח ושפע הטוב
נרמז בריח הטוב כמ' שאמ' לריח שמניך וכו'
וכמו שפירשתי בסוד הקטרת בספר גן עדן ואם
בעבור השפע הוא כמו ריח הרע ועתה שהשליכו
המלאך במקום מוסרח רמז שנעכר שפעו
ועל זה יתחייב מיתה ואמנם מה שהכניס את חנני
בן תרדיון בהיכלו של קיסר והשכיבו שם היה מפני
זה כי ידוע הוא שהיכל המלך לא יהיה אלא
מבושם בריח הטוב

ורמז

ורמז הוא השכל הנכבד בדיוק הטוב כאשר
דרשנו אם כן נשכל שכל הנכבד על ר' חנניה
בן תרדיון ועל כן יחיה וגם ר' נחוניא בן הקנה
נדבק בשכל הטוב כי היה יושב ועוסק בבית
המדרש ועל זה לא יוכל לשלוט עליו קיסר הרשע
אכן שב גמולו בראשו כי שינה המלאך את צורת
פניו עד שחשבוהו שהוא בן קקנה והרגוהו
ועל אל תתמה על זה כי איך נשתנה מראית פני
קיסר כי מאחר שהמראית הוא מקרה והמקרה
לא יעמוד לעולם והנפש הוא עצם אם כן
המקרה תשתנה כי היא כחומר ביד היוצר
ומה שאומ' שכמאחר שהטילוהו והמיתוהו
שחזרו וחיו אותו בבית דין של מעלה תפסוהו
כלום כי לא תחשוב שהניחו בו שום חלק קיים
אותם איבדוהו לגמרי כמ' שגזרו ר"ב ש"ה בענין
עונש הרשעים בגהנם י"ב חדש ולאחר נדונין בו
י"ב עשר חדש גופם כלה ונשמתם נשרפת כו'

כי אינו נשאר מהם שום חלק לא שכל שהוא
הגוף ולא הרוחני שהוא הנפש ומה שאמרו
יב חדש לא יותר ולא פחות הוא רמז כי זה
ידוע הוא כי סיבוב האמתי של גלגל חמה על
יב מזלות וז כוכבי לכת אינו נגמר כי אם
ביב חדש כי צבאות מעלה הם מיוסכמים
ועומדים בהכסר אותו רשע ועוד אומ
מפני שהכרוז יוצא מערבות רקיע מכריז
ואומ בית דין של מעלה לאמר מחשבה שמחשבה
רומי הרשעה על אבירי ישראל לאבדם
זהו דיאל יוי אלהי ישראל היה מסכים ואפי
הדהיר הלב שרומי מהרהרת על בני תשובה
היא לכם כאלו נעשה אותה: אומ דע כי בעבור
שיתפרסם זה הנס בעולם וידעו הכל כי הרשע
לא יוכל להזיק את הצדיק אך ישוב עמלו
בראשו ועל זה יצא כרוז מן השמים והיה מכריז
ואומ כי דעו שלא יוכל קיסר הרשע להזיק
לעולם

לאלו העבירים כאשר פירשנו שנינצלו בנס ומופת
שבה מחשבתו הרעה בראשו אם כן הוא לא
הזיק להם אחר שלא היה יכול אלא חשב בלבד
להזיק ועם כל זה שלא הזיקם ועם כל זה
חשוב הוא לו כאלו הזיקם ואינו יכול להנצל
מן העונש:

פרק שני

דע כי כבר ביארנו בזה
הספר כי כשירצה הנביא להתנבאות צריך
לו לעסוק בזה הספר כדי שתשרה עליו רוח
הקדש ואז יתנבא ועתה דע כי מזה הפרק
צריך שיתחיל ויקרא ועל כן גם אני המפרש
עבד התורה רבנו בן הרב רבי יוסף זלה"ה חברתי
בתחלת זה הפרק בג' בתים ואשן ואומר:
בגדי הגוף כבשי קדשי: גם הקריבו לאל שועי:
ובעת תראי לשכינתו: אמרי שלו אשא רעי:
הנצלי ממאסף שכלות: ובקול גדול איש הדיעי:
ואני בי"י אעלוזה: אגילה באלהי ישעי:

אל בנתה את מצפוני

גם זריתה ארחי רבעי

רב בי רבי יוסף כה תאמר

לפני האל יכון זרעי :

אמ' ישמע אומ' סודיה שר הפנים ידיד שבחו של

מלך וכסאו לך נאכבודך על כרובי מעלה רוממות

ואופני גדולה מנשאים אותו וכריות כפור ובריות

קיטור ובריות דליקה מעוטרות בגאוה ובזיהיון

ועיני שדי נושאות בך יהיו מושכות תחתיו

כאילות תחת המחדישה כטוי על ראשם

בעוז תוקף וגבורה כד' שנ' קקק וג' אומ' כתחו לי

שערי צדק זה השער וג' דעכי אמ' סודיה שר הפנים

ידיד שבחו של מלך וכסאו לך עתה כשתדבק

נפשך בעולם העליון ותרצה להתחבר עם שדי צבאות

קשו קדושי מעלה ידיך אתה לומ' שבח המלך שהוא

עלת העילות על הכל וכסאו לך ר"ל כי כסא

כבודו הוא אצלך כלומ' נפשך

היא

היא כסאו ואם תרצה אמור כי כסא כבודו
שהוא כתר עליון בעבור שלמות נפשך
נברא כי שם הוא משכנו ואומרו נא כבודך
על כרובי מעלה ר"ל בבקשה מלפניך כי
לשון נא הוא בקשה כמו אם נא מצאתי חן
בעיניך: וכן הודיעני נא את דרכיך כלומר
בבקשה ממך שתודיעני את דרכיך ואומרו
כבודך על כרובי מעלה רמזת ר"ל כי כתר
עליון שהוא כבודך העליתה אותו על מלאכי
מעלה הנרמזים בכרובים כמו שפירשתי
בספר עץ הדעת ואומרו ואופני גדולה
מנשאים ר"ל כי הגלגלים הנרמזים הם באופנים
כמו שפירשתי בספר עץ הדעת מנשאים
אותו בו ר"ל מהדרים אותו למה לפי שקיומם
הוא משפטו ואומרו ובריות כפור ובריות
קיטור ובריות דליקה ר"ל בפסוק זכר את ארבע
יסודות אך לא זכר על הסדר אך כי מלת כפור

מודה
הוא מורה על יסוד המים: ומלת קיטור הוא
על יסוד הרוח מפני שהרוח מעלה את הקיטור
הים למעלה ועושהו אד וענן ומלת דליקה
היא מורה על יסוד האש והנה התחיל מלמטה
ועלה למעלה כי אין זכר יסוד המים ואחר כך
יסוד הרוח ואחר כך יסוד האש אבל לא זכר
ליסוד העפר בעבור שפלותו והנה אלה שלשה
היסודות הם כנגד שלשת הספירות הרוחנית
שהם כנשמה לנשמה ואומרו ועיני שרי נשואות
בהם ר״ל כי המלאכים שהם שרי נפשיהם צופות
לכתר עליון כי מתי יתחדש להם כל כשם שפע
ואומרו והיו משוכות תחתיו כאילות תחת המחרישה
ר״ל כי הם מוסכמות יחד בנשיאות מלכות כתר
עליון כמו הבהמות שמושכות עול המחרישה
יחד בלי פירוד כי אם בחבור ואמנם מה שרימם
לאילות ולא דימם לבהמה אחרת מפני זה כי
מלת אילות נגזרת מן תוקף כח כמו יש לאל ידי
ר״ל

גזרותי

ר״ל מהם בעלי כח וגבורה ועלוה נראה לו כי מה
שנראה שאבדהם עה״ בשעת העקידה איל ולא
בהמה אחרת מפני זה שרמז לו האילית וגדר כי
אחרי אשר קיימתה צווי גם אני הנה נתתי
לך כח ותוקף וגבורה על כל באי העולם
כאשר גדר הכת׳ כי ברך אברכך ׃ ואומרו נטוי
על ראשיהם בכח תוקף וגבורה ר״ל כי זה כתר
עליון שהוא הרקיע והוא נטוי על ראשי שכלים
הנבדלים והם יש להם מנשיאותו עוז ותוקף
וגבורה לא גנאי וחסרון כל שכ׳ קקק כלגם
כי נבדלים הם עד מאד מגנאי וחסרון אומנם
הם מעולים בתכלית המעלה הגדולה הרוממה
ית׳ מי שעבדותו היא מלכות׃ עוד אמר
תתהדר תתרומם תתנשא מלך מכובד שעל
כסא רם ונשא נורא ומבוהל אתה שוכן בחדרי
חדרים ובחדרי מרים ונהי כל גאוה משרתי כסאך
מבהילים ומזיכים ערבות הדום רגלך בכל יום

בקול רנה וברעש זמרה והמון שירה כד׳ שנ׳
קק״ק יי צבאות: אומ׳ רע ב׳ בעבור שאמ׳ כי
כנף
המלאכים הם יצופות כי מתי יתחדש להם כל
מתחילים
שפע כשמתחדש להם השפע מיד הם
ואומ׳ תתהדר תתרומם תתנשא וג׳ ואומרו
משרתי כסאך מבהילים מזועים לל׳ כי
תחשוב כי בעת שמתחדש להם שפע יהשגה
ואינם
הם יכולים להתקיים על תוקפם וחוזקם
בעבור
משתנים מדבר לדבר ואינם נחלשים
גם
שהם צורות נפרדות אין הדבר כן אמנב
נחלשים
הם נחלשים באותו העת כמו שהנביאים
והגבורה
בשעת הנבואה מפני שאין התוקף והכח
כי אם לנפילת העיל׳ ית׳ וית׳ ועל זה מבהילים
ונזועים לא שם הגוף שיניעו לא יבא הזיעה
רק מן הרטיבה שיולד בגוף מסבת המאכל
והם אינם אוכלים דבר ממנם אומר׳ ומזועים
יו׳
ר״ל נרתעים ונבהלים ואומ׳ ערבית הדום רגליו בכל
בקול רמה ר״ל כי עולם המלאכים הנקרא ערבית
מש
והוא מקום

בתר

כתר עליון שהוא כסא כבודך בכל יום לפניך
שירה לא שהוא י"ת גוף שיהיה לו דגל ויהיה לו
ג"כ הדום רגל חלילה וחס׳ אמנם הדום רגליו
הוא רמז אל ערבות שהוא למטה מכתר
עליון כאשר פירשתי בספר הכבוד בפסוק
יברך אלהים׃ עוד אמ׳ עירי גבורה ופעימי
שכינה מרעיש קול גדול מגדול׃ שירה וגערה
לקול קדושים לקול משרתים לקול גיבורים
לקול אדירים בחיך ערב ובנועם קדושים
שוכן בריגיון גדול׃ להבה הם מנשאים
גלגל כסא כבודי כל ההלכה כולה כמו שאמר
ר׳ ישמעאל מה הפרש א׳ שירות׃ אמ׳ ר"ע
כי קרא לכוחות הגוף עירי גבורה ומפעימי
שכינה למה מפני שהם מנהיגי הגוף ושליטיה
כדי שתשכון הגוף שהוא שכינת האל עתה הנפש נ"ש
אמ׳ עירי גבורה ומפעימי שכינה מרעישי
קול גדול ר"ל כי כחות הגוף הם משבחים לשם

יתׄ בהם כמה יחד כאשר נדבקת הנפש בעולם
העליון והם יתחיל לנוׄ ישבח ויאמר שוכן בליגיון
גחלי להבה הם מתנשאים גלגל כסא הכבוד
ואחר כך יתחיל ויאמר ראש שירות תהלת
שבח וכו׳ שאמ׳ יש מתנשאי למעלה:
עוד אמ׳ עיטורי פאר מכתירי כתרים
מרנני עליון בשיר גילה רוממו לאדון אתם
להבה כי בשכינת שכנת הדר הדרי הדרין
אתם חונים הפלא את שמכם משם משרתיו
מבדיל אתכם ממשרתי מרכבה המזכיר
עם אחד מכם אש לוהטת להבה סובבת
שלהבת מקפת גחלי רוח זיו מנתזות כד׳ על
קקק יוי צבאו׳ אומר דע כי נפש האדם
כאשר מגיע בעולם העליון רואה מעלה
כל שכל נפרד בפני עצמו וידוע כי השכלים
הנפרדים הם עשר מעלות כאשר זכרנו
בספר עץ החיים וכל מעלה משגת יותר

ממה

ממנה
יותר ממה שמשגת המעלה שהיא למטה
כי כל אחת מהמעלות לפי קירבתה אל כתר
עליון השפע עליה הוא יותר ועל כן היא משגת
יותר ואם כן יש הפרש גדול בין השגת כל המעלה
ומעלה ועל כן הנפש כשרואה את המעלה
ראשונה אומ' עיטורי פארי וכשרואה את
המעלה השניה אומ' מכתירי כתרים וכשרואה
את המעלה השלישית אומ' מרנני עליון וידוע
כי הכתר הוא למעלה מן הפאר: והפאר הוא
מסבב הכתר ותכלית כונת הבתך הוא
השבח ושבח לעילת העילות ית' וית' עלה כל
ועל אומרת להם הנפש רוממו אתם לאדון
להבה דל לניה ממנו כי בשכינת שכינת הדרי
הדרין אתם חונים דל כי מסבבת שכנו שכנו
אתם קיימים כי כל אחד מכם מקבל שפע
מה של מעלה ממקום יקרים: ועוד מחזק
את דבריו באומרו הפריש את שמיכם מגשם

כ

משרתיו הבדיל אתכם ממשרתי מרכבה
השגתם ר"ל כי אעפ"י שאתם יש לכם השגה
אמנם השגתכם אינה כהשגת משרתי מרכבה
כי השגתם היא יתירה מהשגתכם וזה מסבת
קורבתם בכתר עליון כאשר פירשנו ואומרו
המזכיר שם אחד מכם ר"ל כי כל מי שזוכה להשיגה
השגה אחת מהשגתכם אש ליהטות להבה סובבת
כלומ שכינן השגת הרמז באור ואש ולהבה היא
מקיף אותו מכל צד ופנה עד שהוא שב כליל
ליו ונעלה את המחבר הזה:

העת אתבודד עם נפשי; ואחלוץ גופי מעלי:
אראה עצמי תוך מלאכים: ושכינת אל שוכן עלי:
אז מכת בגופת אתא: ואחזה אל דובר אלי:
בוא עבדי רב ביהבי יוסף: ושבה אותי ושמח אלי:

עוד את מחמדי נורא ברורי עליון:
משוש פנים הדורי שמחה נעימים ונחמדים
בעיני שדי אומרים ונשמעים לפני מלך
מפואר

מבואר מעשרתי הדרו נקראים מלך הדר יושב
בהדריה׳ כל דממה אימה ויראה קדושה וטהרה
כד שנ׳ קקקק ת׳ אומ׳ דע כי בעבור שאמרנו
כי כל מעלה ומעלה ממעלות שכלים הנפרדים
הוא מעולה יותר על חבירו מסבת השגתו עתה
הנפש כי כל כך שמתעלה יותר למעלה במעלות
השכלים הנפרדים הוא משבח לאותה המעלה
כפי כבודה ועכשו שהשיגה לזאת המעלה
המעולה על מעלת חבירו אומ׳ לו ולצבאיו מחמדי
נורא בדורי עליון ר״ל אתם שאתם מחמד נורא
ר״ל בעבור שאתם הדורי שמחה כלומ׳ שאתם
משבחים את עילת העלות ית׳ וית׳ בתכלית
השבח והלל עם כל זה׳ אל תחשבו כי תכלית דוממתו
הוא שבחכם חלילה וחס׳ מפני שהוא בחדרי היכל
רממה ר״ל כי הדרו והדר היכלו היא השתיקה ודממה
כל תהלה שמה: הוא חסדון כאשר אמר לך דומיה
תהלה וכבר פירשתי את זה הפיס בגן עדן ועל זה אינני
צריך להאריך בפירושו הנה:

פרק שמיני

אמ׳ רבם גזירה מכירי
שבועה מעבירי חמה משיבי קנאה מזכירי
אהבה מסדירי דיעות לפני הדר גאון היכל נורא
מה לכם שאתם מרננים נעמים לכם שאתם
שמחים מה לכם שאתם נוראים ופנימים לכם
שאתם נבהלים אומרו שאופני גבורה עומדים
אנחנו בבהלה גדולה מאדין שמחים אנחנו
שמחה רבה כד שנ׳ קקק יוי צבאות
אומ׳ רע״ט בעבור שעולם שכלים הנפרדים
הם למעלה מעולם המזלות אע״פ יכולים הם לבטל
גזירת המזלות ועל״כ נקראו מבטלי גזירה מכירי
שבועה ואומ׳ מה לכם שאתם מרננים פנימים
לכם שאתם שמחים ר״ל כי בזמן שהשכלים
הנפרדים שהם למעלה מן השכלים הנפרדים
שהם למטה ממנו ושנקראים אופני גבורה
עומדים ר״ל הם משתנים כי העמידה היא שינוי

עלת
והם מתפחדים ומשתנים מרוב אימת
העילות ית' וית' מאד אילו השכלים הנפרדים
שהם למטה ממנו הם נבהלים מפני שאומרים
הם כי אחרי שהגיע שינוי למי שהיא למעלה
ממנו איך לא יגיע לנו שינוי ועכ"ה הם נבהלים
וכשרואים אותם שהם מאירים ר"ל כי מתחזק
שכלים אלו שהם למטה מהם הם שמחים למה
מפני כי מאחר שנתחזק שפע העליונים בודאי
שיתחזק גם שפע התחתונים ועם כל זה הוא
ית' נעלה על השגתם כד"א קק"ק יי' צבאות:
עוד אמ' פנים נאים פנים הדורים של יופי
פנים של להבה פנים אלהי ישראל כשהוא יושב
על כסא כבודו וסלסלו ומתיקן במושב הדרי
יופי נאה מיופי גבורות הדרי מגולה מהדרי
חתנים וכלות בבית חופתם המסתכל בו כייר
נקרע המציץ ביופיו מיד נשתפך כקיתון
המשרתים אותו היום שוב אין משרתין אותו

לאחר והמשרתין אותו לאחר שוב אין משרתין
היום כי תשש כוחם והשחירו פניהם תעה לבם
ונחשכו עיניהם אחר חדר זיו הדרו של מלכים
כד שני קקק יוי צבא׳ ו אומ׳ רע כי מלת פנים
הוא שם משתתף ויפול אל הפנים הנראים כמו
מקומו ופניהם איש אל אחיו ואמר שיש לו סור ואין זה
נופל על ההשגחה כמו פני אלי וחנני ופניתי
אליכם והפריתי אתכם כי השגחה עתה נאמ׳ פנים
נאים פנים הדורים וכו׳ ר״ל כי כאשר תזכה בהשגחתו
תתגאה ותתהדר בהשגחת אלהי ישראל ואומ׳
כשהוא יושב על כסא כבודו ר״ל שהוא מקיים שבע
כתר עליון שהוא כסא כבודו על הארץ אז אותו
האיש הוא מתגאה ומהדר כי פירוש ישיבה הוא
קיום ואמרו גבורות חדרי מעלה מחדר חתנים
וכו׳ כי כמו שלא יולד ולד אלא כשיהיה למוכ׳
כח וגבורה כן הנפש השלם כשיהיה לו הכנה
טובה וכח חזק אז יוכל לקבל השפע ולהוסיף

לנינתיו

לענינו מעלה ויולד לו השגה עליוני ויתחזק
לו הבנה והשגה ויהיה עדרו ומשגבו כמו
שהולד הוא עדר האב ואומרו המסתכל בו
מיד נקרע וכו׳ ר״ל כי אע״פ שמתחדש לו
השגה עם כל זה אינו ראוי שיפרוץ הגדר
ויביט במה שאין יכולת להביט ולהציץ בו
ולא יתחייב הכסר אמתי כמי שהציץ
ונפגע ואומרו המשרתין אותו היום שוב
אין משרתין אותו למחר וכו׳ ר״ל כי כמו
שהמזון החדש הוא ערב ונכבד כי ידוע
הוא כי לחם חם הוא יותר ערב ונאה ונכבד
מלחם יבשים בשר בהמה מה שנשחט היום
הוא יותר ערב מבשר בהמה שנשחט אתמול
בין השבח וההלל וההשגה ראשונה נכבד
ועל כן משרת של היום אינו ראוי שישרת
למחר כי שירות של היום היא יותר יקרה
משירות של אתמול: עוד אם משרתים

משרתים

אהובים כישרתים נאים משרתים ממהרים
קנים העומדים על אבן כסא הכבוד והנכבים על
גלגל מרכבה מחטיף אותם העומדים לימין חוזרים
לשמאל ועומדים לשמאל חוזרים ועומדים ועל
ימין והעומדים לפנים חוזרים ועומדים לאחור
אין חוזרים לפנים ההדואה את זה אומר זה היא
וההדואה את זה אומר זה הוא קלסטר כנו של זה
דומה לקלסטר כנו של זה אשרי המלך שאילו
משרתים אשרי משרתים שזה מלכם אשרי
העין הנזונת והמסתכלת באורה מופלא
ומשונה מאד מאד כל של קקקיוי:
אומרע כי בעבור שאמרנו כי המשרתים
אותו היום שוב אין משרתים אותו למחר לא
תחשוב כי על זה אין משרתים אותו למחר מפני
שנמאסו לפני עילת העילות ואינו אוהבם עב אינם
משרתים למחר מפני ששונא אותם בורא
חלילה וחס אלא אדרבה הם אהובים ועל זה אומר
משרתים אהובים ואמונים אומרו העומדים

גלגל כסא הכבוד

ר״ל

ר"ל הקיימים מסבבת שפע כתר עליון שהוא
כסא הכבוד כי פירוש אבן היא קיימת ישעות
ועמידות לא שיש שם אבן חלילה וחס: ואל
זה רמז במאמרו ונצבת על הצור: ר"ל השען
על תוקפך ועמדך ואין זה מקומו להאריך
בפירושו ואומרו כשאבן כסא הכבוד מחדיר
עליהם ר"ל משפע העליונים מתרבה מצד
השפע העליון שהוא כתר עליון אלו שהם עומדים
בגלגל המרכבה שהם למטה מהם הם מחטיף
אותם ר"ל הם מושכים השפע מהם כדי שגם
הם יהנו מאותו השפע ואומרו העומדים
לימין חוזרים ועומדים לשמאלו ר"ל כי אותם
שנהנו עתה מסבת השפע הם נפנים אל
צד אחר: כדי שיהנו האחרים וכן כולם עד
סוף ממנם אותם ששבו לאחור עוד אינם
שבים לפנים למה לפי שמאחר שנדחו נדחו
וכדי שלא תחשוב כי נפחת מעלתם ונחסרו

משלמותם עכ״ אומ׳ הרואה את זה אומ׳ זה הוא
רק׳ שלא תחשוב שנפחתו ונחסרו ממעלתם חלילה
וחס׳ אמנם הם שלמותם השלמה ועל זה
צריך לומ׳ אשרי המלך שאילו משרתיו: עוד
אמ׳ נהרי שמחה נהרי ששון נהרי גילה נהרי
רנה נהרי אהבה נהרי רעות משתכבין ויוצאין
מלפני כסא הכבוד ומתגברין והולכין בשערי
נתיבות ערבות דקיע מקול ניגון כינורות
חיותיו מקול רנת תופי אופניו מקול זמרת צלצלי
כרוביו מתגבר ויוצא ברעש גדול בקדוש
בשעה שישראל אומ׳ לפני הקב״ה כד״ש של
קק״ק יוי: אומר הרב כי היומה השפע עמים
כאשר פרשנו בספר עץ חיים עתה אמר נהרי
שמחה נהרי ששון לפי בעבור שאמרנו
כי אותם ששרתו היום נדחים עתה ואינם
משרתים שלמחר דמלך שלא נפחת מעלתם
ושפעם אכן שפעם הוא מתרבה ומוסיף

ושפעים

ושכנים שלשמחה וששון נשפעים להם
משפיע
שפע כתר עליון שהוא כסא הכבוד אשר
שבלים
והולך בשערי נתיבות דקיע שהם עולם
ושמחים
הנכבדים ואז גם חיות הקדש ששים
והנכבר
בכל מיני שמחה מסבת משפע הנורא
ומשבחים
וכל שכן כשעה שישראל אומ׳ קק״ק
מטה
בהסכמה אחת צבאות מעלה עם צבאות
ועלזה אנו אומרים בתפלה כתר יקר יתנו
לך יי׳ אלהינו המוני מעלה עמך בית ישראל
קבוצי מטה הנגלה שלכל התושבחות

פרק תשיעי

אומ׳ בקול
נהדות כגלי
ימים כונש
בקול
תרשישים שרוח דרומית טורד בהם
שירה שלכסא הכבוד מזמר ומשבח למלך
מפואר המון קולות ורעש גדול הרבה יהיו
שרבין בו קולות בכסא כבוד לעזרו ולחזקו
בקול ימים כשהוא מזמרו ומקלסו כד׳ שנ׳ קק״ק

אומ' ד"ע באומרו כקולי מים ר"ל בעבור שפע
שכל הפועל שלנו שהוא רמוז במים כאשר פירשתים
בספר עץ החיים וגם בהלכה הקודמת לזו ההלכה
שאמ' לנהרי שמחה נהרי ששון ר"ל והנהרות
הם קטנים מאד בערך אלהים לא תחשוב
כי שפע עליון הוא מעט כמו נהר לא כן אמנם
הוא רב מאד ארוכה מארץ מדה ורחבה מני
ים. והוא בעל קול חזק מאד ר"ל כי בעבור
הדברים אינם נודעים כי אם בקול כל
הענינים האלהיים אינם נודעים רק מסבת
ריבוי השפע ותוקפו ועל זה אמ' כקולי מים
ואכ' זה רמזו דוד המלך ע"ה באומרו קולי
על המים ר"ל כי כמו שהדברים והעניינים
אינם נודעים לאדם כי אם בקול ודיבור
כן ידיעת ית' על דרך האמת אינו נודע כי
אם מסבת השפע ועל זה הדרך השואל
לו ית' קול ודיבור ואמירה: לא יש לו ית'

כה ויצחקים ולשון ושאר דושם הנוף חלילה
וחס: ומהם אמרו שרוח דרומית טורר
בהם וכו׳ ר״ל כי שמנו עליוני הרמוז ברוח כאשר
מצאתי בספר עץ החיים והוא רם על השאר
וזהו טרוש דרומית כי הוא נגזר מרממות
ועליונית הוא תורר בהם כל מעיר אותם
ולומר שירה וכשהוא מעיר אותם לומר שירה
מיד מיד כשהם אומרים שירה הוא מתחזק
יותר באמירת השירה לפני מי שנעלה על
כל השירות: עוד אמר ברוכים אתם
ליי׳ עשו ויורדי מרכבה אם תאמרו ותגידו
לבני מה שאני עושה בתפלת שחרית
ומנחה שבכל יום ויום ובכל שעה ושעה
שישראל לפני קדוש למדו אותם ואמרו אומרים
להם שאו עיניכם לרקיע כנגד בית תפלתכם
בשעה שאתם אומ׳ לפני קדוש כי אין לי
הנאה בכל עולמי שבראתי באותה שעה

נשניכם

שניכם נשואות בעיני ועיני שלי נשואי מכיכם
בשנה שאתם אומ' לפני קדוש כי הכל היוצא
באותה שעה שריר וקיים לפני כריח ניחח:
אומ' דע כי הברכה היא תוספת הטובה
כמו להניח ברכה אל ביתך ויברך יי' אותך לרגלי
כבר פירשנו זה הענין בתחלת ספר גן עדן
עתה אמ' ברוכים אתם לי שמים וארץ יורדי
מרכבה ר"ל כי כתר עליון שהוא שכל הכולל של
שכלים הנבדלים אומ' לשכלים הנבדלים שהם שוכני
השמים וגם אומ' ליורדי המרכבה שהם שוכני
הארץ ברוכים אתם מבורכים מסבת שכני
והמבקש מכם שתגידו לבני מה שאני עושה
בתפלת שחרית ומנחה ר"ל שימו כוונתכם ותשימו
לתפלת הגדול ית' וית' שהוא בית תפלתכם ולא
כוונתכם לשום דבר אחר חוץ ממנו כי לו לבדו
יאתה מלכות האלהות לא לאחר מן הנבראים
ית' הנעלה על הכל: ואמנם אומרו כי אין לי

הנאה

גנאה בכל עולמי שבראתי ל״ל כי בעבור שרצון
העליון ית׳ לא היה בבריאת העולם רק השגתו
וקבלת השגתו אלהותו ודעתינו קצרה מלדעת
תכלית כוונתו אם כן באמת משנקבל אלהותו
עלינו אז נהיה רצויים לפניו יותר מעת הקריבנו
הקרבן כי כוונת הקרבן הוא המשכת השפע
מאותו ית׳ עלינו עד שנוכל לידבק בו כאשר
פירשנו בספר עץ הדעת בענין סוד הקרבן
ובעת התפלה אנחנו נדבקים בו בתכלית
הדיבוק א״כ עשיית התפלה יותר טובה היא
מהקרבת הקרבן ועל זה אמ׳ כי הבל היוצא מפיכם
באותה שעה טובה ועולה לפני כריח ניחח:
עוד אמ׳ר והעדי לכם מה עדות אתם
רואים אותי מה שאני עושה לקלסתר פניו של
יעקב אביכם חקוקה לי על כסא כבודי כי בשעה
שאתם אומ׳ לפני קדוש כורע אני עליה ומחבק
אותה ומחבק אותה ומנשק אותה ידי על

זרועות יג׳ פעמים כנגד ג׳ פעמים שאתם אומרים
לפני קק״ק יי׳ צב׳ וג׳ אומר רע״ב כי אומרו
מה שאני עושה לקלסתר פניו של יעקב אביכם ר״ל
כמו שאמר איתני עולם זצ״ה שאמ׳ דמות יעקב
אבינו חקוקה בכסא הכבוד וכוונתם שה בי׳
בעבור שהשפע שהוא שכל הפועל שלנו תולדת
הוא להוליד ולהאציל תמיד שפע רוחני ועל
זה יתחדש תמיד למקבלו השנה אחרי השנה
תמיד רצוף וג״כ יעקב אבי׳ ע״ה תולדתו היה נתכלית
להוליד בנים רבים והיה בו כוח ההולדה
החוזק ולא היה כונתו בהולדה מפני שהיה
אוהב תאוה הבהמית חלילה וחס: שאם לא בן
היו ראויים בניו להתנבאות כי לא יתנבא מי
שיגבר בו זה הכח אמנם היה הכ׳ח כוונתו שיוליד
בצורת אדם שהיו ראויים לקבלת השפע ולהתנבאות
כדי שיכרסמו בעולם אלהותו האלית וזיכם האל
בכך מפני שנתנבאו כולם והיו קדושי עליון

ועל כן

ועל כן נחקקו שמם על אבנים טובות אשר הם
אורים ותומים ובעבור שהיה רוצה כהן גדול
להתנבאות היה נושאו אותם על לבו שהוא מקום
מחשבה והיה מחשב בהם והיה מתנבא כי
היו נפשותם הטהורות עוזרים לכהן גדול לקבל
השפע והיה מתנבא כי הבא ליטהר מסייעין
אותו ואמנם מה שנחקק שמם על אבנים
טובות רמז כי [illegible] נזדכך חומרם ונתעצם
חלק עפרי שבהם [illegible] שהוא גופם כמו שנזדכך
חומר אלה האבנים העפריים ונתעצם מסבת
זריחת השמש ומאחר שנתעצם חמריהם
העפרי כל שכן על אחת כמה וכמה שנזדכך עתה
נפשותם הרוחני ונהיו כל מציאותם קדוש
אלוקי רוחני׳ ובכל יצאנו ממכונתינו ועתה נשוב
לדברינו הראשון ונאמר כי בעבור שהיה יעקב
ע״ה בעל כח ההולדה בתכלית החוזק ולא יש
לכתך עליון שהוא שכל הפועל של שכלים הנבדלים

ונקרא כסא הכבוד כח הולדת השפע ע״כ
רמ״ז רימו כח יעקב ע״ה לכח הולדת השפע
של כתר עליון הנקרא כסא הכבוד לא שכסא
הכבוד הוא גוף שיהיה חקוק בו שום צורה חלילה
וחס׳ ידועים בזה כי כמו שיעקב אב ע״ה היה
בו כח ההולדה כן כתר עליון שהוא כסא הכבוד
יש בו כח הולדת השפע וזה הוא פירו׳ מלת
קלסטר פניו של יעקב אביכם חקוקה לי בכסא
כבודי; ואומרי׳ כי בשעה שאתם אומרים
לפני קדוש כורע אני עליה ומגפף אותה
ומנשק ומחבק ל״ל כי שעה שאתם אומ׳
לפני ואתם נדבק נשפע לא תחשבו שהשפע
נחסר חלילה וחס׳ אמנם אני נדבק נשפע
שלכם הרמוז בדמות יעקב אביכם ומרבה
אותה וזהו פי׳ מגפף ומחבק ומנשק כי
נשיקה היא דיבוק שפתים ורוב חיבה כאשר
פירש ר׳ שמריה היוני בפי׳ שיר השירים

שחבר

שחבר בפסוק ישקני מנשיקות פיהו ויצא
בזה שידבק בו השכל הפועל המדביקו עם
השכלים הנבדלים דיבוק חזק עד שיגדל
תוקף הדיבוק ההוא וקרא שם הדיבוק הזה
נשיקה כי גם הנשיקה דיבוק שפתים ורוב
חיבה: ואומרו וידי על זרועותי ר״ל כי כמו
שהיד היא בעלת עשר אצבעות כן שפעו
הוא רמוז בעשר ספירות כאשר פירשתי
בספר גן עדן בענין הלחות שאמ׳ כתובים
באצבע אלהים · ואומרו וידי על זרועותי
ר״ל כי כמו שכח היד היא מסבת הזרוע
כן סיבת המציאות עשר ספירות הוא
מסבת כוחו שהוא שפעו וזהו כו׳ וידי על
זרועותי ר״ל כי אני כי אני מתדיק לעשר
ספירות ית׳ בעל הזרוע האמתי כאשר
אמ׳ הכת׳ לך זרוע עם גבורה תע׳ ת׳
עוד אמר מי לא יקרד למלך המקורד

מי לא ישבח למלך המשובח מי לא יקדש למלך
המקודש שבכל יום ויום גבורות ונפלאות
רבות מתרגשות לפניו מעולות ומשונות
זומדו כי מהיכל אף שריסר אפורתו שטורד
נבבר ויוצא מפיהם שמזכירין אותו והשם עם
הנכנס באדלכם ויוצא בפה ומשתכח
מלב שאין הגון לו כד׳ של קקק יוי צבא׳:
אמ׳ דע בודאי כאשר ישכיל ויבין הנפש
השלם שנהיה ולא שבל נכלד חוזק עזר
התחזקות השפע שמרבה אותו עלת העילות
ית׳ וית׳ כאשר פרשנו יורה ויאמר מי לא
יהדר למלך המהודר אמנם אמרו כי מהיכל
אף שריסר אפורתו שטורד ויוצא מפיהם
כשמזכירין אותו והשם: ר״ל שאם נפש יורד
מלכבה הוא מעט מגואל מתאוה הבהמית
כי אין אדם צדיק בארץ וג׳ ועתה כאשר הוא
רוצה להתערב עם קהל קדושים וזכים שהם

המלאכים

המלאכים הם כועסים עליו באף וחמה ורוצים
לטרדו מהיכלם כשמזכיר את השם הנכבד
והנורא הוא ניצל מאפם וחמתם מפני שידיעת
אותו השם הנכבד והזכרתו הוא מכפר
על כל עון וחטא לפי שידיעתו הוא סבת
ידיעת כל הנמצאים מעליונים ותחתונים
ועל זה היה מתכפר עונותינו ביום הכפורים
כאשר היה זוכרו כהן גדול ואיני יכול לפרש
כי כבוד אלהים הסתר דבר ואנכי שגליתי
קצת סודו בשלשה הספרים הקדומים
שהם ספר עץ הדעת ועץ החיים וגן עדן
וכן אזכור דרושו בדרך רמז בזה המאמר בסוף
אחר שאשלים לזה הפירוש ואחלק דרושו
לפרקים קטנים אם יזכני האל; ואמנם
ואודיע שם הנכנס באזנם ויוצא בפה ומשתכח
מלב שאינו הגיון לו כי לא רבים יחכמו
וזכו בידיעתו רק מי שיעזרנו עזר אלהי

כאשר גזר וחנתי את אשר אחון ומא׳ החווה
יהיב חכמתא לחכימין ממנם מי שאינו ראוי
ידיעתו לא יזכה בו ונעלה את׳ קדוש כ״ל
שהוא נבדל מהשגת מי שאינו ראוי לידיעתו
כי פי׳ קדוש הוא הבדל והפרש כאשר פירשנו:
עוד את׳ כי במקום שמזכירין אותו מאיר
ומזריח מזהב ומכסף וטור ואדם בטרה
ויהלם ספיר נפך ושיש ונברקת בחיר כי
מופלא ומשונה ורז גדול הוא שם שנבראו ונפתח
בו שמים וארץ ונבלעו ונבלמו ונתלו
בו כל סדרי בראשית כד׳ של קקק יי׳ צב׳
אומ׳ רע כי אומרו כי במקום שמזכירין
אותו מאיר ומזריח מזהב ומכסף כ״ל כי
כמו שהזהב והכסף ושאר אבנים טובות
הם דברים עפריים לבי שהם מתיצבים ממנו
מזרכך ומתעצם חומריהם מסבת זיוו
השמש עליהם כן הנפש השלם אבל שהוא
שוב

שוכן בתוך חלקי העפרי שהוא הגוף והוא
מתעכר מסבת החומר ממנו הוא מזדכך
מסיבת זכירת זה השם הנכבד ית' וית'
ושופע אליו השפע העליון הנרמז באור
כאשר פירשנו ואז הוא מזדכך ומאיר
מסבת השפע כמו שמזדככין ומאירין
אלה העפריים שהם הזהב והכסף ואבנים
טובות מסבת זריחת השמש עליהם ואמנם
אומרו שם שנבראו בו שמים וארץ וכו'
כי בעבור שכלולים בו הכנה מציאות כל
הנמצאים מן מציאות עליונים ומן מציאות
התחתונים כאשר פירשנו אם כן הוא סבת
מציאות כל הנמצאים בשכמל"ו

פרק עשירי

אל התגברו
התגבהו בעל רוממה התנשאו התנשאו
בעלי זיהיון התגברו התגברו בעלי גבורה
התגאו התגאו בעלי גאוה כי למלכו של עולם

וזיקין
בלבד ולכל משרתיו רוממה וגבורה וגאוה
כסא
למשרתי אלהינו נאה להתגאות ולהתנשא ולמנשאי
כבודו ראוי להתגבר כי מכסא כבודו ולמעלה
ימינו
קכ״ה מלכים רבבות כרסאות גבוהות מדרוע
עד זרוע שמאלו שבעים ושבעת מלכים רבבות
כרסאות יחבנו: ואומר ד״ע כי הנביא כאשר
ישיג וישכיל באלו המעלות העליונות שאמרנו
ידע מעלת הנפש העליון ומעלת השכל הפועל
שלו ומעלת שכלים הנפרדים ומעלת כתר עליון
שהוא שכל הפועל של שכלים הנפרדים ויתחיל ויאמר
בעלי
כנגד הנפשות העליונות התגברו התגבהו
רוממה: ואומ׳ כנגד השכל הפועל שלנו התנשאו
הנפרדים
התנשאו בעלי זיקין ואומ׳ כנגד שכלים
התגברו התגברו בעלי גבורה ואומ׳ כנגד כתר
עליון שהוא שכל הפועל של שכלים הנפרדים כד
התגאו התגאו בעלי גאוה: ואומרו כי מכסא
בזה
ומעלה קכ״ה מלכים רבבות כרסאות: הכונה

בזה כי למעלה מכסא אין לו שיעור לא שהוא
ית' גוף שיהיה בעל שיעור חלילה וחס׳ ואומרו
מזרוע ימינו עד זרוע שמאלו שבכנפים שבשה
רבבות פרסאות ר"ל כי הכרש גדול יש בין מדת
רחמים הרמוז בזרוע ימין למדת הדין הרמוז
בזרוע שמאל לא שהוא ית' גוף שיהיה לו זרוע
ימין וזרוע שמאל חלילה וחס: עוד אמר כי
כמה גבורים הם מנטלי כסא כבודו של מלך גבור
מהטעונים ועומדים יומם ולילה ערב ובקר צעירים
בחרדה ובהלה באימה וברתת ובזיע וביראה
כי כמ"ש בהם משרתי אלהינו שאתם מעמידים
לו זכרון שמו ברום עולם אין חקר ואין מספר בקול
תוך כד של קקק יי צבאות: אומ' דע כי בזה
ההלכה אמת לנו שהמלאכים הנקראים שכלים
נפרדים הם וזה היא כונת ההלכה נא דבר דבר
אחד: עוד אמ' גדודי שמים עליכם יורדי מרכבה
אם לא תגידו ותאמרו מה ששמעתם ואם לא תעידו

מה שראיתם של פנים ופנים רוממה וגבורה
וזיהיון שמתנשאות מתנטלות מתרגשות
ומתגדלות מתגבהות ומתגבדות ג' פעמים
בכל יום ויום במרום ואין בני אדם יודעים
ומכירין בהן: אומ' רב כי שכל הכולל שלנו
הוא אומ' לנפשות עליונית של יורד. מרכבה
גדירת שמים עליכם ואומ' פנים רוממה וגבורה
פירשתי
וכונת הפנים בכאן היא השגה כאשר
למעלה ואומרו פנים רוממה וגבורה ר"ל
כי מי שיזכה באותה הפנים שהיא השגחה
עליונית בודאי שיתרומם ויתגבר ויתנשא
ואומרו ג' פעמים בכל יום ר"ל בשעת התפלה
ג' התפלות הידועות שהם שחרית ומנחה וערבית:
כי אין ספק בדבר כי בעת התפלות נדבקת
הנפש העליונה עם הנפש הנכבד ואז כונה
ומשגיח עליה אחנו שהיא עילות העילות
ובאמת כי אז מתרוממת ומתגברת ומתגאה

פרק

פרק אחד עשר

אמר כשמלאכין הפנים נכנס
לפלפל ולסדר לכסא כבודו ולתקין מושבו
לאביר יעקב אלף אלפים כתרים קושר
לאופני הדר לכל אחד ואחד מהם בראשו
אלף אלפים כורע ומשתחוה ונופל ומשתטח
לפני כל אחד ואחד מהן ג' פעמים כתרים
קושר לחיות הקדש לכל אחת ואחת מהן
בראשה ג' אלפים פעמים כורע ונופל
ומשתטח לפני כל אחד ואחד מהן ז' אלפים
כתרים קושר לנוגה כאור לו ול"ח אלפים
אלפי אלפים ורובי רבי רבבות כתרים ששת
אלפים כורע ונופל ומשתטח לפני כל
אחד ואחד מהן וב' כתרים קושר לבזק
לו ולששה נשר אלף אלפים אלפי אלפים
רוב רובי ריבי רבבות כתרים יב' אלפים
פעמים כורע ונופל ומשתטח לכל אחד ואחד
מהן:

אומר ר״ע כי אומרו כשמלאך הכנס
נכנס כוונתו במלאך הפנים הוא מטטרון
שר הפנים כמו שפירשנו בתחלת הספר
ונקרא מלאך הפנים מפני שהוא משפע עצם
כתר עליון שהוא שכל הפועל של שכלים הנבדלים
והוא רמוז בפני עלת העילות ית׳ מפני שהוא
קרוב לו עד מאד ודבוק בו ועליו נאמ׳ באמר
ופני לא יראו ושכל הפועל שלנו שהוא למטה
מן המלאכים ולמעלה מן הגלגל המקיף
הוא רמוז באחור ועליו רמז באומרו וראית
את אחורי ׃ ועתה אף כשמלאך הפנים
נכנס ר״ל כי כמו ששר צבא הגדול לפני
המלך והקרוב אליו בתחלה הוא נכנס
לפני המלך לשרתו ולשבחו קודם משאר
השרים ואחר כן נכנסים שאר השרים
כן זה המלאך שהוא גדול משאר המלאכים
מסבת קורבתו אל שפע עליון הרמוז בפנים

כאשר

כאשר פירשנו הוא נכנס בתחלה לסלסל
לשבח לעילת העילות ולסדר הלל לכסא
כבודו שהוא כתר עליון ולהכין מושב לאביר
יעקב ר"ל להכין שפע שיהיה נשפע על נפש
בני יעקב שהם אבירי עם · ועתה כאשר
מכין בעבודם השפע עוד חוזר וקושר כתרים
לכל מעלה של שכלים וכונת קשירת הכתר
כאן הוא התרבות השפע והנה נתאמת
לך בביאור כי נפש השלם אחרי פרידתו מן
הגוף הוא עולה למעלה מן השכלים הנפרדים
מפני שמלאך הפנים הנזכר בתחלה הוא
מכין השפע הנפש ואחר כן הוא מרבה
שפע של שכלים הנפרדים כאשר אמרנו ·
עוד אמ' בבקשה מכם נושאי כסא
כבודו בלבב שלם ובנפש חפצה הגדילו
גילה ורנה ושמחה שירה וזמרה לבני כסא
כבודו של סתר נבזב מרתצען ואין אומ'

נדיב מרתצען יוי אלהי ישראל ושמח לבו
בשועת תפלת בניו וידרוש וימציא להם
ליורדי מרכבה בשפע שהם עומדים
לפני כסא כבודו׳׳ אומ׳ רע׳ כי כתר עליון
שהוא שכל הפועל של שכלים הנפרדים
בבקשה מכם נושאי כסא כבודי ר״ל ואתם
המבוקש מכם אותם שכלים הנפרדים הגדולים
מנושאים ומכובדים מסבתי הוא אומרו
גילה ורנה שירה וזמרה לאל אמנם ישר׳
ואין אומ׳ נדיב מרתצען יוי אלה׳:
ר״ל השפעת השפע מלפני עילת העילות
ית׳ אינו בדרך נדבה כמו שאם ירצה
אחד יתנדב לאדם אחר טובה יתנדב
ואם ירצה לא יתנדב: אמנם השפעת שיהיה
ממאתו ית׳ הוא בטבע כי אי אפשר
מציאותו ית׳ נמצא ולא יהיה מושפע
כמו שאי אפשר שיהיה השמש נמצא

ולא

ולא יהיה האור נמצא ואומרו ישמח
לב בשעת תפלת בני הוא כמו ישמח יי
במעשיו וכבר פרשנו ואומרו וידרוש
ומצא להם רלג כי כשידבקו אנשי יורדי
המרכבה בשכלו אין ספק שיגלה סודו
רצון יראיו יעשה עוד אמר בכל
יום ויום כהגיע עת תפלת השחר מלך
דוד יושב ומברך לחיות חיות אמר לכם
בריות אני משמיע חיות נושאות כסא
כבודי בלבב שלם ובנפש חפצה תתברך
שעה שבראתי אתכם בהתרומם המזל
שיצרתי אתכם בו יאירו אורו שלאותו
היום שעליתם במחשבה על לבבי שאתם
כלי חמדה שהכינותי נשתכללתי אתכם
בו החרישו לי קול כל יצורין שבראתי
ואשמע ואאזין לקול תפלת בני:
אומר דע כי עתה מודיע לנו כי בכל יום

והודיענו

ויום עת השפעת השפע או זה עת יהוא והשפע
כי עת השפעת השפע היא פעמים ביום
בערב ובבקר כמו עת תפלתינו והנה נודע
לך כי זמן תפלתינו אינו מדברי רב' ע"ה
לבד שגדרו כי תפלות כנגד תמידין תקנום
אמנם היא גב' מגדרת עילת העלות ית'
וע"כ אמ' בכל יום ויום בהגיע עלות השחר:
ואמנם אומרו אומרו תתברך שעה אחת
שבראתי אתכם בהתרומם המזל שיערתי
ר"ל שבכל כוכב וכוכב ובכל מזל ומזל יש לו שכל
נפרד בפני עצמו שמשפיע עליו והנה נודע
לך מספר שכלים הנפרדים הוא כמספר הגלגלים
והכוכבים אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבוון
קדמ' יקומון: ודע כי השכלים נפרדים לשלשה
מדרגות: תחלה השכלים הנפרדים הנקראים
מלאכים ונקראים נפרדים לפי שהן נפרדין
מן הגוף: והשני השכל הפועל הנשפע על

נ"א נחלקים

הנפש

הנפש והוא למטה ממדרגת השכלים הנפרדים
אינו נפרד מן הגוף לגמרי · ממנה הוא שיבא
אליו : והשלישי הנפש המציירת את השכלים
הנפרדים ואת בוראה והיא מסובכת בגוף
ועל כן מדרגו למטה ממדרגת השכל הפועל
וכל שכן ממדרגת השכלים הנפרדים · והיא
למעלה מעולם הגלגלים והמזלות ועל כן היא
יכולה היא למשול על המזל לפי שמעלתה היא
למעלה מעולם המזלות ועל כן היא יכולה היא
למשול נפשות השלמים עושות אותות ומופתים
שהם למעלה מן המושכל וג"כ מבטלות גזירות
המזלות ואמנם לא כל הנפשות זוכות כי אם
הנפש אשר נשלמה שלימות שלימה היא תוכל
על המזל לא נפש הסכלה · ואמנ' יאיר אורו של
אותו היום ל"ל יתחזק שכל אותו היום עליכם
כי מדוע האור הוא השפע כאשר פירשנו :
עוד אמ' בכל יום ויום בהגיע תפלת המנחה

מלך הדור יושב ומרומם להיות עד שלא יכלה
הדבר מפי חיות הקדש יוצאות מתחת כסא
כבוד פיהם מלא רנה בכנפיהם מלא גילה
ידיהם מנגנות ורגליהם מרקדות וזוקפות
וסובבות את מלכם אחת מימינו ואחת משמאלו ומנשקות
אחת מלפניו ואחת מאחריו ומגפפות
אתו ומפרעות את פניהם ומלך הכבוד מכסה
פניו והיה ערבות רקיע מתבקע כהדרה
מה לך מלך הדור יופי תואר חמדת תפלת
תאות וזהר אור שבח מראה פניהם כד שנ'
קק"ק יוי צב': אומ' ר"ע כי אחר אשר הודיענו
דרך השכנת שפע של בקר עתה מודיענו את
השכנת השפע של ערב ואו' בכל יום ויום
כהגיע תפלת מנחה מלך הדור יושב ומרומם
אומרו מפיהם מלא גילה בכנפיהם מלא רנה
ידיהם מנגנות ורגליה' מרקדות רל' בלשונו
ולבו בלב נפשו נוגע בשנינותיו רוב תפילתנו

הם

הם כן ועכ״ז אין אלו נעלמים בהם אין אמירת
שירותם כן חלילה וחס׳ אמנם אמירת
שירותיהן
בכל כללם ובכל חלקם אעפ״י שאינם מקבלים
חלוקה וזהו פירוש מפיהם מלמד רבה בכנפיהם
מלא גילה׳ לא שהם גופות שיהיו להם וכנפים
וידים ורגלים ושאר רושם הגוף חלילה וחס׳:
ואומרו וסובבות את מלכם אחת מימינו ואחת
משמאלו ר״ל כי כל שכל נפרד מהם מקבל
הראוי לו אותו שהוא ראוי לקבל מדת רחמים
מצד ימין וזהו פי׳ אחת מימינו ואותו שהוא ראוי
לקבל מדת הדין מקבל מצד שמאל וזה הוא
פי׳ ואחת משמאלו לא שהוא ית׳ גוף שיהיו
לו ימין ושמאל פנים ואחור חלילה וחס׳ ואומרו
מגפפות ומנשקות אותו ר״ל נדבקים בו כאשר
פירשנו למעלה ואם כן אומרו ומלך הכבוד
מכסה פניו ר״ל כי מתקן אור שכינה עליהם
כדי שימנעם מידיעת כונתו וסודו כמו

שכשמביט האדם בעין השמש אורו מכהה
את עיניו ואינו יכול להשיג עצמותו ואמתתו
יען כי כח ראותו הוא חלושה מלהביט בעצמה
וגובר בו כח חוזק שכנגדו ית' מונע לשכלים הוא
הנפרדים להבין עצם עלת העלות ית' ונו' וזה
הוא פירוש מכסה פניו ואומרו והיה עלבורת
רקיע מתפקע בהבלה מה לך מלך הדר ויפי תאר
ר"ל כי כאשר השפע מתנוצץ על השכלים הנפרדים
ומונעם מלהבין לגמרי עלת העלות ית' והם
נלאים ומתעלפים מחוזק כח השפע כתר עליון
הטמון בכסא הכבוד וברקיע ערבות והוא
שכל הפועל של השכלים הנפרדים עוזר להם
ואומ' מה לך מלך ויפי שהוא עלת העלות
ית' וית'

פרק שנים עשר

אמ' מבטלי גילה
מבוזי שבנער מעבודי חמה משוזפי קנאה
משזכרו אהבת אהבתו של אברהם לבני

מגלכם

מלכים שהיו רואין אותו כשהוא כונס על בגדיו
מה הן עושין מחבטין פניהן ומגלגלין מתניהם
ומגרין על ראשיהם ונופלין על פניהם ואומרים
התר התר יוצר בראשית סלח סלח אביר
מחול מחול קדוש ישראל כי אדיר מלכים
אומ' המע' כי בעבור שאמרנו כי חוק שכנגד
יתברך מתנועעין השכלים הנפרדים מלהשיגו
ית' וכאשר הוא ית' מחזק השכל עליהם והם
אינם יכולין להשיגו נראה כאלו מסתיר פניו
מהם ואם השכלים הנפרדים אשר לא נתלבשו
בחלאת העכירות בארץ זה המקרה איך
יהיה ענין השכל הנפש אשר נתרכב עם
החומר כשיתחזק עליו השכל בתכלית
איך יוכל להשיג השגות עליונות אחרי
אשר הגבולים ממנו במעלה אודע להם
מניעות ההשגה באמרים נכלה אש מה
יעשו איזובי קיר ועל כן כשנכנס לאמה

מלהשיג רוצה עזר וחבירו הגרולים נמנו
ואומלהם מצטלי גזירה מטירי שבועה
ואמונם אעורו מחכטין כתריהן ומותרין
למעלתם את מתניהם ל׳ל כי הם ממעיטים את
ומבקשין מחילה וסליחה על הנפש השלם
יוצר שלא תאמר לגמרי ואומרים התר התר
שהשבטים ואל
בראשית ואל תתמה על זה נוע אין תכן
הנכרדים אשר מעלתם למעלה מהנפש אין
יש כילו עצמם ממעלתם לבקש מחילה על
הכחות מהם כי בקב עם הדרת מלך :
ועוד אמר מלך נוראמלך נעבוהל מלך יקר
מלך נכבר למה לך איבה עם זרע אברהם
למה לך קנאה עם זרע יצחק למה לך אחרות
עם זרע יעקב כי קנין שמים וארץ קראת
אותם ויוצאות קרנות מתחת כסא כבודו
ברוכים
כמליות ותוקעות ומריעות ומברכות
אתם מעלמי זכות שבח לכם מסלמלי אבות

ועלצבא

ועל יצבא מרום כבוד וגדולה עשו להם אדרי
אטהם עד עודי כנת יוי אלהי ישראל
היו נקראין: אומ' רע כי הנפש כאשר מבקש
מהשכלים הנפרדים שיתכללו בפרי אל אדונו
שיהיה לו כח לסבול כמו חוזק השפע מתחילים
הם להתפלל אל עילת העילות ואומ' מלך נורא
מלך יקר למה לך איבה עם זרע אבקהם: והוא
ית' מרחם עליה ויצבאות מעלה שהם תחת הכסא
מברכות כאילו שבקשו רחמים וסליחה על הנפש
ואומ' ברוכים אתם מלמדי זכות: עוד אמר
הרי הוא אומ' לך יוי הגדולה ואח' מה רבו מעשיך
יוי' לך נאמר תתהדר תתרומם תתנשא מלך
מבואר ותתבדך תשתבח תתקדש טיטרוסיא
יוי אלהי ישראל: אמר רע כי בעבור שאמר
שהשפע מתרבה עתה מודיענו כי השפעים
נמה הם ומפרש אותם בדרך כלל ובדרך פרט
וכבר פרשנו בתחלית ספר עץ החיים שחברנו כי

הספירות העליונות הם שש והוא כתר עליון
הרמוז בגדולה וחכמה הרמוז בגבורה ובינה
הרמוז בתפארת וחסד הרמוז בנצח ופחד
הרמוז בהוד: ובמקום אחר הוא אומ' מה רבו
מעשיך יי' ר"ל כי הספירות הן רבות יתירות אילו
קושיאן אהדדי לכן נאמ' תתהדר תתרומם
תתנשא: ר"ל כי רבוי הספירות והשמות אינם
כי אם בעולם שכלים הנפרדים הרמוזים בחכמה
שהם למטה מכתר עליון וכנ' מעלתם וקדושתם
משתנה ומתעלה ומתקדש שמם וכבר התנית'
בתחלת הספר שלא אפרש את השמות הנזכרות
בזה הספר כי כבוד אלהים הסתר דבר ועל כן
אני מפרש את אלה השמות: עוד אמר
שהיה נקרא טיטרוסיאי טוטרסיה טוטרסיאל
טוטרוסי טוטרוסיה טוטרוסיין טוטרוסיש
טוטרוסיב טוטרוסין טוטרוסיק טוטרוסית
טרסג יהדריאל אשרויטאו וסימנא והדיא

הלכתו

הלכתא למיגרס אילין שמהן דרבנן מטוטרוסיאי
ועד טטרוסיה בגרים הדא מסרתא יה אחל
גדבלך שבנם עתק   הפירוש הנה כי כל
שמותיו ית' הם כינויו ותאריו חוץ משם בן ד' א'
אותיות ית' וכל תואר בפני עצמו הוא בהשגה
בפני עצמה וריבוי שמותיו הם ריבוי ההשגות ועל
זה הוא ית' נקרא באלו השמות הרבות וגם כן כל
מלאך ומלאך מהשכלים הנפרדים כפי מעלת
השגתו הוא שמו ועל כן יקראו המלאכים כל
אחד ואחד מהם בשם מיוחד לפעולתו וכמו כן
כל מלאך ומלאך בפני עצמו הוא ממונה על
פעולה אחת ועל כן כשירצה שום חכם לפעול
שום פעולה כשיזכר שם אותו המלאך שהוא ממונה
על אותו המלאך ויוצא מלאכת אותו החכם מן
הכח אל הפועל והבן זה היטב ואני עתיד להרחיב
לך דברי בזה הענין ובפירוש שמות דגות בסוף
זה המאמר בביאור רחב בגזרת אומר ועושה

גוזר ומקיים: **פרק שלשה עש״**

כיון שראה ר׳ נחוניא בן הקנה את רומי הרשעה שנטלה עצה על אבירי ישראל לאבד אותם עמד וגילה סודו של עולם מדה שהוא דומה למי שהוא ראוי להסתכל במלך וכסא בהדרו ביופיו וחיות הקדש בכרובי גבורי ובאופני שכינה בבזק מבהיל בחשמל נורא בריגון שמקיף סביב לכסאו בלשרין ובשלהבות שמתגברות ועולות בין גשר לגשר ובאבק עשן ובריח זה שהיא מעלה את כל אבק גחליו שהיה חופה ומכסה את כל חדרי היכל ערבות רקיע בערפלי גחליו וסודיה שר הפנים עבד טוטרכיאל יוי גאה:

הפירוש דע כי כבר פירש למעלה בפרק ז׳ מזה הספר כי כשירצה השלם לשרות עליו רוח הקדש צריך לו כשיתבודד שיקרא בקצת פרקי זה הספר ואמרנו שצריך לו להתחיל ולקרות מתחלת פרק ז׳ ועתה צרי

לו לדעת כי עד הנה צריך לו לקרות שהוא ת׳
תחלת פרק י״ג והם ו׳ פרקים· ועתה דע כי עוד
חזר מחבר הספר הזה שהוא ר׳ ישמעאל ז״ל
לדבריו להגיד סוד מעשה עליונים ופתח ואמר
ר׳ יש׳ אמר ר׳ ישמעאל כיון שראה ר׳ נחוניא בן
הקנה· עוד עמד וגילה סודו ז״ל כי הודיע סוד
דרך התדבקות הנשמה בשכל עליון אחרי הפ׳
הפרדה מן הגויה ואיך יוכל להשיג את אדונו
שהוא עלת העלות ית׳ וית׳ ואיך ובין שפנו העלין
ומלאכיו הנצחיים וזה הוא צ״ר להסתכל במלך
לבסא בהדרו ביופיו וחיות הקדש בכרובי גבורה·
ואופנים אומרו בגשריו ובשלהבות מתגדרות
ועולות בין גשר לגשר· הכונה בזה שם שכמו
שבדרך משל לא יוכל אדם לעבור מצד המים
אל צדו האחר אם לא יהיה שם גשר כן האיש
השלם לא יוכל להגיע לשפע הרמוז במים עד
שידע דרך מציאות שכלים הנפרדים ושמותם

וממעלתם כי אינה נעדם היא למעלה ממעלת
של חבירו ובפרק ט״ו מן הספר יבאר שמותם
ומעלתם על הסדר וידיעת אלה השכלים ושמות
נקראים גשרים ואומרו ובאבק עשן ובריח
זה ר״ל באמירות השירות אשר הם דומים
לריח ניחח ואמנם אומרו וסודיה שר
הפנים שבר טורטביאל ויגאה: ועכי
אעפ שהתניתי בתחלת הספר שלא אפרש
את שם הנזכר בזה הספר אמנם עתה אורצה
שאפרש שם הנזכר וזה מלאך לבד כדי
שלא תחשוב זה לאות ואומ׳ דע
כי זה המלאך הוא יותר קרוב לפני כתר עליון
ונקרא שמו סודיה והיא מלה מורכבת סודיה
ומלת סור בלשוננו הקדש שם משתתף נופל
על מורכבת הדבר ורחקו המשל בזה שאם תאמ׳
סור ממני כי דושן הוא התרחקו ממני כמו סור
ממני כל פועלי און ר״ל התרחקו ממני כל
פועלי

ואלי

אין ואם תאמר סודה אלי כונתו הוא התקרב
אלי כמו וסורה אלי משמעתו יגיעתה לך התקרב
אלי כדי שתלמוד המשמעת שנצטויתה עתה
נקרא שם זה המלאך סוריה והיא מלה נ׳
מורכבת ר״ל כי כוונתו הוא זה כי הוא מרחיק
מלפני האל אשר נכתר ביה את מי שהוא
ראוי להרחיקו מלפניו וגם מקריב לפני האל
למי שהוא ראוי להקריבו לפניו יהי רצון שנהיה
מן הקרובים אליו ולא מן הרחוקים ממנו ועל
זה נקרא זה המלאך סוריה כי מלת סור הוא
נופל על הקירבה ועל הריחוק וגם זה המלאך
הוא מקרב את מי שהוא ראוי להתקרב
ומרחיק את מי שהוא ראוי להתרחק עתה
אמר וסוריה שר הפנים עבד טורטביאל יוי
גאה ר״ל כי זה המלאך שהוא מקריב את האיש
השלם לפני כתר עליון הוא מתעלה ומתנשא:
עוד אמר למיה דומה מדה זה ליורדי

מרכבה לאדם שיש לו סולם בתוך ביתו שהוא עולה
ויורד ואין כל בריה מוחה בידו כל מי שנקי
ומנוער מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים
ולשון הרע ושבועת שוא וחילול השם ועזות
פנים ואיבת ח' חנם ועל עשה ולא תעשה אומר
א"מ ר' ישמעאל א"ל ר' נחוניא בן הקנה רע בן
נאים מעשיו ואשרי נפשו שכל מי שנקי
ומנוער ממדות הללו שטורטביאל יי' וסודיה
מואסים בהם. הפירוש דע כי כמו שאם ידיעה
אדם לעלות ממקום למקום לא יוכל לעלות
כי אם בסולם כן נפש השלם כשירצה לעלות
במעלות העליון לא יוכל לעלות כי אם בידיעתו
השגות העליונים ומעשיהם בכלל ובפרט ועם
ענין כמה דומה מדה זה ר"ל כל מי שנקי ומנוער
מע"ז ר"ל כי אם כל זה שיש לאיש השלם תיקון הנפש
שהיא משנה המעלות צריך שיהיה לו ג"כ תיקון הגוף
שהיא שם החקק מעלה המדברות. ודע כי שלה
ע"ז היא מעלה משותפת

נופלת

נופלת על עבודת הצלמים שהוא עד׳ אמתי
וגם נופלת על השתדלות קניני העולם הזה לאכול
ולשתות מיני מעדנים לתקן וליפות לגוף נמיני
תכשיטים כי זאת באמת היא עד׳ לפני
שהוא עובד לעצמו ולמראיתו לא לאלהין
וגם נופלת על כל עבירות שהן זרות לגמל
ואינו ראוי לעשותן כגון ההרהור הלב במחשבה
הרעה וכגון לא תלכו בחוקות הגוים והדומים
לזה : עוד אמ׳ יורד ומסתכל בגאוה מיכלא
ופרדה משונה בגאוה דומיה וסודה׳ של
זהיון שמתרגשות לפני כסא כבודו ג׳ פעמים
בכל יום ויום במרום מיום שנברא העולם
ועד עכשיו לשבח שטורטביאל יוי מתגבר
בה במרום : הפירוש רצ׳ כי אין ספק בדבר
כי כאשר יהיה האיש השלם בתיקון הנפש שהיא
השגה העליונות ובתיקון הגוף שהיא שמירת .
המצוות אין ספק שיוכל להשיג בהשגחה עליונית

שהיא צפיית המרכבה וזהו כו״ר ומסתכל בגאוה
מוכלא ואין צריך לשלם כו׳ לזה ההלכה מכני
שהיא מבוארת:

פרק ארבעה עשר

אמר ר׳ ישמעאל
כיון ששמעו אזני
התראה זה תשש כחי ואמרתי לו לר׳ נחוניא
בן הקנה רבי אם אין לדבר סוף שאין כל בריה
שהנשמה בו שנקי ונגבר מה מדות הללו
אמ׳ לי בני גאים אם לאו עמוד והבא לפני כל
גבורי חבורה וכל אדירי ישיבה ואומר לפניהם
הרזים הסתרים הספוסים והכבושין נפלאות
ועדוגות המסכת שבליל העולם וסלסולו עומד
עליה ישטר שמים וארץ שבל כנפי ארץ
ותבל וכנפי רקיעי מרום קשורין תפורין
ומחוברין תלויין ועומדין בו וכתיב סולם מרום
שראשו אחד בארץ וראשו אחד על רגלי ימין
כסא כבוד: הפירוש דנג כי בעבור שהנפש

החכמה

החכמה היא מסובבת בגוף בהכרח בגזרת
בוראה שהוא עילת העילות ית' וית' וכוחות תאות
הגוף הן בתכלית החוזק אכן אפשר לנפש החכמה
שלא תטמא עד עת בתאות הגוף מאחר שהן
חזקות הבנין ועל כן אי אפשר שלא תפחד הוא
שמא תתלכלך בתאות הגופניות ועל זה אמר
ישמעאל כין ששמעו אזני התראה תשש כחי
ר"ל כי לבי שתאות הגופניות הן חזקות באדם אם כן
אי אפשר לאדם שלא יעבור על אחד מאלו העונות
כי אין אדם צדיק בארץ ועל כן תשש כחי כי אמרתי
בעצמי מי יוכל להשמר מכל אלה ואחר כן אמר לי
דבי אל תחוש ממה שהקדמתי בהם כי חס ושלום
אם נכשלת בהם יש לך רפואתם ומה היא רפואתם
היא התשובה כי בעת התשובה נכנע השלם מדרכו
ושופע עליו השפע שהוא סוד שכליל העולם וסלסולו
שנ' שובה ישראל עד יי אלהיך ואומרו ונתיב
סולם מרום ר"ל דרך השפעת השפע שהוא כמו

סולם למעלות למעלה וראשו האחד על רגל ימין
כסא הכבוד שהוא כתר עליון מדת הימין ומדת
הרחמים ·· עוד אמ' א"ר ישמעאל שמרתי מיד
והקהלתי את כל סנהדרין ואת כל סנהדרי קטנה
למבוי השלישי אשר בבית יי' והוא יושב על ספסל
של שיש טהור שנתן לי אלישע אבי מחטא יולדתי
פי' שכר הוא שהפנסה לו בכתובתה' הכ"ל רע
כי מה שאמ' ר' נחוניא בן הקנה להקהיל את הסנהדרין
כונתו היה לפרסם לכל ולהודיעם כי השם ית' מקבל
תשובת השבים ועל זה אמר ר' ישמעאל והקהיל את
כל הסנהדרין והתמיה הוא זה כי מאחר שהקהלתי
את כל הסנהדרין מה צורך היה לו עוד לומ' ואת
כל סנהדרי קטנה אמנם נראה לי כי כוונתו בזה הוא
כי אפשר השגחת השם ית' הוא בצבאות מעלה
שהם סנהדרין גדולה כמו כן השגחתו הוא בצבאות
מטה שהוא עולם השפל שהם סנהדרי קטנה ואומרו
למבוי השלישי שהוא בבית יי' ר"ל בעולם שכלים הנפרדים

שהוא

פהוא עולם השלישי והוא בית יוי באמת כי ג׳ עולמות
הן שכל וגלגלי ורוחני ואומרו והוא יושב על ספסל
שיש טהור וכו׳ ר״ל כי שפעו ית׳ הוא בתכונית הזכות
והטוהר כשיש טהור ואל זה רמז ותחת רגליו
כמעשה לבנת הספיר ר״ל כי שפעו והוא בתכונית
הזכות והטוהר כשיש הטהור ואומרו שנתן לי
אלישע אבי מחפץ יולדתי ר״ל כי שפעי זה אינו
שלקחתיו בהכרח מפני שלא הייתי ראוי לו אמנם
הוא ראוי לי כי בעת שטבלה אמי כשהייתי רוצה
להתעבר על מ׳ טעמים כאשר זכרנו למעלה
בתחלת הספר ונדבקה בשפע הנדמה במים ועל כן
נולדתי בדמות המלאך כאשר אמ׳ למעלה אבל
אותו השפע אינו דר עמנו אכן הוא מחפץ יולדתי
שהכניסה בכתובתה עוד אמ׳ ובא רבן שמעון בן
גמליאל ר׳ אליעזר הגדול ור׳ אלעזר בן דמה
ור׳ אליעזר בן שמוע ור׳ יוחנן בן דהבאי וחנינא
בן חכינאי ויונתן בן עוזיאל ור׳ עקיבא ור׳ יהודה בן בבא

כאנו וישבנו לפניו והיו כל המון חברים עומדים
על רגליהם כי היו רואים כי כנור אש ולפיד אור
שהפסיק בינינו וביניהם ור׳ נחוניא בן הקנה יושב
ומסדר את כל דברי המרכבה ירידה ועליה היאך
יורד מי שיורד והיאך יעלה מי שיעלה:
הכלל דע כי כאשר החל ר׳ נחוניא בן הקנה
לבאר דרך התדבקות הנשמה החכמה במקורה
העליונה כי מה תעשה עד שתוכל להדבק ואיך
ישפע השפע עליה ואם נטמאה בטומאות הגוף
איך תשוב בתשובה ותהיה לה הכנה לשפוע
עליה השפע מיד נדבקה נפש ר׳ נחוניא בן הקנה
בשכל עליון הלמוד באור כאשר פירשנו בפ׳ס
באורך נראה אור: ועל כן היה בינות אש ולפיד
אור היו מפסיקין בינו וביניהם כי היו מעידים
שכבר נדבק באור העליון כאשר זכה באור העליון
דינה לזכות כמוכן לאחרים שהן ממינו ואם הם
מנפט ולמד להם סדר דברי המרכבה כי מה יקראו

שם

שם ואין יאמרו עוד וכו' וכיון שהיה אדם
מבקש לירד למרכבה היה קורא לסוריה שר
הפנים ומשביעו קי"ב פעמים בטוטרוסיאי
יוי שהיה נקרא טוטרוסיאי צורטק טוטרביאל
טופגר אשרויליאי זבודיאל והדריאל שוריאל
ומקרהודיאי רהיבידין ואדירירון יוי אלהי
ישראל: עוד אמרו שלא יוסיף על קי"ב פעמים
ולא יגרע מהם שאם היה מוסיף או מפחית גורע
דמו בראשו אלא פיו מונה ואצבעות ידיו סופרו
קי"ב פעמים ומיד יורד ושולט במרכבה הכוונה
דע כי דרך קבלת השפע וההשגה יש לו סדר
וגבול ידוע שאינו ראוי לגרוע ממנו ולא
להוסיף עליו שאם יגרע ממנו כל השפע לא
ישפע עליו ולא ישיג עליו שאם יגרע ההשגה
על שלמותה אבל יהיה מחוסר השפע וההשגה
ואם יוסיף עליו יגבר השפע יותר מדאי
ולא יוכל עוד להשיג אותו לאותו שהיה משיג

כמו שאם תרמה השמן על המורה תכבה הנר
ועל זה אמר שלא יוסיף על קו״ב פעמים כדי שלא
ישתבשו השכל לגמרי וגם לא יגרע מזה המניין
כדי שלא יהיה מחוסר השגה ואומרו לא מוצא
ומטבעות ידיו יספרו ר״ל כי אצלי כליו הגופניים העליון
צריכם שיהיו אין פסוקים בהשגת השכל
ויהיה כלול לדוו ית׳ וית׳ שמו

פרק חמשה עשר

אמ׳
ישמעאל׳ כך אמ׳ לי ר׳ נחוניא בן הקנה
בשבעה היכלות יושב טוטרוסיאי יוי אלהי
ישראל מדר בתוך חדר ובפתח כל היכל והיכל
ח׳ שומרי הסף ד׳ לימין המשקוף וד׳ לשמאל
המשקוף: הפירוש דע כי חילקו מעלות
משכלים הנפרדים לשבע מעלות אע״פ
שהם עשר אבל המעלות שבהן הם ז׳ ונקרא
כל מעלה מהם היכל עתה אמר בז׳ היכל
יושב יוי אלהי ישראל היכלי בז׳ מעלות

הוא מתעלה יי׳ אלהי׳ ישראל וקרא למעלות
הכליות לבי שכמו שמעלת המלך הוא לשבת
בהיכלו כי הוא מורה על גדולת מעלתו מפני
שהוא מסתתר שם מעיני עבדיו כן עילת העיל
ית׳ הוא מתעלה ומתנשא על שבעה מעלות
של שכלים הנפרדים הנרמזים בהיכלות
והוא נבדל מהשגתינו ועל איש השלם כאשר
ירצה להתקרב אליו כן ית׳ צריך לו לדעת סוד
היכלותיו ושם מעלות הקרובים אליו ית׳ עד שיוכל
לקרוב לפניו כמו כשירצה אדם להתקרב אל מלך
בשר ודם שצריך לו לדעת שמות השרים הקרובים
אליו ויכול לפניהם אהבה אחוה כדי שלא ימנעוהו
אותם השרים מלהתקרב אל המלך ועתה התחיל
ר נחוניא להודיענו שמותם ומעלות של אלו
שכלים הנפרדים וכבר התניתי בתחלת זה הספר
שלא אפרש את השם הנזכר בזה הספר ועל כן אינ׳
מכליש לאלו השמות אכן אנו זוכרן בלבד

כמו שזכרם ר׳ נחוניה בן הקנה ור׳ ישמע[אל]
מחבר הספר מ״כ; עוד אמ׳ אלה שמות
של שומרי פתח היכל הראשון:
רההביאל וחשראל גהוריאל וכותיאל טוטריאל
ודהריאל מתקאל ושויאל ואית דאמ׳ שובאל:
עוד אמ׳ אלה שמותם של שומרי פתח
היכל השני׳ טרג טגריאל ומתפיאל סכהיאל
ונגפיאל מהדריאל וסטראל רגנביאל וסהביאל:
עוד אמ׳ אלה שמותם של שומרי פתח
היכל השלישי: שבדיאל ורציצאל וסלמניאל [illegible]
והדהיאל ההדיאל זבוריאל: עוד אמ׳
אלה שמותם של שומרי פתח היכל הרביעי:
פחדיאל וגבורתיאל בזדיאל ושכינאל שתקיאל
וערבאל זככיאל ועננאל: עוד אמ׳
אלה שמותם של שומרי פתח היכל החמישי:
תחתיאל ועזיאל גטואל גטהנאל ועבבואל
נקפיאל וגדיאל חריאל ובלטריאל: עוד אמ׳

אל

הששי:

[illegible] של שומרי פתח היכל הששי:
דומיאל וקצפיאל גהגהריאל וארסבר סביאל
עגרומיאל ופגריאל מתקאל ותוספיאל:
עוד אמר ובפתח היכל הששי נכפין ועומדין
כל הגבורין עריצין עזין וקשין ונוראין
ומבהילין גבוהין מן הרים ולטושין מן הגבעות
קשתותיהן דרוכות והן בפניהן חרבותיהן לטושות
[illegible]ידיהן וברקין וטורדין ויוצאין מגלגלי עיניהן
וכוכיות אש מחוטמיהן ולפידי גחלי מפיהן
וכובעים ושריונותיהן מעוטרין ורמחים
וחניתות תלויות להן בזרועותיהן:
הפירוש דע כי השומרים בהיכל הששי
הם הקרובים באמת אל עילת העילות ית' ונת'
וכאשר רוצה הנפש להתקרב אל אדוניה הם
דוחים אותה ואינם מניחים אותה להתקרב
אל אדוניה שם כמו שחרובי המלך אשר ידם
הם דוחים את האיש הבא לראות פני המלך

ואינם מניחים אותו להתקרב במערכת ...
מכני כבוד המלך ואימתו גם אלה השכלים
הם דוחים את הנפש מלהתקרב אל בוראה
ונלחמים עמה ואין ספק כי הנלחם צריך שיהיה
גבור ועריץ עז וקשה עד שיוכל להלחם כי
לא ילחם מי שהוא רך וחלש ועל כן אלה המלאכים
הם מתוארים בגבורה ועריצות וכבו...
ונאמר בעבורם שהן גבורים ועריצין עד...
ונוראין ומבוהלין ועמהן קשתות וחרבות
כלי מלחמה וכלי הרחקת האדם מלקרב אינם
והכונה בכאן הוא שהן מרחיקין את הנפש שלהתק...
אל בוראה לא שיש למעלה קשתות וחרבות
חלילה וחס אם כן הוא משל על רחקם את הנפש
מלהתקרב שם:

פרק ששה עשר

את סוסיה

סוסי חשך סוסי צלמות סוסי אפלה סוסי אש
סוסי דם סוסי ברד סוסי ברזל סוסי ערפל סוסין
שהן

שמן רוכבין עליהן העומדין על איבוסי אש
ומלאין גחלי רתמים אוכלין גחלים מתוך איבוסים
כשיעור מסאה גחלים בכה אחד ושיעור כל [illegible]
סוס שלשה מאיבוסי של קיסר : הפירוש
דע כי בעבור שהסוס מורה על מעלת הכוכבו
והרוכב הוא מנהיג הסוס כאשר יחפוץ ואין הסוס
מנהיג הרוכב ר"ל כי אינו מעלת הסוס כמעלת
הרוכב אעפ שיש לסוס כח גם הצמיחה והתנועה
כאשר יש לרוכב אומנם אין כח הדבור והשגה
האמתית כאשר יש לאותו שרוכב עליו ועל כן
גובר עליו רוכבו ומנהיגו כאשר חפץ ועל זה
נקרא השם ית' רוכב שמים כי הוא ית' מנהיגם
כאשר חפץ ואינם יכולים לעשות הפך רצונו
ית' מאחר שהוא ית' עלה והם עלולים לו ואם כן
הם טפלים לו והוא ית' אינו טפל להם ועל כל רמזו
רבן ע"ה ואמרו הסוס טפלה לרוכב ואין הרוכב
טפל לסוס   עתה את סוסיהן סוסי חשך ר"ל

כי כוחם וגבורתם ותוקפם של אלה שכלים
הנפרדים כן הוא כי עת משפיעים על מי שהוא
ראוי לקבל מדת הדין ונס ועברה וזה הוא סוסי
חשך לו כח מדת הדין ועת יש שמשפיעים
על מי שהוא ראוי לקבל מדת רחמים שפע שלום
ושלוה שהוא שפע עליון אשר המדנום בתחלת
מבעין החיים בנפש אלוה וברוח אלהים חיים
וזה הוא סוד סוסי אש: ועתה דע כי שפעם
אינו משתנה חלילה וחס כי אינם מקבלים
שינוי אמנם השתנות השפע לטובה ולרעה
הוא מצד המקבל כאשר השמש מלבין הבגד
ומשחיר פני הכובס והפועל הוא אחד ומן השמש
אינו בא כי אם אור הרמוז בטוב שנ' וירא
אלהים את האור כי טוב ולא חשך הרמוז ברע
וכ' מלמעלה אינו בארץ טוב אמנם סבת חטא כוכות
לרעה הוא מצד המקבל ונס' רמז מעלת אליהו
ז"ל בסוס וגדר שהעלוהו בשמים בסוס ורכב

אש ל״ל כי זיכהו במדת הרחמים שהוא שפע
עליוני הנרמז באש כאשר אמרנו והוליכוהו
בתוקף וגבורה אליהם ועל כן לא טעם טעם
מות מפני שלא טעם טעם חטא: ועתה
דע כי אפי׳ גופו שהוא חלק הכבד שבו לפי שהוא
עפרי נתעלם ועל כן עלה לשמים לא שיש
בשמים סוסחלילה וחס: ואל תתמה על זה שאמרת
כי חלק עפרי שבו נתעלם שנאמר כי החלק
העפרי איך יתעלם לכי שהתיכת האבן מסובבת
זריחת השמש עליו מתעלם ונעשה נופך
ספיר ויהלם ואיך לא יתעלם היושר שבמזג
שבמזגים שהוא גוף האדם מסבת השפעת
השפע הנכבד: עוד אמ׳ ונהרי אש בנהר
אבוסיהן והושותי כל סוסיהן כשיעור מלא אמת
המים שיש בנחל קדרון שמוציאה ומחזקת
כל מימי גשמים של כל ירושלם והיו שם ענן
למעלה מראשיהן שהיה מזלף דם מלמעלה

מרכאביהן שלהן ושל סוסיהן וזהו סימן ומראה של
שומרי פתח היכל השביעי וסוס כל פתח ופתח
של כל היכל והיכל: הפירוש כי אומרו ונהר
אש בל׳ איבוסיהן ר״ל כי אלו כחות של שכלים
הנפרדים אשר רמזנום בסוסים הם מתחזקים
ומתקנים מסבת שכלם אשר בעידהם וד״מ
השפע בנהר כאשר פירשנו וענין רבות כי השפע
שהוא שכל הפועל הוא נמשל במים אמנם הפלא
הוא זה כי אומ׳ ונהרי אש ביצר איבוסיהן ר״ל
נהר לא יאמר בעבור נהר של מים ואמנם של
נהר די נור נגיד ונפיק מן קדמוהי אך לא אמר
נשפך ויוצא כי אם נמשך ויוצא אם כן אינו שם
נהר בשם מוחלט כי אם על נהר של מים ואמנם
נראה לי כי דימה שפעם באש ולא במים לפי
שכמו יסוד האש הוא יותר קל מיסוד המים
ויותר זך ממנו כן שפעם היא יותר זך ונכבד
משפע שכל הפועל שלנו לפי שהוא נשפע משפע

עליון

ביום

השגה אמיתית ואומרו במרה שתצנה

גאולה ועת הישועה ר"ל כי כוונת באת הגואל

יבוא במהרה בימינו אמנם השלמים אינו

שיקל מעליהם טורח העולם הזה ויהיה להם פנאי

להתחכם בחכמות התורה שהיא תכלית ההצלחה

כי לא יוכל לשפוט העליון כי מלאה הארץ דעה

את ה'. אם תחשוב כי עוד יחרב הבית

ויפלו עוד בגולה כאשר אירע בבית ראשון

ובבית שני אינו כן כי זאת הבית לא תחרב

עוד חלילה וחס: ביום השלישי יקימנו

ונחיה לפניו ונעלה זה אמ' ששמורה להן לישראל

אחר חרבן הבית האחרון ר"ל כי אותו הבית

הראשון והאחרון נחרב אך זה לא יחרב עליה

אמ' האחרון בלומ' אחרון לחרבן ואומרו מתי ידעה

בגאות ר"ל בן עתי שיבנה המקדש ויתנבאו

וישיבו לכתר עליון אשר ראוי למרובה שהוא

עלת העילות להתגאות ואינו מתגאה כמו

שפרשנו בהלכה

הקודמת:

פרק שבעה עשר

אמר ר' ישמעאל כשאתה
בא ועומד על פתח היכל הראשון טול שתי חותמות
בשתי ידך אחת של טוטרוסיאי ואחד של סוריה
שר הפנים של טוטרוסיאי י"י הראה אותו לעומדי
לימין ושל סוריה שר הפנים הראה אותו לעומדי
לשמאל מיד רהביאל השר שהוא ראש פתח היכל
הראשון ופקיד על היכל הראשון ועומד על ימין
המשקוף ותופהיאל השר העומד לשמאל המשקוף
עמו מיד תופשין אותך אחד מימינך ואחד משמאל
עד שמוליכין ומוסרין אותך ומשלימין ומזהירין
עליך לטגריאל השר שהוא ראש פתח היכל השני
לימין המשקוף ומתפיאל השר העומד לשמאל המשקוף
עמו · הפירוש דע כי כאשר מגעת הנשמה
החכמה בגבולם העליון מיד כחה תשושה ומתעלפה
מחוזק השפע העליון וכו' ופן תדיכה שיעזרוה
השכלים הנפרדים ולא יעזרוהו השכלים הנפרדים

רק כשיתוסף לה השבה על השגתה וידיעתה
למעלה השמות הן מוסיפות לך השגת רוחנית
ועל כן אמר ישמעאל כשאתה בא ועומד טול
שתי חותמות בידך וכו׳ תשיג למעלה ההשגות והראה
כח השגותיך למעלה השכלים הנפרדים כדי שגם הם
ישלוך למעלה יותר מעולה מזו המעלה שהוא
כתח היכל השני׳ עו״ר אמ׳ והראה אותם
שתי חותמות אחד של אוריריה ידרון זוי ואחד של
אוזהיא שר הפנים של אדיריהירון יוי הראה
אותו לעומדין לימין של אוזהיא שר הפנים הראה
אותו לעומדין לשמאל מיד תופסין אותך אחד
מימינך ואחד משמאלך עד שמוליכין ומוסרין
אותך ומזהירין עליך לשבוריאל השר שהוא ראש
פתח היכל השלישי ועומד לימין המשקוף ורתוני׳ל
השר העומד לשמאל עמ״ר הפירוש דע כי
כי אומרו והראה אותם שני חותמות ר״ל כי כאשר
תזכה לעלות במעלה הראשונה ותרצה לעלות

עמנו

ממנה במעלה עליונה עוד צריך לך להשיג השגה
אחרת כדי שתוכל לעלות ממנה במעלה יותר עליונה
כאשר פירשנו ועל זה אמ׳ והרואה אותם שני חותמות
וכו׳ עוד אמ׳ והרואה אותם שני חותמות אחד
של צורטק יי׳ ואחד של רהטוולון שר הפנים הרואה אותם
של צורטק יי׳ לעומדין לימין : ושל רהבירון שר הפנים
לעומדין לשמאל. מיד תופסין אותו אחד מימינך וא׳
ואחד משמאלך ומוליכין מלפניך שנים שרים מלפניך
ושנים שרים מאחריך ומשלימין אותך עד שמוליכין
אותך ומזהירין עליך לפתריאל השר שהוא לאש פתח
היכל הרביעי ושמר לימין המשקוף וגבורתאל השר
שומר השמאל המשקוף עמו ; הפירוש ר״ע כי
גודל מעלת המקום המיוחד לנפש השלם הוא עד מאד
נעלה ויקר מלהגיד. שמם יש אומרים נאמנים וחזקים
שהם דוחים ומונעים מלהתקרב שם במהרה כדי שלא
יהרוס כל נפש מגואל נטמא להתקרב שם ועל זה רמז
באומרו וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ול״ה

ובאמת

[illegible] יוכל הנפש להתקרב ולהתערב עם
אותם קהל קדושים עד שישיג דרכיהם וילמוד
דרכי עבודתם ומדותיהם ותפלותיהם ואז יפתחו לו
השערים היקרים ההם ויכנס בהם וישאלהו פתחו
שערים ויבוא גוי צדיק שמו: ופשרוהו וירוע שמם יחסר
לו ירועה אותם משי נותנם פי כעסן שלו ויגרשוהו
משם ישליכן אותו והראה אותם שני חותמות: עוד
אחד והראה אותם שני חותמות אחד של זבודיאל
ואחד של מרגזיאל שר הפנים של זבוריאל עומדין
לימין ושל מרגזיאל עומדין לשמאל מיד תופסין אותך
אחד מימינך ואחד משמאלך עד שמוליכין אותך
ומוסרין אותך ומשלימין ומזהירין עליך לתחיאל
השר שהוא ראש פתח היכל חמישי ועומד לימין
המשקוף ושריאל השר העומד לשמאל המשקוף
עמו: הפירוש ד"ע כי נפש השלם כאשר מצליח
בהשגות עליונות וזוכה שיתנאר מעט מעט באורו
העליון ועולה ממעלה למעלה תמהים בו עד מאד

להיות
שכלים נפרדים כי איך זוכה זה הכס[...]
ומושבות[...]
במחיצתם וגם כן לעלות עוד למעלה
ונבהלים ויראים ונרעשים ונרגזים לפניו
ועל כן זה המלאך שהוא ראש זה ההיכל שמו
מרגדיאל כי הוא מרגיז ומכחיד את הנפש
ואינו מניחו להתקרב באותו המקום העליון
ועל כן צריך שיהיה עוד לזה הנכנס עזר אחד
שיעזרהו כדי שינצל גם מזה המרחיק ויוכל
להתקרב באותו המעמד המקודש וע"כ צריך
עוד להיות עמו שני חותמות ר"ל שני השגות
אחרות כדי שיעזרהו ולא ימנעהו מלבוא באור
הגדול: עוד אני והראה אותם שתי חותמות
אחד של טוטביאל יוי והאחד של זהכסודיאי
שר הפנים הראה אותו לעבורין בימין ועומדין
בשמאל מיד תופסין אותך ומוליכין אותך ג'
שרים מלפניך וג' שרים מלאחריך ואולי
המרוש ר"ע כי זה ההיכל הששי הוא סוף ההעלות

העבדות

העליונות ותכלית ההשגות הקדושות ואם יגיע
הנפש העליון בהשגות הנכבדות שאמרנו ישיגם
וינצל מרחיות אותם השכלים הנבדלים אמנם
בזו המדרגה ולמה ויגיע עד מאד צריך ומגיע
בתכלית המדרגה שהוא תכלית הכונה ועל
כן צריך שיתחדש לו עוד השגה אחרת כדי
שינחנו מיגיעו וישקיטנו מעמלו ועל כן
צריך עוד לשתי חותמות אחרות והלזה ואולי
שיוכל בהגיע בזה המדרגה על כן אמר בסוף
הגודסה לג שלים מאחליך ואולי הל כי הלואי
ואולי שתוכל לגע על זו המעלה כי זו היא
תכלית ההצלחה. ובזה אמר מכאן שעוררי
פתח היכל השעשועים ומשחיתין מזוהרי המרכבה
ולא בזורדי מרכבה שלא ברשות והם מינין
עליהן ומכפין אותן ושודפין אותן ומעמידין
אחרים במקומם ואף אחרים העומדים
תחתיהם כן היא כמדתם את מתרגמים ולא מעלין

על לב לומ' למה אנו נשרפין וכו' מה הנייה
יש לנו שאנו משחיתין מיורדי מרכבה ולא
ביורדי מרכבה שלא ברשות ובזדון כך היא
ממינם של שומרי היכל הששי הפירוש ט
יש הפרש גדול בין מלת מיורדי מרכבה ובין
מלת ביורדי מרכבה ט פירוש מלת מיורדי
המרכבה כונתו הוא משיגי סוד המרכבה
ופירוש מלת ביורדי המרכבה כונתו הוא לאו
שעסק בסוד המרכבה ואמנם לא השיג לסוד
המרכבה כראוי ואירע לו מה שאירע להיצ
ומת שהיה בן עזאי ושמו מורה על זה ט שמ
בן עזאי והציץ בבזיות ונפל מן הכסוי לח
העליוני שהוא נפשו היקר ועל כן אומר היו
משחיתין לומר שלא היה משיג כראוי ואמ
בעבור שהיה כן מנגחי אותו שלא היה
משיג כראוי לא תחשוב שהיה נחסר עבר
מהעברים הקדושים חלילה וחס ואמנם היו

משחיתין

מעמידין אחר תחתיו ובמזוכן אותו שעומד
תחתיו אם יפרוץ גדר המוסר גם הוא נשחת אבן
אינו מכחד מזה ההשחתה כי החושק לא יחוש
בכל מאונם חשוקו למי שהוא חכם באותו הדבר
שהוא נהנה בו מכל חייו כמאמר רב' שה' יפה
שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי
העולם הזה:

פרק שמונה עשר

אמר ר' ישמעאל
אומרו לי כל חבורה בגאים אתה שאתה מושל
באור הגדול באור של תורה כר' נחוניא בן הקנה
ראה אותו החדר אותו ישב אצלינו מיצפיה
מי שהיה מציץ בצפיית המרכבה ויאמר לנו
יורדי מרכבה ולא יורדי מרכבה שהיו
כונסין בהן שומדי פתח היכל הששי ולא
היו כונסין יורדי מרכבה כל עיקר מה הפרש
בין אלו ואלו. הכולל וש' רע כידית רב נחוניא

בן הקנה בתכלית הצלחת השלמות והשיג לכל דרכי
ההשגות והשכיל לכל דרכי המושכלות ופרש
דרכי ההית בירידות לר' ישמעאל הנזכר יהודיעו
הצעת הדבקות ומאחר שהוא בן אם כן חייב
לנהוג בו כבוד כי הוא רבו ואין ראוי לו שיודה
הודאה כנגדו וכאשר התחיל להודיענו להודות
דרכי עליונים עליונים כנגד רבו ואומרו עליו
בני חבורה ואומרו לו בן גאים לל איש בן שאתה
מתגאה בהשגותיך כנגד רבך שהוא האור
הגדול ר' נחוניא בן הקנה ראה אותו האור
לל ראה והבין להשגותיו והוא ישכילך להבין וללכת
בדרך החיים שהוא צפיית המרכבה והוא יודיעך
מי הוא מיורדי המרכבה מי הוא בירדי המרכבה
והוא יודיעך מה הפרש בין אלו לאלו .. עוד
אמ' ר' ישמעאל מיד נטלתי מטלית מילא
כורת באויר ונתתי אותה לר' עקיבא ור' עקיבא
נתנה לעבד שלנו לומר לך העמד מטליתו

אמ' ר'

יהטבילה
אצל אשה שטבלה ועלתה להטבילה
חבורה
שאם תבוא אותה האשה מדם וסתה לבני
נאותה
בידוע שהוא אסור והרוב מתירין אמרו
אצבע
בראש
האשה גש בה במטלית זה:
גדרה השלך עליה אלא כארם שנוטל עמה
נימה מגלגל עיניו שנפלה לו מדחה אותה
ביד מידה: רע כי רימה לה שגתו יען כי
כמו שהבגד מסתיר מומי הגוף כן ההשגה
מסתיר בתמני התאוה ואמנם אומרו מטלת
מילא רצוני לומ' בגד יקר ונכבד: הכונה
בזה ההשגה עצומה כי כירש מילת מילא
הוא דבר נכבר וחשוב כמו בגדי משי ובדברי
רב ע"ה מילתא מלבישהו ואמנם אומרו כורח
באויר ר"ל כי זו ההשגה ישנה עדר מעבר
עליון הרמוז ברוח אלהים כמו שזכרנו בתחלת
עץ החיים וע"כ אומ' כורח באויר ר"ל כי יש
חיים
בו משכנו עליוני הנרמז במלת אלהים

מרחף

והנה אם כן יאות לר׳ ישמעאל שיסכר מעשה
עליונים כנגד הכל מאחר שהשגתו הוא עליון׳
כמו שפירשנו ואמנם אומרו ונתתי אותה לר׳
עקיבא ור׳ עקיבא נתנה לנו ר״ל כי הראתי כיח
השגתי לר׳ עקיבא ור׳ עקיבא מאחר שראה לכח
השגתי כמו כן גם הוא הראהו וגם הודיעהו לחומר
שלי שהוא עבדי ואמר הבט לתוקף השגתך
אדונך ואל תתגאל בכתמי התאוות ואומרו
לך העומר מגלחתנו אצל אשה שטבלה ר״ל
הודיע לחומר הנרמז במלת אשה כי מתחלת
בריאתה נבראה בתכלית הזכות והטוהר כאשר
פירשנו סוד טבילת אמה ר״ל אם ר׳ ישמעאל
הנזכר ואומרו לא עלתה להטבילה ר״ל כי בעבור
שבעת עליתה מטבילתה היתה מחשבת בעצמה
שלא עלתה להטבילה לפי שהיה מזדמן כנגדה
בהמה טמאה ובאמת כי על דרך האמיתות לא
עלתה לה טבילה עד שנזדמן לה יצירת אדם לפי

שהיתה

שהיתה רוצה ללדת בתורת אדם ואמרו
שאם תבוא אותה האשה מדת נסתה ר״ל שאם
תחשוב שיש חומר אחד כחומר שלי שהוא
בריאה בתכלית הקדושה והטהרה הבט שיש
באותו החומר זו ההשגה שיש לי ובלבן אמור
לה גש בה במטלית זו בראש אצבעך צרדה
ר״ל הרשה לעצמך שיש לך כמו זה ההשגה או יותר
מעוטה מזו וזו היא הפיר אצבעך צרדה ואומרו
אלא כאדם שנוטל נימה מגלגל עיניו שנפלה
לו מרחיק אותה ביד מיד ה״ל אלא צריך לך לדעת
שהשגת אותה החומר הוא מעט ההשגה והוא
כמו שהגיע לאחד מעט שפע שפירמז באור
כאשר פירשנו בפירוש פסוק באורך נראה אור
ואינה שלימה מנזהשגתי כי בידמי יהיה כמו
השגתי: עוד אמ׳ הלכו ועשו כן והניחו
את המטלית לבנה ר׳ ישמעאל נמצא בה מוכייה
של חרס מלאה כליטין שערי במפרסמין נקי
והניחו אותה

על מרכבתיו של ר' נחוניא בן הקנה ומיד כטרוהו
מלפני כסא כבוד שהיו יושבת רואה בגאה מופלא
וסדרה משונה בגאוה של רוממה וסדרה של
דיהין שמתרגשות מלפני כסא כבודו שלשה
פעמים בכל יום במרום מיום שנברא העולם
ועד עכשיו לשבח: הפירוש דע כאשר
חכמו ודקדקו בני חבורה הקדושים ומכללם ר' עקיבה
מכ"ך בהשגת שאר החכמים ובהשגת ר' ישמעאל
אשר דמינו השגתו במעלית ראו שאין לשום
מבני חבורה זו השלמות וההשגה שיש לר' ישמעאל
וכ' הורתן בתכלית הקדושה מיד חזקו להשגתו
כב כהסכמת כולם יחד ועל זה נעצו בו מורכיה
של תרש ז"ל יתר של חרס ואמנם סבת היתה של
חרס הכוונה בזה הוא כי ר' ישמעאל נשלם בתכלית
השלמות ואין לו שום מחיצה מונע מלדבק באור
העליון רק גופו השפל שהוא חלק עפרי כמו שהחרס
הוא עפרי ואמנם אומרו והניחו אותה על ארכבתיו

של ר'

נחוניא בן הקנה ז״ל כי הורינו לותיקין השגת
ר׳ ישמעאל ואומרו על מרכבות יו״ד ז״ל כי המרכבות
הם חלק תחתוני שבו נשכל מפשוכוח התאוה
הבהמית ונתעצם ואומרו ומיד פטרוהו מלפני
כסא הכבוד ז״ל כי מאחר שנודע כי אפי׳ תאותו
הבהימית נתעצם פטרוהו מלהתחייב בנכש
וזיכוהו שיהיה יושב ורואה בגאוה מופלא וסדרה
משונה׃ עוד אמר בקשנו ממנו מי
מיורדי המרכבה ולא בורחי המרכבה אמ׳ לנו
אלו בני אדם שהיו לוקחין אותן יורדין מרכבה
ומעמידין אותן למעלה כהן ומשיבין אותן לפניהם
אמ׳ להם צפו וראו האופנו וכתבו כל מה שאנו
אומ׳ וכל מה שאנו שומעין מלפני כסא כבוד
ואותן בני אדם אינן הגונין לכך לכך היו צוגנין
בהן שומרי פתח היכל השישי הין והידין שתבררו
לכם בני אדם כשרין והן מחבדין הבדיקין׃

הפירוש דע כי כאשר נודע תוקף השגת ר׳
ישמעאל ותכלית דבקות רצו עמנו בני חבורה
להודיע להם מי שהוא מכת שהם מיורדי מרכבה
ומי הוא מכת שהם יורדי מרכבה וכבר פירשנו
אילו המילות בסוף הלכה אחרונה של י״ג ואמ׳
להם דעו כי אותם שהם מיורדי המרכבה ר״ל
השכלים הנפרדים שהם משיגי סוד המרכבה ומעמידין
אותן למעלה מהן ומושיבין אותן לפניהן ואומרין להם
צפו וראו והאזינו ר״ל אומרין להן הבינו והשיגו
והשכילו בסוד השכלת השכל ואותן בני אדם
שהן מכת יורדי המרכבה ואינן הגונין לכך
לפיכך היו פוגעין בהן שומרי פתח היכל הששי
ר״ל היו עושין בהן חבלה והיו אומ׳ לשאר השכלים
הנפרדים היו זהירין שתבררו בני אדם כשרים
כדי שיחזיקו את ברק הבנין הרמוז:
עוד אמ׳ בשעתה בא ועומד על פתח היכל

השביעי

הששי הראה ג׳ חותמות של שומרי כתרו היכל
הששי שנים לקצפיאל השר שהיתה חרבו
שלופה בידו והיו עורדין ויוצאין ממנה ברקים
והיה מעורר אותה על כל מי שאינו ראוי
להסתכל במלך וכסאו ואין כל בריה שממחה
בידו והיתה חרבו צווחת ואומרת חבל ושמד
במשקוף של ימין   הפירוש ר״ל כפי׳
נעבור שאמ׳ שהשבילים הנכרדים אשר הם
בפתח היכל הששי הם עושים חבלה באנשים
שהם מכת יורדי מרכבה על כן צריך שיהיה
להם עזר רוחני שיעזרם מלאבד ועל כן אמ׳
נשמתה בא ועומד על פתח היכל הששי
הראה ג׳ חותמות ואמנם אומרו והיתה חרבו
צווחת ואומרת חבל ושמד במשקוף של ימין
ר״ל כי אומ׳ לאלו שהם מכת יורדי המרכבה
אם אתם חושבים שאתם ניצולים מחמ׳ נעבור
שיש לכם מעט השגה ושכל מצד רחמיו

הנרמז במדת ימין אל תחשבנו כך כי אני משקוף של
ימין שהוא מדת רחמים נהפך להם למדת הדין אשר
הוא נרמז במלת חבל ושמר בעבור שאינם בעלי
השגה שלימה : עוד אמר ואחר של רומיאל וכו׳ ש
רומיאל שמו והלא אביר גידריהם שמו ולמה נקרא
שמו רומיאל אמר ר׳ ישמעאל כך אמ׳ לי ר׳ נחוניא בן
הקנה בכל יום ויום בתקול יוצא מערבות רקיע ומכריז
ואומ׳ בבית דין של מעלה כך אמ׳ טעמים ודבר מנעה וטעם
שנית ווי אלהי ישראל קרא אותה רומיאל שכל מה
שאני רואה ומחריש כך רומיאל רשות שלו והוא משקוף
של ימין והיה דוחף אותו קצפיאל השר ואין לו לא איבה
ולא שנאה ולא תחרות אלא אלו וכבודי ואלו לכבודי :

דע כי בעבור שהשבטים הנבררים הם עבדי עלת
העילות ית׳ והסכו על פעולות המתחדשות בעולם
העליון ובעולם התחתון בגזרת אדונם שהוא עלת
העלות ית׳ וברצונו על כן משתנה כל עת שם כל אחד
מהם כפי מלאכתו ופעולתו שפועל באותה העת

ועת

ועל כן אמ' וכי רומיאל שמו והלא אטרגדריהס ר"ל
כי אינו פועל פעולת אחת לבדה אמנם פועל פעולתו
רבות ואינו יכול לפרש שמם כי כבר התעתי בתחלה
שלא אפרש ואמנם אמרו שמה שאני רואה ומחריש
כך רומיאל ר"ל כי מעיר בתקול על זה המלאך שכל
מה שהוא משיג מעולם העליון הוא שותק ואינו מגלה
הסוד ואכן מתגדרה קתפיאל השר כדי שיגלה הסוד אלו
והוא אינו מגלה לו כלל ועם כל זה אין ביניהן קנאה /
ותחרות חלילה וחס' אכן כל אחד מהן רוצה להתכבד
בהשגה אחת על זה אמ' אלו לכבודי ואלו לכבודי:

פרק תשעה עשר

אמ' והדריאל
כנגדו שני חותמות הללו הראה שהוא לקצפיאל
השר דורך קשתו ולוטש חרבו ומביאלך רוח
סערה ומושיב אותך בקלין של נוגה והיה כמתקיע
לבניך כשיעור ח' אלפים רבבות קרנים ושלשה אלפים

רבבות שופרות וד' אלפים רבבות חצוצרות ורומיאל
השר תופש דורין והולך לפניך : הפירוש רצ"ל כי
בעבור שאמרנו כי כאשר מתגרה קטטיאל השר עם
רומיאל השר כדי שיגלה לו הסוד והוא אינו מגלה לו
מיד הוא מראה לו שני חותמות הללו כדי שלא יוכל
להזיקו ובאשר הוא רואה לאלה שתי חותמות כוחו
הוא תושש ואינו יכול להזיקו וזה הוא סוד דורך קשתו
ונוטש חרבו ר"ל כי אינו יכול להזיקו אכן הוא מרבה
לו השגה ודביקות כאשר נרמז ברוח אלהים חיים וזה
הוא פירוש ומשמש לך רוח סערה ואומרו ומתקיים
לפניך כשיר ח' אלפים רבבות קרנים ר"ל כי מכבס
כח השגתך לשאר שבלים הנבררים ומודיעם שכבר
גבר כח השגתך וזכיתה להתקרב אל מחנה העליון
ורומיאל השר תופש דורין יהולך לפניך כאשר אנ"א אחר
הבורא ית' ולא יראו בני דיקם · עוד אמר ואה דורין
אמר ר' ישמעאל כך אומר לי ר' נחוניא בן הקנה דורין

דה שהיה דומיאל השר תופש לפני אותו
אדם שזוכה ויורד למרכבה לא דורון שלכסף
אדם
ולא דורון של זהב אלא עוזבין אותו לאותו
ולא היו שואלין אותו ולא בהיכל ראשון ולא בשני
ולא בשלישי ולא ברביעי ולא בחמישי ולא בששי
ולא בשביעי אלא הוא מראה להן חותמות והן
עוזבין אותן והוא נכנס׳ הפי׳ דע כי
בעבור שאמרנו שהיו דומיאל השר תופס דורון
והולך לא תחשב שאותו הדורון היה שלכסף
ושל זהב שהם דברים שלעפריים אמנם אותו
הדורון היה השגה עליונית ועלכן שומרי ההיכלות
לא היו יכולין לדחותו ; עוד אמר היכל הששי
היה דומיאל השר שומר הסף שלימין לפתח
היכל הששי יושב על ספסל של ימין של איתק
טהור שבו זיו מראות רקיע בברייתו שלעולם
ארסטאן ואית דאמרין ארסטאר וכנוי שמו
צמנש ערגה יי׳ אלהי ישראל והיה דומיאל

השר מקבל אותו בסבר פנים יפות ומושיבו על ספסל
של זהב טהור ויושב אצלו על ימינו׃ הפי׳
דע כי אומרו יושב על ספסל של ימין פי׳ מעלת
יושב הוא מתוקן ומיושב כמו היושב על מלאת
ר״ל לא שוקעות ולא בולטות אבן מתוקנות ומיושבות
על אופניהם גם בכאן אמ׳ יושב על ספסל של
ימין ר״ל כי הוא מתוקן ומיושב מסבת מדת הרחמים
שהוא השפע העליון הנרמז בימין ואמנם ספסל
הוא כסא וידוע כי הכסא הוא מורה על גודל
מעלת היושב עליו ר״ל נתעלה מדרגו ומעלתו
ממדרגת ומעלת שאר שכלים הנפרדים
ודמיה של זה אומרו שבו זיו נראה רקיע
בבריאתו של עולם ר״ל כי זו ההשגה היא זכה
כזכות מראות הרקיע הנראה מהם יותר
עליוני ממנה כמו אלו הגשמיים שהם יותר
בעלי אורה מן הרקיע עד כאן

פרק עשרים

פרק עשרים

והיה אומ' שתים
לכך אני מעיד ומתרה בך
אין יורד היורד למרכבה אלא מי שיש בו שתי
מדות הללו מי שקרא תורה נביאים כתובים משנה
ומדרש הלכות ואגדות וכתרין הלכות איסור והתר
או מי שקיים כל לאו הכת' בתורה ושומר כל האזהרות
של חקים ומשפטים של תורות שנאמרו למשה
בסיני׳ הפירוש רצ' כי בעבור שאמרנו שזה
השלם מתרבה לו מעלה ונתוסף לו מדרגה ורמזנו
תוספת מעלתו בישיבת הכסא לא תחשוב שבקלות
נתוספת לו זו המעלה בעבור שהוא שלם בדעת
בידיעת המושכלות בלבד שהוא תיקון הנפש
והם קריאת התורה והנביאים והכתובים ושאר
החכמות אבל צריך שיהיה לו גם תקון הגוף
שהם שמירת המצוות שהם עשה ולא תעשה
עד שיזכה בזו המעלה׃ עו"ד אמ' אם אמ'
לו לדומיאל השר יש בו אחת מעשתי מדות הללו

היה דומיאל זוקק לו לגבריאל הסופר וכותב לו
את הנייר והיה תולה לו את הנייר בסקרייא של
קורין לאותו אדם לפל׳ כך וכך תורתו של פל׳ כך
וכך מעשיו ומבקש ליכנס לפני כסא כבודו:
הפיקוש דע כי כאשר מותנה עמך שתי
שלמיות של האיש השלם הנזכר מכרסמוס
השכלים הנפרדים גודל מעלתו לשאר חביריהם
כדי שלא יוכלו למנעו ולהזיקו ומודיעים להם
שהם חפץ ליאור באור העליון שהוא התקרבות
לפני כתר עליון כסא הכבוד: עוד אמר
וכיון שהיו רואים שומרי פתח היכל השביעי
לדומיאל ולקצפיאל ולגבריאל שבאין לפני
קוראין של אותו שזוכה ויורד למרכבה מכסין
את פניהם ויושבין שהיו זקופין ועומדין ומתירין
את הקשתות הדרוכות ומחזירין את החרבות
הלטושות לנאין דאגן ומעכב עליך להראות
להן בחותם גדול לכתר נורא מאדם ובמעגייה

ובשכטי

וכשפטיש יוי מלה ישראל והיו נכנסין לפני
בסא כבוד והיו מושיאין לפני כל מיני זמר ושירה
והיו מזמרין ובאין לפניו עד שמעלין אותו
ומושיבין אותו אצל הכרובים ואצל האופנים
ואצל חיות הקדש והוא דומה נפלאות וגבורות גאוה
וגדולה קדושה וטהרה אימה ענוה וישרות
ואותה שעה אמר ישמעאל שמו כל החברים
למדה זו לאדם שיש לו סולם בתוך ביתו שהיה
עולה ויורד ואין בו כל בריה שימחה בידו ברוך
יוי אל חכם הרזים ואדון הנסתרים אמן אמן:
הפירוש ר״נ כי כיון שהיה כורת תוקף
מעלת השלם הנזכר מיד היו נלוים עמו מלאכי
עליון לעוזרו ולשומרו וכן לשרתו והיו מתרים
באותם שהיו רוצים למנעו מלהתקרב וגם
היו מכריזים לפניו לשאר לשאר חביריה סד
לאמר הזהרו בכם מכנעו ומיד הם היו מכסים
את פניהם בעבור שני ענינים האחד שלא יגע
בו רושם

שמוך בזה להמעוטם אימת מראותם והשני שלא
היה בהם כח להעיז בשכינת האור העליון ששכן
עליהם והיו מתירין את הקשתות הדרוכות ומחזירין
את החרבות הלטושות לנדן דאמרן ר"ל לנרתן ולתערת
שהוא עתיק שלהן הכונה בזה כי אותם הדברים
שהיו סבת מנעם היו דוחים אותם מאליהם לפי
שיש להם קשתות וחרבות חלילה וחס ועם כל זה
שהיו הם נבהל מפני כך עם כל זה היה הוא צריך
להשגה אחרת עליונה שהוא זה השם הנכבד והנורא
ית' וכשהיה נעזר הוא בזה החותם הגדול מיד הוא
מתעלה יותר והיה מגיע לזו המעלה שהיו מחדשים
לו השכלים הנפרדים שפע אחר שפע רצוף השגה
אחר השגה רצופה · מעלתי הנסק מלפני כתר
עליון שהוא השפע העליון הנקרא כסא הכבוד
והיו מושיבין אותו אצל הכרובים ואצל האופנים
ואצל חיות הקדש ר"ל היו מקיימין אותם שם והנה
נודע לך שמעלת נפש האדם הוא למעלה ממעלת

שכלים

שבטים הנבררים כאשר ע"ד נתחלת ספר עץ החיים
וכאשר זכה להגיע שם אז הוא רואה נפלאות
וגבורות גאוה וגדולה ואין ספק כי כאשר יגיע לזה
המעלה יזכה לכל אשר יחפוץ ועל זה אמר ר'
ישמעאל ששמו כל החבירים למראה זו כאדם שיש
לו סולם בתוך ביתו שהיה עולה ויורד ואין כל בריה
שמוחה בידו וכאשר יזכה להשיג לסודות האלהות
ויבין את סתריו אז יענה ויאמר ברוך אלהי חכם
הרזים ואדון הסתרים אמן ואמן

פרק עשרים ואחד

אמ"ר ישמעאל
זעק כנגדי רבי שמעון בן גמליאל אמ"ל
ישמעאל בשעה רגע נזף בנו והושבוריאו
הוצל הומלל ותבן כסובין ולכני מה שהיה לך
שוגגת דרך עמנו כסבור אתה כשיוחנן בן
עזיאל אדם קטן הוא בישראל מה אם ירד לתם
ובא ועמד על פתח היכל שביעי אמ"ר ישמעאל הלכתי

וכעסתי בנגד ר׳ נחוניא בן הקנה הפירוש
דע כי כאשר גילה ר׳ ישמעאל לסודות ששה
היכלות כעס היה רשב״ג ואמ׳ לו ר׳ ישמעאל
כמעט רגע נזק בנו ר״ל כי בעבור שגילית
אתה לסודות האל כמעט שבר מיכן אתה מכעיס
את השם עלינו ואנו הולך רגיל מגלה סוד
ואומרו והנני ראו אומלל אותנו כסובין ר״ל כי
כאשר כעס רשב״ג על ר׳ ישמעאל מיד נשתנה
מראות פני ר׳ ישמעאל וחשב עצמו כמו הסובין
שהוא פסולת הקמח מפני שאמר לו רשב״ג
כי אתה נחשב שאתה כלבר יכול לדעת סוד
המרכבה דע כי אינך אתה לבדך אבן יש אחר
כמוך שהוא יונתן בן עזיאל שהיה מסגלתו היקר
שכל עוף שהיה מעופף על ראשו באויר בעת התעסקו
בתורה היה נשרף מרוב דבקותו שבשכל הנבדר
וזכה והשיג גם להיכל השביעי וסתם הסוד ולא
גילהו מעולם לשון בדיה וגם פירוש מה אם
ירד

ירד סתם · ועו״ד אמ׳ לאמור נשיא כנס

כבודי

על׳ למה לי חיים אמ׳ בן גאים אם לא ואה

מדרש נביאים

מאליכם שמיתי בטיבם תורה כתובים

והתר

כל הלכות ואגדות פשרון הלכות איסור

ונראותם

מלמלי סתרי שהגשתי נאכם בלום נאותם

כיתה

לפני יודע אני על מיה באתה אלא שומר

ישגג

היכל שביעי: הפירוש רע״כי כאשר כנס

שהוא

על׳ ר׳ ישמעאל בא ר׳ ישמעאל מאליו

נחוניא בן הקנה וקיבל מרבן שמעון בן גמ׳

ואמ׳ כי מאחר שכנס על׳ נשיא אם כן איך

ישאר חי · ונשיכת נשיכת שרף והוא השיב

לו אל תקבל מזה הענין כי מימני אינו שום

קיצור לפי שלמדתי לך כל החכמות ועתה

אתה צריך שתשתדל להשלים עצמך אמונם

אני יודע כי לבי שהסתרתי ממך סוד היכל השביעי

על זה באתה לפני והנה אני שומר ומפרש לך

סוד היכל השביעי: ועו״ד אמ׳ לך אמור לנשיא

לכל שומרי פתחי היכלות הששה יש רשות
להזכיר את שמותן של אחד ואחד מהן
ולידע בהן אבל שומרי פתח היכל שביעי
ממשמש שלהן מבוהל אדם ואין יוכל לידע
בהם לפי שכל אחד ואחד מהם שמו נקרא
על שם מלכו של עולם לכך פירשתי אותם
ועשיו שאתה אומר לפי פירוש בואו ועמדו
על רגליכם כל אחד ואחד ששמו מכו פרצו
ונפלו על פניהם ומיד באו כל גבורי תורה
וחבורה וכל אדירי ישיבה ועמדו על
רגליהם לפני ר' נחוניא בן הקנה והוא אומ'
והן נופלין על פניהם והסופרים כותבים
הפירוש כי כאשר התחיל ר' נחוניא לבאר
סוד שמות פתחי היכל השביעי התחיל
לבאר כמו כענין גודל מעלתם ואמ' לק' אמור
לנשיא הל' לרשב"ג שהיה בן ר' יהודה הנשיא
הנקרא ר' הקדוש שהיה נשיא על שבעים

זקנים

רשות

זקנים לכל שומרי פתח היכלות הששה יש
להזכיר ר"ל כי יש קיצת כח אדם לדעת ולהשיג
מעט מהעלות שאר שומרי היכלות אבל השומר
פתח היכל השביעי ממשמעו שלהם מגבוהין
אדם ר"ל כי לפי שהם בתכלית הקרבה לפני עילת
העילות אין כח באדם להשיגם ועל זה נקרא שם
אחד ואחד מהם על שם עילת העילות ית' להודיע
שקיומו הוא מרוב קירבתו בעלת העילות ית'
ועל זה אמ' שכל אחד ואחד נקרא על שם מלכו
של עולם ואומרו ברכו ונפלו ר"ל כי רבו שלא
יהיה לכם כח לקבל חוזק שפעם והשגתם אמנם
ארגו בוראי ה' שתתעלו ותבלו מכח שפעם מחוזק כח

פרק עשרים ושתים

מא' מלה

שמותם של שומר פתח היכל השביעי יהיכנוריאו
יו' שר נכבד ונחמד ונורא אבגהו יו' שר
נכבד ונחמד ונורא י' ומגבוהל אטריגגתל יו'

שר נכבד נחמד ונורא ויקר ועוז גערוריאל
יוי שר נכבד ונורא ומבוהל ויקר ועוז ואדיר
קסקטטיאל יוי שר נכבד נורא נחמד ומבוהל
ויקר ועוז ואדיר וישיש ענפיאל יוי שר נכבד
נחמד ונורא ומבוהל ויקר ועוז ואדיר וישיש
ג׳ פעמים בכל יום ויום במרום מיום שנברא
העולם ועד עכשיו לשבח מפני מה מפני שטבעת
של חותם שמים וארץ בידו מסורה וכיון שרואין
אותו כל שיש במרום כורעין ונופלים ומשתחוין
לפניו מגיד שאין כן במרום אם תאמר לפני שר
הפנים אינן נופלין אלא חוץ מן העומדין לפני
כסא הכבוד ולפני ענפיאל השר הם משתחוים
אסטנך ספהבוהג כוני לישבת כחצע יוי אלהי
ישראל: הפירוש רב כי עם שם כל שכל נפרד
מאלו השכלים הנפרדים נשתתף שם עלת העיל
ית׳ מה שאינו כן לשאר שמות של שומרי שאר
היכלות להודיע שאלו שומרי פתח היכל השביעי

הם קרובים עד מאד לכח עילת העילות ית' וע"כ
מתחבר עם שמם שם העליון וממנם צריך לך לשומרי
לדעת כי עגנפאל השר הוא היקר משאר
פתח היכל השביעי והוא ראשם ועליכן טבעת
חותם שמים וארץ בוהו מסודה ר"ל כי סוד עליונים
ותחתונים ידועים לו ונראה לי כי עליו רמז ית'
באמרו הנה אנכי שולח מלאך לפניך ואמ' כי שמי
בקרבו וגם כן שמו מורה עליו כי שמו הוא
ענגפאל והוא מלה משותפת ענף אל ר"ל כי
כמו ענף אחד מן האילן כלומ' שהוא יש בו כח
עליוני מאת אדונו שהוא עילת העילות ית' וגם
כן כיון שרואים אותו כל אשר במרום כורעים
ונופלים ומשתטחים לפניו לכן נשמעים לו ומקבלים
את גזירותיו לפי שהוא מוכתר השמות הקדושים:
עוד אמ' ואלה שמותם של שומרי פתח
היכל השביעי של ירידה הפרישו שמותם של
עלייה זה הפנודיי בורפיאל יוי שר נכבד ונורא

שהוא נקרא אבירזהיי דלקוקיאל שר נכבר
נחמד נורא שהוא נקרא לבבפאל יוי יקדאל
יוי שר נכבר נחמד נורא שהיה נקרא אטדיגניאל
יוי אששיאל שר נכבר נחמד נורא שהוא נקרא
שקדיהיאל ססטטיאל יוי שר נכבר נחמד נורא
שהיה נקרא שלהיבגיאל יוי ענפאל יוי שר נכבר
נחמד נורא ומבוהל ויקר ועוז ואדיר וישיש וחזק
וגבור שהיה נקרא ענפאל יוי ולמה נקרא שמו
ענפאל מפני שענף כתרים שהוא מונח בראשו
היה חופה ומכסה את כל חדרי היכל ערבות רקיע
כיוצר בראשית מה יוצר בראשית כת' עליו כסה
שמים הודו אף ענפאל השר עבד שהוא נקרא
על שם רבו ולמה חביב ונחמד מכל שומרי פתחי
שבעה היכלות מפני שהיה דלתות פתח היכל
שביעי והיה סוגר אותם: הפירוש ר"מ כי
כאשר פירש את שניות השכלים הנפרדים
המעלים את נפש השלם והמקרבים אותו אל

עלת הנ'

עילת העילות ית' עתה בא לפרש את שמותם
שכלים הנפרדים העוזרים אותו לירד בשלום
ולא יכזק בירידתו והתחיל ואמר ואלה שמותם
של שומרי פתח היכל השביעי של ירידה ר"ל ואמנם
מה שזכר השמם ואומ' ששמם כך וכך ואחר
כך אומ' שהיה נקרא כך וכך ר"ל לא תחשוב שאותו
השכל הנפרד הוא נקרא בשם אחד בלבד ר"ל שהוא
פועל גם כן בשם אחד חוץ מזה השם ר"ל שהוא
פועל ג"כ פעולה אחרת: ועל זה אמ' שהיה נקרא
כך וכך אומרו ולמה נקרא שמו ענפיאל מפני
שענף כתרים שמו מונח בראשו ר"ל פי' מסבתו
שפני שאר שכלים הנפרדים שהם תחתיו והוא
חופה ומכסה את כל חדרי היכל ששת הרקיע
והוא חומה לשפנב אדונו שהוא עילת העילות
ית' שהוא יוצר בראשית ודמה המשכת השבע
אל ענף כתרו ואומרו ולמה חביב ונחמד מכל
שומרי פתחי ז' היכלות מפני שהיה פותח ילתות
היכל

שביעי והיה סוגר אותם ר"ל כי על זה הוא יותר
אהוב וחביב לפני אדונו יותר משאר שכלים הנפרדים
לפי שהוא שומר כבוד אדונו ופי מי שהוא ראוי להתקרב
לפני אדונו הוא פותח לו דלתות פתח היכל שביעי
ר"ל הוא משפיע עליו מהיכל השביעי והיה סוגר כנגד
מי שאינו ראוי להתקרב ר"ל לא היה משפיע על מי
שאינו ראוי על הוא פי' והיה סוגר אותם. עזור נאמר
כל שוש במרום על כסא הכבוד שהוא סגול ומתוקן
ועומד כנגד פתח היכל שביעי וחיות הקדש כנגד פתח
היכל שביעי והכרובים והאופנים כנגד פתח היכל ז'
ודס"ה פנים לחיות הקדש כנגד פתח היכל שביעי:
הפירוש ר"ל כי עתה בא להודיע לן סדר המרכבה
ואומר כל שוש במרום על כסא הכבוד ר"ל כי צריך
לך לדעת שכל עניני המרום הם מסודרים כנגד כתר
עליון שהוא כסא הכבוד וזה הכסא הוא סגול ומתוקן
וגם כן כנגד פתח היכל שביעי וחיות הקדש כאשר
פי' סודם לחבור הקודמים הם למטה מכסאו והם

כנגד

כנגד היכל השביעי ר"ל הם קיימים מסבבת שפע
הכסא וכמו כן הכרובים והאופנים שפירשנו סורם
כמו כן הם קיימין מסבבת חיות הקדש והם מכונים
כנגד היכל שביעי ר"ל כי היכל השביעי הוא מכון
כנגד הכרובים והאופנים והיכל השביעי הוא
מבואר מהם ואומרו ורס"ה כנם לחיות הקדש
כנגד פתח היכל שביעי ר"ל לא תחשוב ששפע
אחד בלבד הוא נשפע מן החיות על היכל שביעי
אינו כן אמנם שפעים רבים נשפעים שם:
עוד אמ' גדולה מכולם חמש מאות ושתים
עשרה עינים של ארבע החיות הקדש שיש להם
בכל צורת פנים וכנם של ששה עשר שיש לכל
חיה וחיה כנגד פתח היכל שביעי: המלו"ש
דע כי בעבור שאמרנו שלא תחשוב ששפע
אחד בלבד הוא נשפע מן החיות על היכל שביעי
עוד הכליג בריבוי השפע ואמ' גדולה מכולם
תק"ך וי"ב עינים של ד' חיות הן ר"ל לא תחשוב

שהשפע בלבד נשפע מהם ואמנם אינם
משגיחים בפרט על כל מין ומין מימינהם
אשר תחתם לא כן אמנם צריך לך לדעת
שהם משגיחים על כל אחד ואחד בפרט והנה נודע
לך מה שנגזר הכת עיני יי משוטטות בכל
הא' ואמ' לך צריך לדעת כי כפי כח גודל השגה
ועל זה גדר הכת וסביביו נשערה מאד ויכידשו
רב' ע"ה מלכך שמדקדק הקב"ה עם סביביו
כחוט השערה: מי שאין לו קץ ותכלית לגדל
מעלתו ומשגיח על ברואיו בזו ההשגה כאשר
גזר מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח ואמ'
כי רם יי ושפל יראה: ואמרו שיש להם בכל צירות
פנים ופנים ר"ל בכל צד פנימיותם כי כל מלת
פנים היא פנימיות כאשר פירשתי בספר עץ חיים
הדעת בפירוש מעשה מרכבה: עוד אמ'
וכיון שהיה אדם מבקש לירד למרכבה היה עונה אל
השר פותח לו פתח היכל שביעי וחיות הקדש

נושאות

נושאת בו תק״ויב עינים שכל עין ועין אחת
משתי חיות הקדש מקוקה כשיעור כברה גדולה
ומראה עיניהם כברקים יוצאות חוץ מעיני
כרובי גבורה ומעיני אופני שכינה שהן דומות
ללפידי אור ולשלהביות גחלי רתמים והיה אותו
נער מודעזע ונרתע ומתבהל ונבהל ומתעלף
ונופל לאחריהן והיה סומך אותו ענפיאל הוא
וששים וש׳ וחמשה שומרי פתחי ז׳ היכלות
והיו כולן עודדין אותו ואומרין לו בן זרע אהוב
הכנס וראה מלך ביופיו תחזינה עיניך אין אתה
נשחת ואין אתה נשרף מלך ישר הוא מלך עניו
הוא מלך עלוב הוא מלך נחמד הוא מלך חסיד
הוא מלך קדוש הוא מלך ברוך הוא מלך גאה הוא
מלך גבור הוא מלך רחום הוא מ׳ חנון הוא מ׳ שכל
הוא והן נותנין בו כח ומיד תוקעות הקרן מעל
לרקיע אשר על ראשן וחיות הקדש מכסות את
פניהן וכרובים ואופנים מחזירים את פניהם והוא

נכנס ועומד לפני כסא כבוד: הפירוש רצ
כי כאשר היה זוכה בהשגחה עליונית ובהשגחה ובהשגה
רוחניית והיה רוצה לאור באור העליון ולהכנס להיכל
השביעי אשר פירשנו גדל מעלתה היה זה המלאך
פותח לו הפתח ר"ל היה אומר לו דרך הדיבוק והוא
היה נכנס ועומד על פיתח היכל השביעי והיו
חיות הקדש נושאות כו"ל היו חיות הקדש מאיימים
אותו בתיקון השפע כדי שירא ויפחד כי ריבוי השפע
מעלפה הנפש כמו שריבוי השמן נכבה את האורה
ואומרו שכל עין ועין אחת מעיני חיות הקדש בקיעה
כשיעור כברה גדולה חידוש לנו הנה חידוש אחר
רוצה כי כמו שהכברה היא חלונות חלונות ואינו
יורד מה שמשימים בה בפעם אחת לגמרי
אמנם הם יורדים בנחת בנחת: כן שפעם לא
היה יורד לגמרי אכן בנל בנחת כדי שלא יטבע
השלם לגמרי ויתעלף: ועוד הודיענו כי השפע העליון
יפיק ויעלים כאילו הוא להט הח' המת' כאשר

הרם

ביאר הר״ס בשו״ל בפתיחת ספרו הנכבד ואומרו
ומראה עיניהם כברקים ירוצצו ר״ל לא תחשוב
שמעלת שכולם שוה׃ אבל יש הפרש רב בין שכל
כל מעלה ומעלה מהם כאשר היה משיג אותו
השלם לאותם השגות העליונות היה זע ומזדעזע
ונרתע ומתבהל עד שהיה עוזרו המלאך הנזכר
עם שאר שומרי פתח היכל שביעי׃ ר״ל מלהתבהל
מגדולת המראות הנוראות לפי שאתה מזרע אברהם
אוהבו והוא לא ישחיתך כי אל רחום יי׳ אלהיך׃
ומיד תוקעין את הקרן מעל לרקיע ומאיימים
את צבאות מעלה כדי שלא יזיקוהו ולא יבהילוהו
ומיד הם מכסים את פניהם לכל מונעים עצמם
מלהבהילו והוא נכנס ועומד לפני כסא הכבוד׃

פרק עשרים ושלשה

אמרו כיון
שעומד לפני כסא הכבוד פותח ואומ׳ שירה על
על כסא הכבוד משורר בכל יום ויום׃ שירה

על כסא הכבוד שירה וזמרה ברכה ושבח והלל
קילוס תודה והודאות ניצוח היגון גילה צהלה שמחה
וששון רננה נועם ענוה נאוה אמונת צדק ישר
סגולה פאר עוז עילוז עילוד עילוי שיגב פלא
ישע נחת מנוחה שלוה השקט שקט שלום שאנן
בטח טובה אהבה חמדה נחמדה חן וחסד יופי תואר
אור חמלה זיו זוהר זכות זוהר הופע שיטור אור נוגה
ענף לקח ממולח מאור אדירות אדרות עריצות
כח גובה ויקר חיזוק ממשלה ואומץ נשואי רוממה
זיהיון קדושת טהרה נקיון עזוז גבורה חיל גבורה
גאוה גדולה מלכות הוד והדר וכבוד ותפארת
לזהרריאל יי אלהי ישראל מלך המפואר המעוטף
בתפארת המהודר בדקמי שיר המעוטר ברוב
כבוד והדר ועטרת גאות ורובא נוראות ששמו
ערב לו וזכרו מתוק לו וכתר הדר לו והודו נאה לו
ועוז נשים לו וכסא מפואר לו וכבודו נחמד ועזוז
לו והיכלו מהודר לו ומשרתיו נעימים לו

ישראל

וישראל עוזו ונפלאותיו מלך מלכי המלכים
אלהי האלהים ואדוני האדונים המחופה בקושרי כתרים
המוקף בעטה גדודי נוגה שכענף הודו כסה שמים
ובהדרו הופיע ממרומים ומיוטו נתעברו תהומות
ומהדרו ניתנו שחקים גאים מפליט אורו ואיתני
מכונן כתרו ויקרו טורד חלקן וכל נעים יתמחו
בדבלו ירננו לשמים דשאים בשמחתו בדברו יזלו
בשמים טורדין ויתאין הימנו ויקרים להבי אש
לסודיהם ושלוה למתקיימי בם מלך אהוב נחמד
ונקי המתגבר על המלכים המתגאה על הגאים
והדר המתנשא על האיתנים ומתרומם על הנוראים
פאר למלכים תהלה לבכורים סגולה לקדושים
עלוב לעלובים ערב בפי קוראיו ומתוק
לכל מיחליו שמו טוב בכל דרכיו ישר בכל
מעשיו נעים בכל מדותיו זך בעטה ברנת
ברנה ובעליזה דיין לכל נשמה עד לכל דבר
שופט לכל מדה אביר בחכמה ובכלדו אדיר

בטהורה ובקדושה מלך אמת יחיד מלך חי וקיים
לעולמים מלך ממית ומחיה מלך יוצר מלך חובש כל
מכה ובורא כל רפואה מלך עושה כל רעה ומכין כל
טובה מלך דן כל מעשיו ומכלכל כל יצוריו מלך
רך לכל שפל ולכל חזק אמיץ הוא רם ונשא משגב
ונעלה ויקר ונכבד ידיד וישיש חזק ואמיץ עזוז ועזו
קדוש וטהור [illegible] אמת ישר ונאמן וחסיד גדול
וגבור אדון אדיר ויקר ונורא איתן ומהולל שהוא
קשור על חסד גאוה ומתוקן על עיטור פאר
בחדרי היכל רממה גאוה יצפה במסתרים רואה
במעמקים מביט במעקשים בכל מקום הוא מצוי
בכל לבב ישנו לא להשיב אחוריו ולא להפר את
רצונו חפצו לא להמיר ולא לנוס ממנו ולא סתר
להחבא ממנו תמלוך לעולמים ימלוך כסאו לדור
ודור מלך הדום והכורסיא ומחלון מגלגל ומעבר
תתהדר בכל שיר תתפאר בכל נועם תתרומם בהיכלי
גאוה תתנשא בהיכלי פאר תתגבה על כל המלכים

תתגאה

תתגאה של כל היצורים תתכבד נגד כסא
כבודך תתיקר על כלי חמדתך תתהדר
בכל הברכות תתשבח בכל התושבחות
תתהלל בכל ההלל תתקדש בכל הרננות
תתגדל לעולמים תתקדש עדי עד
כוונדוסיאי יוי אלהי ישראל מלך מכל
כל העולמים ואדון כל המעשים וחכם
כל הרזים ומושל בכל הדורות אלהים
אחד מעולמים מלך יחיד אשר לנצח נצחים
סלה ועד אמן: הפירוש ר״ל כי יזכה השלם
ויגיע לזה המעמד המקודש שהוא תכלית
ההצלחה והוא התקרבות אל כתר עליון
הנקרא כסא הכבוד אז צריך לו לומר שם
שירו הקדוש שהוא ראש שירות תחלת שבח
ראשית שירה וכמו שכתבנו בתחלת הספר
ואחר כך צריך לו לומ׳ שירה האמורה בפרק
שביש שלזה הספר ואחר כך צריך לומ׳ זו השירה

שהוא בפרק זה ואז יוכל לדור בשלום אם ירצה
עוד לשוב בזה העולם ובהגיעו בזה המאמר המקודש
אין ספק בדבר שיגיע אז קרוב למעלת הקרנת
פנים אשר נאמר עליו כי קרן עור פניו ואין צורך
פירוש לזו השירה לפי שהיא פשוטה לאשר יאבה
לזה המעלה הרמה שהיא תכלית ההצלחה
אין ספק בדבר אף כלי הגופניים יש להן עצמים
פנימיים בדרך נסתרות ומוכחת אשר הוא למעלה
מן המשכל כמו שהיו כל חלקים גופניים של אדון
אליהו ז"ל עצמים פנימיים ונאמת שיתקיים עליו
המקרא הזה וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא
עליך לפי שנתפאר באור העליון ואומר באור
פני מלך חיים · ועתה עלה ברעתי לחבר
בקשה אחת שיקראנה האיש השלם אחרי
זה השבח נאמת היא · אלהי נעלה כל הנמצאים
מה מורגשות והמושכלות נותן מתנה הבשורה
והשכלים ונמצא היסודות אשר יקרים מתחייב

המעשאות

המציאות ומשפיע הטוב עושה הגלגלות והרוחות
ובורא הצורות והגופות אור המאורים ומסבב כל
הסובבים אתה הראשון אשר אין ראשון קדמך
והאחרון אשר אחרע אחריך המלאכים נלאים
מהשיג שלמות אמתתך ובני אדם קצרה
דעתם מלדעת תפארת תארך אמתתך אמתת
משפיע שופע ממנו שפעים רוחנים מצויים ממקום
ומשון נבדלים מריבוק ופירוד תשתבח כי לא ישיגך
עין ולא ידמוך המחשבת לך ההודות והתושבחת
וממך המעלות והמתנה ולך המציאות והשארות
הצילנו ברחמיך מעברין הגרועים הגשמיים ופדינו
בחסדיך מהמונעים הפחותים האפלים ותשפיע
על נפשינו אור אורך ושלח את רוחינו רושם ברך
הודך וקושט בניתינו בעבודתך ותזכינו בידיעתך
אל תסמכינו על נפשותינו ואפי' כהרף עין ולא
יפחות ממנו ולא אל אחר מבריאיך השוה תעשינו
עם תקות לבינו הצילנו מרוחק האופל והסיענו

מיישיר
אל רוחב דתך מעשיר המוברים ושופט יום הדין
יהי לרצון אמרי פי וגו' ואחרי אשר השלמנו זה
הפירוש נתחיל בחיבור ספר כתר נורא כאשר
יעזרנו ועזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ׃

חתימת הספר

אמר המחבר עתה דע לך אתה המעיין באמרי
זה כי עד הנה הגיעה יד השגתינו בפירוש הספר הזה
ופירוש הסודות האלה הנה עלו סכום מנין השמות
הקדושים שנכללו בספר זה מאה ועשרים ושמונה
שמות וסכום מנין הלכותיה תשעים ותשעה
הלכות ואחרי עזר האל ית' זכות מרו' יחזקאל שה'
עזרני בפירוש זה אשר השתטחתי על קברו בחודש
בחדש אדר שני של שנת אתה"לה לשטרות וברוך
העוזר ונותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה
שזיכני להשלימו בערב שבת פרשת ברית שלום
והשוכן בגבורות שלום ישים אחריתנו לשלום כת'
וישם לך שלום אמן נצח סלה לגברי וי"ר ביל"א ונא׃

חזק

חזק המחבר

בשם יי' אל עולם

הספר הששי ממאמר חיי הנפש ונקרא
ספר כתר נורא: **פתיחת הספר**

עזרי מעם אל הנורא: לכתוב ספר כתר נורא:
חבר אותו עבד תורה: לבבן הרב יוסף נקרא:
לרב תרבה נחלתו

יי' אלהי אתה ארוממך:
כהגדילך על הכל שמך כי עשית פלא עצות מרחוק
ואותותיך ונפלאיך יפלאה המחוקק לחוק אמונה
ודבריך יאמן להיות השגחתך העליונה ממעון
משכן השכינה ועד נקודת מרכז התחתונה
בבוראך משרתים הקדושים ובעבודתך חגרים
חמושים והמה דעות נפרדות ובעבודתך
הסיבות יחד נצמדות ואתה אחד עילת העילות וסבת

ועל
ומונים על עולמך לפעול פעולות רבות
כן נקראו כל אחד ואחד מהם כפי עצמו
בשם מיוחד לפעולתו וכשרוצה אחד מעבדיך
לפעול בשמים גבורתיך כשחבר שם אותו
המלאך שהוא ממונה על אותה הפעולה מיד
נדבקת נשמתו עם אותו המלאך ויוצא מלאכתו
מן הכח אל הפועל וכאשר נתאמת אצלי
ונתברר לי זה הענין אני עבד התורה ישעיה
המכונה בשם רב בן הרב יוסף זלה"ה נתעורר
לי מזמותי ויעצוני כליותי ויעור משנת אולתי
ואומר אוי לי כי נדמתי אשר אחרי בוראי בראני להיות
מעבדיו ומכיריו ואני סכל כאחד מפראי ואהי
משוטט בחכמות וארא והנה פתחיו ושעריו כנגדי
נעולות ואין איש מודיע הנסתרות ותהי זאת
האש כלבי בוערת ואין מכבה הגחלת: ואני היום
מכבה מקוה אל אל נורא ואיום ואחלים והנה
נראה אור בהיר הוא בשחקים והוא אב החכמים

וראש

וראש הנביאים אדון משה רע״ה וכל העם
עפר רגליו לוחכים ואני הצעיר נבהלם כורע
ומשתחוה ונטלו חסדיו מקוה: וארא והנה
ויאמר אלי בן אדם הנני רואה כי אתה
אל סוד האלוהי משתאה ולהכינטר השם
הנכבד והנורא אתה רוצה עתה אפרש
לך ברמיזה ואם נתן לך האלהים מדע והשכל
תוכל להבין ויפרש לעבדו ברמיזה ומרוב
השמחה נתעוררתי ונרתעתי וחברתי
את זה הספר וקראתי את שמו ספר כתר
נורא לפי שאיני רוצה לגלות את סוד כתר לגלות בו
עליון אבן הוכשר בעיני לפרש בתחלה
פירוש שמות קצת המלאכים הקדושים
ופרוש פעולותיהם ואחר כך אחבר עמהם
גם פירוש השם הנכבד והנורא בשכמל״ו:
ומסבת ידיעת פרוש אלה השמות תשכון על
נפשך אורה כרכת אור זרוע לצדיק ולישרי

ונהם

לב שמחה ׳ ותלקתי לזה הספר בשבעה
רזים נכונים יתכן לשדים תושיה מגן להולכי
תם׃ ומעתה אתחיל בעזרת האל
ית׳ ויתע׳

פרק ראשון א׳

דע כי שם מיכאל הוא מלה
משותפת וכיד ושו והוא מי כאל ר״ל כי זה
המלאך לפי שמעלתו הוא מעולה יותר
וידוע ומושג לעילת העילות ית׳ השגת אמתית
בתכלית הפשיטות על כן נקרא שמו מיכאל
ר״ל מי כמוני בכל המלאכים שיוכל להשיג
את האל ית׳ השגה אמתית ועל כן אנכי
משבח ואומ׳ מי כאל ועל זה אמ׳ רז״ל במסכת
נרכות תנא מיכאל במחת ר״ל כי מי כאל
מהלך את כל העולם כולו בפסיעה וגב׳ משיג
סדר המציאות האל בהשגה אחת׳ ודע כי
זה המלאך הוא שלנו אנחנו בעלי תורת משה
רע״ה והוא ממונה עלינו כמו שנ׳ בדניאל מיכאל

מיכאל

שרכם לפי שרתינו האמת הוא מורה על המציאות
האל יתׄ והשגתו בדרך אמתי הוראה קיימת
כמׄ שנׄ וידעת היום ואומׄ אין כאל ישורון ועל
כן נקרא שם זה המלאך הממונה עלינו מיכאל:
ב ושם גבריאל גׄבׄן מלה משותפת
ופירושו הוא גברי אל ומלת גברי הוא נגזר
מן גבר רׄלׄ איש ולזה אמׄ רזׄלׄ גבריאל בשתים
רׄלׄ מעלתו היא למטה ממעלת גבריאל [מיכאל] והוא
הולך את כל העולם כולו בפסיעה שנים וכ משיג
את סדר המציאות ואת האל יתׄ בשתי השגות
ועל זה נקרא בשם גבר ושמו גבריאל ג
ושם רפאל גׄבׄ היא מלה משותפת ופירושו
רפא אל לפי שהוא ממונה על הרפואה ובשירצה
אחד לרפאת לחולה בין בלחישה בין בקמיע
צריך לו לכוין אל זה המלאך ועל זה נקרא שמו
על שם פעולתו רפאל: ד ושם אוריאל
גׄבׄ מלה משותפת ופירושו אורי אל רׄלׄ כי הוא

ממונה על השפע הרמוז באור ר״ל כי הוא
ממונה על השפעת השפע הרמוז באור שנ׳
באורך נראה אור ר״ל בשפע שהשפעתה מאתך
עלינו נשיג אותך וכשירצה השלם להתנבאות
צריך לו לכוין אל זה המלאך ועל זה נקרא שמו
אוריאל. ה׳ זהדריאל ג״כ מלה משותפת
ופירושו הוא זהררי אל ר״ל זוהר שלו הוא מאת הא׳
ית׳ והוא ממונה על נתינת יופי המאורות ועל
כשירצה אחד לכתוב קמיע לאדם נגנון חן וחסד
צריך לו לכוין אל זה המלאך ועל זה נקרא שמו
על שם פעולתו זהדריאל:

שם פרק שני א׳ דע כי שם

סודיה גם כן מלה משותפת ופירושו הוא סוד
יה ר״ל כי הוא פועל שתי פעולות תחלה הוא מרחיק
מלפני האל ית׳ את מי שאינו ראוי להתקרב אליו
כמו סודו ממנו כי כל פועלי און ועוד הוא מקריב
לפני האל ית׳ את מי שהוא ראוי להתקרב כמו

סודה

סודיה אלי כמשפטו צוית ובע׳ זה נקרא שמו על
שם פעולתו סודיה׃ ב׳ ושם סמאל ג״ב
מלה משותפת ופירושו הוא סם אל והוא ממונה
על המיתה ולקיחת נפשות ונותן סם המיתה
ונקרא מלאך המות ובשירתה אחד לאבד ובשירתה
אויביו בין בלחישה בין בקמיע צריך לכוין אליו
המלאך ובע׳ זה נקרא שמו על שם פעולתו סמאל
ג׳ ושם מטטרון ג״כ היא מלה משותפת
ופירושו הוא מטטו רון ר״ל כי הגיע זמנו ועת
שמירת השירות ובגמטריא עולה מניינו שדי
ועליו נאמר כי שמי בקרבו והוא ממונה על
קבלת פ׳ תפלה והכנסת התפלה לפני האל ית׳ ומלת
מטטרון הוא והוא מלת ארמית כמו ומטנא זמנך
ר״ל כי הגיע זמנו ופירוש מלת רון הוא תפלה
שנ׳ קומי רני׳ ולזה נקרא שמו שר הפנים לפי
שהוא מכניס את התפלה לפני לפני ס׳ וכשיתבקש
אחד א׳ בקש בקשה צריך לו לכוין אליו המלאך

כאשר עשתה אמו שלא ישמאיל כמו שאמרנו
ועל זה נקרא שמו על שם פעולתו מטטרון:
ד׳ סנדלפון גם בן מלה משותפת ופירושו הוא
סנדלפונה ר״ל כי הוא ממונה על זה שאם יטעה
אדם בדרך יעשה כמו עיגול דרך סביב ויאמר ס׳
פעמים את שם זה המלאך מצד ימינו למזרח וכן
מארבע רוחות ויסתום עיניו והדרך אשר יבוא
לפניו אותה הדרך שיהיה הולך והוא יורהו דרכו ולפיכך
נקרא שמו סנדלפונה כי הוא פונה לסנדל בדרך
ישרה וגם הוא ביער וירא מן הלסטים ויהרהר
בשמו ואם הוא צריך יוציא אותו כמו ויתפלל ואל
ירא כי ממונה על היער וכן שמו בגמט׳ עולה
כמנין יע״ר ועל זה נקרא שמו על שם פעולתו
סנדלפון: ה׳ ושם דומיאל גם כן מלה משותפת
ופירושו הוא דומי אל והוא ממונה על התחברות
הנפש בגוף וכן תמצא בדברי רז״ל ע״ה דומה שר
של נפשות וכשירצה אחר לשאול שאלת חלום //

יקרא

יקרא תחלה פסו' ויהי בשלשים שנה כל הפסוק וי'
וישבע לזה המלאך בשם וישאל שאלתו והוא שינהו
ונקרא דומיאל לפי שהוא מרכיב נפש עם
הגוף וגם נפש הבהמיים מסורים לו והוא
מסתיר את סוד הנפש ושותק ודומם ואינו
מגלהו ולפי שהוא דומם נקרא שמו על שם
פעולתו דומיאל הנה בני נתתי לך מפתח
בידיעת שמות המלאכים ופעולתיהם ומעתה
תוכל לדעת פעולת כל מלאך ומלאך משמו
לפי שכל מלאך ומלאך נקרא שמו על שם
פעולתו וברוך המגלה סודו ליראיו..

פרק שלישי

דע כי בעבור
י עילת העל' ית' של הכל הוא
עומד בעצמו ואינו מקבל שינוי כלל על כן
צריך גם כן שיהיו האותיות המורות על
שמו יתברך עומדים בעצמם ועל כן נבחרו
אותיות אהו"י משאר כ"ב אותיות להיות בהם

השם המעורך ועוד הם כי קלים במוצא והנה
אות א׳ הוא ראש לכל החשבון ולכל חשבונות
צריכות לו כי לא יתכן למנות בגדר אם לא
יהיה הא׳ התחלה והוא אינו צריך לחשבון קודם
לו ועוד כי הוא עומד בעצמו כי א׳ פעמים א׳
הוא וגב׳ אות ה׳ הוא עומד בעצמו על מתכונתו
כי כאשר תמנה ה׳ פעמ׳ ה׳ יעלה כ״ה הנה ה״ה
עומד בעצמו וגם ו׳ פעמים ו׳ הרי ל״ו הרי
ה׳ ו׳ עומד בעצמו וגם כן י׳ פעמי׳ י׳ הרי מאה
וק׳ הוא סוף העשרות והנה הי׳ עומד בעצמו
ולא כן שאר אותיות כי אם תמנה ג׳ פעמים
ג׳ יעלה ט׳ ונשכחה ג׳ וכן ד׳ פעמ׳ ד׳ יעלה י״ו הרי נשכח
הד׳ וגם כאמרך ה׳ פעמ׳ ה׳ יעלה כ״ה וה׳ פעמ׳
יעלה קכ״ה הרי הה״א עומד בעצמו וזה יקרא
חשבון מרובע וזה סדר חשבון מעוקם כי
אם תכפול ה׳ה׳ יהיה י׳ וי׳ פעמ׳ י׳ הרי ק׳ וה׳ במרובע
הרי כ״ה שימה על ק׳ הרי קכ״ה נמצא חשבון
מרובע

ש׳

בחשבון [illegible]
עולה ונשכח
ה״א

ואחריו
מרובע וחשבון מעוקם שוה בה׳ ולפניו
לא יהיה כן כי הא׳ הוא ראש וכלל לכל החשבונות
כי יוד הוא דומה בחשבון אנשי הודו וזה סדר
חשבונן. אי״ק בכ״ר גל״ש דמ״ת הנ״ך וס״ם זע״ן
חפ״ף טצ״ץ וזה סדר צורתו והט׳ אותיות
ונחתכות בנקודה. [illegible]
והנה אות הראשונה עולה אחת והשניה
שתים והשלישי שלשה וכן כולם עד ~~ט״ס~~ תשעה
~~בשטה ראשונה~~ ואם תכתבם פעם שניה
אז תעלה הראשונה עשרה והשניה כ׳
וכן כולם עד תשעים ואם בשיטה שלישית
תעלה הראשונה ק׳ והשניה ר׳ וכן כולם
עד ת״ת (תשע מאות) ואם בשיטה רביעית תכתבם ותעלה
הראשונה אלף והשניה אלפים עד תשעת
אלפים. ואם תכתבם בשיטה חמישית תהיה
הראשונה רבוא והשניה רבותים. וכן כולם עד
תשעה רבוא וכן לעולם תכפול החשבון ותשעה

מעלות בכל שיטה ושיטה׳ וזה סדר אותיותנו
וחשבוננו א׳ב׳ג׳ד׳ה׳ו׳ז׳ח׳ט׳ י׳כ׳ל׳ מ׳נ׳ ס׳ע׳פ׳צ׳
ק׳ר׳ש׳ת׳ ואמנם אותיות מנצפך הכפולים זה
דרך חשבונם ך׳ תק׳ ם׳ תר׳ ן׳ תש׳ ף׳ תת׳ ץ׳ תתק
א׳ אלף ו׳ כנמצים׳ הרי ק׳ ומאה כעמ׳ והרי אלף
אם כן הא׳ וי׳ הגיעו עד למעלה לכן הא׳ תחלת
יהוה גם ו׳ מיוסדת בשם המיוחד׳ כי ככה היא
על מתכנתה כאשר אמרנו ועוד כי אותיות
אהוי׳ בתנועתם ולראות גם נסתרת ברובי המלות
ונחות אחר כל מיני נקודות וצריכות לניגויים׳
כי חצי השם שהוא יה מלוא פוס הוא כו׳ ככל השם
ונחברך מרובעי הזוגות שהם הראשונה שהוא
מא׳ ועד ט׳ הם ארבעה והם ב׳ד׳ו׳ח׳ מרובעי ב׳ד׳:
ומרובעי ד׳ י׳ן הרי ב׳ מרובע ול׳ו׳ תשים על כ׳
הרי נ׳ו׳ מרובעי ח׳ ס״ד תשים נ׳ו׳ על ס״ד הרי קכ׳
עסכ׳ של מעלה יהיה כמספרים המחוברים
מחצי השם המספרים ועד ט׳ו׳ שהוא י״ה והוא
חצי
השם

חצי השם וזה דרך מספרו א' עם ב' הרי ג' ג'
עם ג' הרי ו' ד' עם ו' הרי י' ועם ה' הרי יה' ו' עם יה'
הרי כא' ז' עם כא' הרי כח' ח' עם כח' הרי לו' ט' עם
לו' הרי מה' י' עם מה' הרי נה' יא' עם נה' הרי
סו' יב' עם סו' הרי עח' יג' עם עח' הרי צא' יד' עם
צא' הרי קה' יה' עם קה' הרי קכ' וכאשר תכפול
חצי הכלל הראשון או תמצא מרובעי הנפרדים
כי חצי השם הוא יה' על החצי הוא יה' וכאשר תכפול
יה' עם יה' ותאמר רכה' שהוא מרובעי א' עמו
הרי יה' יעלה בדרך קסה' ומרובעי הנפרדים
הם של מעלה הראשונה והם א' וג' וה' וז' וט' א'
עם ט' הרי י' תשים יעל כה' הרי לה' מרובע ז' מט'
תשים לה' עם מט' הרי פד' מרובע ט' פא' תשים
עם פד' עלה קסה' ונחבר מרובע הראשון
שמרובע השני או ישאר נחשבון שעוקם
האות השני השנים הם יח' פעמ' יה' יעלה לכה'
והראשון הוא' ומרובעהו הק' ושתחסר קמו'

רכ״ה ישאר קכ״ה הה׳ שהיא אות שני מן השם
הוא שיהיה עמקו ורחבו כארכו כי ה׳ ותאמר ה׳
כעמ׳ כ״ה הרי קכ״ה הרי שמעוקם הה׳ קכ״ה
וכך ישארו לכו לך ממרובעי השנים ואם מרובעי
השנים ממרובע השלשה אז ישאר חשבון משקם
האות השלישי השלשה הם יה״ו והם כ״ה תרבע
כ״א על כ״א יעלו תמ״א וכשתחסר מרובע השנים
שהם י״ה ממרובעם הם רכ״ה כי כשתאמר בעמ׳
י״ה יעלה רכ״ה וכשתחסר רכ״ה מן תמ״א ישאר
רי״ו והאות והאות השלישי הוא מעוקם רי״ו כי כשתרבע
ו׳ ותאמר ו׳ בעמים ו׳ יעלה ל״ו בדרך ותאמר ו׳ בעמ׳
ל״ו יעלה בדרך רי״ו הרי כשחסרת מרובע המרבע
נשארו לך בחשבון מעוקם היו שהוא אות שלישי
השם והנה נשלם צי׳ רוח השם וברוך השם׃

פרק רביעי

תשס״ית עולה מספרו
לך סדר חשבונו תחלה ע״ב והנה
תמנה האות הראשונה יה״ יה״ ותכלול סך מנין

הראשונה

מנין הראשונה הרי כ״ה ואחר כך תמנה שלישית
עם שתים של פניה שהם כ״א ותכלול מנין כ״א
עם כ״ה שבידך הרי מ״ו שבידך יעלה כך מנינם
ע״ב ייה יהו יהוה נשכללו והטעם שכוונה
להסליק מניה לפי שאין הנאצל נפרד מן
המאציל ועם כל אות ואות ימנו כל האותיות
השם של לפניה עם כל כך האחוד במנות מן
האות הראשונה ואילך ועד כאן השם חסד לפי
שמנין חסד כמנין השם שסדרתו ובו קיים עולם
כשנברא ועליו נאמ׳ עולם חסד יבנה ר״ל כי האדם
הוא עולם קטן והוא בנוי מן הנפש שהיא ספירה
הרביעית הנקראת חסד והשם המבורך הוא
ארבע אותיות כנגד ארבע ספירות שהם כתר
חכמה בינה חסד ונקרא שם המפורש מפני
שמפרש לסודות העליונות והמשכיל יבין:
ואלו החרוזים חברם בזה הענין ובזו המנין
והנה לך משקלו ומספרו׳ יו״ד יו״ד

והא יוד הא וו   יוד הא וו הא
אהיה: את כל עונותי מחה
מהר ולגר אחיה: ואחר אשר חשבתי
ופירשתי בספרו אשוב בפירוש שבעת
תנועות הנקראות שבעה מלכים והם
קמץ ופתח כי הקמץ היא בעלת שתי נקודות היא
כמו שאמרנו ונקודה באמצעה הרי
שלשה ועל כן הוא ראש קריאת הנקודות
ומפני זה כל אדני בקמץ הוא קודש וכל
אדני בפתח הוא חול והקמץ קודש כי
נכללו בו שלש נקודות חמורות של ג' עולמות
והפתח חול לפי שהיא חסרה עולם חסר
והסגול כמו כן היא קדש לפי שהוא בעלת
שלשה נקודות שתים זו בצד זו ואחת ביניהן
תחתיהן ואכן אין להם דיבוק כדיבוק הפתח
ועל כן הוא חול בערך אל הקמץ ולזה נקרא
שמו פתח קטן והצרי הוא שתי נקודות

זו בצד

זו בצד זו תחת האות והוא חול בפרק אל
הקמץ ועל כן נקרא שמו קמץ קטן לפי
שאין לו דיבוק יחד · והשוא הוא שתי
נקודות זו תחת זו למטה מהאות והוא
כמו כן קודש כמו הצרי לפי שהוא בעלת
שתי נקודות שהן כנגד שני עולמות ואם
כן השוא והצרי הם בינונים ואינם לא
קודש ולא חול ואכן השוא הוא יותר מקודש
מהצרי לפי שהם זה תחת זה שווים ולאכן
הצרי ומעלת שוה נגדרת משוה ועל כן היא
קדש · ודע לך כי הכתיבה היא תבנית
רוחני נראתה על ידי כלי גשמי והתיבות הן
כגויות והניקוד והטעמים הן כנשמות כי
כמו הנשמה היא מסבבת תנועת הגוף כן הניקוד
והטעמים הם סיבת התיבות והמליצות וסבת
השגתם וזה מבואר

פרק חמישי

דע כי נקרא

שם בן ד׳ אותיות המבורך שם המפורש לפי
שהוא מפרש לספירות האל ית׳ כי אות הראשון
הוא רומז לכתר עליון. שהוא שפע הנשפע
מהאל ית׳ על המלאכים והוא שכל הפועל שלהם
ונקרא כתר עליון שהוא כתר עליונים ונקרא
רוח אלהים חיים והוא ספירה עשירית ואומ׳
והעשירי יהיה קדש ליי׳ וספ׳ ספירה הוא עצם
כנוי מלשון ספיר גזרתם. וצורת ה׳ אות היא
כחצי עגולה שמקיף על כל מה שבתוכה
ועל זה אמר בספר יצירה ספר ר״ל כי כמו שבספר
כתובות הן כל החכמות כן בזה הספירה הם
כלולים כל השפעות. כי הוא מעין כל השפעים
ועליו שם החולם שהוא למעלה כנגד תנועת
האש והאויר. ואות השני הוא רמז אל החכמה
שהם המלאכים והם רוח מרוח וצורתו הוא
מגדרת המיצאת הדבר כמו הא לבם ורוב
והנקודה תלויה בה במחשבה בלב וממנה

הנבואה

הנבואה ועל זה קראה בספר יצירה סְפָר והיא
מגורת עד כי חדל לספור כי אינם גוף שיפול
עליהן המונין והמספר ועכ״ שים תחתיו פתח לפי
שהוא סביב האמצע כנגד תנועת הגלגל :
ואות השלישי רומז לבינה שהוא שכל הפועל
שלנו והוא מים מרוח והוא כמו גופני בערך בערך
אל השאר השפעים וכפי קרבתו ורקותו הוא
כשיעורו וכפי רוחקו גם גסותו יצורתו תחלה
הוא רק רמז כי מלמעלה נשפע למטה וזה
הוא לבוה מעל גביה שומר וג׳ עכ״ל וממנו רוח
הקדש ובת קול ועל זה קראו בספר יצירה
סיפור כ״ל כי הוא סבת סיפור האדם ודיבורו ובו
מגיד את המושכלות ועכ״ שים תחתיו חרק
שהוא למטה אל האמצע כנגד תנועת המים
והעפרי והנה לך תנועה מן האמצע ואל האמצע
וסביב האמצע : ואות הרביעי הוא רמז
אל החסד שהוא הנפש והוא ממים זהו אות ד׳

בגוף
גופני בערך אל השאר לפי שהוא מסובב
והשאר הם נבדלים מן הגוף והיא צורה אנושית
וע״כ שים תחתיו צדי שהוא מורכב מן החולם
שהוא למעלה ומן החרק שהוא למטה ועל זה
נכפל כדי שיהיה הבנין שלם ומלא ונקרא שם
מלא על עולם מלא: וגם במרכבה הי׳ דמות
הראשונה
אדם דמות ד׳ חיות כנגד אלה ד׳ אותיות כי
הוא כנגד אדם שהוא מגדרת דומה׳ כי כתר עליון
שלו קצת דמיון לאדונו ועל זה נאמ׳ כי שמי בקרבו
והשנית הוא כנגד פני שור כי הוא מגזרת המציאות
הדבר ורב תבואות בכח שור וזה היה סוד העגל
כי הם רצו לה מורה אותם שכל נפרד אחד מהשכלים
הנפרדים אשר כף רגליהם ככף עגל כאשר הבטיחם
הכת׳ הנה אנכי שלח מלאך אחרי אשר לא ידעו
כי מה נהיה לאותו המורה הנזכר שהוא אדונינו
והשלישי הוא כנגד השור נשר שהוא טס ומתגאה
על כל העופות כן השכל מתגאה על הנפש:

והרביעי

והרביעי הוא כנגד כני אריה שהוא מולך על
כל החיות כן הנפש הוא מולך על הגוף וכוחותיו :
והיודע ידע כי אין הוא במבטאי על אחד הוסיף
תשועה · ומגעשרה כלה ארבעה : כל אחת על שלשה
מעמדים תקועה נטועה : אז תהיה הקריאה ידועה :
המפרסם יכול ברעה : והמסתיר ישמח בישועה :
ככה ויבטחו בך יודעי שמך : והנה לך הנקוד
בדרך משל : חולם פתח וחירק : צורי צרי תן
לציר"י : צר למען זכות צר : כפר עוני
ומרי : אם תרצה לכתוב קמוץ לחן וחסד
ולשמור : צריך לכתוב שם בן ארבע אותיות ית'
בזה הסדר : יהוֹהֹ יהוה יהוֹה יהוֹה
בשכמלו

פרק ששי

דע כי קודם שימציא האל ית'
את כל הנמצאים לא היה נמצא כי אם אויר קדמון
בלבד שאינו נתפש כלל וזה האויר שמו של
הקב"ה כאשר רמזו בעלי המרכבה וכמו פירשנו

בסוף ספר הכבוד וכשברא השם ית' את האור
השכל היה ניכר האויר הזה וכשעלה ברעותו
להמציא את פעלו נבקע זה האויר ונראה את
זיוו כבודו והמציא את אלו העניינים והעשר
ספירות בלימה: הראשון שמו אור השכל
הקדמון: השני שכל קבוע ונעתר בתחלת
הקדמות: השלישי שכל נבדל ונקרא חכמה
מבוארה השרויית והוא כבוד השלישי:
הרביעי שכל נשרש מחזיק כל ועליו נאמר כי
על כל כבוד חופה: החמישי שכל האחדות
שמתאחדים בו כל העיקרים ונעשים שווין: ואילו
החמש ספירות הם נגדרים אחד על גבי חבירו בלא
שום פירוד: וזהו שאמ' יחזקאל ע"ה וכבוד אלהי
ישראל בא מדרך הקדים: וזה מורה שאלו החמש
ספירות שם המפורש והם מיוסדים במקום הקדושה
במרום: כיצד הספירה הראשונה שהוא השכל
הקדמון הוא מקום הנחת התפילין ויש במקום זה

שתי

שתי חלונות נגד נקבי האף שהם שכל קבוע הדי
שני דברים במקום אחד אחדות שוה באדם מקום
הנחת שם המפורש כדי להשפיע שפע ברכה
בגוף האדם: הספירה השלישית שכל נברא
הוא חכו של אדם ושלו נאמ' וחכו ממתקים ונאצל
ממאצילו: הספי' הרביעי שכל נשרש
שלום הנזכר בספר יצירה: הספ' החמישי
היא שכל האחדות והוא הלב שבו נאחדים את
כל: ואלה הם שמות החמש ספירות ונקראי
שם המפורש ראשון: יאהדונהי יהנרואהי
יאהנרוהי בשבלמו הספירה הששי בגן
העולם והוא מקום החזה באדם ונקרא אור בהיר
בעבור ששם מחופף הרוח ומתרבה הנשימה
ומתגדל לאויר העולם וזאת הספירה מתאחד
בספירה השביעי שהוא מקום הבטן באדם ונקרא
אור: ובכאן יש סוד גדול למעלה שהיה אומר
עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבן שיש טהור אל

תאמרו מים מים שלא תסכנו עצמכם כי
כשתגיעו אצל השר ולמעלה הימנו שהוא אדון
עולם אל תאמרו מלך שתי רשויות חלילה וחס
כי מלאך אחד הוא ממונה על שתי הספירות
הללו שמזכיר שם המפורש אתנית וכשזוכרו
מביא אש חרישות באזני החיות כדי שלא ישמעו
קול הדיבור וכל זה סוד באדם. והשלשה הנשארות
והם אור המופלא ואור היקוד ואור המגולה:
אור המופלא הוא לב באדם: אור היקוד הוא כל מה
שיש באדם פנימי כמו כבד ובני מעים שהוא יקר
יקוד אדם אור המגולה הוא אור מקום השדרה
באדם שהוא מכוון באמצע הגוף והוא תוקף הגוף
ספירות בקיום להנהגת רגלי מעלה והוא השם
המפורש שהיה כח גדול משתמש בו ואלו הן:
יההו אדירירון הגדול הוהי הויה ביהדירון
הגדול והיה והוי הגדול בשכמלו: וכל זה
נאמר וקולו כקול מים רבים זה מקום מגולה: והארץ
האי

ובשרוצה
לזוכרו

האיר מכבודו זה הוא למטה ׃ ואל תתמה
בענין זה הסוד שאמרנו לזה הספירות כביכול
כמו יסודות האדם באדם והבן זה ׃ כי על כן את
יחזקאל ע"ה עליו מלמעלה כי הוא ראה דמות
סדר הכבוד כולו בדמות סדר שלמטה אבל
תצטרך להיות הספירות הם כחות נכללות בראש
הא"ל ית' לכבודו כמו שגדר ית' אני יי' לכבודו. כולם
נעשה אחדות שוה והיא נקראת נשמה והאלהות
נשמה ׃ כי הקב"ה מיוחד במדות ומתעלה ומתרומם
בה' ונ"ש לעדי עד ולנצח נצחים ׃
דע כי בזה הפרק ארצה לבאר לך מעט פירושי
כתרשישים בפירוש בן מ"ב אותיות שהיה כהן גדול
מזכירו ביום הכפורים בתפלתו ׃ ומעתה אתחיל
ואומר בעזרת העוזר ׃ דע כי אות הראשון
הוא כנגד כתר עליון שהוא ראש הספירה ובכ"ה הושם
בראש השם וזהו ויעבר מלכם לפניהם וי"י עלם
קבילות בראשם ואות שני כנגד החכמה שהם ומלאכים

ומעלת בית משמע בית והבית בנוי על יסודו:
ואות שלישי כנגד הבינה שהיא שכל הפועל שלנו
וגומל חסד שהוא הספירה הרביעית והיא הנכנס
ואות ד' כנגד עשר ספירות בלימה שהכל כלולה
בה ותורתו היא בחינה העגולה שכוללת כל מה שבתוכה
ואות החמישי משמע תאוה וגבול כמו והתאויתם
לכם ר"ל כי י' ספירות בלימה הם תשלום וגבול כל
הנמצאים מכל צד ומכל פנה ואחריו אות ששי
שהוא ש' אשר הוא פירוש הוא מכל צד ופנה ואין
להאריך והמשכיל יבין:

אראריתא

אחד ראש אחדות ראשי ייחוד תמורה אחד:
זה ספר הבטחון לפירוש מ"ב שמות המפורש שיצא
מ"ב שערים וכל שער מזה הספר מתפרש בביאור
יפה: השער הראשון מדבר פירוש
השם המפורש וזהו תיקונו: סססס ססססססס
הויה הויה הוהי יהוי יההו יהוה היהו הוהי יהוה

יהוה

יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה
יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה
יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה
יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה יהוה

וזה הוא מכלכל עדרין אחד וכל המאורות וחשמל
והמאורות הם עטופים בשלו האותיות פורחות:
מתוך החשמל ושם חשמל בסדר הקבלה:
אראריתא וזה מפני שהדין והזוהר
של השם מתגברים בו והרוצה להשתמש בו
יתענה שלשה פעמים רצופים כדי להרגיל
מחשבתו וליחד כונתו בהזכרת השם ולא ידבר
בשפתיו אלא שיתחיל קודם ברוך אתה יהוה אהיה
יהיה אדון הקדים שליט על העליונים ועל התחתונים
ומושל הכל כרצונו רזי התורה ובמחקרי רזי
מעלה ומטה וכל השרים הממונים על הרזים
ואלה שמותם: טוטריסיי והרגילו שקרחודי
מרגויאל: ולמעלה מהם חמשה שרים שהם
קדושים ואדירים ובידם מפתחות הנסתרים של

אהה יוהי ונותחים שבעה שעות ביום וחמשה
שעות בלילה וסוגרים שבעה שעות בלילה וחמשה
שעות ביום: וממונים על אלף רבבות ואלף מרכבות
והם מחודרים לעשות רצון אהיה והיה אדון האדונים
נכבד ונורא ואלה שמותם מהיאתי מתרותתנס
אסקיהוהו שיתניהוס קתננני וכל מרכבה
ומרכבה מאלו השרים הממונים כתוב על אחת שבמרכבה
מאלו הפעולות מתמיה אה יהו ויז ובפחות שטרים
שרורכב על השרים הללו ואלה שמותם אסהי
הויה סהיות גיאיה ומלבד אלו יש מלך אחד שהוא
שליט על הכל ושמו אהיו מסקתינה והוא יושב
על כל צבא המרכבה בקירה ובבריעה ונהשתחוה
לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה וכשמזכירין זה
השם אין אומרין אלא אתנעל כי מועתק הוא
בקריאתו והגיונו מסור אחד לאחד ואין אומרין
אותו אלא בקחשה ובעת צרה בכל עת בענין שאמרו
והשם האחד הגדול שהוא שבעים ושתים אותיות

והוא

והוא לקוח מן המקראות שבתורה שכם ויסע
ויט ויבא והן אותיות ידועות וזה שבעים ושתים
אותיות אעפ"י שאותיותיו מסוך בהגייתו וקריאת
בקבלה · ויש אומ' בראשו אבג יתץ קרע שטן
נגד יכש סטר יתג חקב טנע פזק יגל
שקוצית · ויש אומ' אבג יתץ ראשין תחתיו
א' באב גד · ב' מבראשית נהפכת בא' באבגד ·
ד' נהפכת בשין באלבם וש' מאלבם באת בש
נהפכת בב' וא' נהפכת יב · איק · נהפכת
בבג של אחס · זה סימן ברא' וסימן אבג ש'
נהפכת בי' טדישי · נהפכת בא' משק' וא'
נהפכת בת באתבש · ות' מאלבם נהפכת בכ'
וכ' אם יהיה כ' · זה סימן שית וסימן יתץ ומאלו
שש אותיות מן השם של"א תיבת אחת שהיו סימנים
בראשית ותחלת בראשית בגימט' של תורה
אבג יתץ פו' אבג יתץ ברא אלהים כי"ד ברא
ב' ברא מאטבח נעשית ח' ות' באלבם ק' ל' ברא

עומד בעצמו א׳ ברא באלבם ל׳ ול׳ באטבח ע׳
זה סימן בדא וסימן קל״ע א׳ אלהים א׳ אלהים באתבש
ת׳ ות׳ באחס ש׳ ל׳ אלהים באלבם א׳ א׳ באטבח
ט׳ ה׳ אלהים באבגד ט׳ וט׳ באתבש נ׳ זה סימן
שטן י׳ מאלהים באבגד יהא ט׳ וט׳ באתבש יהא
נ׳ מ׳ מאלהים יהא ב׳ מאלבם כ׳ באבגד יהאג
את א׳ באלבם ל׳ ול׳ באחס ק׳ וק׳ באתבש ד׳ זה סימן
נגד ת׳ באתבש אהא א״א באיק י׳ ה׳ השמים באתבש
ת׳ ות׳ באטבח ק׳ וק׳ באחס ל׳ ול׳ באתבש כ׳ ש׳
השמים עומרת בעצמו הרי ענין גבש מ׳ באלבם
נ׳ י׳ באלבם ט׳ מ׳ באלבם ב׳ ב׳ באבגד ג׳ וג׳ [illegible]
באתבש ר׳ הרי סימן יבטר ואת ו׳ מאלבם ה׳ ה׳
באתבש ת׳ א׳ באתבש ת׳ באתבש א׳ וא׳ מאיק
ג׳ ו׳ באחס ג׳ זה סימן תתג׳ הארץ ה׳ באתבש
ת׳ ת׳ באלבם ת׳ א׳ באיק ק׳ ר׳ באלבם ש׳ וש׳ באת
בש ב׳ וזה סימן חקב ת׳ באיק ט׳ י׳ ו׳ והארץ י׳ באטבח
ד׳ ור׳ באבגד ג׳ וג׳ באלבם נ׳ ה׳ באלבם ע׳ זה סימן

טננג

טנ״ע ע׳ באחס ח׳ וח׳ באיק כ׳ ד׳ הארץ נעמד
בעצמו ז׳ באחס כ׳ וכ׳ באתבש ל׳ ול׳ באחס ק׳
זה סימן כזק ; התה ה׳ באתבש ת׳ ות׳ באטבע
י׳ י׳ באבגד ט׳ וט׳ באתבש נ׳ ונ׳ באלבם ג׳ ת׳
באתבש א׳ וא׳ באלבם ל׳ הרי זה סימן יגל׳ :
תהו ה׳ באטנבח מ׳ מ׳ באחס ו׳ ו׳ באתבש
כ׳ ה׳ באלבם ע׳ וע׳ באתבש ז׳ ו׳ באטבח ד׳ וד׳
באתבש ק׳ הרי זה סימן כזק׳ : בהו נ׳ באתבש
ש׳ ה׳ באתבש ת׳ ות׳ באטבח ק׳ ו׳ עומד בעצמו
הרי סימן שקו״ו : וזה סימן דרך כל באר״בעים
ושתים אותיות להודיעך כי העתקה הזה בידינו
מימות הנביאים שסוד השם בראשית יוצא עד
ובהו מ״ב אותיות ; וכבר פירשנו לכם בפירוש
האותיות האילו שסוף תיבות הראשונות נמסר
לנו ובידינו מקובל והוא וכל האותיות המתחלפות
אין אנו יודעין איך הדבר הלשון אמנו דבר אחר והחוק
כלבנו כי הידיעה וכי עדיו וכן עשינו הנקרות שלכל

מלה ויוד שבתיבה הראשונה שהוא אות ר׳ אין
תחתיו סימן לפיכך היו אות ה׳ ה׳ נקודות: וכן תיבה
שלישית של שטן סימנו מובדל מובדע בכל
לבנוי והתיבה הראשונה כן הוא שוא והיא אין
תחתיו סימן בסימנו בו שאחריו נאף שהוא אות
חמישית סימנו תחת ירי שלפניו בשכמלו
אמן נצח סלה: ועתה אגלה לך שם
המפורש והוא קדוש ומובדל עד מאד הויתנתמן
שלשה פסוקים הידועים והנבחרים הטהורים והקדושים
ואילו הם ויסע ויט ויבא והרי אגלה לך היאך יגלה
ע״ב שמות מן ע״ן אותיות של פסוקים והנה מעלה
אחרת יש לו והריאני אגלה לך היאך יגלה ע״ב
שמות המפורשות מן כ״ד שמות מן והו׳ עד אהו׳
והוא שם המפורש נראה בקדושה ובטהרה בין ע״ב
שמות הטהורות הברורות המובחרות והנסתרות
ואשרי מזכירו בכל לב בטהרה ובקדושה בנפש
זכה ובירא׳ה ובענוה וכך יצא הגבורה כמו נס נה
לסיגה

שהוא יה ככל השם. כיצד חשוב: מן א עד י עולה
נה כך אבגדהוזחטי: ומי תחזור על כל אותיות א
עולה סה כך יא יב יג יד יה שהוא יה ככל השם:
למדנו שהסנה הוא השם שנ' וירא מלאך יהוה אליו
מתוך הסנה: שתחלת נבואתו במלאך על פי השם
מלמד שנגלה לו במדה ששמו נקדבו: ועוד
שם נסי עולה קכ כשם הסנה רצ' כי נסי עולה ככל
השם ועל זה נאמ' ויקרא שמו יהוה נסי. ועוד שאמ'
לו השם ית' למשה במסה ומריבה הנני עומד לפניך:
עומד בגימ' קכ כנגד כל השם שאמרנו לידע שהשם
ית' היה מיצוי בשם: ר"א הנה המקום אתי תרג' עמי
בגימ' עולה קכ כנגד כל השם כלומ' שאדבקך לי רצו
אתי: ועוד אליהו הנביא בגימ' עולה קכ כנגד כל השם
ועל זה נאמ' לו הנביא לבד כלומ' שהנבואה מהאלית
ועכ' הוא עלה השמימה ר"ל שכולו נהיתה הנשמה
שענין השמימה הנשמה אחר הוא ר"א וגם [illegible]
תשלום כל השם יו יז יח יט כ כא כב כג כד כה

כל והם אין קב והם לא שערים וכל השם יחד שלם
הוא מעיד שהוא עצם העולם רמז שמיא שמיא
כלומ' תרג' שמים שמיא ר"ל שמנין עצם העולם שמיא
ושם השם שוים הם: ד"ע שמספר מיו' עד יט עולה
שבעים וכ' עולה כ' הרי ע: ואחר כך נחדור בבאעי
ואחר: כה יהיה קיבא רמז אין תניח של ע הרי מאתים
וחשבון קב שמספר הסנה ככל השם הרי כולו שבא
נשאר כל שהוא מרת כל נ הרי כולו שנא כנגד עצם
שמונה: העולם שמיא והשם כולו שוים ועכ"ב אמרו מרה
את העולם נקרא כל ועכ"ב תשלום הכל הוא: ד"א
זמן הרצון וכן הנוצר שוים הם בגימטריא שנא
כלומ' הרצון הוא עילה והנוצר עילולים וכן הרצון
שם השם ית' כלומ' שאדם מתאוה לעשות דבר הולך
אחר רצונו עד שיהיה כרצונו ימלך אבל השם ית' כל דבר
שרצה הוא נעשה ונהיה ואינו צריך לחשוב לרצון
שהוא הרצון כולם וכולם הרצון לו: ד"א וכאשר
תבטל חצי השם הראשון על החצי אז תמצאהו בחשבון

מרובע

מרובע הנפרדים וזה דרכו יה כמנין נה עולה קסה
ואותיות הנפרדים בריבוע עולין קסה כחשבון חיי
השם הראשון שלחיצי השני והם עזה והנה כל השם
בריבוע עולה קנז והוא פועליו :
והנה מגלה סוד ירושלם הוא פורש בגימט מבמספר :
ועולה שם המפורש ולמה ירושלם חסר יוד רע כי
מספר ירושלם הוא פורש ומספר ירושלם במרובעו
יוד בכללו עולה שם המפורש ומשנת היות ירושלם
שממה מפני שנסתלקה ממנה שם שכינה שסודה
יוד וגם הוא והוא הנקרא ירושלמה : אמנם בחבורך
סוד שם מה הנזכר עם סוד פורש הנזכר תמצאם
יחד עם שם המפורש : והנה שכינה מה שם שמספר
שכינה מהשם אחד הוא כי היות בשכינה במספרו
המרובע כי המספר גם שכינה או שממה אחד
הוא על כן נאמר ירושלם שממה בלות שם
מהשם שהוא שכינה : וגם השם יהוה עולה ירושלם
והוא סוד חשבון אבגדהוזחטי א בפנע א : ב בפנע

ד׳ ג״ג פעמ׳ ט׳ ד״ד פעמ׳ י״ו ה״ה פעמ׳ כ״ה ו״ו פעמים
ל״ו ז״ז פעמ׳ מ״ט ח״ח פעמ׳ ס״ד ט״ט פעמ׳ פ״א י״י פעמ׳
ק׳ הרי כולם עולה שפ״ה כמספר שכינ״ה מהשם
שהם שפ״ה עם כללו שדברתי: י״ה ט״ו פעמ׳ עולה
רכ״ה ו״ה ט״ו פעמ׳ עולה קס״ה הרי כולל ש״צ שפ״ה כנגד
השכינה ירושלם נשאר ה׳ שהוא ירושלמה בהא
יתירה · שכינה כנגד יו״ד שהוא חסרה: ואמנם
ה׳ עולה ו״ה עם כללה כמו שהיו עם כללו בלא רבוע
הרי יש בדרך סוד חצי השם שהוא י״ה עולה · ואמנם תמיצא
ו׳ עולה בריבוע סימן ג׳ אותיות שלהשם שהם יה״ו
וסימן והחכמה מאין תמיצא: ד״א דבש מצאת
כלומ׳ תמיצא · שמנין תמיצא תקל״א והכלל אשריך
ישראל דל שמנין תמיצא ואשריך ישראל כולם
שוים כלומ׳ שחכמה תמיצא לישראל אשריך ישראל נושע
שבך תמיצא חכמה עם נושע בי״י כלומ׳ עם כולו
הוא ישראל ששמו מעורב בשמו וחכמת זה השם אחד
השם תמיצאנה כי מספר ירושלם תמיצאנה

הוא

היא ועוד כי ירושלם ושם המפורש מספר אחד
ועכ״פ לא היה יכול לפרש שם המפורש אלא בירושלם
מפני שהוא מקום הקדש ועוד כי ירושלם היא
מקום בינה והיא ירושלם רומי העליונה והיא
מקום הנשמה וגם היא מקומו השכינה שמספר
הנשמה השכינה אחד הוא: ודע כי ירושלם שלנו
והיא סימן ירושלם העליון והוצא סוד הדרושים הנזכרים
ומפני שידיעת השם נסתלקה מלבבות באמת
נסתלקה ג״כ שכינה מהשכל הפועל ולא לגמרי
רק מסתיר כבוד אמרו מסתיר הסתיר לא אמר מסיר
או אבדיו לגמרי רק מסתיר ויתגלה לדורשיו ובכל
כן נסתר היום והזכירו אתו יזכר כענין שנ׳ דרשוני
וחיו ימים רבים:

וב״ה

אדירירון יעליהפהויה טהרירון כנמיה גודליה
אהנדירון שגוינה קממריה יגליה טאליה פקורקריה
תלאיה תגדריה זוהריזה תריה תתניה דמיה
עוריה קרמיה תתמניה שתהוריה רגביה תהתמביה
צנצניה

שתניה חתניה והאליאליה גלגליה
קרושיה ערכיה נהריה בהוהויה יהרריה קתקיה טהטויה
תנגדיה דוקבי נבאביה געריה טממיה טתתיה תמיתמליה
עניה עממיה והמרע שהוא יוצא מן ברעשית
ער והארץ היתה תהו ובהו: כשם שכתבנו למעלה
נמבושיפה וזה מסודרות פיל ויסע ויבא ויט

בביאור יפה
יהי ילי סיט עלם מהש ללה אכא כהת הזי אלד
לאו ההע יזל מבה הרי הקם לאו כלי לוו פהל
נלך ייי מלה חהו נתה האא ירת שאה ריי אום
לכב ושר יחו להח כוק מנד אני חעם רהע
ייז ההה מיך וול ילה סאל ערי עשל מיה והו דני
החש עמם ננא נית מבה פוי נמם ייל הרח
מצר ומב יהה ענו מחי דמב מנק איע חבו ראה
יבם היי מום: ענו והוא יהו עולה מספרו
טה עולם ג שני עולמות כנגד עד שמים ורקיעים
לבב חשבון יוד עשר ועלכן שבעה עובי רקיעים
שכל אחר

שכל אחד ואחד עומדו חמש מאות שנה ועביו חמש
מאות שנה במספר · שהוא עשר ובכל אחד רקיע
שהוא עשרה יהיה שבעה · שבעים כנגד שבעים
שרים והם ממונים על מלכי העולם הם המזלות
והגלגלים · בה' נבראת הארץ ולכן חשבון ה' חמש
מאות שנה שמהלך הארץ תק שנה לפי שיוד הוא
עשר ומספרו עולה אלף מפני משמהלך כל רקיע
ועביו אלף וחציו שליוד הוא הא שרמזו בתק ונבראת
הארץ בה שמהלך הארץ חמש מאות אבל אין
ת עביו כן מפני שעביו שלארץ ס' ששים שנה והיא
בגמט' אטבה' הוא טוב לדין: ענין ילי גמט'
ים ובזה השם ברא את הים שהוא בחו ובכחו זה השם
שהוא ממונה על הים לקו נ' מכות כמ' שאמ' רז"ל
ועל הים לקו נ' מכות רמז ים לקה אותם ילי בגמ'
כח והוא טוב להזכירו לעבר: ענין סיט גמט'
אני חי כמ' שנ' חי אנכי לעולם · ומאלה הפסוק
ויבא הקדוש והוא בפרשת האזינו · סיט באתבש

אני משביע לקדרות והוא טוב חמייאל רמז סימן
הקמיע עליך חמייאל בשם ס״ט שבלמי שיוצא זה
השם לא ישלוט בו הקרחת ולא לדמח איבריו ובזה
מחייה האדם וממית האדם לחיות הוא אותי ספטי
כלומ׳ סימן טוב יהיה סימן ימות טובתו :
אחת עלם אותיות לנס כשהוא חסן להכביד אומה
אותיות בתחלה מעביר שרה למעלה ולכל נאמ׳ עלם
עלה נהפכת מעל כלומ׳ שתעביר שרתן ממכבל
שלבו בגמט׳ כטמיאל והוא טוב לפתיחת לב ולמי
מטמטם יזכיר זה השם ויחכם : מה ש גמט
אל שדי כמנין משה משה גמט׳ שדי אל כלומ׳
מפי שני הכרובים ושני כרובים הם בשני שדי אל
ולב שבח שדי מלב הוא ערות נאמן בקרבו וכמו
וכח לב ממוח לפיכך כל הנביאים יונקים משדי
ושב הוולהם מדרגות מפני ששדי כל זמן שמטמטם
להגה נותן טעם אחר כפי מחשבתו אבל לב אינו צריך
מפני שהוא צריך על המוח ויונק ממוח עם כן
כלמי

כל מי שינק מן לב באלו שינק מכולם : ללה
בגימט׳ הכבוד מיהוה לפי עקורם שהוא מדבר
לנביא בתחלה מראה כבוד ויתנו מלאכי השרת
מגלים לו שם המפורש ועוד ללה גימט׳ אדני
שהוא כבודו והיא מקום הנפשות להגיד לנביאים
בגימט׳ יחיאל והוא ליכנס לגוי ולדבר לנשמתו
ענין אכא גימט׳ אחד שנ׳ ותאחז במשפט
ידי כלומ׳ בזה השם שופט את העולם בשהוא מכריע
יד ימינו שהוא מדת רחמים הוא א׳ וכשמכריע
יד שמאלו אז הוא מדת הדין אכא גימט׳ ו״ו כלומ׳
ו׳ בראש ו׳ בסוף יו״ד באמצע: כלומ׳ רחמים באמצע:
ענין כהת גימט׳ הענש והיא טוב להענש
ואותיות יהיה תכה ובזה השם הכה משה המצרי
ועל זה אמ׳ שהרג את המצרי בשם המפורש כלומ׳
בזה השם הכה את המצרי בזה השם הקב״ה מכה
את הנגעים : ענין הזי גימט׳ אחדה כמו שנ׳
אחזה בסנסניו אל תקרא בסנסניו אלא בסנסנ״ו :

רא״ אחזה אמ׳ חכמ׳ ומבשרי אחזה אלוה כלומ׳
אחזה כ״ב אותיות שמתוך כ״ב אותיות אחזה אלוה
ונדע׳ סוד האלוה׳ הז״י בגמט׳ טובה והיא שם מספר
הכבוד וגמט׳ טובה שהוא כ״ב אותיות והיא התורה
שנק׳ דאת טובה מפני שטוב של אדם ביתו שתורה
יוצאת מבית ועכ״ם מזכירו זה השם׳ פעמ׳ ליראת
שמים טוב׳ ענין אלך גמטריא הכבוד כמ׳ שנ׳
והנה יו׳ בא בכבוד אלהי ישראל יתחלת הכבוד על
החשמל ולבסוף על הכרוב ולבסוף על המלאך סוד
החשמל הוא גם יהוה שמנין חשמל שע״ח ומספר הוא
שם יהוה שע״ח וסודם הוא חשבון שמנין חשבון הוא כמנין
חשמל וכל מקום שנאמ׳ כבוד הוא שם ואחר כך
יהוה וכבוד שם והוא בשלשלו׳ ע״ב שמות וע״ב אותיות
ויש כנגדו ע״ב מראות שיש לכבוד מפני שמנין
ע״ב אותות כמספר כבודם וכל נביא שנאמר
עליו מראה או ראייה או מחזה הוא מכבוד והוא
משלשל בע״ב אותיות וכל נביא שנאמ׳ עליו דיבור
והוא

והוא משבעים ושתים אותיות עצמו: דוא
אֱלֹד גמט אגלא שתרג שלג תלגא ועל כן כמ' לבושיה
כתלג חיור וכבוד של אדם הוא לבושו וכבודו של
יהוה זה השם שמסתיר את עצם השם ית' אבל
הנביאים רואין את כבודו והם מע"ב מראות איש
איש כפי מדרגו אבל משה רבינו ע"ה והשיג כל
עצם ע"ב אותיות שיצא מזה השם אֱלֹד שהוא
גמט הכבוד וע"כ אמ' רז"ל שהראה למשה ר' קשר
של דל של תפלין ורמז בהפך הוא אלד: ומדה
השם מנצח משה רב והוא טוב להזכירו במלחמה:
ענין לאו גמט הכבוד שמראה כבודו
לע"ב שרים מעלה בשליש ע"ב שמות והם אומ'
ברוך כבוד יי' ממקומו ומסכך ראש פסוק זה
שגלה ע"ב ומה ענין מקומו שהוא שם גבוה מכולם
קכ"ו אלפים רבוא כמו שמראה לנביאים ולכך
מקומו גמט קכ"ו עם ארבע אותיות השם כשבמלו
ומה מקומו שגבוה כבודו לעולם ועד שמונה דנאנז
אותיות

בשׁכמלו׳:
פסוק כלו׳ אלפים רבוא בשם וע״כ נאמ׳
שראשי אותיות של פסוק עולה כך בשכמלו׳
בשם כלו׳: ר״ל לאו גמט׳ והטובה לפי שהוא
טוב להזכירו כמ״ש ויסרו על ים סוף הע״ד נסם
רוחו שהפך: ענין הָהַע גמט׳ יסוד לפי
שעל יסודות העולם הוא כתוב זה השם והיא
אבן שתיה ועליה חקוק שם המפורש על כל
כדי שלא יכלו המים וישטפו העולם: ענין
יזל גמט׳ באדם לפי שיש לו ד׳ חיות ד׳ צורות
למעלה מכולם אדם וכולם משתחוים באדם
יזל הוא טוב ללויה ושר שלו שהוא תחתיו הִילָךְ
בגמט׳ ארנ׳: ענין מְבַה גמט׳ כבורי׳ ואותו
שר ממונה על מלחמה וע״כ הזכיר משה רבינו
בתורה שני מקומות שם יה על מלחמת ים סוף
ועל מלחמות עמלק מפני שצריך להזכיר זה השם
שהוא ממונה על מלחמה ובכח זה השם נצחוהו
מְבַה בגמט׳ כי טוב: ענין הָרִי גמט׳ טו״ר לפי
שמותו

שאותו מלאך שנושא האבן שהעולם עומד עליה
מתחיל ומזכיר על זה השם ואומר הר״י ועומד
כל העולם על זה השם׳ ענין הקם גמט׳ מקח והיא
טובלבלות את הכסף של עשיר׳ הקב גמט׳ המלאכים
העומדים כמו הרים ומשוררים שירה ליחיד שמיחד
שמו של ד׳ מחנות ג׳ פעמ׳ בכל יום וכורעי׳ ומשתחוין׃
ענין כלי גמט׳ דן והוא דן בשערי׳ כל העולם
כולו ורואה עליהם ומבקש להחריב את העולם כיון
ששומע שמע ישראל מיד נח רוגזו ולכך כלי
נוטריקון כהלה יש חרב׃ כלי גמט׳ בכבוד יהוה
לפי שבכל יום ויום הולכים ונושאים המרכבה
ואינם יורדים ממקומו והולכים אחר הכבוד׃
ענין לוי גמט׳ בם י״י סיני בקדש׃ בם בגמטר׳
טובלא שיש טל בא ועוד טוא לב ולב של מלך
יתקיק בו שם המפורש כדי שיהא שלום ביניהם׃
ענין כהל גמט׳ בכסא כבוד לפי שיש סביב
כבוד מלאכי חבלה ואומ׳ שירה מיד לאחר מלאכי

ישראל אומר

השרת וגמט׳ כנדיא והוא טוב שלא ידאה · עכן
יוי״ דגה והוא טוב למקשה לילד ייי גמט׳ יהיה
על כל שם החקוק בכתובים:

ועתה אגלה לך פירוש שבעה
שמות שהם יהוה אדני אל אלוה אקיה שדי
צבאות: ופירוש שם יהוה יוצא מתוכו אדני
והרי השם עומד בעצמו: כיצד אם תכתוב
יוד הא ואו הא וכנגדו אלף דלת נון יוד שמספר
אלף דלת נון יוד עולה חשבונו שני אלפים ועשרה:
שמספר אלף הוא אלף ומספר דלת תלד ומספ׳
נון תקנו ומספר יוד עשרים הרי שני אלף ועשרה:
קח ד׳ מיוד וקח מם אלף מהא וקח ו׳ מאו וקח
אלף הא האחרונה הרי חשבונו כחשבון אלף
דלת נון יוד שהוא שני אלפים ועשרה נשאר יהוה
עומד בעצמו: ויוצא מתוכו אדני ומכאן נקרא
יהוה אדני: וכן אהיה כתוב אלף הא יוד הא
תחלת אותיות הוא אהיה וסוף אותיות אלף מהא

יוד